

Αναγνωστικό

1343

Δ. ΖΗΣΗ - Κ. ΡΩΜΑΙΟΥ

ΑΝΑΓΝΩΣΤΙΚΟ

τῆς Δ' Δημοτικού

μαρίνα

ΟΡΓΑΝΙΣΜΟΣ ΕΚΔΟΣΕΩΣ ΣΧΟΛΙΚΩΝ ΒΙΒΛΙΩΝ

ΑΘΗΝΑΙ 1949

ΥΠΟΥΡΓΕΙΟ ΠΑΙΔΕΙΑΣ

ΟΙΚΟΓΕΝΕΙΑΚΟ

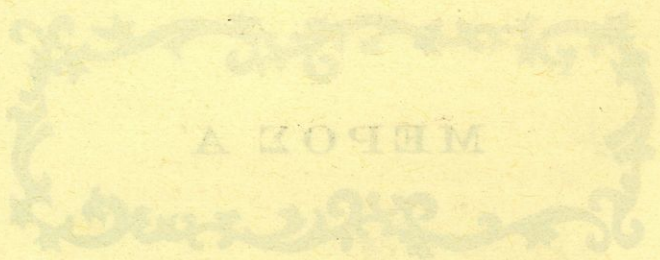
ΕΠΙΣΤΗΜΟΛΟΓΙΑ

ΕΠΙΣΤΗΜΟΛΟΓΙΑ

ΕΠΙΣΤΗΜΟΛΟΓΙΑ

ΜΕΡΟΣ Α΄

Η ΠΑΤΡΙΔΑ ΜΑΣ

ΤΙ ΕΙΝΑΙ Η ΠΑΤΡΙΔΑ ΜΑΣ

Τί εἶν' ἡ πατρίδα μας; Μὴν εἶν' οἱ κάμποι;
μὴν εἶναι τ' ἄσπαρτα ψηλὰ βουνά;
μὴν εἶν' ὁ ἥλιος της, ποὺ χρυσολάμπει;
μὴν εἶναι τ' ἄστρα της τὰ φωτεινά;

Μὴν εἶναι τ' ἄσπρα της ψηλὰ παλάτια
καὶ τὰ σπιτάκια της τ' ἀραδιαστά;
μὴν εἶν' οἱ δρόμοι της, τὰ μονοπάτια;
μὴν εἶναι τ' ἄνθη της τὰ εὐωδιαστά;

Μὴν εἶναι κάθε της ρηχὸ ἀκρογιαλὶ
καὶ κάθε χώρα της μὲ τὰ χωριά;
κάθε νησάκι της, ποὺ ἀχνὰ προβάλλει,
κάθε της θάλασσα, κάθε στεριά;

Μὴν εἶναι τάχατε τὰ ἐρειπωμένα
ἀρχαῖα μνημεῖα της, χρυσὴ στολὴ,
ποὺ ἡ τέχνη ἐφόρεσε, καὶ τὸ καθένα
μὴ δόξα ἀθάνατη ἀντιλαλεῖ;

Ὅλα πατρίδα μας! Κι αὐτὰ κι ἐκεῖνα
καὶ κάτι ποῦχομε μέσ' τὴν καρδιὰ
καὶ λάμπει ἀθώρητο σὰν ἡλίου ἀχτίνα
καὶ κράζει μέσα μας: Ἐμπρὸς παιδιά!

1. Πολέμης

ΤΙ ΒΙΝΑΙ Η ΠΑΤΡΙΔΑΣ ΜΑΣ

Μην είναι τ' αλλοτρίος της : Μην είναι ο κτήτορας
 την είναι τ' αλλοτρίος της : Μην είναι ο κτήτορας
 την είναι ο πάσις της : τον χρονολογησαν
 την είναι τ' αλλοτρίος της : τον χρονολογησαν
 Μην είναι τ' αλλοτρίος της : Μην είναι ο κτήτορας
 και τὸ σπέρμα της : Μην είναι ο κτήτορας
 την είναι ο πάσις της : τον χρονολογησαν
 την είναι τ' αλλοτρίος της : Μην είναι ο κτήτορας
 Μην είναι κατὰ τὴν οὐρανὸν
 και κατὰ τὴν γῆν : Μην είναι ο κτήτορας
 κατὰ τὴν οὐρανὸν : Μην είναι ο κτήτορας
 κατὰ τὴν γῆν : Μην είναι ο κτήτορας
 Μην είναι τὸ πνεῦμα τῆς οὐρανόθεν
 ἡμῶν : Μην είναι ο κτήτορας
 κατὰ τὴν οὐρανὸν : Μην είναι ο κτήτορας
 κατὰ τὴν γῆν : Μην είναι ο κτήτορας
 Οὐκ ἔστιν ἡμεῖς ! Κι τὸν κτίζοντα
 και κατὰ τὴν οὐρανὸν : Μην είναι ο κτήτορας
 κατὰ τὴν γῆν : Μην είναι ο κτήτορας
 και κατὰ τὴν οὐρανὸν : Μην είναι ο κτήτορας
 κατὰ τὴν γῆν : Μην είναι ο κτήτορας

Α. ΑΠΟ ΤΗΝ ΟΙΚΟΓΕΝΕΙΑΚΗ ΖΩΗ

Η ΑΝΑΓΝΩΡΙΣΗ

Ὁ Ρήγας Νησιώτης ἀπὸ μικρὸς ἔφυγε ἀπὸ τὸ χωριὸν τοῦ μαζὶ μὲ ἄλλους μετανάστες. Ἦταν ἓνα φτωχὸ παιδί, χωρὶς καμιὰ περιουσία, κι ἀπεφάσισε νὰ πάη στὴ Νότιο Ἀμερικὴ γιὰ γὰ βρῆ καλύτερη τύχη καὶ νὰ μάθη τὸν κόσμον.

— Ἄς εἶναι καλὰ τὰ χέρια μου, εἶπε. Θὰ δουλέψω ὅσο μπορῶ θὰ βοηθήσω τὸ σπίτι μου, θὰ κάμω ἓνα κεφάλαιο καὶ ἔπειτα θὰ γυρίσω νὰ πεθάνω στὴν πατρίδα μου.

Καὶ πράγματι ὁ Ρήγας, μόλις ἔφθασε στὴν ξενιτιά, ρίχθηκε στὴ δουλειά. Μὲ τὸν τίμιον ἰδρωτὰ του σὲ λίγα χρόνια ἄρχισε νὰ κερδίζει καὶ νὰ στέλνῃ χρήματα στὴ μητέρα του, πάντρεψε τὴν ἀδερφή του, μάζεψε κάμποσα χρήματα κι ἀπεφάσισε νὰ ξαναγυρίσῃ στὸ χωριὸν του. Γιατὶ τὸν ἐβασάνιζε μέρα νύχτα ἡ νοσταλγία τῆς πατρίδας του.

— Ἄς ξαναγυρίσω στὴν πατρίδα μου, ἔλεγε, καὶ ἄς μοῦ,

λείπουν όλα τὰ καλὰ τῆς ξενιτιάς. Θέλω νὰ ἀναπνεύσω τὸν ἀέρα τοῦ χωριοῦ μου. Νὰ πατήσω σ' ἑλληνικὸ χῶμα κι ἄς πεθάνω !

Εἶχε μεσολαβήσει ὁ μεγάλος πόλεμος καὶ κάθε ἀλληλογραφία μὲ τοὺς δικούς του εἶχε διακοπῆ. Δὲν ἐγνώριζε, ἂν ζοῦνε ἀκόμη ἢ ἂν τοὺς ἐπῆρε τὸ ποτάμι τῆς καταστροφῆς.

— Θὰ πάω ἔτσι ἔξαφνα, ἔλεγε ὁ Ρήγας, γιὰ νὰ ἰδῶ ἂν θὰ μὲ γνωρίσουν οἱ συγγενεῖς καὶ οἱ φίλοι μου ὕστερα ἀπὸ τόσα χρόνια. Θὰ τοὺς κάμω ἔκπληξη.

Κι ἀλήθεια ὅλοι στὸ χωριό του τὸν εἶχαν λησμονήσει. Νόμιζαν πὼς δὲν ὑπάρχει πιά, ἀφοῦ δὲν εἶχε δεῖξει σημάδια ζωῆς.

Ἐφυγε λοιπὸν ὁ Ρήγας ἀπὸ τὴ μακρινὴ χώρα γιὰ νὰ γυρίσει στὸν τόπο του. Ταξίδεψε πολλὲς ἐβδομάδες στὸν

ὠκεανὸ καὶ τέλος ἄραξε σ' ἑλληνικὸ λιμάνι. Ἐκεί τράβηξε χαρούμενος ἴσια γιὰ τὸ χωριό του, χωρὶς νὰ δώση καμιὰ εἶδηση.

Ἐκεί μακριὰ ξεχώρισε τὸ καμπαναριὸ τοῦ χωριοῦ του, πού τὸ εἶχε ἐγκαταλείψει τόσα χρόνια, καὶ δυὸ δάκρυα κύλησαν στὰ μάτια του.

—Καὶ ποιὸς θὰ μὲ γνωρίσῃ τώρα, ἔλεγε ὁ κοσμογυρισμένος ταξιδιώτης, ἀπὸ τοὺς τόσους καὶ τόσους, πού μ' ἀγαποῦσαν καὶ μ' ἐκτιμοῦσαν; Ἐχὼ ἀλλάξει τόσο πολὺ!

Καὶ πράγματι, εἶχε ἀλλάξει πολὺ. Εἶχε ἀφήσει μιὰ μακριὰ γενειάδα, τὰ μαλλιά του ἦταν κάτασπρα καὶ τὸ ἀνθηρό του πρόσωπο τὸ εἶχαν αὐλακωμένο βαθιεῖς ρυτίδες. Οἱ ὄμοι του εἶχαν ἀρχίσει νὰ καμπουριάζουν ἀπὸ τὸ βῆρος τῶν ἐτῶν. Καὶ τὸ βῆμα του ἀκόμη ἦταν γεροντικόν. Ἐφοροῦσε μαῦρα γυα-

λιά, γιατί τὰ μάτια του δὲν ἄντεχαν στὸ πολὺ φῶς τῆς πατρι-
κῆς του χώρας. •

Μόλις ἐμπῆκε στὸ χωριό του — ἦταν ἀπόγευμα καὶ ὁ ἥλιος
ἄρχισε νὰ γέρνη — σταμάτησε πρῶτα πρῶτα σ' ἓνα χάνι, ποῦ
ἦταν στὴν ἄκρη τοῦ χωριοῦ. Στὴν πόρτα του στεκόταν ὁ
Χατζῆς, ἓνας ἀπὸ τοὺς καλύτερους παιδικούς του φίλους.

— Γειά σου, πατριότη! εἶπε ὁ ξένος.

— Γειά σου! ἀποκρίθηκε μὲ ἀδιαφορία ὁ Χατζῆς, γιατί
δὲν τὸν ἀναγνώρισε, ἂν καὶ ὁ ξένος τοῦ ἔκαμε μερικὲς ἐρωτήσεις.

Λυπημένος ὁ Ρήγας προχώρησε μέσα στὸ χωριό. Περ-
νώντας ἀπὸ τὸ παλιό του σπίτι βλέπει στὸ παράθυρο τὴν
ἀδερφή του, ποῦ τὴν εἶχε ἀφήσει μικρὴ καὶ τώρα πιά ἦταν
παντρεμένη μὲ παιδιά.

— Γειά σου, κυρά μου! τῆς εἶπε ὁ ξένος. Δὲ μοῦ λές, σὲ πα-
ρακαλῶ, ποῦ πάει ὁ δρόμος πρὸς τὴν ἐκκλησία;

— Τράβηξε ἴσα καὶ θὰ τὸν βρῆς, τοῦ ἀπάντησε ψυχρὰ ἡ
ἀδερφή του. Οὔτε καὶ αὐτὴ τὸν ἐγνώρισε.

Πολὺ στενοχωρημένος καὶ δακρυσμένος τράβηξε πρὸς
τὴν ἐκκλησία, ποῦ ἦταν στὸ κέντρο τοῦ χωριοῦ. Ἄπ' ἔξω
ἀπὸ τὴν ἐκκλησία, σ' ἓνα πεζούλι, καθόταν σκυφτὴ μιὰ γριά.

— Γειά χαρά σου, κυρὰ-μάννα! εἶπε προχωρώντας.

Μὰ ἔξαφνα πετάχθηκε ἡ γριά, ἔτρεξε κατεπάνω του, τὸν
ἀγκάλιασε σφιχτὰ καὶ τὸν φιλοῦσε.

— Παιδάκι μου, χρυσό μου παιδί! ἔλεγε ἡ γριά μὲ δά-
κρυα καὶ ἀναφιλητά. Καλῶς ὤρισες, ἀφέντη μου! Μὴν ὄνει-
ρεύομαι; Ποῦ βρέθηκες μπροστά μου;

Καὶ τ' ἀγκαλιάσματα καὶ τὰ φιλιὰ καὶ τὰ δάκρυα δὲν εἶ-
χαν τέλος.

Ὅσο καὶ ἂν εἶχε ἀλλάξει, ἡ καρδιά τῆς μάννας ἀναγνώ-
ρισε ἀμέσως τὸ παιδί της.

ΜΗΤΡΙΚΗ ΤΥΦΛΩΣΗ

- * Γιατί μαδιέσαι, πέρδικα, και κλαῖς με τόσο πόνο ;
- Πῶς νὰ μὴν κλαίω, κυνηγέ, ὅπου βαστᾶς τουφέκι, και θᾶβρης τὰ παιδάκια μου που παίζουνε παρέκει ;
- Πῆς τί σημάδια ἔχουνε και δὲ σοῦ τὰ σκοτώνω.

- Ἄμα τὰ ἰδῆς ἀντίρου σου, εὐθὺς θὰ τὰ γνωρίσης.
Εἶναι περίσσια ὄμορφα και περπατοῦν με χάρη·
ἄλλα περδίκια σὰν αὐτὰ δὲν παίζουν στο χορτάρι.
Σκότωσε τ' ἄσχημα πουλιά, τὰ ὄμορφα μὴν τᾶγγίσης.

- √ Δὲν ἄργησεν ὁ κυνηγὸς κοντὰ της νὰ γυρίση.
Εἶχε στο χέρι δυὸ μικρὰ περδίκια σκοτωμένα.
- Παιδάκια μου, τί μοῦμελλε τὴν ἔρημη ἐμένα,
νὰ με γελάση ὁ κυνηγὸς και νὰ σᾶς τουφεκίσῃ!

- Μόνη σου φταῖς, κι ἡ συφορά, ὦ πέρδικα, σοῦ πρέπει,
γιατί πιὸ ἄσχημα πουλιά δὲν εἶδα στὴ ζωὴ μου.
- Τῆς δόλιας, μοῦφυγε ἀπ' τὸ νοῦ, πὼς στ' ἀκριβὸ παιδί
[μου
ἐγὼ θὰ βλέπω ὄμορφιές, που ὁ ξένος δὲν τις βλέπει!

Δ. Βικέλας

ΕΝΑ ΚΑΛΟ ΜΑΘΗΜΑ ΤΟΥ ΠΑΠΠΟΥ

Ήταν μεσημέρι. Ὁλη ἡ οἰκογένεια καθόταν στὸ τραπέζι κι ἐγευματίζε. Ὁ παππούς, ὁ πατέρας, ἡ μητέρα καὶ ὁ μικρὸς Γιαννάκης.

— Ἐγραψες τὸ μάθημά σου, Γιαννάκη; ρώτησε ὁ πατέρας, μόλις ἔφαγαν.

— Ὁχι ἀκόμη, εἶπε ὁ Γιαννάκης, θὰ τὸ γράψω τὸ ἀπόγευμα.

— Μὰ γιατί, παιδί μου, ὄλο ἀναβάλλεις τὴν ἐργασία σου; Αὐτὸ εἶναι κακὸ ἐλάττωμα. Τὸ ξέρεις πὼς θὰ γίνης τεμπέλης;

— Ὁχι, πατέρα, εἶπε ντροπιασμένος ὁ Γιαννάκης. Ἄμα μεγαλώσω, θὰ γίνω τακτικός.

Ὁ παππούς ἄκουσε τὸ διάλογο αὐτό, μὰ δὲν εἶπε τίποτε. Τὸ βράδυ ὅμως, μόλις εἶχε τελειώσει τὸ γράψιμό του ὁ Γιαννάκης, τοῦ εἶπε ὁ παππούς:

— Γιαννάκη, πᾶμε νὰ κάμουμε ἓνα γύρο στὸν κῆπο. Ἐχω νὰ φυτέψω κάτι δένδρα καὶ θέλω νὰ με βοηθήσης λιγάκι.

Ὁ Γιαννάκης ἀκολούθησε τὸν παππού του καὶ κατέβηκαν στὸν κῆπο.

— Γιαννάκη, ξερίζωσε αὐτὴ τὴν ἀμυγδαλίτσα νὰ τὴν φυτέψουμε πάρα πέρα.

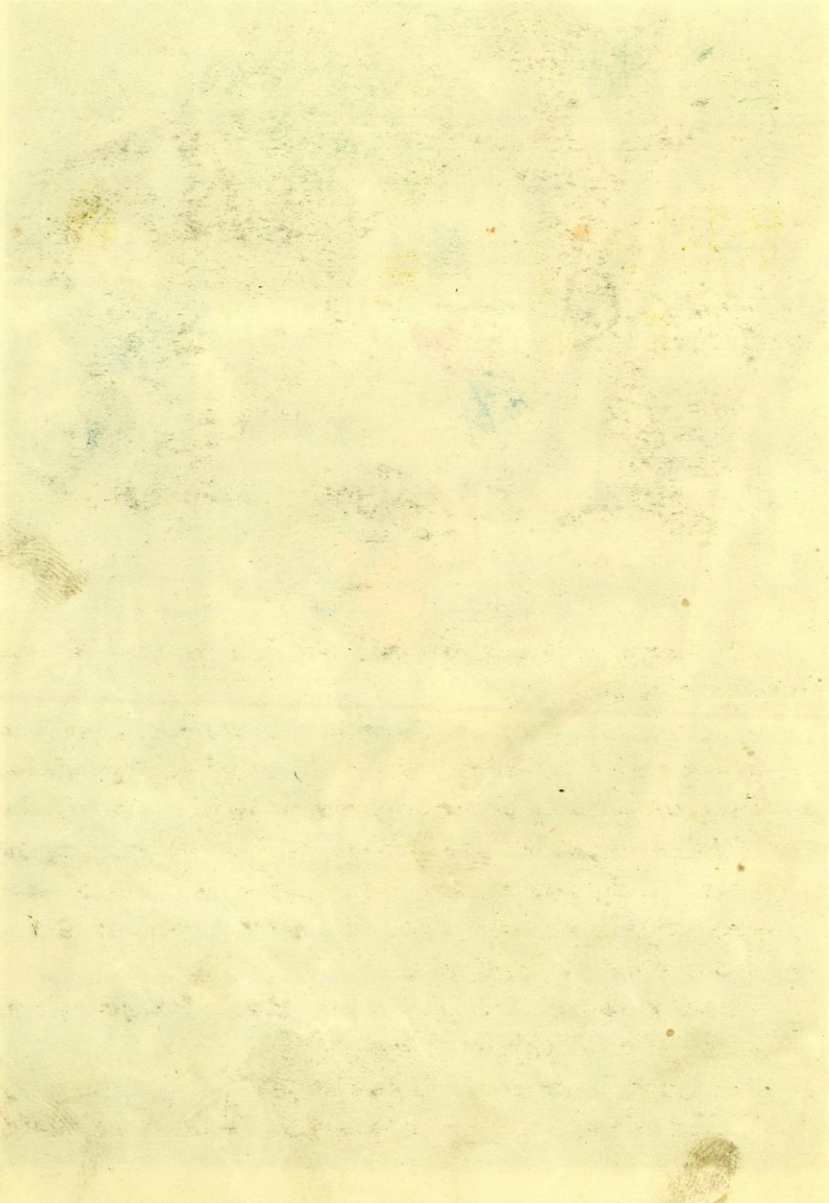
Ὁ Γιαννάκης μ' ἓνα χτύπημα τῆς ἀξίνας ξερίζωσε τὴ μικρὴ ἀμυγδαλιὰ καὶ τὴν ἔφερε στὸν παππού του.

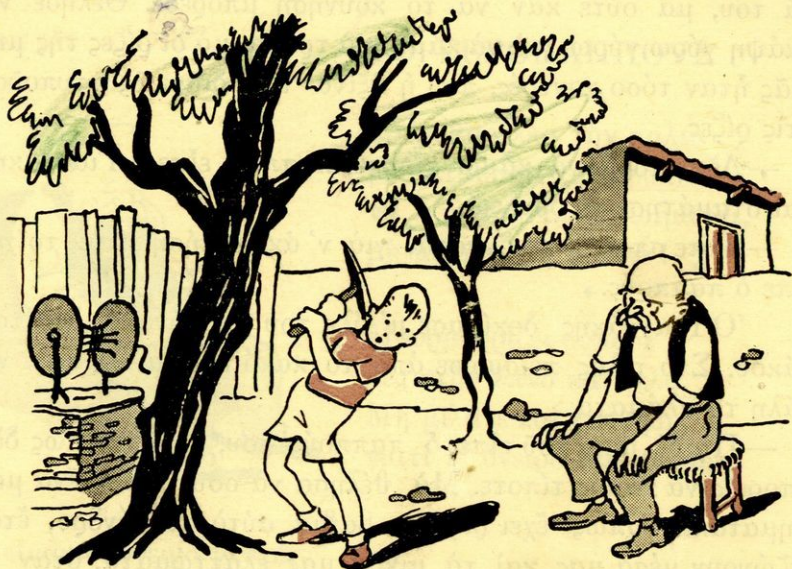
— Εὐγε, ὦραϊα! τοῦ εἶπε ὁ παππούς. Ξερίζωσε τώρα καὶ αὐτὴ τὴ μικρὴ καρυδιά, νὰ τὴ φυτέψουμε στὴ θέση ποὺ πρέπει.

Αὐτὴ τὴ φορὰ ἡ δουλειὰ δὲν ἦταν τόσο εὐκόλη, γιατί ἡ καρυδιά εἶχε βαθειὰς ρίζες καὶ ἔπρεπε ὁ Γιαννάκης νὰ σκάψη βαθιά. Κουράσθηκε λιγάκι, μὰ σ' ἓνα τέταρτο τῆς ὥρας ἡ μικρὴ καρυδιά εἶχε μεταφυτευθῆ.

ΕΝΑ ΚΑΛΟ ΜΑΘΗΜΑ ΣΤΟ ΟΣΙΟ

Ὁ Γιαννάκης νόμιζε ὅτι δούλεψε ἀρκετά, ἀλλὰ ὁ παππούς τοῦ εἶπε πάλι :

— Τώρα ἔχομε μιὰ ἄλλη ἐργασία νὰ κάμωμε, Γιαννάκη. Τὴ βλέπεις ἐκείνη τὴ μηλιά; γέρασε ἢ καϋμένη. Φρούτα δὲν κάνει πιά καὶ ὁ ἴσκιος τῆς δὲν ἀφήνει τὶς τριανταφυλλιές, πὺ εἶναι ἀπὸ κάτω τῆς, νὰ μεγαλώσουν. Πρέπει νὰ τὴν ξεριζώσωμε καὶ νὰ τὴν κάψωμε στὴ φωτιά. Ἐγὼ ὅμως εἶμαι πολὺ κουρασμένος. Θὰ καθίσω λιγάκι ἐδῶ στὸν πάγκο καὶ θὰ σὲ κοιτάζω πὺ θὰ τὴν ξεριζώνῃς.

— Ἄστειεύεσαι, παππού; εἶπε ὁ Γιαννάκης. Μπορῶ ἐγὼ νὰ ξεριζώσω ἓνα τόσο μεγάλο δένδρο ;

— Δοκίμασε, παιδί μου, καὶ θὰ ἰδοῦμε.

Ὁ Γιαννάκης ἐπλησίασε στὸ δένδρο, ἔβαλε ὅλα τὰ δυνα-

τά του, μὰ οὔτε κὰν νὰ τὸ κουνήσῃ μπόρεσε. Θέλησε νὰ σκάψῃ γύρω γύρω, γιὰ νὰ κάμῃ μιὰ τρύπα, μὰ οἱ ρίζες τῆς μηλιάς ἦταν τόσο χοντρές, πὺν ἡ ἀξίνα του διαρκῶς χτυποῦσε στὶς ρίζες.

— Δὲν μπορῶ νὰ κάμω τίποτε, παππού, εἶπε ὁ Γιαννάκης καὶ σταμάτησε τὴ δουλειά.

— Τότε σπρῶξε το δυνατά, γιὰ ν' ἀκουμπήσῃ στὸν τοῖχο, εἶπε ὁ παππούς.

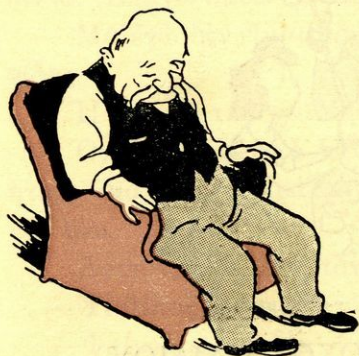
Ὁ Γιαννάκης δοκίμασε μ' ὅλη του τὴ δύναμη. Μὰ τοῦ κάκου. Στὸ τέλος πείσμωνσε ἀπὸ τὸ κακό του καὶ κόντεψε νὰ βάλῃ τὰ κλάματα.

— Παιδί μου, τοῦ εἶπε ὁ παππούς του, τὸ ξέρω πὺς δὲν μπορεῖς νὰ κάμῃς τίποτε. Μὰ θέλησα νὰ σοῦ δώσω ἕνα μαθηματάκι. Ὅπως ἔχει ριζώσει βαθιὰ αὐτὸ τὸ δένδρο, ἔτσι ριζώνουν μέσα μας καὶ τὰ μικρά μας ἑλαττώματα, ὅταν τ' ἀφήσωμε. Καὶ ἕνα ἑλάττωμα, πὺν δὲν προσπαθεῖς νὰ τὸ ξεριζώσῃς ἀπὸ μικρός, δὲν ξεριζώνεται πιὰ εὔκολα καὶ θὰ σὲ κάμῃ, ἅμα μεγαλώσῃς, νὰ κλαῖς, ὅπως σὲ κάνει καὶ σήμερα αὐτὴ ἡ μηλιά.

Ὁ Γιαννάκης κατάλαβε καλὰ τὸ μάθημα καὶ ἀπὸ τότε ἔγινε τὸ τακτικώτερο καὶ ἐργατικώτερο παιδί. Ἄν δὲν τελείωνε ὅλα τὰ μαθήματά του, τὰ γραψίματά του, δὲν ἔβγαινε ἀπὸ τὸ σπίτι γιὰ νὰ παίξῃ.

Ο ΓΕΡΟΠΑΠΠΟΥΣ

Στὴν καρέκλα τὴν παλιὰ
μὲ κατάσπρα τὰ μαλλιά
νά, ὁ γεροπαππούς κοιμᾶται,
μὴ μιλάτε, μὴ μιλάτε!

Μουρμουρίζει σιγαλὰ
μὲς στὸν ὕπνο καὶ γελᾷ.
Μὴ μιλάτε καὶ ξυπνήση,
γιατὶ τ' ὄνειρο θὰ σβήση.

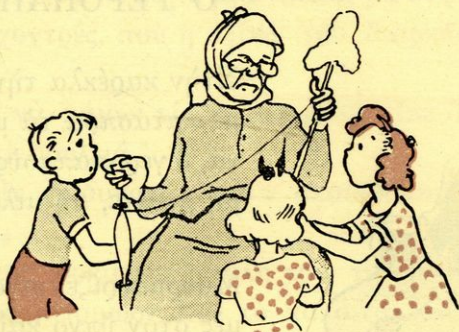
Κι εἶναι τ' ὄνειρο γλυκό,
κι εἶναι τόσο μαγικό.
Ὁ παππούς βλέπει λιγάκι
πὼς ξανάγινε παιδάκι.

Τί χαρά του! ποῦ καὶ ποῦ
βλέπει ἀκόμη ἓναν παπού,
ποῦ τότε κρατεῖ στὰ στήθια
καὶ τοῦ λέει παραμῦθια.

Στὴν καρέκλα τὴν παλιὰ
μὲ κατάσπρα τὰ μαλλιά
νά, ὁ γεροπαππούς κοιμᾶται,
μὴ μιλάτε, μὴ μιλάτε!

Σ. Σπυριδίου

Η ΙΣΤΟΡΙΑ ΕΝΟΣ ΦΤΩΧΟΥ ΠΑΙΔΙΟΥ

1. Τὰ ἐγγονάκια κάθισαν τὸ ἓνα δεξιά, τὸ ἄλλο ἀριστερά, καὶ ἡ Φρόσω καθισμένη μπροστὰ σὲ σακμνάκι γύρισε κατὰ τὴ γιαγιά, ἀκούμπησε στὰ γόνατά της τὰ χεράκια της, καὶ κάρφωσε τὰ ματάκια της στὰ μάτια τῆς γιαγιάς.

Ἡ γιαγιά διώρθωσε τὰ γυαλιά της καὶ ἄρχισε.

— Ποὺ λέτε, ἔτσι χειμῶνας ἦταν καὶ τότε. Ἐγὼ ἤμουν πιὸ μικρὴ ἀπὸ τὴ Φρόσω. Καὶ μιὰ μέρα μ' ἐπῆρε ὁ πατέρας μου στὸ βιβλιοπωλεῖο του, δηλαδή τοῦ εἶχα κολλήσει ἐγὼ νὰ με πάρη. Καὶ τί νὰ ἔκανε; Μ' ἐπῆρε.

Ἐκεῖνες τὶς ἡμέρες εἶχε δημοσιεύσει στὶς ἐφημερίδες ζητώντας ἓνα παιδί νὰ τοῦ πηγαίνει τὰ δέματα στὸ ταχυδρομεῖο. Τὸ ταχυδρομεῖο ἦταν ὡς ἓνα τέταρτο τῆς ὥρας μακριὰ ἀπὸ τὸ βιβλιοπωλεῖο μας.

Τὸ παιδί, ποὺ εἶχε γι' αὐτὴ τὴ δουλειά, τοῦ εἶχε φύγει, κι ἓνα σωρὸ δέματα βρισκόνταν σὲ μιὰ μεριά τοῦ καταστήματος.

2. Ἐκεῖ πού ὁ πατέρας μου κοίταζε τὰ δέματα, μπῆκε ἓνα παιδάκι ὠχρό, κίτρινο. Τὸ προσωπάκι του ἦταν σὰν πορτοκαλάκι μαραμένο, χερῶνια καὶ ποδαράκια σὰν κονδύλια. Ἐπάνω κάτω ἔμοιαζε μὲ τὸ Λεωνίδα...

— Μὰ ἐγὼ δὲν εἶμαι ἀδύνατος... διαμαρτυρήθηκε ὁ Λεωνίδας.

Ἡ γιαιὰ τοῦ χάιδεψε τὰ μαλλιά.

— Ὅχι, δόξα νᾶχη ὁ Θεός. Μὰ τὸ παιδάκι πού σᾶς λέω ἦταν ἴδιο καὶ ἀπαράλλαχτο σὰν ἐσένα. Ὅμως ἄφησέ με νὰ λέω.

Λοιπόν, πού λέτε, τὸν ρωτᾶ ὁ πατέρας μου :

— Τί θέλεις, μικρούλη;

— Φαίνομαι, μὰ δὲν εἶμαι μικρούλης. Καὶ δυνατὸς ὅσο παίρνει, κύριε. Πίστεψέ με! ἦταν ἡ ἀπάντησι.

— Καλά, καλά, μὰ τί θέλεις;

— Διάβασα, κύριε, πὼς ζητᾶτε ἓνα παιδί νὰ σᾶς πηγαίνει τὰ δέματα.

— Ναί, εἶπε ὁ πατέρας μου. Ἄλλὰ νὰ εἶναι καὶ λίγο δυνατὸ καὶ νὰ μὴν εἶναι ὑποχρεωμένο νὰ πηγαίνει στὸ σχολεῖο. Νὰ ἔχη τελειώσει τὸ δημοτικόν.

— Δὲν πειράζει, κύριε, ἐξακολούθησε ὁ μικρός. Στὸ σχολεῖο θὰ πηγαίνω, καὶ τίς ὄρες πού μοῦ περισσεύουν θὰ σᾶς πηγαίνω τὰ δέματα στὸ ταχυδρομεῖο.

Ὁ πατέρας μου κοίταξε τὸ παιδάκι μὲ συμπόνια καὶ τοῦ εἶπε :

— Μά, παιδί μου, τόσο μικρός, ποῦ νὰ σηκώνης τόσα δέματα ;

— Ἐννοια σας, ἔννοια σας, κύριε. Ἐπιτρέψτε μου νὰ τὰ πάρω καὶ νὰ ἰδῆτε πὼς τὰ σηκώνω. Καὶ διπλὰ νὰ ἦταν, θὰ τὰ σήκωνα. Τρέχω καὶ πηγαίνω δυὸ τρεῖς φορές, ἂν εἶναι

ανάγκη. Ἐπειτα θὰ μὲ βοηθήη κι ὁ ἀδερφός μου. Αὐτὸς εἶναι μικρότερός μου, ὅμως εἶναι χοντρός, νά, τόσος! . . . ἔκανε τὸ παιδάκι φουσκώνοντας τὰ κίτρινα μάγουλά του.

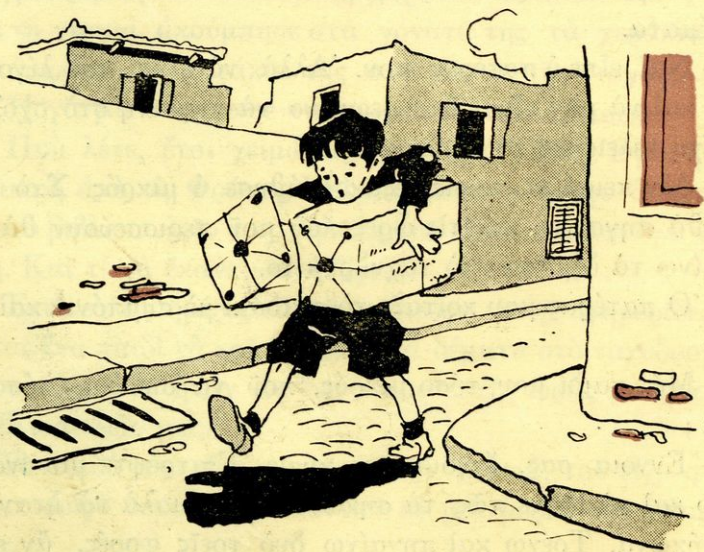
Κι ἔπειτα πρόσθεσε μὲ τρεμουλιαστή φωνή παρακαλώντας τὸν πατέρα του :

— Ἐλάτε, κύριε, δεχθῆτε με. Σᾶς παρακαλῶ πολὺ, μὰ πάρα πολὺ.

Ὁ πατέρας μου δέχθηκε.

— Γιὰ πάρε αὐτὰ νὰ τὰ πᾶς, τοῦ εἶπε, καὶ νὰ ἰδῶ πότε θὰ γυρίσης. Σὲ μιὰν ὥρα κλείνω.

Τὸ παιδάκι τ' ἀγκάλιασε μὲ λαχτάρα, τὰ σήκωσε καὶ βγῆκε. Μεγαλύτερος ἦταν ὁ ὄγκος τῶν δεμάτων ἀπὸ τὸ σωματάκι του. Ὅμως ἔβαλε ὅλη του τὴν προσπάθεια καὶ προχώρησε σὰ νὰ σήκωνε πούπουλα.

3. Πότε πήγε και πότε ήρθε, δὲ θυμοῦμαι.

Ὁ πατέρας τὸ πλήρωσε γιὰ τὸν κόπο του.

Τὰ μάτια τοῦ παιδιοῦ ἔλαμψαν καὶ τὰ κίτρινα μάγουλά του βάρφηκαν κόκκινα.

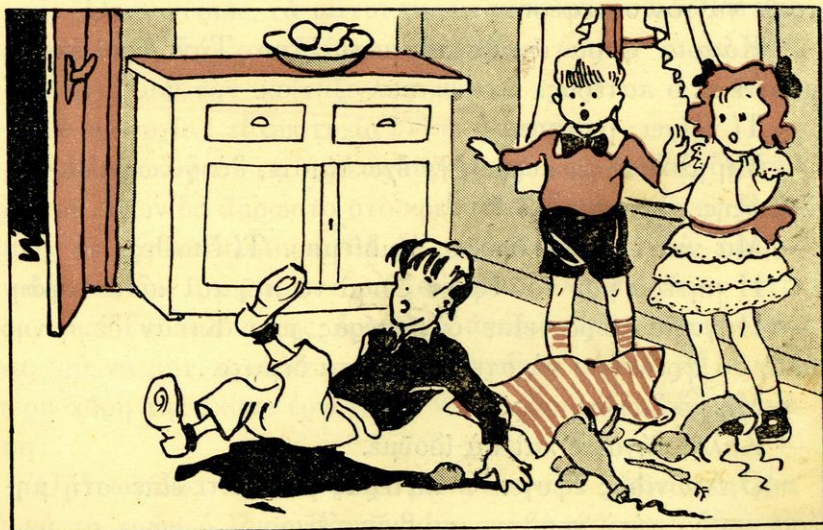
— Πῶς σὲ λέν, μικρέ;

— Λεωνίδα!

— "Ακουσε δῶ, Λεωνίδα. Τὴν ἀποθήκη μου τὴν ἔχω στὸ σπίτι μου, ὁδός... ἀριθμός... Τὶς ὥρες πὺν δὲν ἔχεις σχολεῖο, θὰ ἔρχεσαι νὰ κολλᾶς τὶς ταινίες καὶ νὰ γράφης τὶς ἐπιγραφές. Ἔπειτα θὰ πηγαίνης δέματα." Ἀκουσες; Τώρα πηγαινε στὸ καλό.

— Εὐχαριστῶ, κύριε, σᾶς εὐχαριστῶ, κύριε, σᾶς εὐχαριστῶ πάρα πολὺ. Καὶ ὅπως σᾶς εἶπα, θὰ μὲ βοηθήη κι ὁ ἀδερφός μου ὁ χονδρός. Καλὴ νύχτα σας! εἶπε.

Κι ἔφυγε τρέχοντας.

Ἐρχόταν ὁ Λεωνίδας τακτικὰ στὸ σπίτι.

Σὰ νὰ μὴν ἔφθαναν ὅμως τὰ δικὰ του βάσανα, εἶχε καὶ μᾶς τὰ ζιζάνια. Ἐμένα καὶ τὰ δυὸ ἄλλα ἀδέρφια μου. Τοῦ ζητούσαμε νὰ μᾶς βοηθῆ γιὰ νὰ ἐτοιμάζωμε πότε τὸ ἓνα παιγνίδι καὶ πότε τὸ ἄλλο. Καὶ ὁ Λεωνίδας ὁ καϋμένος ἦταν πάντα πρόθυμος. Κοντὰ σὲ μᾶς εἶχε καὶ τὴ μητέρα μου. Πότε τὸν ἔστελνε νὰ τῆς ψωνίσῃ κάτι καὶ σχεδὸν κάθε μέρα νὰ μοιράζῃ πιᾶτα φαγητὸ σὲ μερικὲς φτωχὲς οἰκογένειες. Καὶ ὁ Λεωνίδας ποτὲ δὲν ἔδειξε τὴν παραμικρὴ ἀπροθυμία. «Ὅλο ἦταν: «ἀμέσως, κυρία!».

4. Μιὰ μέρα ὅμως τὰ χρειασθήκαμε. Ὁ Λεωνίδας ὄλο ἀδυνατίζεε καὶ ἐμεῖς δὲν τὸ παρατηρούσαμε. Ὅταν γύρισε ἀπὸ κάποιο ψώνιο, μ' ὅλη του τὴν προσπάθεια, πού ἔβαλε, κλονίσθηκε καὶ ἔπεσε κάτω λιπόθυμος.

— Μπα σὲ καλό σου, παιδάκι μου, εἶπε ἡ μητέρα καὶ ἔτρεξε νὰ τὸν συνεφέρῃ.

Κάποια φορὰ ἀνοιξε τὰ μάτια του. Τὴν ὥρα ἐκείνη ἔμπαινε καὶ ὁ πατέρας.

— Τί τρέχει; ρώτησε.

— Μὴ μὲ διώξης, κύριε. Δὲν ἔχω τίποτε, θὰ γίνω καλά. Μὴ μὲ διώξης, σὲ παρακαλῶ!

— Μὰ γιατί νὰ σὲ διώξω, παιδί μου. Τί ἔπαθες;...

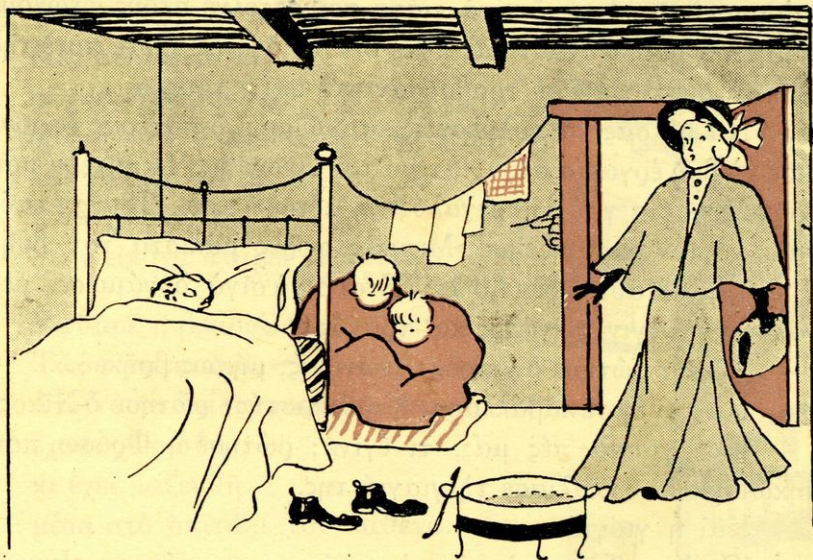
Ἡ μητέρα μου τοῦ ἔφερε ζουμί νὰ πιῇ καὶ κάτι νὰ φάῃ.

— Πήγαινε τώρα, εἶπε ὁ πατέρας μου. Κι ἂν δὲ γίνῃς καλά, θὰ φροντίσω νὰ στείλω ἐγὼ τὰ δέματα...

— Μὴ μὲ διώξης, κύριε...

— Καλά, πήγαινε καὶ θὰ ἰδοῦμε.

Ὁ Λεωνίδας ἔφυγε. Ὁ πατέρας μου κάτι εἶπε στὴ μητέρα μου καὶ αὐτὴ ντύθηκε καὶ βγήκε ἔξω.

5. Όταν γύρισε, τὰ μάτια της ἦταν κόκκινα. Κάθισε καὶ τὰ δάκρυά της ἔτρεχαν. Πέρασε πολλὴ ὥρα ὥσπου νὰ μιλήσῃ. Ὁ πατέρας μου τὴν κοίταζε λυπημένος.

— Τί δυστυχία! τί δυστυχία! εἶπε ἡ μητέρα.

Καὶ μὲ τὸ δικό της τρόπο διηγήθηκε πῶς βρῆκε τὸν πατέρα τοῦ Λεωνίδα ἄρρωστο στὸ κρεβάτι. Ἦταν ἐκεῖνος θερμαστής σὲ κάποιο πλοῖο, κι ἂν δὲ γινόταν καλά, θὰ ἔπαιρναν ἄλλον. Καὶ ἡ μητέρα τοῦ Λεωνίδα μόλις στεκόταν στὰ πόδια της. Τὰ παιδιά της, ἓνα-δύο ἀγόρια, ἦταν κουκουλωμένα, γιὰ νὰ μὴν κρυώνουν, γιατί δὲν εἶχαν φωτιά. Ἡ μεγαλύτερη κόρη της ἔκανε ἐργόχειρα νὰ τὰ πουλήσῃ. Μὰ τί νὰ πάρῃ;...

Ὁ Λεωνίδας, ἀκοῦτε, τὸ φαγητό, ποῦ τοῦ ἔδινε ἡ μητέρα γιὰ νὰ τὸ τρώῃ ὁ ἴδιος, τὸ πήγαινε στὸ σπίτι του. Καὶ τὸ

πιὸ σπουδαῖο εἶναι, ὅτι τὰ πιάτα ποὺ ἔστελνε στοὺς φτωχοὺς ἢ μητέρα μου, ὁ Λεωνίδας ποτὲ δὲν τ' ἄγγιζε. Οὔτε ποτὲ τῆς εἶπε τὴ δυστυχία ποὺ τραβοῦσαν στὸ σπίτι τους. α

Νὰ μὴ σᾶς τὰ πολυλογῶ, παιδιὰ μου, ὁ πατέρας ἐφρόντισε νὰ βρῆ ἐργασία στὸν πατέρα τοῦ Λεωνίδα. Ἡ μητέρα μου βρῆκε ἐργασία γιὰ τὴ μεγαλύτερη ἀδερφή του. Ἐμεῖς ἐπαύσαμε νὰ τὸν βασανίζουμε. *Μερικὲς φορὲς μάλιστα τὸν βοηθούσαμε, μὰ αὐτὸς δὲν ἤθελε. Ἔτσι σιγὰ σιγὰ δυνάμωσε, μεγάλωσε καὶ ἔγινε μεγάλος καὶ τρανός.*

— Τί, τί; ρώτησε ὁ μικρὸς Λεωνίδας, μήπως βρῆκε; ...

— Νὰ μὴν ἔγινε καβαλλάρης ἢ πολεμιστής; ρώτησε ὁ Νίκος.

— Ἔλα, γιαγιά, πές μας, τί ἔγινε; ρώτησε ἡ Φρόσω, ποὺ σηκώθηκε κι ἀγκάλιασε τὴ γιαγιά της.

Καὶ ἡ γιαγιά:

— Ὁ Λεωνίδας, ποὺ λέτε, ἐγγονάκια μου, σήμερα εἶναι ὁ πατέρας τῆς μητέρας σας καὶ παπποὺς δικὸς σας.

— Ἄ! Ἄ! ἔκαναν τὰ ἐγγονάκια καὶ φίλησαν τὴ γιαγιά.

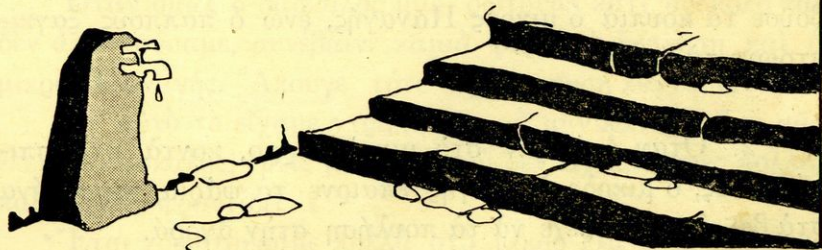
ΒΡΑΔΥ ΣΤΗ ΓΕΙΤΟΝΙΑ

Μες στὴ γειτονιά
πέφτει ἡ σκοτεινιά,
σβήνει καὶ θαμπώνει πιά τὸ δεῖλι·
καὶ τὴν ὥρ' αὐτὴ
ἢ γιαγιά, πιστὴ,
στὴν εἰκόνα ἀνάβει τὸ καντήλι.

Ἐφθασε ἡ βραδιά.
Τώρα τὰ παιδιά,
ἀπὸ τὰ παιγνίδια χορτασμένα,
ἔχουν χωρισθῆ
κι ἔχει μαζευθῆ
μέσα στὸ σπιτάκι του καθένα.

Μες στὸ σιγαλὸ
βράδυ, ἓνα δειλὸ
φῶς φωτᾶει κάθε παραθύρι,
κι ὅλα τὰ μικρὰ
σπίτια μὲ χαρὰ
τὸν καλὸ προσμένουν νοικοκύρη.

Μ. Στασινόπουλος

ΤΟ ΚΑΜΑΡΙ ΤΟΥ ΣΧΟΛΕΙΟΥ ΜΑΣ

1. Όλα τὰ παιδιά τοῦ σχολείου μας ἦταν ὀλοκάθαρα, πρόθυμα κι ἐργατικά. Προσπαθοῦσαν μὲ ὄλη τους τὴ δύναμη νὰ γίνονται ὅλο καὶ πιὸ καλύτερα.

Ὁ Παναγῆς ὅμως ἦταν σὲ ὅλα πρῶτος. Οἱ μητέρες τὸν εἶχαν γιὰ παράδειγμα. Ἡ κάθε μιὰ ἔλεγε στὸ παιδί της :

— Σὲ θέλω νὰ γίνης σὰν τὸν Παναγῆ.

Ὁ Παναγῆς δὲν εἶχε μονάχα νὰ φροντίζη νὰ εἶναι πρῶτος στὰ μαθήματα. Μαζὶ μὲ τὸν παππού του συντηροῦσε καὶ τὴν οἰκογένειά του. Ἦταν «ὁ μικρὸς πατέρας», ὅπως ἔλεγε ὁ δάσκαλός μας.

Ὁ πατέρας του, δυὸ χρόνια πρὶν, εἶχε πνιγῆ σ' ἓνα τρομερὸ νανάγιο. Εἶχε ἀφήσει χήρα τὴ μητέρα του, μιὰ μικρούλα κόρη, τὴν Ἀργυρώ, βρέφος ἀκόμη, τὸ Στάμο πέντε χρονῶν καὶ τὸν Παναγῆ ἑπτὰ χρονῶν.

Ὁ παππούς του, ὁ καπετὰν Παναγῆς, ἦταν πολὺ γέρος. Ἀπὸ πολλὰ χρόνια δὲν μποροῦσε νὰ ἐργασθῆ. Τώρα ἦταν ἀναγκασμένος νὰ ψαρεύη, καὶ ὁ μικρὸς Παναγῆς τὸν βοήθοῦσε σ' ὅλα.

Ἐπιανε μὲ μικρὴ ἀπόχη ἀθερίνες καὶ γαρίδες καὶ μάζευε στὴν ἀμμουδιὰ σκουλίγια γιὰ δολώματα. Ἐτοίμαζε μὲ τὸν παππού του τὸ παραγάδι καὶ τραβοῦσε κουπὶ γιὰ νὰ τὸ ριξοῦν τὸ βράδυ. Τὸ πρωὶ πάλι, πρὶν νὰ βγῆ ὁ ἥλιος, τραβοῦσε τὰ κουπιὰ ὁ μικρὸς Παναγῆς, ἐνῶ ὁ παππούς ξαγκίστρωνε τὰ ψάρια.

2. Ὄταν ἐγύριζαν στὸ μικρὸν ὄρμο, κοντὰ στὸ σπιτάκι τους, ὁ μικρὸς Παναγῆς ἔπαιρνε τὰ ψάρια, περασμένα στὰ βουῖρλα, κι ἔτρεχε νὰ τὰ πουλήσῃ στὴν ἀγορά.

Τὸ καλοκαίρι, ὅσα καὶ ἂν εἶχε, τὰ πουλοῦσε στοὺς ξένους, πὺ ἔρχονταν στὸ δροσερὸ καὶ πευκόφυτο νησί μας. Ἀλλὰ καὶ τὸ χειμῶνα ὁ μικρὸς Παναγῆς πότε — ὅταν ἦταν τρικυμία — θὰ ψάρευε μὲ τὸ ἀγκίστρι, πότε — ὅταν ἦταν γαληνεμένη ἡ θάλασσα — θὰ ἔπιανε καβούρια καὶ ἀχινοὺς καὶ θὰ ξεκολλοῦσε ἀπὸ τοὺς βράχους ἀχιβάδες, μύδια καὶ πεταλίδες.

Πρόθυμος πάντα νὰ κάνη καὶ θελήματα. Ὅταν ἄκουγε τὸ ὄνομά του, ἀπαντοῦσε :

— Ἐφθασα!

Ὅταν τὸν ζητοῦσε ὁ παππούς του φυσοῦσε τὸ μεγάλο κόχυλα :

— Μπού - μπού - μπούου! ἀντηχοῦσε.

Ὅπου νὰ ἦταν τότε ὁ μικρὸς Παναγῆς, ἀπαντοῦσε μὲ τὴν καθάρια σὰν ἀηδονιοῦ φωνή του :

— Ἐφθασα, παπού! •

3. Σχεδὸν δὲν ἔλειπε ἀπὸ τὸ σχολεῖο, παρὰ ὅταν ἦταν μεγάλη ἀνάγκη. Πολλὲς φορὲς τὸν βλέπαμε νὰ ἔρχεται πολὺ κουρασμένος, ὕστερα ἀπὸ πολλὲς ὥρες ἐργασία. Ὅσο καὶ ἂν προσπαθοῦσε τότε νὰ προσέξῃ, τὰ μάτια του ἔκλειναν καὶ μερικὲς φορὲς τὸν ἔπαιρνε ὁ ὕπνος ἐπάνω στὸ θρανίο.

— Πιὸ σιγὰ νὰ μιλάτε, μᾶς ἔλεγε τότε ὁ δάσκαλός μας, καὶ τὸν καμάρωνε.

Ὅταν ὁμως ὁ δάσκαλος μᾶς ρωτοῦσε κάτι δύσκολο καὶ δὲν ἀπαντούσαμε, συνέβαινε καμιά φορὰ νὰ ξυπνήσῃ καὶ ὁ μικρὸς Παναγῆς. Ἄκουγε τότε τὴν ἐρώτηση καὶ ἀπαντοῦσε.

Γι' αὐτὸ τὸ εἶχαμε ντροπὴ μας νὰ μὴν κάνουμε ὅ,τι μᾶς ἔλεγε ὁ δάσκαλος, ἐμεῖς μάλιστα πὺ δὲν εἶχαμε τόσες πολλὲς καὶ βαρεῖες φροντίδες. •

• Ἐτσι χρωστοῦσαμε πολλὰ στὸ μικρὸ Παναγῆ, τὸ συμ-

μαθητή μας. Τὸν ἀγαπούσαμε πολὺ καὶ τὸν σεβόμαστε, σὰ νὰ ἦταν μεγάλος ἀδερφός μας.

4. Πῶς περίμενε ὁ μικρὸς Παναγῆς νὰ ἔρθῃ ἡ Κυριακὴ ἢ καμιά μεγάλη γιορτή!

Τότε μὲ τὴν μανούλα του, τὸν παππού του καὶ τὰ ἀδερφάκια του πήγαινε ν' ἀκούσῃ τὴ θεία λειτουργία καὶ νὰ μείνῃ ὅλη τὴν ἡμέρα στὸ ἐκκλησιάκι τῆς Παναγίας.

Εἶναι λίγο μακριὰ ἀπὸ τὴν πόλη μας. Ἀράζουν παπποὺς καὶ ἔγγονος τῆ βαρκούλα τους σ' ἓνα ὄρμο μὲ καλὴ ἀμμουδιά. Ἀπὸ ἐκεῖ ἀνεβαίνουν ἀνάμεσα ἀπὸ πεῦκα στὸ ἐκκλησιάκι. Ἐχει βυθίσει ἐκεῖ τὸ ἔδαφος καὶ σχηματίζεται ἓνα ἀλώνι. Κοντὰ στὸ βράχο εἶναι τὸ κατάλευκο ἐκκλησιάκι, μικρὸ τόσο, ὅσο νὰ χωρῇ ὁ παπὰς καὶ οἱ ψάλτες. Στὸ ἱερό του μιὰ σπηλιὰ στάζει καὶ τὸ νεράκι μαζεύεται σὲ μιὰ χτιστὴ δεξαμενὴ. Ἐπαιρνε καὶ ἀπὸ μᾶς ὅσους χωροῦσε ἡ μικρὴ βαρκούλα.

Νὰ βλέπατε πῶς ἔπαιζε μὲ τὰ ἀδερφάκια του ὁ Παναγῆς καὶ πόσο τὸν καμάρωναν ὁ παπποὺς καὶ ἡ μανούλα του! Ἄς ἦταν φτωχὴ οἰκογένεια, ἦταν ὁμως ὅλοι τους εὐτυχισμένοι.

Β. ΑΠΟ ΤΗ ΖΩΗ ΤΩΝ ΠΑΙΔΙΩΝ

✓ ΣΕ ΜΙΑ ΠΑΙΔΙΚΗ ΚΑΤΑΣΚΗΝΩΣΗ

1. Τ' ΑΓΡΙΑ ΒΟΥΝΑ

Τα παιδιά βρίσκονται σὲ μιὰ κατασκήνωση ἐπάνω στὸ βουνό. Μιὰ μέρα πέρασε ἀπ' ἐκεῖ ὁ δασάρχης καὶ τόσο εὐχαριστήθηκε μὲ τὴν ὁμορφὴ ζωὴ, ποὺ περνοῦσαν ἐκεῖ τὰ παιδιά, μὲ τὰ ἔργα τους καὶ τὴν προθυμίᾳ τους, ὥστε τοὺς ὑποσχέθηκε νὰ τὰ ὀδηγήσῃ τὴν ἄλλη μέρα στὸ νεροπρίνο. Ἐκεῖ θὰ ἔβλεπαν πῶς κόβονται καὶ τεμαχίζονται τὰ μεγάλα δένδρα καὶ γίνονται σανίδες καὶ καδρόνια. ✕

✕ Τὸ ἄλλο πρωὶ ἦρθε πάλι ὁ δασάρχης στὴν κατασκήνωση. Πέντε παιδιά ἔμειναν νὰ φυλάξουν τὶς καλύβες καὶ τ' ἄλλα ὅλα ξεκίνησαν μαζί του γιὰ τὸ μέρος ποὺ ἦταν τὸ νεροπρίνο.

Γιὰ νὰ πᾶν ἐκεῖ, πέρασαν ἀπὸ μέρη γυμνὰ καὶ τραχιά.

Σὲ κάθε βῆμα τους γκρεμίζονταν χαλίγια. Ὁ ἀέρας ἦταν κρύος καὶ βούιζε. Ὁ ἥλιος δὲν ἔκαιγε. ✕

Ἐνα ὄρνιο φάνηκε ἀπὸ πάνω τους νὰ σκίζη ἀργὰ τὸν ἀέρα.

Ὅλοι σήκωσαν τὸ κεφάλι, γιὰ νὰ κοιτάξουν τὸ μεγάλο πετούμενο, πὺν ταξίδευε ζητώντας τὴν τροφή του.

Τ' ὄρνιο γιὰ μιὰ στιγμή ἔκοψε τὴν ὁρμή του καὶ φτεροζυγιάστηκε· ὕστερα χτύπησε πάλι μὲ τὶς φτεροῦγες τὸν ἀέρα καὶ χάθηκε πίσω ἀπὸ τὰ Τρίκορφα...

— Ἐδῶ ἐπάνω εἶναι ἄγρια καὶ περήφανα ὄλα, εἶπε ὁ δασάρχης.

Κι ἀλήθεια ἔβλεπαν, πόσο θεόρατο εἶναι τὸ βουνό, πὺν φαίνεται ἀπὸ τὴν πόλη σὰ γαλανὸς ἴσκιος.

Πόσους βράχους, πόσα φαράγγια, πόσες ράχες, πόσες πέτρα καὶ κακοτοπιὰ ἔχει!

2. Ο ΧΕΙΜΑΡΡΟΣ ΚΑΙ Ο ΕΧΘΡΟΣ ΤΟΥ

— Τώρα, εἶπε ὁ δασάρχης, θὰ ἰδῆτε καὶ μεγαλύτερο θηρίο, πὺν μπορεῖ νὰ βγῆ ἀπὸ τὸ βουνό. Νάτο!

Τὰ παιδιὰ στάθηκαν καὶ κοίταξαν μὲ περιέργεια. Εἶδαν ὅμως, πὺς τοὺς ἔδειχνε τὸ ξεροπόταμο, πὺν κατέβαινε τὴν πλαγιὰ γεμάτο ξερὰ χαλίκια.

— Εἶναι ὁ χείμαρρος, τοὺς εἶπε. Οἱ λύκοι, οἱ ἀρκοῦδες, τὰ λιοντάρια δὲν εἶναι τίποτε μπροστὰ στὸ χείμαρρο. Φέρνουν πολὺ μικρὴ ζημιὰ καὶ δὲν τὰ βγάζουν πέρα πάντοτε μὲ τὸν ἄνθρωπο.

Ὁ χείμαρρος ὅμως κυνηγᾷ τὸν ἄνθρωπο καὶ τὸν ἀφάνιζει, αὐτὸν καὶ τὴ γενιά του.

Ὅταν γεμίση νερὸ καὶ κατεβάση στοὺς κάμπους αὐτὰ τὰ λιθάρια, πὺν βλέπετε, πνίγει ἀνθρώπους, ἀμπέλια, ζῶα καὶ χωριά ὀλόκληρα.

Ψηφιοποιήθηκε από το Ινστιτούτο Εκπαιδευτικής Πολιτικής

Οἱ ἄνθρωποι χτίζουσι τοίχους καὶ σηκώνουσι φράγτες γιὰ νὰ τὸν ἐμποδίσουσι, μὰ εἶναι οἱ κόποι τοὺς χαμένοι. Ἐνας μόνον μπορεῖ νὰ τὰ βάλῃ μὲ τέτοιο θηρίον. Τὸ δένδρον.

— Τὸ δένδρον! ἔκαμαν μὲ ἀπορία τὰ παιδιὰ.

— Νὰ ξέρατε, πόση δύναμη ἔχει ἓνα δένδρον! Αὐτὸ μὲ τὶς ρίζες τοῦ κρατεῖ τὸ χῶμα καὶ τὰ χαλίγια σφιχτά, γιὰ νὰ μὴν τὰ παίρνουσι οἱ βροχὲς καὶ τὰ πηγαίνουσι στὸ χεῖμαρον.

Δὲν ἔχει μόνον τὸ δένδρον αὐτὴ τὴ δύναμη, μὰ καὶ οἱ μικροὶ θάμνοι, οἱ ἀφάνεις, τὸ πουρνάρι, ἡ κουμαριά, ἀκόμη καὶ τὸ θυμάρι.

Γι' αὐτὸ οἱ φυτεμένοι τόποι γλιτώνουσι τοὺς ἀνθρώπους ἀπὸ τὶς πλημμύρες.

Ὅταν ὁμως καίμε καὶ ξεριζώνουμε τὰ δένδρα, τότε τὸ χῶμα καὶ τὸ χαλίκι φεύγει ἀπὸ τὶς γυμνὰς ράχες καὶ πηγαίνει στὸ χεῖμαρον.

Ἐκεῖνος φουσκώνει ἀπὸ τὶς βροχὲς καὶ κατεβάζει μιὰ φοβερὴ δύναμη ἀπὸ χῶμα, λιθάρια καὶ νερό, ποὺ ἀφανίζει σπίτια, σπαρτὰ καὶ ἀνθρώπους. Αὐτὸ πρέπει νὰ συλλογίζεται καθένας, ποὺ πηγαίνει νὰ κόψῃ δένδρον.

Ὁ Μαθιός, συνηθισμένος ἀπὸ τὸ σχολεῖο, σήκωσε τὸ χέρι καὶ ρώτησε :

— Τότε, γιατί δὲν ἐμποδίζουν καὶ τοὺς λοτόμους νὰ κόβουσι ξύλα;

— Καλὰ ἔκαμες, παιδί μου, νὰ ρωτήσης, εἶπε ὁ δασάρχης. Οἱ λοτόμοι κόβουσι μόνον τὰ δένδρα, ποὺ τοὺς λέμε ἐμεῖς νὰ κόψουσι.

Τὰ δένδρα αὐτὰ εἶναι σαράντα, πενήντα καὶ ἑβδομήντα χρονῶν τὸ καθένα. Γέρασαν δηλαδὴ καὶ ἤρθε ἡ ὥρα τοὺς νὰ δώσουσι ξυλεία, γιὰ νὰ βγοῦν στὴ θέση τοὺς ἄλλα μικρά, ποὺ πάλι θὰ μεγαλώσουσι σὰν αὐτά.

Κοντά σὲ κείνο ποὺ κόπηκε, βοηθοῦμε ἄλλο δένδρο νὰ μεγαλώση, κι ἂν δὲν ἐφύτρωσε μόνο του, τὸ φυτεύουμε ἐμεῖς.

Ἔτσι τὸ δάσος ξαναπαίρνει ἐκεῖνο, ποὺ μᾶς δίνει.

Ἄν ὁμως ἀφήσωμε νὰ πέση στὰ δένδρα ὅποιος θέλει καὶ νὰ κόβη ὅ,τι θέλει, τὸ δάσος θὰ χαθῆ.

Κι ἅμα λείψη αὐτό, ἐμεῖς οἱ ἄνθρωποι θὰ πεθάνωμε ἀπὸ τὴ δίψα. Τὸ γιατί θὰ σᾶς τὸ πῶ τώρα, ποὺ θὰ σταθοῦμε σ' αὐτὴ τὴ βρυσούλα.

3. ΑΠΟ ΠΟΥ ΕΡΧΕΤΑΙ ΤΟ ΝΕΡΟ

Σταμάτησαν σὲ μιὰ βρυσούλα, ποὺ μόλις ἀκουγόταν τὸ λίγο καὶ κρύο νερό της. Χ

Ἦξεραν, πὼς τόσο κρύο νερό δὲν πρέπει νὰ τὸ πίνωμε, ὅταν εἶμαστε ζεστοὶ ἀπὸ δρόμο, κι ἔβρεξαν μόνο τὰ χέρια τους.

Ἦταν ταπεινὴ βρυσούλα, ἡσυχῆ, ποὺ σπάνια ἔβλεπε διαβάτες ἐκεῖ ψηλά.

— Ἀπὸ ποῦ νὰ ἔρχεται τοῦτο τὸ νεράκι; ρώτησε ὁ Πάνος.

— Ἀπὸ τὸ βουνό! εἶπαν τ' ἄλλα παιδιά.

— Ναι, μὰ πῶς βρέθηκε μέσα στὸ βουνό; ρώτησε ὁ δασάρχης.

Κανένας δὲν ἤξερε ν' ἀπαντήση.

— Ἀπὸ τὶς βροχὲς καὶ τὰ χιόνια, εἶπε ὁ δασάρχης, τὸ νερὸ σταλάζει σιγὰ μέσα στὸ χῶμα· καὶ πηγαίνει σὲ μεγάλες δεξαμενὲς ἀπὸ πέτρα, ποὺ ἔχει μέσα τῆς ἡ γῆ.

Ἀπὸ κεῖ βγαίνει μὲ τὶς βρῦσες καὶ τὰ ποτάμια.

Ἀπὸ τὶς βρῦσες καὶ τὰ ποτάμια τὸ παίρνουν τὰ ζῶα, οἱ ἄνθρωποι, τὰ σπαρτά, οἱ μύλοι.

Γιὰ νὰ σταλάζη ὁμοῦ τὸ νερὸ καὶ νὰ μῆ στῆ γῆ, πρέπει νὰ εἶναι ὁ τόπος φυτεμένος.

Ἄν δὲν ὑπάρχουν χλωρὰ καὶ ξερὰ φύλλα νὰ τὸ κρατήσουν, τότε τὸ νερὸ πηγαίνει στὰ ξεροπόταμα καὶ χάνεται στὴ θάλασσα καὶ στὸν ἀέρα.

Λοιπὸν καὶ τὶς βρῦσες ἀκόμη τὸ εὐλογημένο τὸ δάσος μᾶς τὶς δίνει.

Ἄν ἀφίναμε τοὺς ἄνθρώπους νὰ κόψουν τὸ δάσος, αὐτὴ ἡ βρυσούλα ἐδῶ θὰ στέρευνε. Θὰ στέρευναν ὅλες οἱ βρῦσες, ποὺ ἀπαντήσατε ἀπὸ τὴ πόλη ὡς ἐδῶ, καὶ μαζὶ μ' αὐτὲς καὶ τὸ ποτάμι.

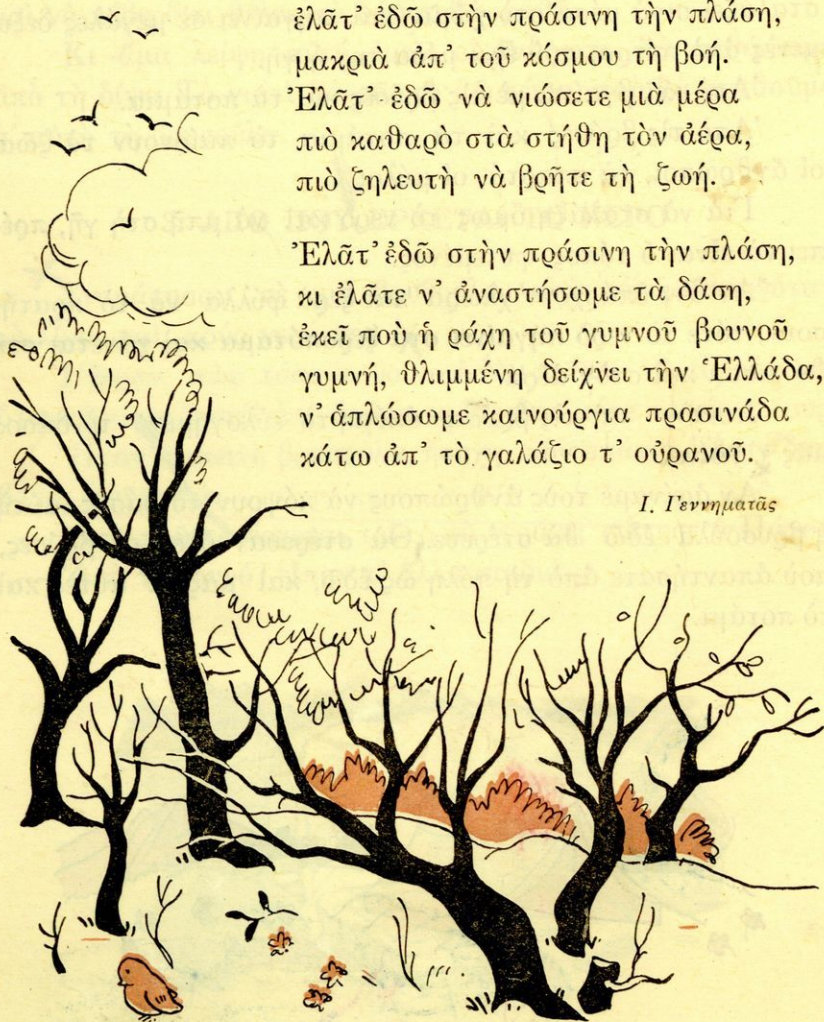

ΕΙΣ ΤΑ ΔΑΣΗ

Ἐλάτ' ἐδῶ μαζί μου μέσ' στὰ δάση,
ἐλάτ' ἐδῶ στὴν πράσινη τὴν πλάση,
μακριὰ ἀπ' τοῦ κόσμου τὴ βοή.
Ἐλάτ' ἐδῶ νὰ νιώσετε μιὰ μέρα
πιὸ καθαρὸ στὰ στήθη τὸν ἀέρα,
πιὸ ζηλευτὴ νὰ βρῆτε τὴ ζωή.

Ἐλάτ' ἐδῶ στὴν πράσινη τὴν πλάση,
κι ἐλάτε ν' ἀναστήσωμε τὰ δάση,
ἐκεῖ πού ἡ ράχη τοῦ γυμνοῦ βουνοῦ
γυμνή, θλιμμένη δείχνει τὴν Ἑλλάδα,
ν' ἀπλώσωμε καινούργια πρασινάδα
κάτω ἀπ' τὸ γαλάζιο τ' οὐρανοῦ.

I. Γεννηματᾶς

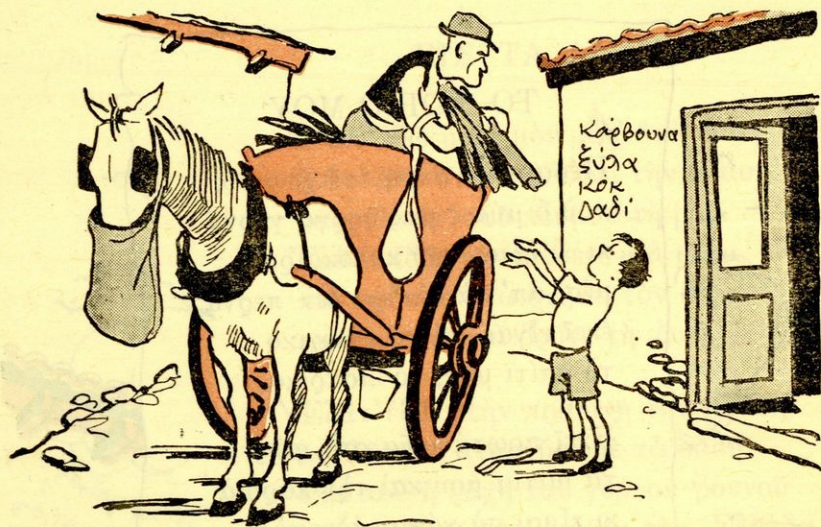
ΤΟ ΧΩΡΙΟ ΜΟΥ

Πέρα στην άκρη του χωριού,
που ο μύλος μας γοργά γυρνά
κι ο ήλιος του καλοκαιριού
μέσ' απ' τὰ δένδρα δὲν περνά!
ἐκεῖ εἶναι καὶ τὸ φτωχικὸ
τὸ σπίτι μου, τὸ πατρικόν.

Ἐκεῖ πρωτάνοιξα στὸ φῶς
τὰ μάτια μου καὶ τὴν καρδιά
κι εἶμαι σὰ νάμαι ἀδερφός
μὲ τ' ἄλλα τοῦ χωριού παιδιά.
Γέλια, παιγνίδια ἀπ' τὴν αὐγή
κοντὰ στὴ δροσερὴ πηγὴ.

1. Πολέμης

ΕΝΑΣ ΜΑΘΗΤΗΣ ΠΟΥ ΕΡΓΑΖΕΤΑΙ

(Διήγηση μαθητού)

Πήγαινα στὸν παιδικὸ κήπο νὰ παίξω μὲ τ' ἄλλα παιδιά. Περνώντας ἀπὸ ἕναν ἀπόκεντρο δρόμο, ὅπου εἶχε σταματήσει ἕνα κάρο μπροστὰ σ' ἕνα μαγαζι, ἄκουσα νὰ φωνάζουν τ' ὄνομά μου. Στράφηκα καὶ τί βλέπω! Τὸ συμμαθητῆ μου Καλούδη μὲ τὴ γαλάζια του φανέλλα καὶ τὸ κοντὸ πανταλονάκι, καταϊδρωμένον μὲ ἕνα δεμάτι ξύλα στὸν ὄμο. Ἕνας ἄνθρωπος, ὄρθιος ἐπάνω στὸ κάρο, τὸν ἐφόρτωνε μὲ ἀγκαλιές ξύλα, κι αὐτὸς τὰ κουβαλοῦσε μέσα στὸ μαγαζι τοῦ πατέρα του, ὅπου τὰ τοποθετοῦσε βιαστικά.

— Τί κάνεις αὐτοῦ, Μένη; τὸν ρώτησα.

— Δὲ βλέπεις τί κάνω; ἀπάντησε, ἀπλώνοντας τὰ χέρια γιὰ νὰ δεχτῆ ἄλλη ἀγκαλιὰ ἀπὸ ξύλα· μελετῶ τὸ μάθημά μου.

Ἐγὼ γέλασα. Αὐτὸς ὅμως μιλοῦσε σοβαρὰ καὶ ὅταν φορτώθηκε πάλι, ἄρχισε νὰ λήη τρέχοντας:

«Οὐσιαστικὰ λέγονται οἱ λέξεις πὺ φανερόνουν . . . πὺ φανερόνουν πρόσωπο . . . ζῶο . . . ἢ πράμα» ἢ . . .

Καὶ ξαναγυρίζοντας στὸ κάρο, γιὰ νὰ πάρη ξύλα . . . :

«Τὰ οὐσιαστικὰ εἶναι συγκεκριμένα καὶ . . . ἀφηρημένα».

— Τί νὰ κάμω; μοῦ λέει γελώντας. Ἔτσι δὲ χάνω καιρό.

Ἐπατέρας μου πῆγε σ' ἓνα χωριὸ νὰ παραγγείλῃ ξύλα. Ἡ μητέρα μου εἶναι ἄρρωστη. Ἔτσι εἶμαι ἀναγκασμένος νὰ ξεφορτώσω ἐγώ. Στὸ μεταξὺ ἐπαναλαμβάνω τὴ γραμματικὴ πὺ ἔχομε αὔριο.

Καὶ γυρίζοντας στὸν καροτσέρη τοῦ λέει:

— Ἐπατέρας μου εἶπε νὰ περάσης στὶς ἐφτὰ νὰ σὲ πληρώση.

Τὸ κάρο ἔφυγε.

— Ἐλα μιὰ στιγμὴ στὸ μαγαζί, μοῦ εἶπε ὁ Καλούδης.

Ἐμπῆκα. Ἦταν ἓνα μεγάλο ἰσόγειο στρωμένο μὲ χῶμα, γεμάτο μὲ σωροὺς ξύλα καὶ κάρβουνα καὶ μὲ μιὰ πλάστιγγα στὴν ἄκρη.

— Ἡ σημερινὴ ἡμέρα μοῦ πῆγε ἀνάποδα, συνέχισε ὁ Καλούδης. Κάθε στιγμὴ εἶμαι ἀναγκασμένος νὰ διακόψω τὴ μελέτη μου. Ἐνῶ ἔγραφα, ἦρθε τόσος κόσμος νὰ ψωνίσῃ. Ἐπειτα ἦρθε τὸ κάρο μὲ τὰ ξύλα. Τὸ πρῶν πῆγα δυὸ φορὲς κάτω στὴν ἀγορά. Τὰ χέρια μου εἶναι πρισμένα καὶ τὰ πόδια μου δὲν τὰ νιώθω πιά. Ἄν εἶχα νὰ κάμω καὶ ἰχνογραφία, θὰ τὰ ἔκανα θάλασσα!

Καὶ λέγοντας αὐτὰ σκούπιζε τὸ δάπεδο, πὺ εἶχε γεμίσει ξυλάκια μὲ τὴ μεταφορὰ τῶν ξύλων.

— Και ποῦ γράφεις, Κουλούδη; τὸν ἐρώτησα.

— Ὅχι ἐδῶ βέβαια. Ἔλα νὰ ἰδῆς.

Καὶ μὲ ὠδήγησε σ' ἓνα μικρὸ δωμάτιο πίσω ἀπὸ τὸ μαγαζί, πού χρησιμοποιεῖ γιὰ κουζίνα καὶ τραπεζαρία μαζί, μ' ἓνα τραπεζάκι σὲ μιὰ γωνιά, ὅπου εἶχε βάλει τὰ βιβλία του καὶ τὰ τετράδιά του.

— Ἐγραψα τὴν ἄσκηση, μοῦ εἶπε, καὶ ἄφησα τὴ δεύτερη ἀπάντηση μισοτελειωμένη: «Μὲ τὰ δέρματα κατασκευάζομε τὰ ὑποδήματα, τὶς σάκκες...». Τώρα θὰ προσθέσω: «... καὶ τὰ λουριὰ τοῦ ἀλόγου».

Πῆρε τὴν πέννα καὶ ἔγραφε μὲ τὰ ὠραῖα του καθαρὰ γράμματα.

— Εἶναι κανεῖς ἐδῶ; ἀκούσθηκε μιὰ φωνὴ ἀπὸ τὸ μαγαζί.

Ἦταν μιὰ γυναίκα, πού ἦρθε ν' ἀγοράσῃ δαδί.

— Ὅριστε! ἀπάντησε ὁ Καλούδης.

Καὶ πήδησε μέσα, ζύγισε τὸ δαδί, πῆρε τὰ χρήματα, ἔτρεξε σὲ μιὰ γωνιά, γιὰ νὰ σημειώσῃ τὴν πούληση σ' ἓνα τετράδιο, καὶ ξαναγύρισε πίσω λέγοντας:

— Ἄς ἰδοῦμε, ἂν θὰ μπορέσω νὰ τελειώσω τὴν ἄσκηση.

Καὶ ἔγραψε: « τὰ λουριὰ τοῦ ἀλόγου, τὰ πορτοφόλια, τὶς ζῶνες ».

— Ἄχ, μοῦ χύθηκε ὁ καφές! φώναξε ξαφνικά, κι ἔτρεξε στὸ τζάκι, γιὰ νὰ βγάλῃ τὸ μπρίκι ἀπὸ τὴ φωτιά.

— Εἶναι ὁ καφές τῆς μητέρας μου, εἶπε. Ἀναγκάστηκα νὰ τὸν ψήσω ἐγώ. Στάσου νὰ τῆς τὸν πάω μέσα. Ἔτσι θὰ σὲ ἰδῇ καὶ σένα καὶ θὰ εὐχαριστηθῇ. Εἶναι ἑπτὰ ἡμέρες στὸ κρεβάτι ἢ καημένη... Νὰ πάρῃ ἢ ὀργή! Εἶναι ἡ τρίτη φορὰ, πού καίω τὰ δάχτυλά μου μ' αὐτὸ τὸ μπρίκι σήμερα.

Ἄνοιξε μιὰ πόρτα, κι ἐμπήκαμε σ' ἓνα ἄλλο δωμάτιο μι-

κρότερο. Σ' ένα μεγάλο κρεβάτι ήταν ξαπλωμένη ή μητέρα του Καλούδη μ' ένα μαντήλι άσπρο γύρω στο κεφάλι.

— Σου έφερα τόν καφέ, μητέρα, είπε ό Καλούδης βάζοντας εκεί κάπου τò φλυτζάνι. 'Απ' έδω είναι ένας συμμαθητής μου.

— 'Α, καλώς τόν κύριο! μου είπε ή γυναίκα. Έρχόσαστε νά επισκεφθίτε τούς άρρώστους, δέν είν' έτσι;

Ό Καλούδης ώστόσο τακτοποιούσε τά μαξιλάρια του κρεβατιού, διώρθωσε τics κουβέρτες, έσκάλισε τή φωτιά του τζακιού κι έδιωξε τή γάτα άπό τόν καναπέ.

— Θέλεις τίποτε άλλο, μητέρα; ρώτησε ξαναπαίρνοντας τò φλυτζάνι. Πήρες τics δυò κουταλιές σιρόπι; 'Όταν τελειώση, θά πεταχτῶ μιὰ στιγμή στο φαρμακείο ν' αγοράσω άλλο. Τά ξύλα τά έχω ξεφορτώσει. Στics τέσσερες θά βάλω τά ξύλα στη φωτιά, όπως μου είπες, και όταν περάση ό γαλατὰς θά τόν πληρώσω. Είναι όλα έν τάξει, μη στενοχωρησαι διόλου.

— Ευχαριστῶ, καλό μου παιδί, άπάντησε ή γυναίκα. Τò καημένο τò παιδί, έχει όλες τics φροντίδες.

Μου έδειξε μιὰ φωτογραφία του πατέρα του, πού είναι ντυμένος στρατιώτης, με τò στρατιωτικό μετάλλιο τής άνδρείας, πού πήρε πολεμώντας στον 'Αλβανικό πόλεμο. Έχει τò ίδιο τò πρόσωπο του παιδιού του, μ' αυτὰ τὰ ζωηρά μάτια και τò χαμόγελο στο στόμα.

Ξαναγυρίσαμε στην κουζίνα.

— Τò βροῖκα! φώναξε ό Καλούδης και πρόσθεσε στο τετραδίο: « . . . κατασκευάζομε και τics σέλες τών αλόγων». Τά προβλήματα θά τά γράψω άπόψε άργά. Έσὺ είσαι ευτυχισμένος, πού έχεις όλον τόν καιρό νά μελετὰς και νά πηγαίνης περίπατο.

Γελαστός πάντα και βιαστικός, ξαναμπήκε στο μαγαζί,

ἄρχισε νὰ βάζη ἕνα - ἕνα ξύλο ἐπάνω στὸ στήριγμα, κι ἄρχισε νὰ τὸ πριονίζει, λέγοντας:

— Αὐτὴ εἶναι γυμναστική! Ὅχι γυμναστικὴ τοῦ σχολείου! Ὅταν γυρίση ὁ πατέρας μου, πρέπει νὰ τὰ βρῆ ὅλα ἔτοιμα. Θὰ εὐχαριστηθῆ. Τὸ κακὸ εἶναι πού, ὅταν πριονίζω, τὸ λάμδα καὶ τὸ ξι στὸ τετράδιο φαίνονται σὰ φίδια, ὅπως μοῦ λέει ὁ Δάσκαλος. Τί θέλεις ὁμως νὰ κάμω; Θὰ τοῦ εἰπῶ πὼς ἀναγκάστηκα νὰ δουλέψω. Αὐτὸ ποῦ μ' ἐνδιαφέρει περισσότερο εἶναι νὰ γίνῃ γρήγορα καλὰ ἢ μητέρα μου. Σήμερα εἶναι κάπως καλύτερα, δόξα τῷ Θεῷ. Τὴ γραμματικὴ θὰ τὴν ξαναπεράσω αὔριο τὸ πρωὶ μὲ τὸ λάλημα τοῦ πετεινοῦ. Ἄ, νὰ καὶ τὸ καροτσάκι μὲ τὰ κούτσουρα! Στὴ δουλειὰ λοιπόν!

Ἐνα καροτσάκι φορτωμένο μὲ κούτσουρα σταμάτησε ἐμπρὸς στὸ μαγαζί. Ὁ Καλούδης ἔτρεξε νὰ συνεννοηθῆ μὲ τὸν ἄνθρωπο κι ἔπειτα ξαναγύρισε μέσα.

— Τώρα δὲν μπορῶ πιά νὰ σοῦ κρατήσω συντροφιά, μοῦ εἶπε. Γεῖά σου! Ἐκαμες καλὰ πού ἦρθες νὰ μὲ ἰδῆς. Καλὴ διασκέδαση!

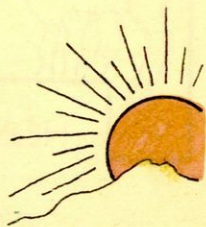
Κι ἀφοῦ μοῦ ἔσφιξε τὸ χέρι, ἔτρεξε νὰ πάρῃ τὸ πρῶτο κούτσουρο κι ἄρχισε νὰ τρέχῃ ἀπὸ τὸ καροτσάκι στὸ μαγαζί, φορτωμένος, μὲ τὸ πρόσωπο δροσερό, σὰν τριαντάφυλλο, καὶ τόσο ζωηρός, πού σοῦκανε χαρὰ νὰ τὸν βλέπῃς.

«Εἶσαι εὐτυχισμένος!» μοῦ εἶπε. Ἄ, ὄχι, Καλούδη, ὄχι! Ἐσὺ εἶσαι ὁ πιὸ εὐτυχισμένος, ἐσύ. Γιατὶ μελετᾷς κι ἐργάζεσαι περισσότερο ἀπὸ ἐμένα, γιατί εἶσαι ὠφέλιμος στὸν πατέρα καὶ τὴ μητέρα σου, γιατί εἶσαι πιὸ καλός, χίλιες φορὲς πιὸ καλὸς καὶ πιὸ ἱκανὸς ἀπὸ μένα, καλέ μου φίλε.

ΤΟ ΤΡΑΓΟΥΔΙ ΤΗΣ ΕΡΓΑΣΙΑΣ

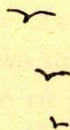

Ξημερώνει αύγή δροσάτη
μὲ τὸ πρῶτο τὸ πουλί,
λὲς καὶ κράζει τὸν ἐργάτη
στὴ φιλόπονη ζωή.

Πρὶν ἀχνίση κάθε ἄστέρι
μὲ χαρούμενη καρδιά,
νέοι, μεσόκοποι καὶ γέροι
τρέξετ' ὅλοι στὴ δουλειά.

Σηκωθῆτε! Ἡ γῆ χαρίζει
μόνον ἄφθονο καρπὸ,
ἂν ὁ κόπος τὴν ποτίζη
μ' ἓναν ἰδρωτα συχνό.

Πάντα, ναί, τίμιου κόπου
οἱ γλυκύτετοι καρποὶ
εἶν' οἱ μόνοι, ποὺ τ' ἀνθρώπου
σῶμα θρέφουν καὶ ψυχή.

Πρὶν ἀχνίση κάθε ἄστέρι
μὲ χαρούμενη καρδιά,
νέοι, μεσόκοποι καὶ γέροι
τρέξετ' ὅλοι στὴ δουλειά!

Γ. Μακροῦς

TO ΠΑΡΑΤΑΞΙ ΤΩΝ ΕΡΧΟΜΕΝΩΝ

ΧΑΡΟΥΜΕΝΑ ΧΡΙΣΤΟΥΓΕΝΝΑ

Ἦταν βράδυ τῆς παραμονῆς τῶν Χριστουγέννων. Στους δρόμους τῆς μικρῆς πόλεως φυσοῦσε ἓνα σιγανό, μὰ πολὺ τσουχτερό, βοριαδάκι. Τὸ παγωμένο χιόνι ἔτριξε κάτω ἀπὸ τὰ πόδια τῶν διαβατῶν. Στὴν ἀγορὰ ἦταν μεγάλη κίνηση. Ἐτρεχαν βιαστικο ὅλοι νὰ κάμουν τὶς προμήθειές τους γιὰ τὴν αὐριανὴ μεγάλη γιορτὴ καὶ νὰ γυρίσουν γρήγορα στὸ σπίτι τους, στὴ ζέστα τους. Τὸ σκοτάδι ἄρχισε σιγὰ σιγὰ ν' ἀπλώνεται καὶ σὲ λίγο ἀνάφτηκαν τὰ φανάρια τῶν δρόμων.

Τὴ στιγμὴ ἐκείνη ἓνα ὄχρὸ κοριτσάκι, ὡς 12 χρονῶν, στεκόταν μπροστὰ σ' ἓνα ἐτοιμόρροπο σπίτι.

Φοροῦσε ἓνα λεπτὸ καλοκαιρινὸ φόρεμα, δυσανάλογο μὲ τὸ ἀνάστημά του. Κάποια κυρία θὰ τοῦ τὸ εἶχε χαρίσει καὶ τὸ φοροῦσε ὅπως τὸ πῆρε. Τοῦ ἦταν μακρὺ, ἔφθανε ὡς τὶς φτέρνες του καὶ τὸ ἔκανε νὰ φαίνεται πιὸ μεγάλο. Αὐτὸ ὅμως εἶχε ἀνάγκη, ὄχι ἀπὸ μακρὺ φόρεμα, παρὰ ἀπὸ χοντρό, γιὰ νὰ τὸ προστατεύη ἀπὸ τὸ κρύο. Αὐτὸ τὸ λεπτὸ φόρεμα μπορούσε νὰ τὸ φορέσῃ τὴν παραμονὴ τῆς Παναγίας, τὸν Αὔγουστο, καὶ ὄχι

την παραμονή τῶν Χριστουγέννων. Γι' αὐτὸ τὸ κορμί του ἔτρεμε ἀπὸ τὸ ξεροβόρι καὶ τὰ δόντια του χτυποῦσαν δυνατὰ.

Μὲ σκυμμένο τὸ κεφάλι καὶ σιγανή, δειλὴ φωνή, παρακαλοῦσε κάθε διαβάτη, πὺν περνοῦσε :

— Σὲ παρακαλῶ, κύριε, κάμε μιὰ ἐλεημοσύνη γιὰ μιὰ φτωχὴ οἰκογένεια πὺν πεινάει!...

Μὰ οἱ διαβάτες περνοῦσαν βιαστικοὶ καὶ ἀδιάφοροι. Χωρὶς ἄλλο θὰ σκέφτονταν: «Δὲ μᾶς φτάνουν τόσα ἔξοδα, ἔχομε τώρα καὶ ἐλεημοσύνες».

Ἔτσι εἶναι μερικοὶ ἄνθρωποι. Θεωροῦν στὶς μεγάλες γιορτὲς ἀπαραίτητη κάθε πολυτέλεια, ξοδεύουν ἀλύπητα γιὰ τὴν καλοπέρασή τους καὶ τὴν ἐλεημοσύνη τὴ θεωροῦν περιττὸ ἔξοδο.

Ἀφοῦ λοιπὸν κανεὶς δὲ φάνηκε σπλαχνικὸς, τὸ κοριτσάκι ἀπελπισμένο καὶ μὲ τὰ μάτια του πλημμυρισμένα ἀπὸ δάκρυα γύρισε πίσω καὶ κατέβηκε στὸ ὑπόγειο τοῦ ἐτοιμόρροπου σπιτιοῦ, κάμποσα σκαλοπάτια κάτω.

Μόλις άνοιξε τήν πόρτα, τή ρώτησε τὸ μικρὸ ἀδερφάκι της :

— Φωτεινή, ἔφερές τίποτε ;

— Ἄχ, τίποτε, Γιαννάκη μου ! ἀποκριθῆκε λυπημένο τὸ κοριτσάκι. Δὲ βρέθηκε κανένας σπλαχνικὸς ἄνθρωπος, νὰ μοῦ δώσῃ κάτι τί. Δὲν μπορῶ πιά νὰ ζητιανεύω ἀπὸ τὸ κρῦο καὶ τὴ ντροπή.

Τότε ἄρχισε τὰ κλάματα τὸ μικρὸ ἀγοράκι λέγοντας μὲ ἀναφιλητά : « Πεινάω, πεινάω !! . . . »

Ἡ μητέρα τους ἐκοίτονταν στὸ κρεβάτι ἄρρωστη. Ἦταν χήρα. Ἀπὸ τότε ποῦ πέθανε ὁ ἄνδρας της, ἓνας ἐργατικὸς ἄνθρωπος, προσπαθοῦσε μὲ τὴ δική της ἐργασία νὰ θρέψῃ τὰ δυὸ παιδιά της καὶ τὸν ἑαυτό της. Ἔγινε πλύστρα. Ἡ δουλειά της ἦταν σκληρή. Κάθε ἡμέρα στά νερά, σκυμμένη στὴ σκάφη ἐπάνω νὰ ξεβρωμίξῃ ξένα ροῦχα ! Μὲ ὅση εὐχαρίστηση ἔπλενε τὰ ροῦχα τῶν παιδιῶν της, μὲ τόση βαρυνγὸμηση ἔπλενε τὰ ξένα. Μὰ τί νὰ κάμῃ ; Καὶ νὰ ἔχῃ καὶ μερικὲς κυρίες ἰδιώτροπες νὰ τὴ βρίζουν καὶ νὰ λένε πὼς δὲν πλένει καλὰ καὶ νὰ τὴ φοβερίζουν πὼς θὰ πάρουν ἄλλη πλύστρα ! Ὅταν τ' ἄκουγε αὐτά, τῆς λύνονταν τὰ γόνατα. Τί θὰ γίνῃ, ἂν τῆς λείψῃ κι αὐτὴ ἡ δουλειά ; Καὶ τίς παρακαλοῦσε τίς Κυρίες μὲ δάκρυα στὰ μάτια νὰ τὴ συγχωρήσουν καὶ ὑποσχόταν νὰ προσέχῃ περισσότερο.

Καὶ στὴν ἄλλη πλύση ἔβαζε τὰ δυνατά της νὰ εὐχαριστήσῃ τίς Κυρίες. Δούλευε ὑπεράνθρωπα νὰ κάμῃ τὰ ροῦχα σὰν τὸ χιόνι, νὰ εὐχαριστηθοῦν οἱ Κυρίες.

Δουλειὰ πολλὴ καὶ φαῖ λιγοστό. Δὲ βάσταξε πολὺ. Ἄρρώστησε καὶ ξαπλωμένη στὸ κρεβάτι της, κάτω στὸ ὑγρὸ καὶ σκοτεινὸ ὑπόγειο, περίμενε νὰ τὴ θυμηθοῦν οἱ φιλάνθρωποι.

Ὅταν ἡ Φωτεινὴ ἀνέβηκε ἀπὸ τὸ ὑπόγειο ἐπάνω στὸ

δρόμο, εἶχε κάποια ἐλπίδα. Ὄταν ἄκουσε ὅμως ὕστερα τὸν πένθιμο διάλογο τῶν παιδιῶν της, ἀπελπίστηκε.

— Θεέ μου, ψιθύρισε, μὴ μᾶς ἀφίνης ἀπροστάτετους τέτοια μέρα!

Ἔτσι, ἐκεῖ κάτω στὸ ὑπόγειο, περνοῦσε μιὰ πολὺ πένθιμη παραμονὴ Χριστουγέννων.

Λίγο πιὸ κάτω καὶ στὸ ἀέναντι μέρος τοῦ δρόμου ὑψωνόταν τὸ μέγαρο τοῦ ἐργοστασίου Ἀφθονίδη. Ἀπὸ τὰ μεγάλα παράθυρά του χυνόταν στὸ δρόμο ἄπλετο φῶς. Γιόρταζαν τὸ Χριστουγεννιάτικο δένδρο καὶ εἶχαν ἀνάψει ἄφθονα φῶτα. Μόλις χτύπησε τὸ κουδούνι, τὰ παιδιὰ χύθηκαν στὴ φωτοστόλιστη σκάλα, νὰ πάρουν τὰ δῶρα, πὺν τοὺς εἶχαν κρεμάσει οἱ γονεῖς τους στὸ δένδρο.

Ἐπειτα ὀλόχαρα καὶ εὐτυχισμένα ἄρχισαν νὰ τραγουδοῦν καὶ νὰ χορεύουν.

Στὸ σπίτι τοῦ κ. Ἀφθονίδη ἦταν ὁ Παράδεισος καὶ λίγο παρακάτω, στὸ ὑπόγειο τῆς χήρας, ἡ Κόλαση.

Οἱ γονεῖς καμάρωναν τὰ χαρούμενα καὶ χαριτωμένα παιδιὰ τους.

Ἡ πόρτα τῆς σάλας ἄνοιξε καὶ ἕνας ὑπηρέτης, ντυμένος μὲ στολὴ ἰδιαίτερη, ἀνάγγειλε μὲ μεγάλο σεβασμὸ, ὅτι τὸ δεῖπνο ἦταν ἔτοιμο. Ὅλοι τότε πῆγαν στὴν τραπεζαρία καὶ κάθισαν γύρω στὸ τραπέζι φορτωμένο ἀπὸ πλούσια φαγητὰ καὶ φροῦτα καὶ γλυκίσματα. Τὰ πρόσωπα ὅλων ἔλαμπαν ἀπὸ χαρὰ, τὰ γυαλικά καὶ τ' ἀσήμια ἔλαμπαν σὰν τὸ φεγγάρι.

Ἐνῶ ἔτρωγαν, ἡ Μαρία, ἡ μεγαλύτερη κόρη τοῦ κ. Ἀφθονίδη, ὡς 13 χρονῶν, εἶπε ἔξαφνα:

— Ἐέρεις, μητέρα, ἐνῶ ἐρχόμουν τὸ βραδάκι στὸ σπίτι, ἀπ' ἔξω ἀπὸ τὸ ψηλὸ ἐτοιμόρροπο σπίτι συνάντησα τὸ κοριτσάκι ἐκεῖνο, πὺν προχθὲς βρῆκε τὸ τσαντάκι μου καὶ μοῦ τὸ

ἔδωσε τόσο πρόθυμα. Δὲ μοῦ εἶπε τίποτε, μὰ κατάλαβα ἀπὸ τῆ στάση του ὅτι ἦταν πολὺ λυπημένο. Θέλω νὰ τοῦ δώσω κάτι τι ἀπὸ τὰ δῶρα μου. Μπορῶ νὰ τὸ πάρω αὐτό;

—Καὶ βέβαια, Μαρία μου, μπορεῖς. Θὰ εὐχαριστηθῶ πολὺ, ἂν στὰ δικά σου δῶρα προσθέσω κι ἐγὼ μερικά δικά μου.

Ἀμέσως λοιπὸν ἔβαλαν σ' ἓνα μεγάλο πανέρι κουραμπιέδες, μελομακάρουνα, σοκολάτες, μῆλα, σῦκα, καρύδια, σταφίδες, μιὰ κούκλα, ἓνα ζευγάρι κάλτσες κι ἓνα ζεστὸ φορεματάκι.

Ἔνας ὑπηρέτης συνώδευσε τὴ Μαρία κρατώντας τὸ πανέρι καὶ κατέβηκαν οἱ δύο τους στὸ ὑπόγειο.

Ἡ Μαρία ἔμεινε ἄφωνη ἀντικρούζοντας τόση δυστυχία. Πρώτη φορὰ ἔβλεπε στὴ ζωὴ της τόση φτώχεια. Νόμιζε πὼς ὅλοι οἱ ἄνθρωποι ἔχουν σαλόνια φωτισμένα καὶ τραπέζια πλούσια. Ὅταν μάλιστα εἶδε τὸ μικρὸ Γιαννάκη νὰ πέφτη σὰ θηρίο ἐπάνω στὰ γλυκίσματα καὶ τὰ φροῦτα, τὰ μάτια της γέμισαν ἀπὸ δάκρυα.

Χωρὶς ν' ἀποκριθῆ τίποτε στὶς εὐχαριστίες τῆς ἄρρωστης χήρας, γύρισε βιαστικὴ στὸ σπίτι της καὶ διηγήθηκε ὅλα στοὺς δικούς της καὶ τὰ δάκρυά της ἔτρεχαν στὰ ροδοκόκκινα μάγουλά της.

Ἀμέσως σ' ἓνα μεγάλο καλάθι ἔβαλαν κρέας, τυρί, ψωμί, γλυκίσματα, φροῦτα, ἓνα μπουκάλι μὲ κρασί, αὐγὰ καὶ σχεδὸν ἄδειασαν τὸ τραπέζι τους, γιὰ νὰ γεμίσουν τὸ μεγάλο καλάθι. Ὁ κύριος Ἀφθονίδης ἔδωσε στὸν ὑπηρέτη κι ἓνα φάκελλο σφραγισμένο.

Ἡ Μαρία κατέβηκε πάλι στὸ ὑπόγειο, ὄχι λυπημένη, παρὰ χαρούμενη καὶ γελαστή. Ἄδειασαν τὰ τρόφιμα ἐπάνω στὸ ξέστρωτο τραπέζι τῆς χήρας καὶ ὁ ὑπηρέτης τῆς ἔδωσε καὶ τὸ φάκελλο.

Ἡ Μαρία ἔφυγε πάλι βιαστικὴ. Τὴ στενοχωροῦσαν οἱ

εὐχαριστίες πού ἄκουγε ἀπὸ τὴ φτωγὴ μητέρα. Νόμιζε περιττὲς τὶς εὐχαριστίες, γιατί τῆς φαινόταν πὼς αὐτὰ τὰ πράματα τὰ χρωστοῦσε καὶ τὰ ἔδινε, δὲν τὰ χάριζε.

—Καλὴ νύχτα καὶ καλὰ Χριστούγεννα! Θὰ ἔρχωμαι ταχτικά νὰ σᾶς βλέπω, τοὺς εἶπε φεύγοντας.

Μέσα στὸ ὑπόγειο μπῆκε ἡ χαρά. Ἡ ἄρρωστη πῆρε δύναμη, ἀνασηκώθηκε, ἔστρωσε τὸ τραπέζι κι ἀφοῦ ἔψαλε μὲ τὴν ἀδυνατισμένη φωνή της «Ἡ γέννησις Σου, Χριστέ ὁ Θεὸς ἡμῶν...» ἄρχισαν ὅλοι νὰ τρῶνε ἀπὸ τὰ ἄφθονα φαγητά.

—Μαμά, γιατί τὸ κοριτσάκι αὐτὸ μᾶς ἔφερε τόσα πράματα;

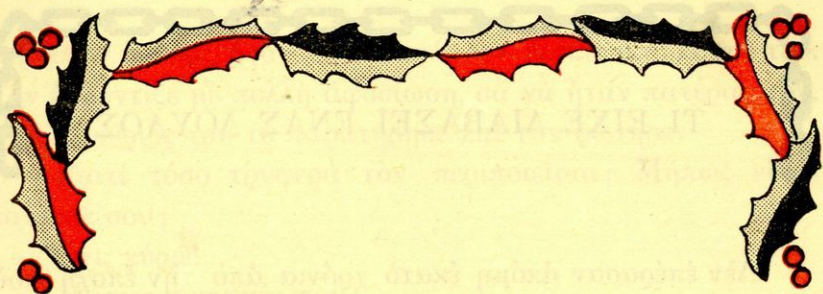
—Παιδιά μου, αὐτὸ τὸ κοριτσάκι εἶναι ἓνας ἄγγελος, πὺν τὸν ἔστειλε ὁ Χριστοῦλης, νὰ μᾶς βοηθήση. Κάμετε τὸ σταυρό σας κι εὐχαριστήστε καὶ τὸ Χριστοῦλη καὶ τὸν ἄγγελο.

Ἡ φτωγὴ μητέρα θυμήθηκε τὸ φάκελλο. Τὸν ἀνοιξε καὶ βρῆκε μέσα δυὸ δεκαχίλιαρα καὶ τὸ μπιλλιέτο τοῦ κ. Ἀφθονίδη μὲ τὴ φράση: «ὡς πρώτην δόσιν».

Σὲ ὅλη τὴ μικρὴ ἐπαρχιακὴ πόλη πουθενὰ δὲ γιόρτασαν μὲ τόση χαρὰ τὰ Χριστούγεννα, μὲ ὄση στὸ μέγαρο τοῦ κ. Ἀφθονίδη καὶ στὸ ὑπόγειο τῆς φτωγῆς χήρας.

Στὸ πρῶτο γιατί ἔδωσαν καὶ στὸ δεύτερο γιατί πῆραν.

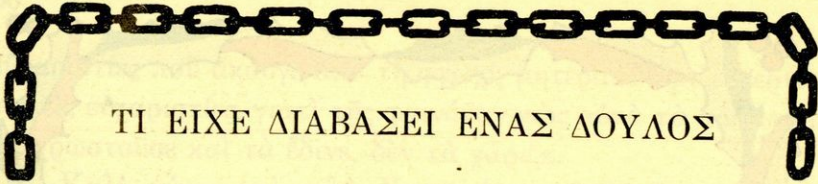
ΧΡΙΣΤΟΥΓΕΝΝΑ

Νᾶμουν τοῦ στάβλου ἐν' ἄχυρο, ἕνα φτωχὸ κομμάτι,
τὴν ὥρα π' ἀνοιξ' ὁ Χριστὸς στὸν ἥλιο του τὸ μάτι!
Νὰ ἰδῶ τὴν πρώτη του ματιὰ καὶ τὸ χαμόγελό του,
τὸ στέμμα τῶν ἀκτίνων του γύρω στὸ μέτωπό του.
Νὰ λάμψω ἀπ' τὴν λάμψη του κι ἐγὼ σὰ διαμαντάκι,
νὰ μοσχοβοληθῶ κι ἐγὼ ἀπὸ τὴν εὐωδία
ποὺ ἀναψε στὰ πόδια του τῶν Μάγων ἡ λατρεία . . .

Νᾶμουν τοῦ στάβλου ἐν' ἄχυρο, ἕνα φτωχὸ κομμάτι,
τὴν ὥρα π' ἀνοιξ' ὁ Χριστὸς στὸν ἥλιο του τὸ μάτι!

Κ. Παλαμᾶς

ΤΙ ΕΙΧΕ ΔΙΑΒΑΣΕΙ ΕΝΑΣ ΔΟΥΛΟΣ

Δὲν ἐπέρασαν ἀκόμη ἑκατὸ χρόνια ἀπὸ τὴν ἐποχὴ ποὺ δουλέμποροι πουλοῦσαν ἀνθρώπους, καὶ πρὸ πάντων μαύρους, σὲ ἰδιαίτερες ἀγορές, ὅπως πουλοῦν σήμερα τὰ κτήνη.

Μιὰ φορὰ ἕνας ἀγόρασε ἕνα δοῦλο μαῦρο. Αὐτὸς ὁ δοῦλος ἦταν ὑπάκουος καὶ τίμιος, καὶ γι' αὐτὸ ὁ κύριός του πολὺ τὸν ἀγαποῦσε. Ἀκόμη ὁ δοῦλος αὐτὸς ἐνωρὶς ἔγινε πιστὸς χριστιανός.

Μιὰ μέρα τὸν πῆρε μαζί του ὁ κύριός του στὴν ἀγορά, γιὰ νὰ τὸν βοηθήσῃ νὰ διαλέξουν καὶ ν' ἀγοράσουν ἕναν ἄλλο δοῦλο, γιὰ βοηθὸ τοῦ πρώτου στὶς δουλειές.

Ὁ δοῦλος ἐκοίταξε ὅλους τοὺς ἄνδρες, ποὺ ἦταν στὸ παζάρι γιὰ πούλημα. Ἦταν νέοι ἄνδρες, μεσόκοποι καὶ ποῦ καὶ ποῦ κάποιοι γέροντες. Σὲ μιὰ στιγμή ἡ ματιὰ τοῦ πιστοῦ δούλου ἔπεσε σ' ἕνα γέροντα. Ὁ γέρος αὐτός, μόλις εἶδε τὸ δοῦλο, ταραχθῆκε.

Ὁ δοῦλος ὅμως τὸν ἐκοίταξε χαμογελώντας καὶ εἶπε στὸν κύριό του :

— Αὐτὸν ν' ἀγοράσῃς, κύριε. Πολὺ θὰ μ' εὐχαριστήσῃς, ἂν τὸν ἀγοράσῃς.

— Μὰ εἶναι πολὺ γέρος, εἶπε ὁ κύριός του. Τί μπορεῖ νὰ κάνη ἕνας τόσο γέρος;

— Τὸν πουλῶ φθηνά, εἶπε ὁ δουλέμπορος.

Ὁ κύριος, γιὰ νὰ εὐχαριστήσῃ τὸ δοῦλο του, δέχθηκε καὶ ἀγόρασε τὸ γέροντα.

Ὑστερα ὅμως ἀπὸ λίγες ἡμέρες ὁ γέροντας ἀρρώστησε

βαριά. Ὁ δοῦλος, ὅταν εἶχε καιρό, δὲν ἔλειπε ἀπὸ κοντά του. Τὸν ἐφρόντιζε μὲ πολλὴ ἀφοσίωση, σὰ νὰ ἦταν πατέρας του.

Ὁ κύριός του τὸ παρατήρησε καὶ τὸν ρώτησε :

— Γιατί τόσο τρυφερὰ τὸν περιποιεῖσαι; Μήπως εἶναι πατέρας σου;

— Ὁχι, κύριε.

— Μήπως συγγενής σου;

— Ὁχι, κύριε, δὲν εἶναι συγγενής μου.

— Τότε ἀσφαλῶς θὰ εἶναι κάποιος φίλος σου!

— Ὁχι, κύριε, οὔτε αὐτὸ συμβαίνει.

— Τότε τί εἶναι λοιπὸν;

— Ἄν καὶ δὲ θὰ ἤθελα νὰ τὸ λέω σὲ ἄλλους, ὅμως ἀφοῦ τὸ προστάζετε, εὐχαρίστως νὰ σᾶς τὸ εἰπῶ. Εἶναι ἐκεῖνος πού, ὅταν ἦμουν μικρὸ παιδάκι, μὲ ἄρπαξε ἀπὸ τοὺς γονεῖς μου καὶ μὲ πούλησε δοῦλο στὰ ξένα. Ἐδιάβασα ὅμως στὴν Ἁγία Γραφή αὐτά: « Ἄν πεινᾷ ὁ ἐχθρός σου, δῶσε του νὰ φάη, καὶ, ἂν διψᾷ, δῶσε του νὰ πιῇ ». Δὲν ἔκαμα λοιπὸν τίποτε τὸ ἐξαιρετικό. Ἄπλῶς, κύριε, προσπάθησα νὰ ἐφαρμόσω μερικὰ ἀπὸ ὅσα μᾶς διδάσκει ἡ θρησκεία μας.

ΜΕΣΑ ΣΤΙΣ ΦΛΟΓΕΣ

Δυὸ στρατοκόποι σταμάτησαν στὴν κορυφὴ ἑνὸς λόφου, γιὰ νὰ ξεκουραστοῦν λιγάκι. Ἀπὸ ἐκεῖ τὸ θέαμα ἦταν ἀληθινὰ γοητευτικό. Κάτω φαινόταν ἡ ὄμορφη κοιλάδα, καλλιεργημένα χωράφια, ἀμπέλια νεοσκαμμένα, κι ἓνα μικρὸ χωριό.

Ξαφνικά, ὕστερα ἀπὸ λίγο, ἀκούσθηκαν νὰ χτυποῦν οἱ καμπάνες τῆς ἐκκλησιᾶς. Γυρίζουν οἱ δυὸ στρατοκόποι νὰ ἰδοῦν, καὶ τί βλέπουν; Πυκνὸς καπνὸς καὶ φλόγες ἔβγαιναν ἀπὸ κάποιον σπίτι τοῦ χωριοῦ.

Ὁ ἓνας ἀπὸ τοὺς δυὸ στρατοκόπους πετάχθηκε ἐπάνω. Ἀμέσως παράτησε χάμω τὸ σακκίδιό του, ἔτοιμος νὰ τρέξει γιὰ βοήθεια. Ὁ ἄλλος τὸν ἐκράτησε λέγοντας:

— Ποῦ πηγαίνεις; Θ' ἀργήσωμε. Ὑστερα, κουτὸς εἶσαι νὰ πᾶς νὰ κινδυνέψης γιὰ ξένες ὑποθέσεις; Μείνε ἐδῶ, σοῦ λέω. Σάμπως δὲν ὑπάρχουν κι ἄλλοι γιὰ νὰ βοηθήσουν ἐκεῖ κάτω;

Ὁ πρῶτος ὁμως ὁδοιπόρος ἔτρεξε νὰ βοηθήσῃ, δίχως νὰ δώσῃ καμιὰν ἀπάντησιν. Ὁ δεύτερος ἐμάζεψε τὰ παρατημένα πράγματα καὶ τὸν ἀκολούθησε σιγά - σιγά, μὲ τὴν ἡσυχία του, κοιτάζοντας ἀπὸ μακριὰ τί συνέβαινε.

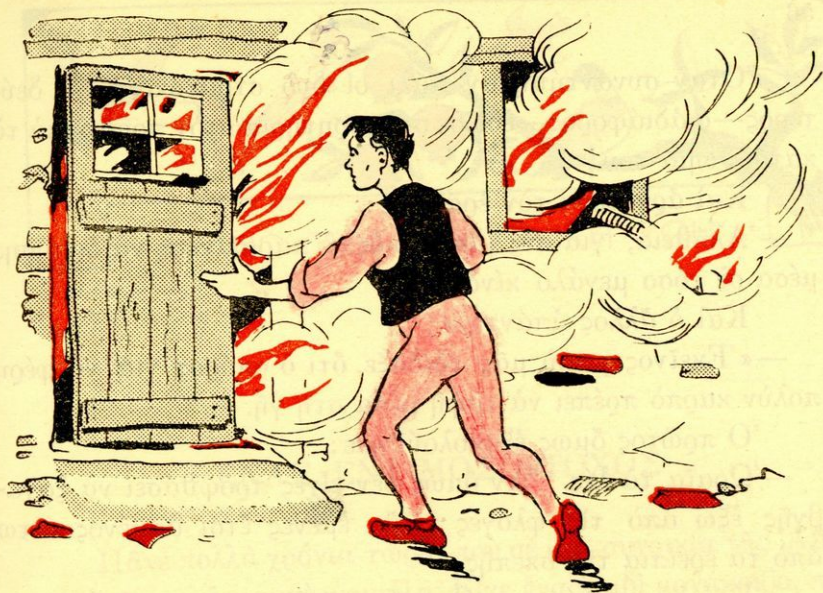
Μπροστὰ στὸ σπίτι, ποὺ καιγόταν, μιὰ μητέρα χτυπιόταν καὶ φώναζε ἀπελπισμένη:

— Τὰ παιδιά μου! Τὰ παιδιά μου!

Μόλις ἄκουσε τὶς ἀπελπιστικὰς αὐτὰς κραυγὰς ὁ πρόθυμος ξένος, ὤρμησε μέσα στὸ σπίτι, κι ἄς τὸ ἔζωνα ὀλόγυρα οἱ φλόγες, πύρινες γλῶσσες, μακριὰς καὶ λαίμαργες, ποὺ πρόβαλλαν γλείφοντας τοὺς τοίχους, τὰ παράθυρα, τὴν πόρτα.

Ὅλοι ὅσοι εἶχαν μαζευθῆ ἐκεῖ κοντὰ δισταχτικοὶ καὶ περιέργοι, ὅλοι τοὺς εἶπαν ἀναμεταξύ τους:

— Σίγουρα εἶναι χαμένος!

Σὲ λίγο ὁμως ὁ ξένος νὰ σου καὶ ξαναφαίνεται νὰ ὀρμᾶ ἔξω ἀπὸ τὶς φλόγες. Αὐτὴ τὴ φορὰ κρατοῦσε στὴν ἀγκαλιά του δυὸ μικρὰ παιδιὰ. Τὸ ἓνα ἦταν μεγάλο, ἕως τριῶν χρόνων, τὸ ἄλλο ἦταν καὶ δὲν ἦταν ἐνὸς χρόνου. Κανένα τους δὲν εἶχε πάθει τίποτε, γιὰτὶ οἱ φλόγες ἔτυχε καὶ δὲν εἶχαν ἀκόμη φθάσει στὴν κούνια τους. Μονάχα τοῦ ξένου σωτήρα τους τοῦ εἶχαν τσουρουφλισθῆ τὰ μαλλιά του καὶ εἶχε πάθει κάποια μικρὰ ἐγκαύματα στὰ χέρια καὶ στὸ πρόσωπο.

Ἡ καυμένη ἢ μητέρα ἀγκάλιασε μὲ θερμὴ ἀγάπη τὰ παιδάκια της καὶ ἔπεσε στὰ πόδια τοῦ ξένου, θέλοντας νὰ φιλήσῃ ὡς καὶ τὰ πόδια του, γιὰ νὰ τοῦ φανερώσῃ τὴν ἀπερίγραπτη μητρικὴ εὐγνωμοσύνη της. Ἐκεῖνος ὁμως ἀμέσως τὴν ἐσήκωσε καὶ τὴν ἐπαρηγόρησε. Τὴν ἴδια στιγμὴ δυνατὸς κρότος ἀκούσθηκε ἀπὸ τὸ μέρος τῆς πυρκαγιᾶς. Ἦταν ἡ σκεπὴ τοῦ σπιτιοῦ ποὺ σωριάσθηκε μέσα στὶς φλόγες. Οἱ πύρινες λαίμαργες γλῶσσες τὴν ἔφαγαν ἐπὶ τέλους καὶ αὐτὴ.

Όταν συναντήθηκαν πάλι οί δυο στρατοκόποι, ο δεύτερος—ο αδιάφορος—έδωσε συγχαρητήρια στον πρώτο για τὸ κατόρθωμά του.

Καὶ ἀργότερα τὸν ἐρώτησε :

—'Αλήθεια, γιὰ πές μου, ποιὸς σὲ παρακίνησε νὰ ὀρμήσης μέσα σὲ τόσο μεγάλο κίνδυνο ;

Καὶ ὁ ἄλλος ἀπάντησε :

—«'Εκεῖνος» πού μᾶς ἐδίδαξε, ὅτι ὁ σπόρος γιὰ νὰ φέρῃ πολὺν καρπὸ πρέπει νὰ ταφῆ μέσα στὴ γῆ.

Ὁ πρώτος ὁμως ἐξακολούθησε :

—'Ωραῖα τὰ λές. Ἄν ὅμως δὲν εἶγες προφθάσει νὰ ξαναβγῆς ἔξω ἀπὸ τὶς φλόγες κι ἂν ἔμεινες ἔτσι θαμένος κάτω ἀπὸ τὰ εἰρήνια τῆς σκεπῆς ;

Καὶ ὁ γενναῖόψυχος ὀδοιπόρος ἀπάντησε χαμογελώντας :

— Τότε θὰ ἤμουν ἐγὼ ὁ θαμένος σπόρος. Καὶ ἀληθινὰ θὰ ἔφερνα πάρα πολὺν καρπὸ, ὅταν ἀργότερα καὶ ἄλλοι σὲ παρόμοιες περιστάσεις δὲ θὰ ἔστεκαν αδιάφοροι, ἀλλὰ θ' ἀκολουθοῦσαν τὸ ταπεινὸ μου παράδειγμα, πασχίζοντας μὲ τὴν αὐτοθυσίᾳ τους νὰ σώσουν ἄλλους ἀνθρώπους, ἀπ' ὅποιον κίνδυνο θὰ διέτρεχαν.

Δ. ΑΠΟ ΤΗΝ ΚΟΙΝΩΝΙΚΗ ΖΩΗ

ΕΝΑΣ ΕΝΤΙΜΟΣ ΦΤΩΧΟΣ

Πάνε πολλά χρόνια τώρα, πού σὲ μιὰ συνοικία τῆς Ἀθήνας ζοῦσε μιὰ φτωχὴ γριούλα. Εἶχε ἓνα παιδί μονάκριβο, πού εἶχε ξενιτευθῆ, γιὰ νὰ βοῆ τὴν τύχη του. Πέρασαν πολλὰ χρόνια ἀπὸ τότε καὶ καμιὰ εἶδηση δὲν εἶχε λάβει ἀπὸ τὸ παιδί της. Γι' αὐτὸ τὸ θεωροῦσε χαμένο. Ἔτσι ἡ φτωχὴ γριούλα ζοῦσε μέσα σὲ μεγάλη δυστυχία, μὲ τὶς βοήθειες τῶν καλῶν γειτόνων της, πού τὴν ἐκτιμοῦσαν γιὰ τὴν καλωσύνη της. Εἶχε ἀδυνατίσει πιά πολύ, καὶ μόνο οἱ ἐλπίδες, πὼς θὰ λάβῃ εἰδήσεις ἀπὸ τὸ γιοῦ της, τὴν κρατοῦσαν στὴ ζωὴ.

Ἐξαφνα ξημέρωσε κάποτε ἡ πολυπόθητη μέρα. Λαβαίνει ἓνα γράμμα ἀπὸ τὴν Ἀμερική, ὅπου ἦταν ὁ γιός της, καὶ μαζὶ μὲ τὸ γράμμα μιὰ ἐπιταγὴ μὲ ἓνα μεγάλο ποσὸ χρημάτων. Μὲ αὐτὸ τὸ ποσό, ὄχι μόνο θὰ πλήρωνε ὅλα τὰ χρεὴ της, μὰ θὰ εἶχε κι ἓνα μεγάλο ἀπόθεμα γιὰ κάθε ἐνδεχόμενο.

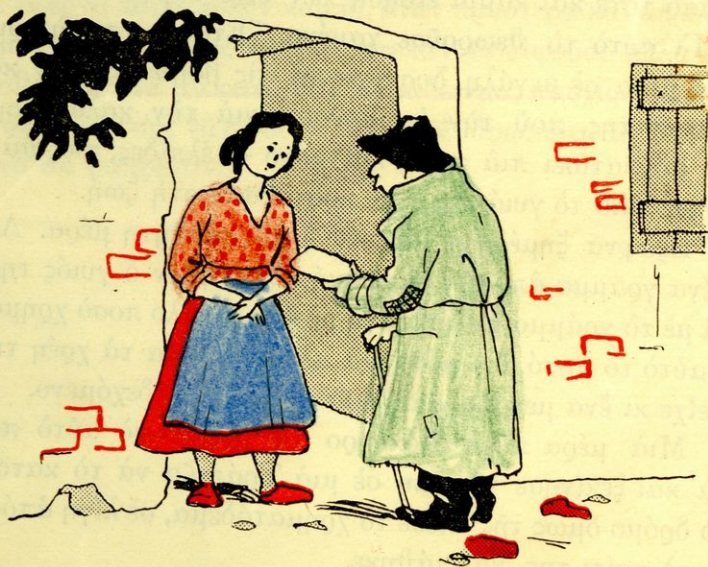
Μιὰ μέρα πῆρε ὁλόκληρο τὸ χρηματικὸ αὐτὸ ποσὸ ἡ γριὰ καὶ ξεκίνησε νὰ πάη σὲ μιὰ Τράπεζα νὰ τὸ καταθέσῃ. Στὸ δρόμο ὅμως τῆς ἔπεσε τὸ χρηματόδεμα, σὲ λίγη ἀπόσταση ἀπὸ τὸ σπίτι της, καὶ χάθηκε.

Ἐτρεξε σὰν τρελλὴ στὴν Ἀστυνομία καὶ τὴν εἰδοποίησε γιὰ τὸ δυστύχημα ποὺ ἔπαθε καὶ συγχρόνως ἐδημοσίευσε καὶ στὴν ἔφημερίδα, πὼς ἔχασε ἓνα τέτοιο χρηματόδεμα καὶ ὅτι θὰ ἔπαιρνε μιὰ καλὴ ἀμοιβὴ ὅποιος τὸ βρῆκε κι εἶχε τὴν καλωσύνη νὰ τὸ ἐπιστρέψῃ στὴ γυναῖκα ποὺ τὸ ἔχασε. Μὰ ἡ γριά τὸ εἶχε πάρει ἀπόφαση, πὼς δὲ θὰ βρεθῆ ἓνας τέτοιος ἄνθρωπος, ποὺ νὰ ἐπιστρέψῃ ἓνα τόσο μεγάλο ποσό. Γι' αὐτὸ ἦταν ἀπελπισμένη.

Τὴν ἄλλη μέρα, μόλις ἐγύρισε ἡ γυναῖκα στὸ σπίτι της ἀπὸ τὴν ἀγορά, ὅπου εἶχε πάει νὰ ψωνίσῃ, ἡ γειτόνισσά της, τῆς διηγήθηκε, πὼς ἐπέρασε ἀπὸ ἐκεῖ ἓνας γέρος καὶ ἄφησε γι' αὐτὴ ἓνα δεματάκι. Μέσα στὸ δεματάκι αὐτὸ ἦταν τὰ χρήματα, ποὺ εἶχε χάσει ἡ γριά.

— Ποιὸς ἦταν αὐτός; ρώτησε ἐνθουσιασμένη ἡ γριά.

— Δὲ μᾶς εἶπε ποιὸς εἶναι, ἀπάντησε ἡ γειτόνισσα. Χτύ-

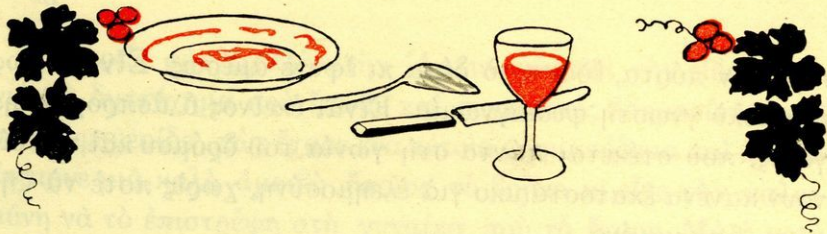
πησε τὴν πόρτα, ἔδωσε τὸ δέμα κι ἔφυγε ἀμέσως. Εἶναι ὅμως μιὰ πολὺ γνωστὴ φυσιογνωμία. Εἶναι ἐκεῖνος ὁ ἀσπρομάλλης γέρος, ποὺ στέκεται πάντα στὴ γωνία τοῦ δρόμου καὶ τοῦ δίνουν κανένα ἑκατοστάρικο γιὰ ἐλεημοσύνη, χωρὶς ποτὲ νὰ ζητήση ἀπὸ κανένα.

— Μά, γιὰ ὄνομα τοῦ Θεοῦ! εἶπε ἡ γριά. Αὐτὸς πρέπει νὰ πάρη τὰ βρετῖκια του, ποὺ δικαιούται νὰ πάρη. Δὲν εἶπε ποῦ κάθεται, ὅταν ἔφερε τὸ δεματάκι;

Ἄμέσως ἐπῆγε στὴ γωνία τοῦ δρόμου, ὅπου συνήθιζε νὰ στέκεται ὁ γέρος, μὰ δὲν τὸν βρῆκε. Τὴν ἄλλη μέρα πῆγε πάλι ἐκεῖ καὶ ζήτησε πληροφορίες ἀπὸ τὰ γύρω καταστήματα, μὰ δὲν μπόρεσε νὰ μάθῃ τίποτε. Ἐπὶ τέλος ἕνας λουστράκος, ποὺ τὸν γνώριζε, τῆς ἔδωσε πληροφορίες γιὰ τὴν κατοικία τοῦ φτωχοῦ ζητιάνου.

Ἡ γριά ἔτρεξε ἐκεῖ, βρῆκε τὸ σπίτι κι ἔμαθε ὅτι ὁ γέρος κάθεται σ' ἕνα δωμάτιο, στὸ ὑπόγειο. Κατέβηκ κάμποσα σκαλιά, βρῆκε ἕνα δωμάτιο ἀνοιχτὸ καὶ ἄδειο. Τότε μιὰ γειτόνισσα τῆς εἶπε, πὼς πέθανε ὁ γέρος ποὺ ζητεῖ. Τὸν βρῆκαν στὸ δωμάτιο νεκρὸ καὶ λίγες ὥρες πρὶν τὸν μετέφεραν στὸ νεκροτομεῖο. Οἱ γιατροὶ ποὺ τοῦ ἔκαμαν νεκροψία, βεβαίωσαν πὼς πέθανε ἀπὸ τὴν πείνα!

Πέθανε ἀπὸ τὴν πείνα ὁ ἄνθρωπος αὐτός, ποὺ δὲ θέλησε οὔτε τὰ βρετῖκια του νὰ πάρη, γιὰ τὸ μεγάλο χρηματικὸ ποσὸ ποὺ βρῆκε!

ΤΑ ΓΕΥΜΑΤΑ ΤΟΥ ΘΕΙΟΥ ΚΩΣΤΗ

1. Ὁ θεῖος Κωστής ἦταν περίφημος φαγάς. Ὅχι πὼς ἔτρωγε πολὺ ὁ ἄνθρωπος. Ἀγαποῦσε ὅμως τὰ ὠραῖα καὶ ἐκλεκτὰ φαγώσιμα. Κι ἐπειδὴ ἦταν γιατρὸς στὸ πολεμικὸ ναυτικὸ καὶ ταξίδευε συχνά, ἔφερνε κάθε φορὰ ἀπὸ τὰ ταξίδια του ὅλα τὰ καλά. Στὸ σπίτι του ἔβρισκε κανεὶς ὅ,τι μποροῦσε νὰ ἐπιθυμήσῃ.

Ὁ θεῖος δὲν εἶχε οἰκογένεια δική του. Ζοῦσε μὲ μιὰ γριὰ ἀδερφή του. Μὰ ἀπὸ τὸ σπίτι του δὲν ἔλειπαν ποτὲ οἱ καλεσμένοι. Δὲν μποροῦσε ποτὲ νὰ φάῃ μόνος του. Ἦθελε τὰ ἐκλεκτὰ του πράγματα νὰ τὰ χαίρωνται καὶ ἄλλοι. Καὶ κάθε μεσημέρι καὶ κάθε βράδυ ἔφερνε πάντα δυὸ τρεῖς φίλους μαζί του.

— Ἐλᾶτε νὰ φᾶμε μαζί, τοὺς ἔλεγε. Δὲν ἔχω καμιὰ προετοιμασία. Θὰ φᾶμε ὅ,τι βρίσκεται.

Μὰ οἱ φίλοι του ἤξεραν, πὼς τὸ «ὅ,τι βρίσκεται» τοῦ θεῖου Κωστή δὲν μποροῦσε νὰ τὸ βρῆ κανεὶς οὔτε στὸ πλουσιώτερα προετοιμασμένο γεῦμα.

Συχνὰ τὶς Κυριακές, ποὺ δὲν εἶχαμε σχολεῖο, μᾶς ἔπαιρνε κι ἐμᾶς τὰ παιδιὰ στὸ σπίτι του καὶ μᾶς ἔκανε τραπέζι.

Τί χαρὰ ποὺ εἶχαμε, νὰ πᾶμε στοῦ θεοῦ! Γιατὶ δὲν εἶχε μόνο ὠραῖα φαγώσιμα καὶ γλυκά, ἀλλὰ μᾶς ἔλεγε καὶ ὠραῖες ἱστορίες ἀπὸ τὰ ταξίδια του.

2. Όταν καθόμαστε στο τραπέζι, είχαμε περιέργεια να
 ιδούμε τί θα μᾶς παρουσιάσει εκείνη τὴν ἡμέρα ὁ Θεῖος.
 Κι ὁ Θεῖος ἄρχισε:

— Πρῶτα πρῶτα, παιδιά μου, θὰ σᾶς βγάλω λίγο αὐγο-
 τάραχο τοῦ Μεσολογγίου, λίγες ἐλιές τῶν Καλαμῶν καὶ λίγη
 κοπανιστὴ τῆς Μυκόνου, γιὰ ν' ἀνοίξη ἡ ὄρεξί σας.

Κάθε πράμα μᾶς τὸλεγε μὲ τὴν πατρίδα του. Καὶ μᾶς ἐξηγοῦσε, ὅτι κάθε τόπος στὴν πατρίδα μας βγάζει κι ἀπὸ ἓνα ἢ περισσότερα ἐκλεκτὰ πράματα. Ἄλλου βγαίνουν βραστερὰ ὄσπρια, ἄλλου ἐκλεκτὸ λάδι, ἄλλου καλὸ κρασί, ἄλλου ὠραῖα τυριὰ καὶ ἄλλου πάλι ἄλλα.

Κι ἀφοῦ παίρναμε τὰ ὀρεκτικὰ μας, ἔλεγε:

— Τώρα θὰ φᾶμε σούπα ἀπὸ τραχανὰ τῆς Ἀράχοβας, ποὺ μοῦ τὸν ἔστειλε ἓνας φίλος ἀπὸ ἐκεῖ. Εἶναι ὠραῖα καὶ θρεπτικὴ σούπα ἀπὸ σιτάρι κοπανισμένο καὶ βουτηγμένο στὸ γάλα, ποὺ τὸ ξεραίνουν ὕστερα στὸν ἥλιο. Θὰ ἰδῆτε!

Καὶ ἦταν νοστιμώτατος ἀλήθεια ὁ τραχανὰς τῆς Ἀράχοβας.

Ἔπειτα, ἐπειδὴ ἤξερε, πὼς μᾶς ἀρέσουν τὰ γλυκὰ φαγητά, μᾶς εἶχε πάντα ἢ κρέας μὲ ξερὰ δαμάσκηνα ἢ κρέας μὲ κάστανα, κατὰ τὴν ἐποχὴ.

— Φᾶτε! μᾶς ἔλεγε. Τὰ δαμάσκηνα εἶναι τῆς Σκοπέλου, ποὺ βγάζει καὶ τὰ ὠραῖα ἀχλάδια. Κι εἶναι καλύτερα ἀπὸ τὰ ξενικά, ποὺ μᾶς φέρνουν ἐδῶ. Τὰ κάστανα εἶναι τοῦ Βόλου. Βγάζει κι ἡ Κρήτη ὠραῖα κάστανα, ἀλλὰ ἐκεῖνα εἶναι γιὰ νὰ τρώγονται ψητὰ στὴ θράκα.

Κι ἔπειτα μᾶς ἔβγαζε τὸ τυρὶ. Πόσων εἰδῶν τυριὰ δὲν εἶχε ὁ θεῖος!

— Πάρτε ὅποιο σᾶς ἀρέσει, μᾶς ἔλεγε. Σᾶς ἔχω ἐδῶ κεφαλίσιο τῆς Κρήτης, τουλουμοτύρι καὶ φορμαγέλα τοῦ Παρνασοῦ, τυρὶ τῶν Ἀγραφῶν, μυζήθρα τῆς Μυτιλήνης. Δοκιμάστε λίγο ἀπ' ὅλα.

Κι ὕστερα τὸ φροῦτο. Πόσων λογιῶν φροῦτα! Ἐκτὸς ἀπὸ τὰ φροῦτα τῆς ἐποχῆς, μᾶς παρουσίαζε ἀφράτα ἀμύγδαλα τῆς Χίου, καρύδια ἀπὸ τὰ Τρίκαλα τῆς Κυλλήνης, ποὺ ἔσπαζαν μὲ τὰ δάχτυλα, σῦκα τῆς Κύμης καὶ τῶν Καλαμῶν, στα-

φίδα σουλτανίνα τῆς Κορίνθου καὶ μαύρη τοῦ Αἰγίου. Εἴχαμε μάθει κι ἐμεῖς τὴν καταγωγή τους.

— Νὰ καὶ τὸ μέλι τοῦ Ὑμηττοῦ, μᾶς ἔλεγε, πὺ μυρίζει θυμάρι! Ἄν θέλετε, φᾶτε το μὲ τὰ καρύδια σας. Λιγάκι ὁμως ἀπ' ὅλα, νὰ μὴ στομαχιάσετε.

Μὰ δὲ στομαχιάζαμε ποτέ. Γιατὶ ὁ θεῖος φρόντιζε νὰ παίρνωμε λίγο ἀπ' ὅλα. Ἐπειτα ὅλα του τὰ φαγητὰ ἦταν μαγειρεμένα μὲ ἐκλεκτὰ ὑλικά.

— Φᾶτε ἄφοβα, μᾶς ἔλεγε. Τὸ βούτυρο εἶναι ἀνόθευτο, ἀπὸ τὰ Γιάννενα, καὶ μοῦ τὸ στέλνουν κατευθεῖαν ἀπὸ τὴ στάνη. Τὸ λάδι τῆς σαλάτας εἶναι ἀπὸ τὴν Κέρκυρα κι ἀπὸ τὰ καλύτερα. Πάρτε κι ἓνα δάχτυλο γλυκὸ κρασί τῆς Σαντορίνης, νὰ πιῆτε στὴν υἰγείά μου. Δὲ σᾶς βλάπτει.

Καὶ μᾶς ἔβαζε ἀπ' ὅλα μόνος του. Ὡς καὶ τὸ λεμόνι ἀκόμη μᾶς ἔστυβε στὸ φαί μας.

— Ὡραῖα τὰ λεμόνια τοῦ Πόρου, ἔλεγε. Ὅλο ζουμί καὶ ἄρωμα.

Καὶ ψωμὶ εἶχε πάντα μαῦρο, σιταρένιο. Σὰ γιατρός, ἔλεγε, πὼς εἶναι πιὸ καλὸ γιὰ τὴν υἰγεία ἀπὸ τὸ ἄσπρο. Τοῦ ἔστελνε ταχτικά μιὰ κουμπάρα του ἀπὸ τὴ Θεσσαλία.

3. Τί δὲν τρώγαμε τέλος πάντων στοῦ θεῖου Κωστή! Καὶ σὰ νὰ μὴν ἔφταναν ὅλα αὐτὰ τὰ καλά, πὺ μᾶς ἔδινε, μᾶς ἔλεγε:

— Νᾶχαμε καὶ βιδελάκι τῆς Τήνου! Εἶναι νοστιμώματο. Νᾶχαμε καὶ πετάλια παστὰ ἀπὸ τὴ λιμνοθάλασσα τοῦ Μεσολογγοῦ! Νᾶχαμε καὶ λίγο χέλι ἀπὸ τὴ λίμνη τῶν Ἰωαννίνων! Βαρὺ εἶναι, δὲ σᾶς λέω, ἀλλὰ εἶναι νοστιμώτατο στὴ σούβλα ψημένο, μὲ φύλλα δάφνης ἀνάμεσα. Νᾶχαμε καὶ κανένα πεπόνι τοῦ Ἄργους...

“Ολο «νάχαμε» και «νάχαμε», ἔλεγε ὁ φαγάς ὁ θεῖος.

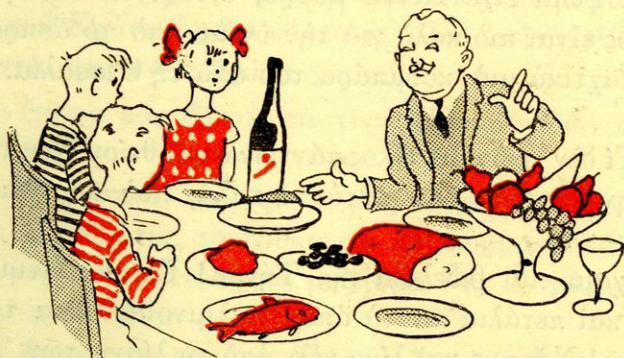
Κι ὅταν ἀποτρῶγαμε, ἐκεῖνος ἄναβε τὸ τοιγαράκι ἀπὸ μυρωδάτο καπνὸ τῆς Ξάνθης καὶ τῆς Καβάλλας—καπνὸ τοῦ Ἄγρινιου κάπνιζε τὶς ἄλλες ὥρες—καὶ μᾶς ἔλεγε ἱστορίες ἀπὸ τὰ ταξίδια του.

— Μὰ ποῦ εἶναι ὅλα αὐτὰ τὰ μέρη, ποῦ μᾶς λές, θεῖε, καὶ ποῦ κάνουν τόσα ὠρσῖα πράματα; τὸν ρωτούσαμε.

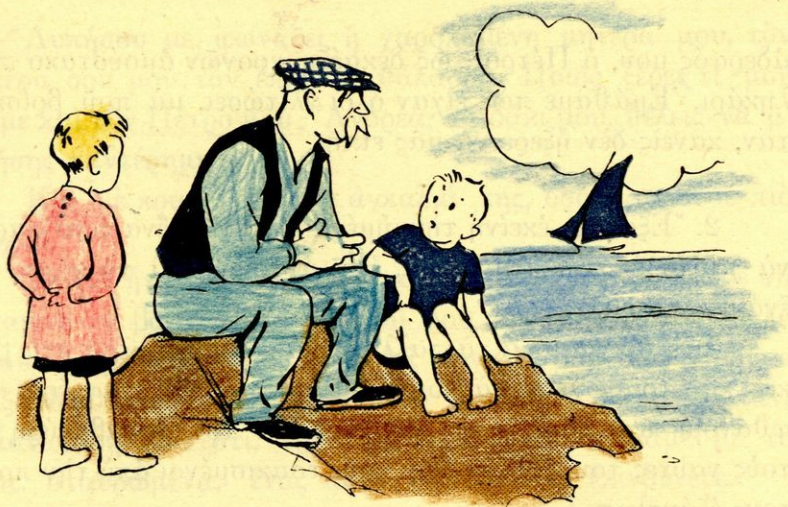
— Φέρτε τὸν χάρτη, μᾶς ἔλεγε, νὰ τὰ βροῦμε.

Φέραμε τὸν χάρτη τῆς Ἑλλάδας καὶ βρῖσκαμε ὅλα τὰ μέρη. Καὶ κάθε φορά, ποῦ μᾶς ἔκανε τραπέζι, βρῖσκαμε ἄλλα.

Ὁ καυμένος ὁ θεῖος Κωστής! Τώρα δὲν τρώει πιά. Πέθανε. Μὰ ἐμεῖς δὲν τὸν ξεχνοῦμε ποτέ. Δὲν καλοτρῶγαμε μόνο στὸ σπίτι του. Μάθαμε τρώγοντας καὶ τὴ Γεωγραφία τῆς Ἑλλάδας.

Ο ΛΗΣΜΟΝΗΜΕΝΟΣ ΝΑΥΑΓΟΣ

Ἦμουν τότε δεκαοκτὼ χρονῶν παλληκάρι κι ἐδούλευα στὸ καράβι τοῦ θείου μου, τοῦ Καπετὰν Κώστα.

Ἔτσι ἄρχισε τὴν ἱστορία του ὁ παλπούς καθισμένος ἐπάνω στὸ βράχο τῆς ἀκρογιαλιᾶς μὲ τὰ δυὸ ἐγγονάκια του δεξιὰ κι ἀριστερά του. Ἐκοίταξε κατόπιν τὴ θάλασσα καὶ τὰ κύματα, πὺ ἐφθάναν ὡς τὸ βράχο. Ὑστερα, χαιδεύοντας τὰ μαλλιά τῶν δυὸ παιδιῶν, ἐξακολούθησε τὴν ἱστορία του :

— Εἶχαμε τότε ἀρκετὲς ἡμέρες μὲ τὸ καράβι μας ἀραγμένο ἐδῶ στὸ λιμανάκι. Πρὶν ἀπὸ δυὸ χρόνια ἢ μῆτερά μου εἶχε μείνει χήρα. Τὸν πατέρα μου τὸν εἶχαν καταπιεῖ τ' ἀχόρταγα κύματα μὲ τὸ καράβι καὶ μὲ ὅλους μαζί τοὺς ναῦτες.

Λίγους μῆνες ἀργότερα μάθαμε, πὺς ἐνανάγησε καὶ τὸ καράβι τοῦ Καπετὰν Βαγγέλη, ὅπου δούλευε ὁ μικρότερος

ἀδερφός μου, ὁ Πέτρος, ὡς δεκαῆξι χρονῶν ἀμούστακο παλληκάρι. Ἐμάθαμε πὼς εἶχαν ὅλοι γλιτώσει, μὰ ποῦ βρίσκονταν, κανεὶς δὲν ἤξερε νὰ μᾶς εἰπῆ.

2. Ἐξαφνα ἐκείνη τὴν ἡμέρα βλέπομε ἓνα ξένο καράβι νὰ χτυπᾶ ἐπάνω στὴν ξέρα, ἐκεῖ ἀντίκου, καὶ νὰ γέρνη στὸ ἓνα του πλευρό.

Στὴ στιγμὴ ὅλα τὰ παλληκάρια πηδοῦμε μέσα στὶς βάρκες καὶ τραβώντας τὰ κουπιὰ μὲ τὰ μπρούτζινα χέρια μας φθάνομε στὸ καράβι καὶ φέρνομε ἔξω τὸν караβοκύρη καὶ τοὺς ναῦτες του. Ἦταν ὅλοι τοὺς τσακισμένοι ἀπὸ τὴν πολλὴ τους ἐξάντληση.

Μετρώντας τοὺς ναῦτες του ὁ καπετάνιος ἀναστέναξε καὶ εἶπε :

— Ἀλίμονό μου, μοῦ λείπει τὸ καλύτερό μου ναυτόπουλο, Μά, πὼς ἔγινε κι ἔμεινε αὐτὸ μέσα στὸ καράβι;

Μόλις ἄκουσα αὐτὰ τὰ λόγια, τρέχω νὰ πηδήσω στὴ βάρκα μου.

— Δυπήσου με, φωνάζει ἡ χαροκαμένη μητέρα μου, τὸν πατέρα σου μοῦ τὸν ἐπῆρε ἡ θάλασσα. Ποιὸς ξέρει τί μοῦ ἔκαμε καὶ τὸν Πέτρο μου; Ἄνδρέα, παιδάκι μου, θέλεις νὰ μ' ἀφήσης παντέρημη;

Καὶ μὲ κρατοῦσε στὴν ἀγκαλιά της, ὅσο μπορούσε πιὸ σφιχτά.

Βουβὰ ἦταν τώρα τὰ κύματα. Κανεὶς δὲν τολμοῦσε νὰ ξαναμπῆ σὲ βάρκα. Ἄπὸ λόγου μου, δὲν ξέρω γιατί, ἀλλὰ ἔνιωθα μεγάλο κουράγιο πὼς καὶ μοναχός μου θὰ μπορούσα νὰ ξαναφθάσω ὡς τὸ ναυαγημένο καράβι. Ὑστερα μὲ ἔκανε ἀνάστατο ἡ ἰδέα ὅτι, τὴν ὥρα πὺ ἐμεῖς ἐστέκαμε μὲ τὰ χέρια σταυρωμένα, ἓνας ἄλλος ἄνθρωπος ἐκινδύνευε.

Μὲ μιᾶς λοιπὸν ξεφεύγω ἀπὸ τὴν ἀγκαλιά τῆς μητέρας μου, πηδῶ στὴ βάρκα μου καὶ τραβῶ τὰ κουπιὰ μὲ ὅλη μου τὴ δύναμη.

Τὰ κύματα πηδοῦν ὀλόρθα μπροστά μου, γίνονται ψηλὰ σὰ βουνὰ κι ἔρχονται κατὰ πάνω μου, σὰ νὰ ἤθελαν νὰ μοῦ φράξουν τὸ δρόμο. Τίποτε ὅμως ἐγώ, τὴ δουλειά μου.

Τὸ εἶχα πάρει ἀπόφαση νὰ φθάσω ὅπως κι ὅπως στὸ καράβι καὶ νὰ σώσω τὸ παλληκάρι ποὺ κινδύνευε.

• Καὶ ἀλήθεια δὲν ἐπάλεψα στὰ χαμένα. Μέσα στὸ καράβι ἦταν καὶ περίμενε ἓνας ἄνθρωπος. Τί τράβηξα ἐγώ, μὰ καὶ τί τράβηξε ἐκεῖνος, ὅσο νὰ μπῆ στὴ βάρκα, μὴ ρωτᾶτε.

Δὲ μοῦ λέτε ὅμως πῶς μοῦ φάνηκε, ὅταν εἶδα ποιὸν εἶχα σώσει; Ἀκόμη μοῦ φαίνεται ἀπίστευτο. Κι ὅμως εἶχα σώσει τὸν Πέτρο, τὸν ἀδερφό μου!

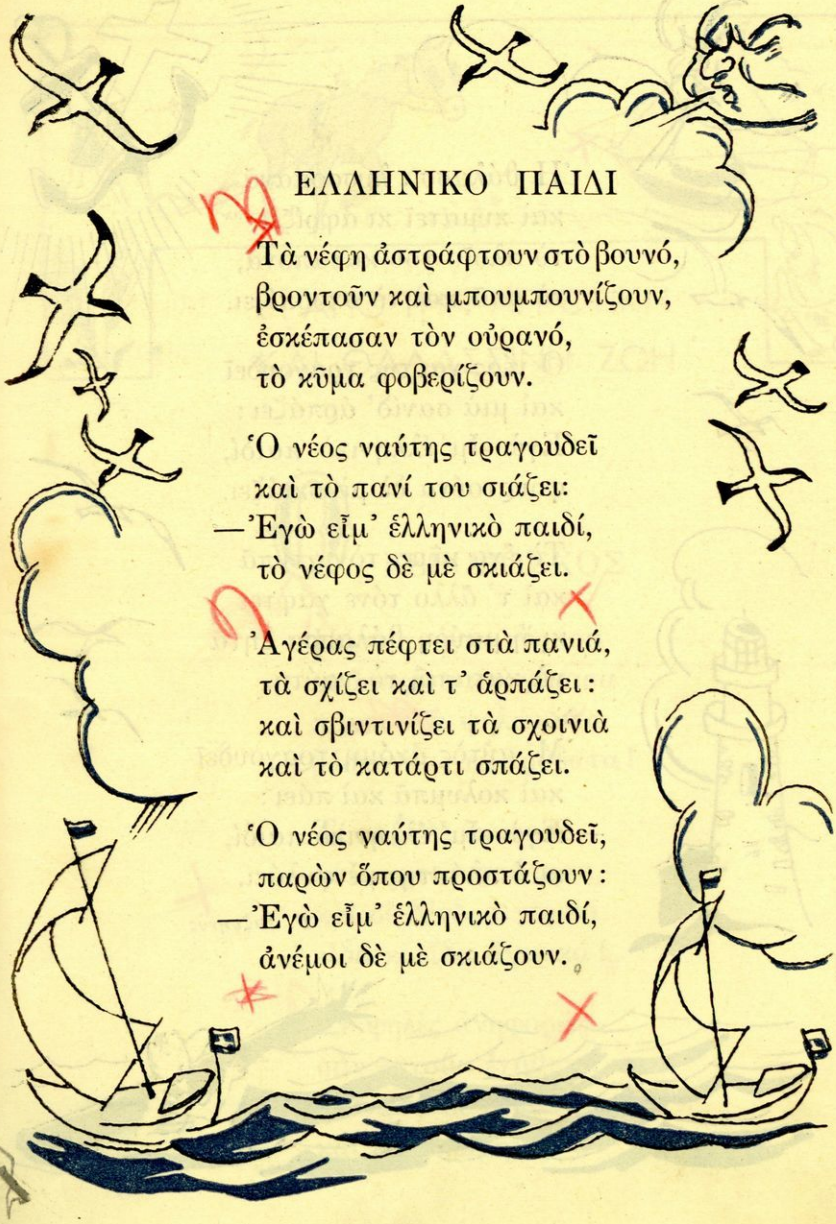
Γυρίζοντας πρὸς τὴ στεριά, ἄρχισα ἀπὸ μακριὰ νὰ φωνάζω στὴ μητέρα μου, ποὺ ἦταν στὴν ἀκρογιαλιά:

— Μάνα! Σοῦ φέρνω τὸν Πέτρο μας!

Ὅταν ζύγωσα περισσότερο, ἡ μητέρα μου τὸ ἄκουσε κι ἔπεσε χάμω λιγοθυμισμένη. Τὴ συνεφέραμε γρήγορα κι ἔπεσε στὴν ἀγκαλιὰ τοῦ Πέτρου μας. Ὡρα κλαίγαμε ὅλοι ἀπὸ τὴ μεγάλη καὶ τὴν ἀνέλπιστη χαρὰ.

Πᾶνε ἀπὸ τότε χρόνια, πολλὰ χρόνια. Κάθε φορὰ ὅμως ποὺ ξαναέρχομαι ἔως ἐδῶ στὸ βράχο καὶ βλέπω ἀντίκρου τὴν ξέρα ἐκεῖνη, ξαναθυμοῦμαι ζωηρὰ ἐκεῖνο τὸ ναυάγιο κι ἐκεῖνη μου τὴν ἀσυλλόγιστη τόλμη νὰ τὰ βάλω μονάχος μου μὲ τὰ χύματα.

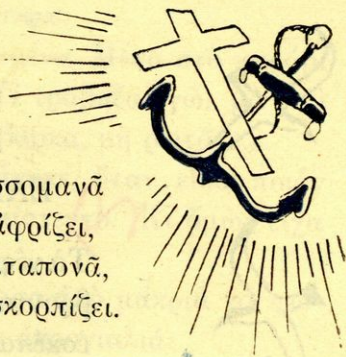
ΕΛΛΗΝΙΚΟ ΠΑΙΔΙ

Τὰ νέφη ἀστράφτουν στὸ βουνό,
βροντοῦν καὶ μπουμπουνίζουν,
ἐσκέπασαν τὸν οὐρανό,
τὸ κῆμα φοβερίζουν.

Ὁ νέος ναύτης τραγουδεῖ
καὶ τὸ πανί του σιάζει:
— Ἐγὼ εἶμ' ἑλληνικὸ παιδί,
τὸ νέφος δὲ μὲ σκιάζει.

Ἀγέρας πέφτει στὰ πανιά,
τὰ σχίζει καὶ τ' ἀρπάζει:
καὶ σβιντινίζει τὰ σχοινιά
καὶ τὸ κατάρτι σπάζει.

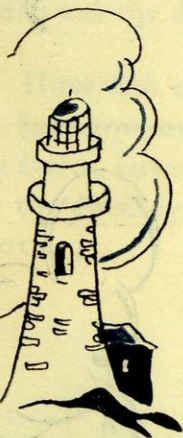
Ὁ νέος ναύτης τραγουδεῖ,
παρὼν ὅπου προστάζουν:
— Ἐγὼ εἶμ' ἑλληνικὸ παιδί,
ἀνέμοι δὲ μὲ σκιάζουν.

✕ Η θάλασσα λυσομανά
και κυματεί κι αφρίζει,
τὸ πλοῖο του καταπονά,
τὸ σπᾶ και τὸ σκορπίζει.

Ὁ νέος ναύτης τραγουδεῖ
και μιὰ σανίδ' ἀρπάζει :
— Ἐγὼ εἶμ' ἑλληνικὸ παιδί,
φουρτούνα δὲ μὲ σιαάζει.

Τὸ ἕνα κῦμα τὸν χτυπᾶ
και τ' ἄλλο τότε χάφτει
και ἡ μαύρη θάλασσα ζητᾶ
νά καταπιῇ τὸ ναύτη.

✕ Μ' αὐτὸς ἀκόμη τραγουδεῖ
και κολυμπᾶ και πάει :
— Ἐγὼ εἶμ' ἑλληνικὸ παιδί,
και ὁ πλάστης μὲ φυλάει. ✕

Γ. Βιζυηνός

Ε. ΑΠΟ ΤΗΝ ΑΓΡΟΤΙΚΗ
ΚΑΙ ΘΑΛΑΣΣΙΝΗ ΖΩΗ

ΓΕΡΟΒΟΣΚΟΣ

Πόσα χρόνια πέρασα
κι άσπρισα και γέρασα
πάνω στα ψηλώματα
βόσκοντας τὰ πρόβατα !

Τί κορφές έλάτησα
και νυχτοπερπάτησα,
και σέ δένδρα γέρικα
είδα κι είδα άγερικά !

Σέ ψηλές άνηφοριές
σάν κασίκι έχύθηκα,
κι έπεσα σέ ρεματιές
και λαγοκοιμήθηκα.

Πάνω στην καπότα μου,
φορεσιά καὶ στρώμα μου,
εἶδα ὄνειρατα γυρτός,
ξυπνητός καὶ κοιμιστός.

Σ' ἀετορράχη σάλωσα,
μὲ τὸ λύκο ἐμάλλωσα
κι ἀναψα τρανὲς φωτιὲς
σὲ τετράψηλες κορφές.

Εἶδα τ' ἄστρο στὸ βουνό,
ποὺ τὸ λέν Αὐγερινό,
καὶ στὴν καθαρή βραδιά
χόρτασα τὴν ξαστεριά.

Μύρηγκα δὲ ζήμιωσα
κι ἄνθρωπο δὲ θύμωσα.
Πῆρα τὰ μικρὰ τ' ἄρνια
σὰν παιδιὰ στὴν ἀγκαλιά.

Μιά ζωὴ ἐπέρασα
κι εἶπε ὁ Θεὸς καὶ γέρασα
καὶ τὸ χιόνι τὸ πολὺ
μοῦπεσε στὴν κεφαλή.

Χαΐντε, προβατάκια μου!
Περπατᾶτε, ἄρνακια μου,
πάμετε σιγὰ σιγὰ
καὶ μᾶς πῆρεν ἡ βραδιά.

Ζ. Παπαντωνίου

ΣΤΟΥΣ ΕΛΑΙΩΝΕΣ ΚΑΙ ΣΤΑ ΝΥΧΤΕΡΙΑ ΤΟΥ ΧΩΡΙΟΥ

Πάνε, πέρασαν πιά τὰ ὀπωρικά. Ἀπὸ πολὺν καιρὸ τέλειωσε καὶ ὁ τρύγος καὶ τὰ νέα κρασιὰ βράζουν μέσα στὰ βαρέλια. Οἱ κληματοβέργες στ' ἀμπέλια ἀπομένουν γυμνές. Καὶ γύρω ἀπὸ τ' ἀμπέλια οἱ συκιές ἀπλώνουν τὰ σταχτερὰ κλαδιά τους.

Τὰ σχολεῖα ἀνοιξαν καὶ τὰ παιδιά μὲ γέλια καὶ χαρὲς παίζουν στὸ προαύλιο. Τὰ πρωτοβρόγια καθάρισαν τὴ γῆ ἀπὸ τὰ ξερόχορτα τοῦ καλοκαιριοῦ. Τὰ ξεροπόταμα παράσυραν τὰ ξερὰ κλαδιά, πότισαν τοὺς διψασμένους ἀγρούς κι ἀκολούθησε τὸ «Μικρὸ Καλοκαιράκι», ὅπως τὸ λέμε. Πάλι λάμπει ὁ ἥλιος μὲ τὶς ζεστές του ἀκτῖνες, τὰ χορταράκια ὀλοπράσινα στολίζουν τὶς ἄκρες τῶν ἀγρῶν, καὶ τὰ χρυσάνθεμα, «τοῦ Ἀγίου Δημητρίου τ' ἄνθη», στολίζουν τὸ μῆνα Ὀκτώβριο, τὸν Ἀϊδημητρίτη, ὅπως λέει ὁ λαός.

Μόλις χαράζει στὴν ἀνατολὴ τὸ φῶς τῆς αὐγῆς καὶ ὁ παπὰ-Κωνσταντῆς ἐσήμανε τὴν καμπάνα στοὺς Τρεῖς Ἱεράρχες. Κι ὁ παπὰ-Οἰκονόμος τῆς Παναγίας τὸν ἀκολούθησε ἀμέσως, σὰ νὰ τὸν περίμενε ἀπὸ ὦρα κρεμασμένος ἀπὸ τὴν καμπάνα.

Τὴν ὦρα ποὺ ἡ Πούλια ἢ ἀργυροκέντητη βρῖσκεται στὸ μεσουράνημα, οἱ νησιωτοποῦλες παίρνουν στοὺς ὄμους τὰ κοφίνια μὲ τ' ἀδειανὰ σακκιὰ μέσα, περνοῦν καὶ τὰ καλάθια στὰ χέρια τους καὶ βγαίνουν πολλὲς μαζὶ στοὺς ἐλαιῶνες.

Ἐκεῖ στοὺς ἐλαιῶνες συγκεντρώνεται τώρα τὸν Ἀϊδημητρήτη ὅλο τὸ χωριό. Ἐκεῖ τραγούδια καὶ χαρὲς, ἐκεῖ ἐργασία καὶ

γέλιο. Ἐκεῖ κι ὁ γέρο-Δῆμος, ὁ πρωτονοικοκύρης τοῦ χωριοῦ μὲ τὰ περιβόλια τ' ἀλογάριαστα καὶ τοὺς πολλοὺς παραγυιοὺς καὶ τὰ πολλὰ μουλάρια.

Χωμένος στοὺς ἐλαιῶνες του μὲ τὴν ἐργατιά του μαζεύει ὁ γέρο-Δῆμος τὶς ἐλιές ποὺ ἔπεσαν καταγῆς. Βιάζεται νὰ στείλῃ στὴ Θεσσαλονίκη τὸ πρῶτο λάδι, μὲ τὸ καῖκι τοῦ καπετάν-Νικόλα τοῦ Παυλάκη.

Καὶ γελοῦν τὰ μάτια τοῦ γέρο-Δῆμου, καὶ γελοῦν τὰ χεῖλη του, γελοῦν καὶ τὰ σταχτιά μουστάκια του, τὰ μικρὰ κι ἀγκαθωτά. Τὴν ἴδια ὥρα καὶ ἡ πρωτονοικοκυρά, ἡ κυρὰ-Δῆμαινα, ἐτοιμάζει στὸ καλυβόσπιτο τὸ πρωινὸ φαγητὸ γιὰ τὴν ἐργατιά. Μαγειρεύει τὰ καβούρια, ποὺ τὴ νύχτα τὰ ἐσύναξε μὲ πυροφάνι ὁ γέρο-Δῆμος στὸ ρέμα μὲ τοὺς δυὸ παραγυιοὺς του.

— Ἄ, κορίτσια μου, γρήγορα καὶ μᾶς πῆρε ἡ νύχτα!

Παρακινεῖ ὁ γέρο-Δῆμος τὶς ἐργάτριες στὸ μάζεμα μὲ φωνὴ ζωνρή, ποὺ ἀντηχεῖ σ' ὄλο τὸ βουνὸ καὶ σ' ὄλο τὸ βαθύρεμα.

— Ἄ, κορίτσια, κι ἔγινε τὸ πλάφι μας, κι ἔγιναν καὶ τὰ καβούρια!

Χαρούμενες αὐτὲς καὶ πρόθυμες, σὰ νὰ ἦταν θυγατέρες του, μαζεύουν μιὰ-μιὰ ἐλιά καὶ γεμίζουν τὶς ποδιές τους. Μ' αὐτὲς γεμίζουν τὰ καλάθια κι ἀπὸ τὰ καλάθια τὶς ἀδειάζουν στὰ σακκιά. Καὶ ὁ γέρο-Δῆμος φορτώνει τὰ σακκιά στὰ ζῶα του, κι οἱ παραγυιοὶ του τὰ ὀδηγοῦν καὶ τὰ ξεφορτώνουν στὸ λιτριβεῖό του, ποὺ ἔχει κάτω στὴ χώρα.

Κι αὐτὸς μ' ἓνα καλάθι μαζεύει τὶς ἐλιές, ποὺ σκόρπιζαν μακριὰ τ' ἀνεμοβρόχια.

— Νά, κι ἄλλη μαυρομάτα, κορίτσια, φωνάζει κάθε φορὰ ποὺ βρῖσκει καὶ μαζεύει καμιὰ ἐλιά.

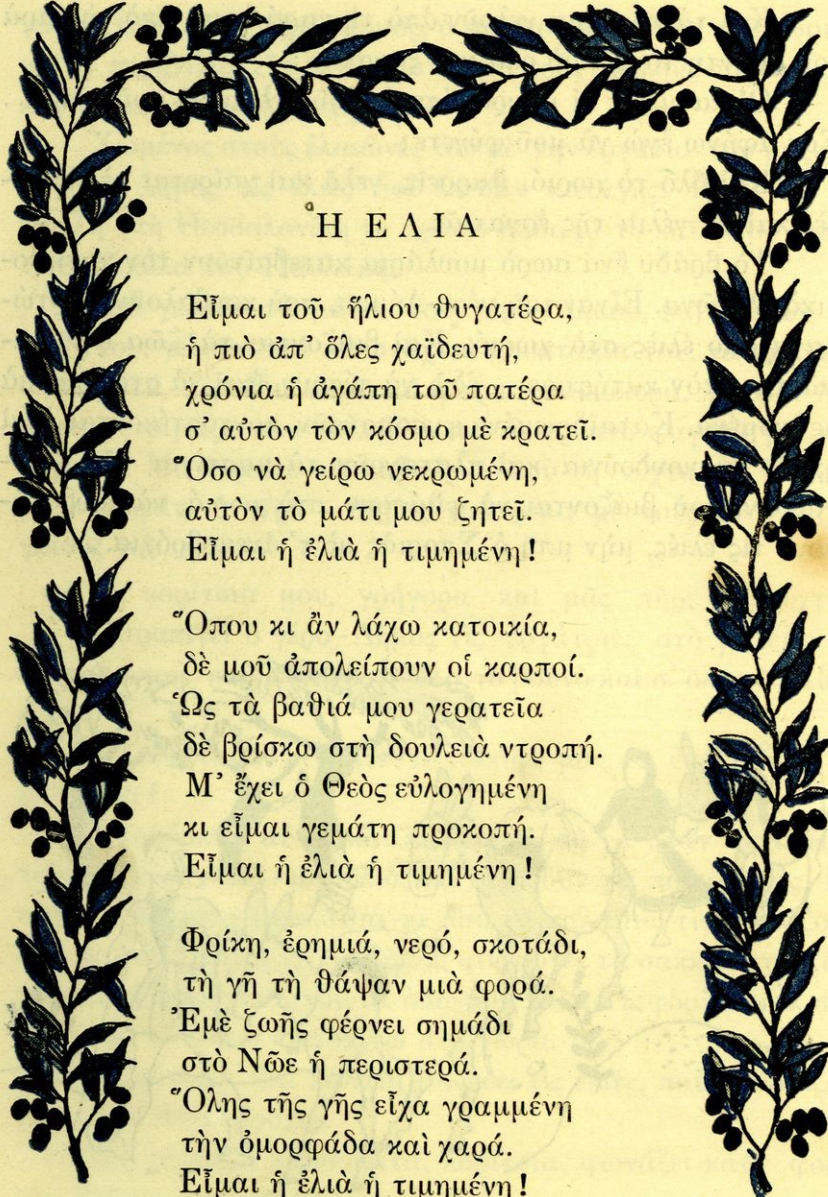
Καὶ τὰ κορίτσια γελοῦν ἀπὸ τὴ χαρὰ τους, ἀπὸ τὴ χαρὰ τοῦ ἀφέντη τους, πὺ ὄλο καὶ ξαναλέει :

— Οἱ καϋμένες οἱ μαυρομάτες ! Ποῦ θέλετε νὰ μοῦ πᾶτε ! ..
Σᾶς ἀφήνω ἐγὼ νὰ μοῦ φύγετε ;

Καὶ ὄλο τὸ χωριό, θαρροεῖς, γελᾷ καὶ χαιρέται μὲ τὶς χαρὲς καὶ τὰ γέλια τῆς ἐργατιᾶς.

Τὸ βράδυ ἓνα σωρὸ μουλάρια κατεβαίνουν τὸν κατηφορικὸ ἐλαιώνα. Εἶναι τοῦ γέρο-Δήμου, πὺ κουβαλοῦν φορτώματα ἀπὸ ἐλιές στὸ χωριό. Καὶ βιάζονται τὰ ζῶα ἀγχομαχώντας στὸν κατήφορο — ἐδῶ νὰ πέσουν, ἐκεῖ νὰ σταθοῦν σὰ μεθυσμένα. Καταϊδρωμένα φυσομανοῦν, κοντοστέκονται. Καὶ ἤχοῦν τὰ κουδούνια καὶ πλαταγοῦν τὰ μαστίγια τῶν ἀγωγιατῶν, πὺ βιάζονται νὰ φθάσουν στὸ χωριό, νὰ κουβαλήσουν τὶς ἐλιές, μὴν μπῆ ὁ Σποριάς μὲ τ' ἀνεμοβρόχια.

Ἡ ΕΛΙΑ

Εἶμαι τοῦ ἡλίου θυγατέρα,
ἢ πῶ ἀπ' ὄλες χαϊδευτή,
χρόνια ἢ ἀγάπη τοῦ πατέρα
σ' αὐτὸν τὸν κόσμον μὲ κρατεῖ.
Ὅσο νὰ γείρω νεκρωμένη,
αὐτὸν τὸ μάτι μου ζητεῖ.
Εἶμαι ἢ ἐλιά ἢ τιμημένη!

Ὅπου κι ἂν λάχω κατοικία,
δὲ μοῦ ἀπολείπουν οἱ καρποί.
Ὡς τὰ βαθιά μου γερατεῖα
δὲ βρίσκω στὴ δουλειὰ ντροπή.
Μ' ἔχει ὁ Θεὸς εὐλογημένη
κι εἶμαι γεμάτη προκοπή.
Εἶμαι ἢ ἐλιά ἢ τιμημένη!

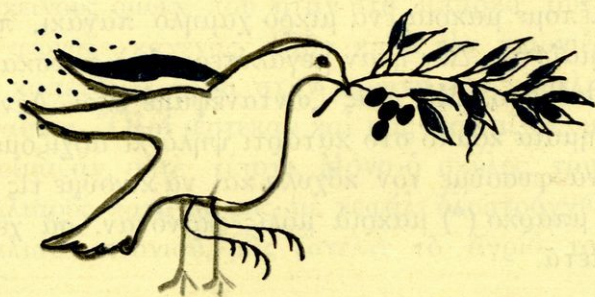
Φρίκη, ἐρημιά, νερό, σκοτάδι,
τὴ γῆ τὴ θάψαν μιὰ φορὰ.
Ἐμὲ ζωῆς φέρνει σημάδι
στὸ Νῶε ἢ περιστερά.
Ὅλης τῆς γῆς εἶχα γραμμένη
τὴν ὁμορφάδα καὶ χαρὰ.
Εἶμαι ἢ ἐλιά ἢ τιμημένη!

Ἐδῶ στὸν ἴσιό μου ἀποκάτω
ἦρθ' ὁ Χριστὸς ν' ἀναπαυθῆ,
κι ἀκούσθηκε ἡ γλυκεῖα λαλιά Του,
λίγο προτοῦ νὰ σταυρωθῆ.
Τὸ δάκρυ Του, δροσιὰ ἀγιασμένη,
ἔχει στὴ ρίζα μου χυθῆ.
Εἶμαι ἡ ἑλιά ἡ τιμημένη!

Καὶ φῶς πραότατο χαρίζω
ἐγὼ στὴν ἄγρια τὴ νυχτιά.
Τὸν πλοῦτο πιά δὲν τὸν φωτίζω,
σὺ μ' εὐλογεῖς φτωχολογιά.
Κι ἂν ἀπ' τὸν ἄνθρωπο διωγμένη,
μὰ φέγγω ἐμπρὸς στὴν Παναγιά.
Εἶμαι ἡ ἑλιά ἡ τιμημένη.

Κ. Παλαμᾶς

Η ΔΙΚΑΙΟΣΥΝΗ ΤΗΣ ΘΑΛΑΣΣΑΣ

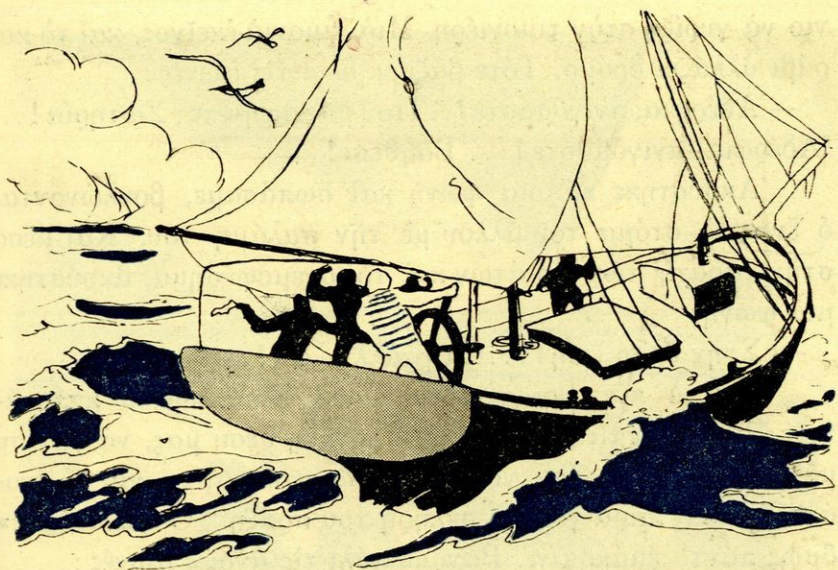
— Για πές μας, μπάριμπα Καληώρα, πόσες φορές ἐνανάγησες;

‘Ο μπάριμπα Καληώρας ράβει τὸ πανί στὴν πλώρη κι οἱ ναῦτες γύρω τὸν παρακαλοῦν νὰ τοὺς πῆ καμιὰ ἱστορία. ‘Ο μπάριμπα Καληώρας μὲ τὸ χαμόγελο στὰ χεῖλη τοὺς λέει :

— Νὰ ξέρετε καλά, πὼς ἡ θάλασσα ἔχει τὴ δικαιοσύνη της, τιμωρεῖ τοὺς κακοὺς. Μὴν τὸ γελάτε! Μπορεῖ νὰ ἀργῇ, μὰ δὲν τὸ ξεχνᾷ ποτέ της. Ἔκαμες τὸ κακό, δείχτηκες ἄσπλαχνος; Θὰ φανῇ κι ἐκείνη σ’ ἐσένα κακὴ, ἄσπλαχνη. Ἐδῶ δὲν ἔχει λόγια. Ἔκαμες - ἔλαβες. Ἐγὼ τὸ ξέρω, γιατί τὸ εἶδα μὲ τὰ μάτια μου. Μονοβδόμαδα ἔκαμε - ἔλαβε! Μὰ ἀκοῦστε το κι ἐσεῖς :

Μιὰ φορὰ κινδυνέψαμε νὰ πνιγοῦμε στὴ Μαύρη Θάλασσα. ‘Ο χειρότερος καιρὸς μᾶς ἄρπαξε στὰ φτερά του. Ἀπελπιστήκαμε. Ἐκεῖ ποὺ νομίζαμε πὼς ἄδικα παλεύαμε νὰ σωθοῦμε, βλέπομε μακριὰ ἓνα μικρὸ χαμηλὸ πανάκι, ποὺ ἀρμένιζε στὸ μαῖστρο. Δὲν ἦταν μεγαλύτερο ἀπὸ φούσκα, κι ὅμως φάνηκε θεόρατο. Μὲ μιᾶς ζωντανέψαμε ὅλοι. Δένομε ἀμέσως τὴ σημαία κόμπο στὸ κατάρτι ψηλά κι ἀρχίζομε νὰ φωνάζομε, νὰ φουσοῦμε τὸν κόχυλα καὶ νὰ κινοῦμε τὶς σκούφιες μας. Τὸ μπάριμπα (*) μακριὰ μόλις φαινόταν, σὰ χελιδονάκι ποὺ σιγοπετᾷ.

* Μ π ἄ ρ ο : Ἴστιοφόρο μὲ τρεῖς κατάρτια.

Σὲ λιγάκι φάνηκε ὁλόκληρο. Ἐρχόταν σὰ βόλι ἐπάνω μας. Σὲ λίγο πλησίασε· διάβασα μάλιστα καὶ τ' ὄνομά του στὶς κουλοῦρες· τὸ ἔλεγαν «Σωτήρα».

— Πανί, παιδιά! Ἕνα πανί!

— Ἄ! ἄ! ἄ! ἐβάλαμε ὅλοι χαρούμενες φωνές.

Ἄπὸ ἐκείνους ὅμως, πού ἦταν στὸ μάρκο, οὔτε κινήθηκε οὔτε φώναξε κανένας. Εἶδα καλὰ τὸν τιμονιέρη στὸ τιμόνι, τὸν καπετάνιο ὀρθὸ στὴν πρύμνη, τὸν ναύκληρο καὶ πέντ' ἕξι ναῦτες. Ὅλοι ἔστεκαν καὶ μᾶς κοίταζαν, μὰ οὔτε σκοινιά ἐτοίμαζαν, οὔτε τίποτε. Μόνο ὁ σκύλος τους, ἓνας σκύλος μαλλιαρός, κατὰμαυρος, μὲ κεφάλι ὀλοστρογγύλο, σὰν μπόμπα παλιοῦ κανονιοῦ, μᾶς ἔστελνε τὸ ἄγριό του ἀλύχτημα.

Ὅστοςο τὸ μάρκο ἦρθε μιὰ βόλτα κι ἔπεσε δίπλα μας, δεκαπέντε ὀργυιές μακριά. Βλέπω ὅμως ἔξαφνα τὸν καπετάνι-

νιο νὰ γυρίζη στὸν τιμονιέρη. Μιὰ τιμονιά ἐκεῖνος, καὶ τὸ καράβι ἀλλάζει δρόμο. Τότε βάζομε ὅλοι τὶς φωνές :

— Ἀδέρφια, πνιγόμαστε! . . . Ποῦ μᾶς ἀφήνετε ; Σωτηρία! . . .
Ἀδέρφια, πνιγόμαστε! . . . Βοήθεια!

Ἀκούστηκε κάποια φωνὴ καὶ σωπάσαμε, βουλώνοντας ὁ ἓνας τὸ στόμα τοῦ ἄλλου μὲ τὴν παλάμη του. Καὶ μέσα στὴν ταραχὴ τῶν κυμάτων καὶ τὸ ἀνεμοφύσημα, ἀκούστηκε μιὰ φωνή :

— Στὴν ἄλλη ζωὴ! . . . Στὴν ἄλλη ζωὴ! . . .

Ἄδεν τὸ πίστευαν τ' αὐτιά μου! Εἶπα πὼς ὁ καπετάνιος ἤθελε νὰ παίξῃ μὲ τὴν ἀξιοθρήνητη θέση μας, νὰ γελάσῃ μὲ τὸ φόβο, κι ἄρχισα νὰ πεισμῶνω περισσότερο γιὰ τ' ἄνοστα ἀστεῖα, παρὰ γιὰ τὴ σκληρὴ του πράξη. Ὁ «Σωτήρας» ὁμως πάντα ἐμάκραινε. Βάνομε πάλι τὶς ἄγριες φωνές :

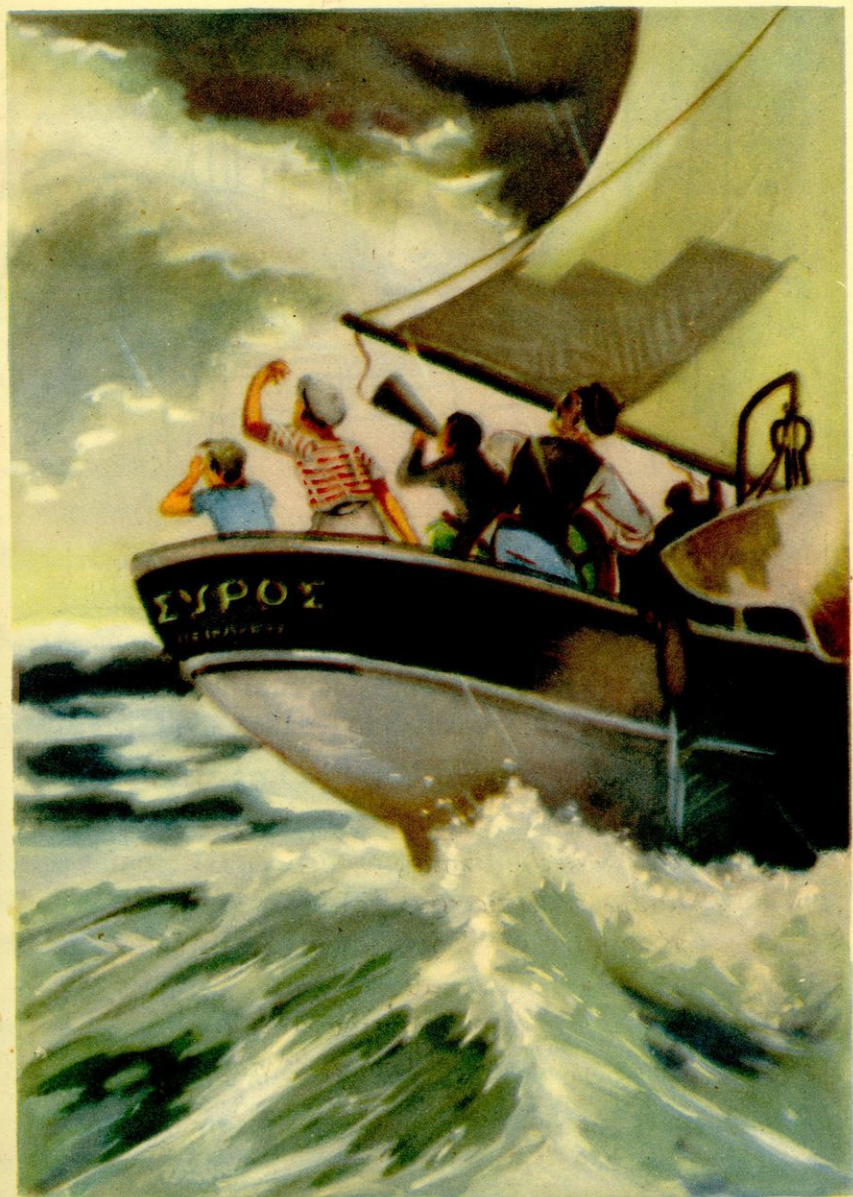
— Ἀδέρφια, πνιγόμαστε! Ποῦ μᾶς ἀφήνετε ; Σωτηρία! . . .
Πνιγόμαστε . . . βοήθεια!

Βουλῶσαμε πάλι τὸ στόμα· κρατήσαμε τὸν ἀνασασμό. Κι ἡ φωνὴ ἀπὸ τὸ μάρκο, συντροφιασμένη μὲ τὸ βογγητὸ τῶν κυμάτων καὶ τὸ ἀνεμοβόγγισμα, ἀκούστηκε πάλι πιὸ δυνατὴ.

— Στὴν ἄλλη ζωὴ! . . . Στὴν ἄλλη ζωὴ! . . .

Ἐμεινε ὅπου βρέθηκε καθέννας μας γιὰ πολλὴ ὥρα. Ὅμως ἀπὸ τὶς πολλὲς φωνὲς τοῦ καπετάνιου, πού δὲν ἔχασε τὸ θάρρος του, πιάσαμε πάλι τὶς τρόμπες.

Τρομπάραμε καμιὰν ὥρα, κι ἔπειτα ἓνας ἓνας τὶς ἀφήσαμε τὶς τρόμπες. Πλάκωσε ὡστόσο ἡ νύχτα. Καὶ τί νύχτα, πίσσα! Κόλαση σωστή! Οὔτε ἄστρα στὸν οὐρανό, οὔτε φανάρι στὴ θάλασσα, κανένα! Ἐπῆρε χιονιάς καὶ τὸ χιόνι ἄρχισε νὰ μᾶς σκεπάζῃ. Νέκρα ἔπεσε στὸ καράβι, καὶ νόμιζες πὼς ἦταν παντέρημο στὰ κύματα. Μόνο στὴν πλώρη οὐρλιαζε τὸ σκυλί, κι ἡ ἀντλία στὴν πρύμνη ἔβγαζε ἀργὰ καὶ ρυθμικὰ τὸ

θηρητικό της σκούξιμο, κάτω από τοῦ καπετάνιου τὰ χέρια.

Ἐμεῖς τρομπάραμε πάλι καμιὰ ὥρα κι ἔπειτα ἕνας ἕνας ἀφήσαμε τὶς τρόμπες καὶ ξαπλωθήκαμε στὸ κατάστρωμα.

— Ναῦτες, πού τοὺς διάλεξα! μουρμούριζε ὁ καπετάνιος, ἕνας κι ἕνας! Νὰ χαθοῦν, δὲ βρίσκονται σ' ὅλη τὴ γῆ!...

— Μά, τί θέλεις νὰ κάμωμε! τοῦ λέει ἕνας ναύτης.

— Τί νὰ κάμετε; νὰ παλέψετε!... Σ' ἄρπαξε ἀπὸ τὰ πόδια ὁ Χάρος; Πιάσε τον ἀπὸ τὸ λαϊμό... Θὰ σὲ πάρη;... Νὰ σὲ πάρη παλληκαρίσια. Ὅχι νὰ σταυρώσης τὰ χέρια καὶ νὰ παραδοθῆς!

— Μὰ δὲ βλέπεις, καπετάνιε, πού χάσκει τὸ κῦμα νὰ μᾶς καταπιῆ;

— Ὡσπου νὰ μὲ καταπιῆ ἐκεῖνο, τὸ ρουφῶ ἐγώ!...

Ὁ καπετάνιος ἤθελε νὰ μᾶς κεντήση τὸ φιλότημο, ἀλλὰ ποιός μπορούσε νὰ κινηθῆ; Τὸ χιόνι πλάκωσε μιὰ πῆχη στὸ κατάστρωμα. Στὰ σκοινιά, στὰ κατάρτια, στὰ σίδερα, στὰ

κουρέλια τῶν πανιῶν ἀπλωνόταν κι ἀσπρογάλιαζε. Εἶχαμε ἀπελπισθῆ καὶ περιμέναμε τὸ τέλος μας.

Τότε ξαφνικὰ ἀκούσαμε μιὰ φωνή:

— Αἴ! Ἄπὸ τὸ μπάροκο!... αἴ!

Δὲν ἤθελα νὰ πιστέψω τὰ ἴδια μου τ' αὐτιά. Νὰ μὴν ἦταν ἀπὸ τὸ «Σωτήρα»; Δόξα νὰ ἔχη ὁ Θεός!...

Δὲν ἦταν ὅμως ἀπὸ τὸ καταραμένο ἐκεῖνο μπάροκο. Ἦταν ἀπὸ μιὰ γολέτα (*), πὺ ἐπесе κοντὰ καὶ μᾶς ἔσωσε. Ἦταν Γαλαξιδιώτικη, τοῦ Καπετὰν Καρέλη.

Μόλις πατήσαμε στὴ γολέτα ἐπάνω, μᾶς ἔγδυσαν οἱ ναῦτες ἀπὸ τὰ ρούχα, πὺ εἶχαν κολλήσει ἐπάνω μας, μᾶς πότισαν τσαῖ μὲ ρούμι καὶ μᾶς ξάπλωσαν σὲ ζεστὰ κρεβατοστρώσια.

Κατεβήκαμε τὸ Βόσπορο κι ἀπὸ τὴν Πόλη βγήκαμε στὴν Ἄσπρη Θάλασσα (*), κι ἀράξαμε στὴ Δῆλο. Ἐβδομήντα κομμάτια καράβια, μικρὰ καὶ μεγάλα, ἦταν ἐκεῖ, κι ἀκόμη πέντ' ἔξη βαπόρια. Ἄπὸ τὰ κατάρτια καὶ τὰ σκοινιά νόμισα, πὺς ἔμπαινα σὲ πυκνοντυμένο δάσος, χειμῶνα καιροῦ.

Δὲν καλοαράξαμε ἀκόμη καὶ βλέπω τὸν καπετάνιο μας κατακκόκινο, ξεσκούφωτο, ἀναμαλλιασμένο, νὰ τρέχη στὴν πλώρη καὶ χτυπώντας τὸ στήθος του νὰ βρίζη καὶ νὰ καταριέται. Κοιτάζω καλά: τὸ καταραμένο καράβι, ὁ «Σωτήρας», ἔστεκε δίπλα μας! Εἶδα κι ἔπαθα νὰ ἡσυχάσω τὸν καπετάνιο.

— Ἡ κακία του ἔμεινε! εἶπε νὰ πὺ ὁ Θεὸς δὲν μᾶς ἄφησε νὰ χαθοῦμε!

Ἄρχισε νὰ νυχτώνη καὶ κακὰ σημάδια ἔδειχνε ὁ καιρός. Ὁ ἥλιος βασίλευσε μαραμένος πίσω ἀπὸ τὴ Σίφνο.

* Γολέτα: ἰστιοφόρο μὲ δυὸ κατάρτια.

* Ἄσπρη Θάλασσα: τὸ Αἰγαῖο πέλαγος.

Τὸ ἀκρωτήριο τῆς Τήνου, ὁ Τσικνιάς, ἐσκοτείνιασε. Ἄσυνήθιστη κίνηση ἄρχισε στὴ Δῆλο, καθὼς γίνεται σὲ μυρμηγκοφωλιά στὰ πρωτοβρόχια. Οἱ ναῦτες τρέχουν ἄλλοι στὰ σκοινιά, ἄλλοι στὶς ἄγκυρες, ἄλλοι στὶς βάρκες, ἄλλοι στὰ κατάρτια! Χέρια, πόδια, νύχια, δόντια, ὅλα εἶναι σὲ κίνηση. Πλάκωνε, νόμιζες, ἐπίβουλος ἐχθρός, καὶ καθέννας ἐτοιμάζεται νὰ τὸν ἀντικρύσῃ, ὅπως μποροῦσε καλύτερα.

Κι ἀλήθεια σὲ λίγο πλάκωσε ὁ ἐχθρός! Μαῦρος, θεοσκοτεινός πέταξε ἀπὸ τὸν Τσικνιά ὁ χιονιάς μὲ ἄγριες φωνές καὶ φτεροκοπήματα, κι ἔκαμε τὸ λιμάνι μαλλιά κουβάρια. Σίδερα βροντοῦσαν, ξύλα ἔτριζαν, φωνές ἀντηχοῦσαν κι ἀλυχτήματα. Ἀπὸ ἓνα Μυκονιάτικο καράβι, φορτωμένο ξυλεῖα, πετοῦσαν στὴ θάλασσα τὰ σανίδια σὰν πούπουλα, πού σκέπασαν τὴ θάλασσα ὡς πέρα στὸ νησί! Μιὰ μαούνα Σμυρναῖικια, φορτωμένη κάρβουνο, ἄδειασε ὅλως διόλου. Ἀπὸ μιὰ σφουγγαράδικη μηχανὴ δὲν ἔμεινε τίποτε. Τὰ βαπόρια σήκωσαν τὶς ἄγκυρές τους καὶ ἀγριοσφυρίζοντας ρίχτηκαν ποιοὶ νὰ πρωτοφύγῃ. Ἐμεῖς ἤμαστε στὴν ἄκρη, κι εὐκόλα, ἀμολώντας τὴν ἄγκυρα, βγήκαμε πέρα, κάτω ἀπὸ τὶς Μικρὲς Δῆλες.

Ὅλη τὴ νύχτα βάσταξε ὁ θρηγός. Κι ὅταν ἔφεξε ἡ μέρα, εἶδα τὸ κακὸ πού ἔγινε. Ἄλλα καράβια ἦταν μισοσπασμένα, ἄλλα γυμνὰ ἀπὸ ξάρτια(*). Ἐνα ἐδῶ εἶχε τὴ μισὴ πρύμνη φαγωμένη· ἄλλο ἐκεῖ ἦταν δίχως μπαστούνι(*) καὶ φλόκους(*). Ἐνα βαπόρι ἔγερνε καὶ κρατοῦσε καρφωμένο στὴν ἄγκυρά του ἓνα Σαμιώτικο τρεχαντήρι (*). Δὲν ξέρω, πῶς πῆγα στὴν πρύμνη, καὶ βλέπω ἔξαφνα τὸν καπετάνιο μας γονατιστὸ

* *Ξάρτια*: τὰ δυνατὰ σκοινιά πού συνδέουν τὰ κατάρτια μὲ τὰ πλευρὰ τοῦ πλοίου. * *Φλόκος*: πανὶ τριγωνικὸ τῆς πλώρης. * *Μπαστούνι*: τὸ μακρὸ ξύλο, πού προβάλλει ἔξω ἀπὸ τὴν πλώρη τοῦ καραβιοῦ. * *Τρεχαντήρι*: μικρὸ ἰστιοφόρο πλοῖο.

πίσω στο τιμόνι του καραβιού μας να κλαίη και να οδύρεται.

— Τί ἔχεις, καπετάνιε, τί ἔπαθες; τὸν ρωτῶ.

— Ἄχ, παιδί μου! λέει στενάζοντας ὁ κακομοίρης χάθηκε, ὁ φτωχὸς ἄνθρωπος!

Γυρίζω κατὰ τὰ Κοκκινάδια καὶ τί βλέπω; Ὁ «Σωτήρας», μαδέρια, βρισκόταν πεταμένος ἐπάνω στὶς πέτρες, καὶ κοντὰ οἱ ναῦτες του, βρεγμένοι ὡς τὸ κόκκαλο, τουρτούριζαν γύρω στὴ φωτιά. Κι ἀκόμη, κοντὰ τους ὁ καπετάνιος τους, ἀναμαλλιασμένος κατ' ἀγριομμάτης, κοίταζε τὰ ναυάγια, σὰ νὰ κοίταζε τὰ λείψανα τῶν παιδιῶν του.

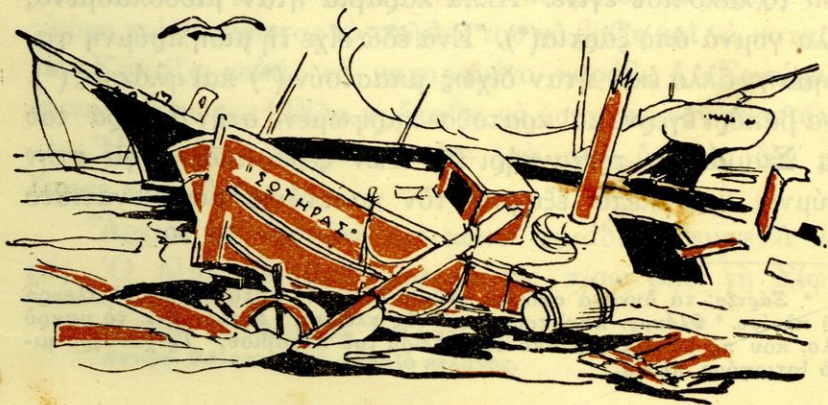
— Τὸν κακομοίρη, χάθηκε φτωχὸς ἄνθρωπος! Δὲν ἤθελα νὰ τὸν ἰδῶ ἔτσι!... ξαναεῖπε ὁ καπετάνιος μας.

— Ἀλήθεια! Λυπήθηκα κι ἐγὼ τὸ μπάρο, εἶπε ὁ μπάρομπα Καληώρας κι ἐσώπασε.

Μὰ οἱ ναῦτες ἔμειναν γιὰ πολλὴ ὥρα ἄφωνοι, σαστισμένοι. Συλλογίζονταν τὸ πάθημα τοῦ «Σωτήρα» καὶ τὰ λόγια, πὺ τὸς εἶπε στὴν ἀρχὴ ὁ μπάρομπα Καληώρας:

«Νὰ ξέρετε, πὼς ἡ θάλασσα ἔχει τὴ δικαιοσύνη της!».

Ἄνδρ. Καρζαβίτσας (Διασκευὴ)

ΣΤ. ΑΠΟ ΤΙΣ ΕΘΝΙΚΕΣ ΠΑΡΑΔΟΣΕΙΣ

ΑΠΟ ΤΙΣ ΠΑΡΑΔΟΣΕΙΣ ΤΟΥ ΕΛΛΗΝΙΚΟΥ ΛΑΟΥ.

(Ν. Γ. Πολίτων)

1. ΟΙ ΠΑΛΑΙΟΙ ΕΛΛΗΝΕΣ

Οί παλαιοὶ Ἕλληνες ἦταν ψηλοὶ, σὰν τὶς ψηλότερες λεῦκες, κι ὅταν ἔπεφταν χάμω, ἐπέθαιναν, γιατί δὲν μπορούσαν νὰ σηκωθοῦν. Γι' αὐτὸ ὁ μεγαλύτερος ὄρκος τους ἦταν: «Νὰ πέσω, ἂν δὲ λέγω ἀλήθεια».

(Θεσσαλία)

2. Η ΠΕΤΑΛΙΑ ΤΟΥ ΑΛΟΓΟΥ

Στὴ μεγάλη πόρτα τῆς Μεσσηνίας, ποὺ εἶναι στὸ δρόμο τῆς Ἀρκαδίας, φαίνονται κάτω στὰ μάρμαρα κάτι βαθειὲς αὐλακιές. Εἶναι ἀπὸ τὰ πέταλα τοῦ ἀλόγου τοῦ Ἀριστομένη, ποὺ γλίστροσε ἐκεῖ.

(Μεσσηνία)

3. ΟΙ ΕΛΛΗΝΙΣΣΕΣ

1. Στὸν καιρὸ τῶν παππούδων τῶν παππούδων μας μερικοὶ ἀπὸ τὸ χωριὸ μας ἐπῆγαν στὴν Πόλη. Ἐκεῖ ἔμαθαν πὼς ὑπῆρχε μιὰ γριὰ ἀπὸ τὴ φυλὴ τῶν Ἑλλήνων καὶ πῆγαν νὰ τὴν ἰδοῦν. Εἶχε ἀνάστημα πελώριο, μόνο ἦταν στραβὴ ἀπὸ τὰ γεράματα.

Τοὺς ρώτησε νὰ μάθῃ τί γίνεται ὁ τόπος τους κι ὕστερα γυρίζει καὶ λέει στὸν ἕναν ἀπ' αὐτούς: «Δὸς μου τὸ χέρι σου». Ἐκεῖνος φοβήθηκε νὰ τῆς δώσῃ τὸ χέρι κι ἀρπάξει ἀμέσως ἀπὸ μπροστά του μιὰ μασιά καὶ τῆς τὴν παρουσιάζει. Ἡ γριὰ ἔπιασε τὴ μασιά, τὴν ἔσφιξε καὶ τὴ λύγισε τόσο πολὺ, ὅσο πού δὲν τὴν ἔσπασε. Τότε τοῦ εἶπε: «Εἴσαστε δυνατοὶ καὶ σεῖς, μὰ ὄχι ὅπως εἴμαστε ἐμεῖς». Γιατὶ θαρροῦσε πὼς τὸ σίδερο ἦταν τὸ χέρι του.

(Βόνιτσα)

2. Στὴ μεγάλη πόρτα τοῦ παλιοῦ κάστρου τῆς Μεσσήνης βρίσκεται ἕνα θεόρατο λιθάρι, πού φράζει τὸ δρόμο. Αὐτὸ τὸ ἔφερε ἀπὸ μακριὰ στὸν καιρὸ τῶν Ἑλλήνων μιὰ Ἑλληνίсса. Τὸ βαστοῦσε ἐπάνω στὸ κεφάλι της κι ἔγνεθε καὶ τὴ ρόκα της. Ἄμα ἔφθασε σ' ἐζεῖνο τὸ μέρος, ἔκαμε ἄχ!, γιατί κουράστηκε, κι ἀμέσως ράγισε ἡ πέτρα κι ἔμεινε ἐκεῖ.

(Μεσσήνη)

4. ΟΙ ΣΑΡΑΝΤΑΠΗΧΟΙ

Στὸν Ψηλορείτη καὶ στά ριζοβούνια τοῦ Ψηλορείτη πρῶτοι πρῶτοι κατοίκησαν οἱ Σαραντάπηχοι, πού ἦταν ψηλοὶ, πολὺ ψηλοὶ καὶ δυνατοί. Ὄταν ἔγινε κατακλυσμὸς, ἀνέβηκαν στὴν κορφὴ τοῦ Ψηλορείτη, γιὰ νὰ μὴν πνιγοῦν. Ψηλοὶ κι αὐτοί, ψηλὸ καὶ τὸ βουγὸ, δὲν ἔφθανε τὸ νερὸ νὰ τοὺς κουκου-

λώση. Πολλές ημέρες ἔστεκαν ἐκεῖ ὀρθοί, μὲ τὸ νερὸ ὡς τὸ
λαιμό, ὥσπου ἔφυγαν τὰ νερά.

(Κρήτη)

5. Ο ΔΙΓΕΝΗΣ

Ὁ δυνατώτερος ἀπ' ὅλους τοὺς Σαραντάπηγους ἦταν ὁ
Διγενής, πὺν τὸν ἔλεγαν ἔτσι, γιατί ἔζησε δυὸ γενεές. Αὐτὸς
ἔρριχνε τοὺς μεγάλους βράχους μακριὰ γιὰ παιχιδὶ σὰν κό-
τσια, καὶ φαίνονται πολλοὶ ἀπ' αὐτοὺς ὡς τὰ σήμερα.

Κόντὰ στὶς Καμάρες εἶναι ἡ σέλα τοῦ Διγενῆ. Κι αὐτὴ
εἶναι ἓνα αὐλάκι στὴν κορφὴ τοῦ βουνοῦ, πὺν ἔγινε ἀπὸ τὸ
βάρος του, ὅταν καβαλίκευε τὸ βουνὸ καὶ καθότανε. Καὶ πα-
ρακάτω, στὴ ράχη, εἶναι ἡ πατησιὰ του, ἓνα βαθούλωμα με-
γάλο. Γιατὶ ὅταν διψοῦσε, πατοῦσε ἐκεῖ τὸ ἓνα του πόδι καὶ
τὸ ἄλλο στ' ἀντικρυνὸ βουνὸ καὶ ἔσκυβε κι ἔπινε νερὸ ἀπὸ τὸ
ποτάμι, πὺν ἔτρεχε κάτω ἀπὸ τὰ πόδια του. Καὶ μὲ τὰ γέ-
νεια του ἔφραζε τὸ ποτάμι καὶ ξεχειλίζε καὶ πλημμυροῦσε τὸν
κάμπο τῆς Μεσσαρᾶς.

(Κρήτη)

Η ΓΟΡΓΟΝΑ

Μέσ' στὸ πλατὺ τὸ πέλαγο καράβι ταξιδεύει
— τριγύρω νύχτα ἀπλώνεται —
καὶ μὲ τ' ἄγερι, π' ἀλαφρὰ τὰ κύματα χαϊδεύει,
σὰ νύφη ὄλο καὶ λυγᾶ καὶ γλυκοκαμαρώνεται.

Μὰ ξάφνου, σὰ νὰ κάρφωσε σ' ἀμμουδιαστὸ ἀκρογιάλι
τὶς δυό του ἄγκυρες μαζί,
τὸ μπρῖκι στέκει καὶ μπροστὰ στὴν πλώρη του προβάλλει
Γοργόνα θαλασσόβρεχτη μ' ἄγριωπὸ κεφάλι.

- Ὁ Βασιλιάς Ἀλέξανδρος ἀπέθανε γιὰ ζῆ;
βροντολογᾶ τὸ στόμα της καὶ τὰ νερὰ ἀναδεύει
μὲ τὴν ψαρίσια της οὐρά.
Καὶ τὸ γυναίκιό της αὐτὶ ἀπόκριση γυρεύει...
— Ὁ Βασιλιάς Ἀλέξανδρος στὸν κόσμον ταξιδεύει,
ὁ ναύτης ἀποκρίνεται ζωὴ νᾶχης, κυρά.

Ἄλιμονο, ἂν τῆς ἔλεγε, πὼς εἶναι πεθαμένος
ἀπὸ τὰ χρόνια τὰ παλιά.

Εὐθύς τὴν ἴδια τῇ στιγμή ὁ ναύτης ὁ καυμένος
μαζὶ μὲ τὸ καράβι θὰ βούλιαζε πνιγμένος,
καὶ ἡ Γοργόνα θ' ἄρχιζε νὰ κλαίῃ τὸ Βασιλιά.

Μὰ τώρα πόμαθε πὼς ζῆ, τὴν ὄψη τῆς ἀλλάζει
καὶ μ' ὁμορφιές στολίζεται.

Γίνεται κόρη λυγερή, στὰ κύματα πλαγιάζει
κι' ἀπ' τὰ ξανθὰ τῆς τὰ μαλλιά τὸ πέλαγο φωτίζεται.

Τὸ μπρῖκι πάλι ξεκινᾶ καὶ σιγαλαρμενίζει
στὴ θάλασσα τῇ γαλανῇ.

Καὶ ἡ Γοργόνα στὸν ἀφρὸ σὰ γλᾶρος φτερουγίζει.

Λύρα κρατᾶ ὀλόχρυση καὶ παίζοντας ἀρχίζει
νὰ τραγουδᾶ στὸ πέλαγο μ' οὐράνια φωνή.

Γ. Δροσίνης

ΒΑΤΟΣ, ΝΥΧΤΕΡΙΔΑ ΚΑΙ ΓΛΑΡΟΣ

1. Τὰ παιδιὰ εἶχαν τόσο πολὺ ξεχασθῆ μετὰ τὰ παιγνίδια τους ἔξω στὴ γειτονιά, ποὺ δὲν κατάλαβαν πότε κιάλας εἶχε σουρουπώσει. Τὴν ὥρα ὅμως τοὺς τὴν θύμισαν οἱ μαῦρες νυχτερίδες, ποὺ ἔβγαιναν ἀπὸ τὰ κεραμίδια τῆς γειτονικῆς παλιᾶς ἐκκλησιᾶς καὶ πετοῦσαν ἐπάνω καὶ κάτω, δεξιὰ κι ἀριστερά, γειμίζοντας ὅλο τὸ χῶρο.

— Παιδιά, πιάνομε νυχτερίδες; εἶπε σὲ μιὰ στιγμή ὁ Πάνος, ποὺ ἦταν ὁ μικρότερος, ἀλλὰ καὶ πονηρότερος τῆς παρέας.

— Καὶ πῶς τὶς πιάνουν, δὲν μᾶς λὲς τοῦ λόγου σου; τὸν ρώτησαν οἱ ἄλλοι.

— Τώρα θὰ ἰδῆτε, εἶπε ἐκεῖνος.

Ἦστερα ἔφαξε νὰ βρῆ κανένα μακρὸν καλάμι, ἀλλὰ δὲν τὸ κατώρθωσε. Σοφίσθηκε λοιπὸν κι αὐτὸς ἄλλη μέθοδο. Ἐβγαλε τὸ σακκάκι του καὶ τὸ ἔρριχνε ψηλὰ στὸν ἀέρα. Ἐκεῖνο ἔπεφτε πάλι κάτω καὶ ὁ Πάνος τὸ ἔρριχνε πάλι.

— Τί κάνεις αὐτοῦ, Πάνο;

Ἦταν ὁ παππούς, ποὺ εἶχε βγῆ ἔξω γιὰ νὰ ἰδῆ τί κάνουν τὰ ἐγγονάκια του. Εἶδε τοὺς ἄλλους νὰ κοιτᾶνε, εἶδε καὶ τὸν Πάνο νὰ ρίχνη ψηλὰ τὸ σακκάκι του, καὶ ὁ παππούς ἀπόρησε.

— Νυχτερίδες, παππού. Μὰ ποῦ θὰ μοῦ πᾶνε; Κάποια θὰ μῆ στὴν τσέπη ἢ στὸ μανίκι, καὶ θὰ τὴν πιάσω!

Ὁ παππούς καὶ ὄλοι γέλασαν μὲ τὴν καρδιά τους.

— Μὴν πιάσης καμιὰ, καϋμένε, γιατί θὰ τῆς κάνης μεγάλο κακό, εἶπε γελώντας ὁ παππούς. Θὰ ἔρθῃ ὁ χωροφύλακας καὶ θὰ τὴν πάη φυλακὴ.

— Φυλακὴ; Καὶ γιατί, παππού;

— Ἄ, αὐτὸ εἶναι ὀλόκληρη ἱστορία, ἀπάντησε ὁ παππούς. Ἄλλη φορὰ θὰ τὴν εἰποῦμε, νὰ ἔχουμε καιρὸ.

— Νὰ μᾶς τὴν εἰπῆς τώρα παππού, νὰ μᾶς τὴν εἰπῆς τώρα, ἔλεγαν καὶ ξαναἔλεγαν τὰ παιδιά, ὅλα μαζί.

Ὡς καὶ ὁ Πάνος, ἀφοῦ εἶδε πὼς δὲν τὰ καταφέρνει, φόρεσε τὸ σακκάκι του καὶ ζύγωσε λέγοντας κι αὐτός:

— Ναί, παππού, νὰ μᾶς τὴν εἰπῆς τώρα.

Τὶ νὰ κάνῃ κι ὁ παππούς, δέχθηκε!

— Ἀφοῦ τὸ θέλουν τὰ παιδιά, μπορεῖ ὁ παππούς νὰ τοὺς τὸ ἀρνηθῆ; εἶπε.

2. Ὑστερα ἀπὸ λίγα λεπτὰ ὅλοι τους, παππούς κι ἐγγόνια, ἦταν καθισμένοι μέσα στὸ σπίτι, ἕτοιμοι γιὰ τὴν ἱστορία, πού θὰ ἔλεγε γιὰ τὶς νυχτερίδες, γιὰ τὸ χωροφύλακα καὶ γιὰ τὴ φυλακή.

— Πᾶνε πολλὰ χρόνια ἀπὸ τότε, ἄρχισε ὁ παππούς. Ἡ νυχτερίδα ἦταν γυναίκα, ἀπὸ τὶς πρώτες τοῦ χωριοῦ στὴν ἔξυπνάδα. Τὸ χωριό της ἦταν παράλιο, καλὴ ὥρα σὰν τὸ δικό μας. Ἐνας ἀπὸ τοὺς συγγενεῖς της λεγόταν Βάτος κι ἓνας ἄλλος λεγόταν Γλάρος. Ἀπὸ τὸ χωριό τους ἔβλεπαν νὰ περνοῦν γυρολόγοι μὲ πανικὰ ἢ νὰ ἔρχονται μὲ τὰ καΐκια πραγμάτειες γιὰ τοὺς ἐντόπιους ἐμπόρους. Ὅλοι τους ἔκαναν χρυσὲς δουλειές.

— Γιατί νὰ μὴ γίνωμε κι ἐμεῖς ἔμποροι; εἶπε ἡ Νυχτερίδα στὸ Βάτο καὶ στὸ Γλάρο.

Ἐκεῖνοι βροῆκαν τὸ σχέδιο περιφνημο. Ὑστερα ἀπὸ λίγο εἶχαν κίολας ἕτοιμη τὴ συμφωνία τους. Θὰ σχημάτιζαν καὶ οἱ τρεῖς τους ἐμπορικὴ ἐταιρεία. Θὰ ἔβαζαν καὶ οἱ τρεῖς τους καταθέσεις σὲ εἶδος ἢ σὲ μετρητά. Κι ὕστερα θὰ πῆγαιναν στὴν πρωτεύουσα, θὰ φόρτωναν καὶ αὐτοὶ ἓνα καΐκι γεμᾶτο ἐμπόρευμα καὶ θὰ γύριζαν στὸν τόπο τους νὰ πουλοῦν καὶ νὰ θησαυρίζουν. Ὅλα φαίνονταν τόσο εὐκόλα. Οἱ τρεῖς συνεταῖροι ἦταν ἐνθουσιασμένοι!

Ὁ Βάτος πούλησε ὅλη τὴν περιουσία του, σπίτι, χωράφια, ἀμπέλια, περιβόλια. Μὲ τὰ χρήματα ἀγόρασε γούνες καὶ ὑφάσματα γιὰ κουστούμια. Ὁ Γλάρος πούλησε κι ἐκεῖνος ὅλη τὴν περιουσία του κι ἀγόρασε χαλκώματα κάθε λογῆς.

— Θὰ τ' ἀγοράζουν οἱ νέες γιὰ τὴν προῖκα τους. Δὲ θὰ προφθαίνουμε νὰ πουλᾶμε, ἔλεγε στοὺς ἄλλους δυὸ συνεταῖρους κι ἔτριβε τὰ χέρια του ἀπὸ χαρά.χ

Ἡ Νυχτερίδα δὲν εἶχε χρήματα. Δὲν εἶχε οὔτε κτήματα

για να πουλήση. Ἐπῆγε λοιπὸν καὶ βρῆκε ἕναν-ἕναν ὄλους τοὺς τοκογλύφους τῶν χωριῶν τῆς ἐπαρχίας της καὶ δανείστηκε χρήματα. Βέβαια ὁ τόκος ἦταν πολὺ μεγάλος. Ὡστόσο ἡ Νυχτερίδα ἦταν πολὺ σίγουρη, ὅτι ἡ Ἑταιρεία τους θὰ ἔκανε προόδους.

— Μέσα σὲ δυὸ τὸ πολὺ μῆνες θὰ ἔχω ξεπληρώσει τόκους καὶ κεφάλαια, ἔλεγε.

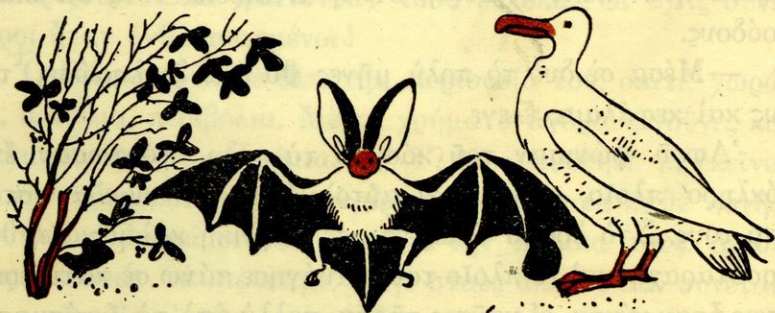
Ἄφου ψώνισαν τοῦ κόσμου τὰ εἶδη, φόρτωσαν ἕνα ὀλόκληρο πλοῖο, μπῆκαν κι αὐτοὶ μέσα καὶ γύριζαν στὸν τόπο τους. Στὸ δρόμο ὅμως ἔπιασε ξαφνικὴ καὶ μεγάλη θαλασσοταραχὴ καὶ τὸ πλοῖο τους ναυάγησε πάνω σὲ κάτι ξέρες. Ὅπως ἦταν νύχτα, οἱ ναῦτες πῆραν πολλὰ ἀπὸ τὰ ὑφάσματα, μπῆκαν στὶς δυὸ βάρκες κι ἔφυγαν κουφά. Τὸ πλοῖο ναυα-

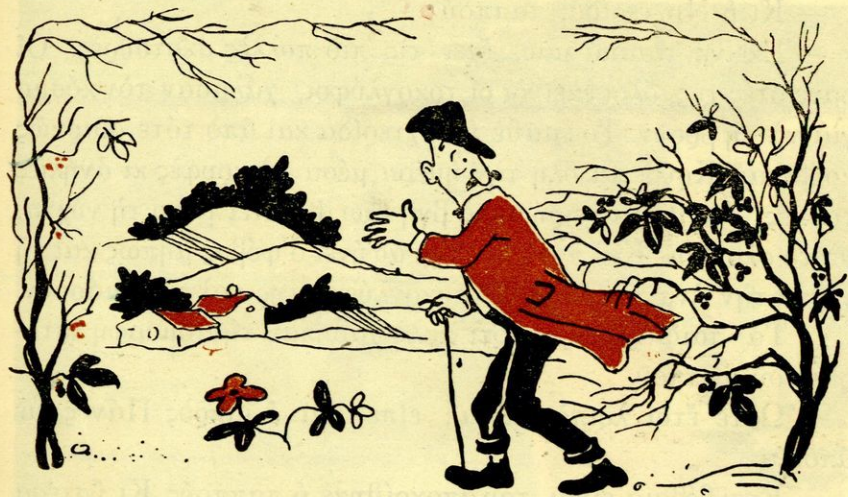
γημένο κι άκυβέρνητο τὸ ξαναπῆραν τὰ κύματα, τὸ πῆγαν πότε ἐδῶ πότε ἐκεῖ, ὥσπου στὸ τέλος βούλιαξε μ' ὄλα τὰ χαλκώματα.

Εἶδαν κι ἔπαθαν οἱ τρεῖς συνεταιῖροι, ὥσπου νὰ τὰ καταφέρουν νὰ σωθοῦν. Εὐτυχῶς εἶχαν τὴν καλὴ τύχη νὰ περναῖ ἐκεῖ κοντὰ τοὺς κάποιο καράβι καὶ νὰ τοὺς περιμαζέψη.

3. Πῶς ὅμως νὰ τολμήσουν νὰ παρουσιασθοῦν στὸ χωριὸ τους.

Παρακάλεσαν τὸ Θεὸ νὰ τοὺς λυπηθῆ καὶ νὰ τοὺς βοηθήσῃ. Ἐκεῖνος τοὺς λυπήθηκε καὶ τοὺς ἔδωσε ἄλλη μορφή. Ὁ Βάτος ἔγινε δενδρικό, ὁ σημερινὸς βάτος μὲ τὰ μακριὰ κλωνιά καὶ τὰ πολλὰ ἀγκάθια του. Ὁ Γλάρος ἔγινε πουλί, ὁ σημερινὸς γλάρος μὲ τὴν ἀγκιστρωτὴ μύτη καὶ τὶς λευκὲς σπαθωτὲς του φτεροῦγες. Ἡ Νυχτερίδα ἔγινε κι αὐτὴ πουλί, ἡ σημερινὴ νυχτερίδα, μὲ τὶς φτεροῦγες ἀπὸ δέρμα καὶ μὲ μουσούδι σὰν ποντίκι. Ἀλλὰ καὶ μ' ὄλη τὴ μεταμόρφωσή τους, δὲν κατορθώνουν νὰ λησμονήσουν τὸ μεγάλο τους τὸν καῦμό.

Ὁ βάτος ἔπιασε τὶς στράτες καὶ τὰ μονοπάτια, ἕνα γύρω σ' ὄλους τοὺς τόπους. Ἐκεῖ ἀπλωσε τὰ ἀγκαθερὰ κλωνιά του καὶ παραφυλάει. Κάθε διαβάτη, πὺν θὰ περάση, ὁ βάτος μὲ τ' ἀγκάθια του τὸν γραπώνει ἀπὸ τὸ ροῦχο.

— Μὴν εἶναι κανένας ἀπὸ τοὺς ναῦτες τοῦτος ὁ περαστικός; Μὴν εἶναι ἀπὸ τὰ δικά μου ὑφάσματα τοῦτο πὺν φοράει; συλλογιέται ὁ βάτος κι ἔξετάζει τοῦ καθενός μας τὰ ροῦχα.

Ὁ γλάρος πάλι δὲν ἀφήνει τὴ θάλασσα. Γαλήνη ἢ φουρτούνα κάνει, τοῦ γλάρου τοῦ εἶναι ἀδιάφορο. Ὀλημερις πετάει πάνω ἀπὸ τὴ θάλασσα καὶ ψάχνει. Καὶ κάθε τόσο κάνει βουτιὲς μέσα στὰ νερά, κοιτάζοντας τοὺς βυθοὺς. Ἔχει τὴν ἐλπίδα, πὺς συνεχίζοντας ἔτσι νὰ ψάχη τὴ θάλασσα δὲν μπορεῖ παρὰ νὰ ξαναβρῆ κάποια μέρα τὰ βυθισμένα του χαλκώματα.

Ὁ παπποὺς ἔκαμε νὰ σταματήσει λίγο, νὰ ξεκουρασθῆ. Μὰ τὰ παιδιὰ ἦταν ἀνυπόμονα.

— Κι ἡ Νυχτερίδα, παππού;

— Ἐκεῖνη, παιδιά μου, ἔχει τὶς πὶὸ πολλές σκοτοῦρες. Οἱ δανειστὲς της, ὅλοι ἐκεῖνοι οἱ τοκογλύφοι, χάλασαν τὸν κόσμον γιὰ νὰ τὴ βροῦν. Τὸ ἔμαθε ἡ νυχτερίδα καὶ ἀπὸ τότε διαρκῶς κρούβεται. Κρούβεται ὅλη τὴν ἡμέρα μέσα σὲ κρυφὲς κι ἀνήλιες τρύπες. Ἄν θὰ ἐπιχειρήσῃ νὰ βγῆ ἔξω, βγαίνει μόνο τὴ νύχτα, μὲ τὸ σκοτάδι. Καὶ πρῶτὲ δὲν τὴν ἀφήνει ὁ φόβος μήπως καὶ τὴ νύχτα τὴν ἀναγνωρίσουν οἱ τοκογλύφοι της καὶ τὴν πιάσουν.

Τὰ παιδιὰ ἔδειξαν ὅτι πολὺ χάρηκαν τὴν ὁμοιοφῆ ιστορία τοῦ παπποῦ.

— Ὡστε ἔτσι λοιπὸν εἶναι; εἶπε καὶ ὁ μικρὸς Πάνος μὲ ἀπορία.

— Ἔτσι βέβαια εἶναι, τοῦ ἀποκρίθηκε ὁ παππούς. Κι ὕστερα ἀπὸ ὅλα αὐτά, ἤθελες τοῦ λόγου σου, κῦρ Πάνο, γὰ τὴν πιάσις τὴν καυμένη καὶ νὰ τὴν παραδώσῃς στὸν χωροφύλακα καὶ τοὺς τοκογλύφους της.

Μὲ τοὺς τελευταίους τούτους λόγους, γέλασε ὁ παππούς, γέλασαν κι ὅλα τὰ παιδιὰ.

Ζ. ΑΠΟ ΤΗ ΖΩΗ ΤΩΝ ΑΡΧΑΙΩΝ

ΣΤΗΝ ΑΡΧΑΙΑ ΣΠΑΡΤΗ

Ἡ χαρὰ τοῦ Ἀλκιδάμα δὲν περιγράφεται, ὅταν ἓνα καλοκαιρινὸ πρῶν ξεκίνησε ἀπὸ τὴν Ἀθήνα μαζί μὲ τὸν πατέρα του καὶ μερικοὺς ἄλλους Σπαρτιάτες γιὰ τὴ Σπάρτη. Πόσον καιρὸ τὴν εἶχε ὄνειρευθῆ αὐτὴ τὴν ἡμέρα!

Ὁ Ἀλκιδάμας ἦταν ἓνα Σπαρτιατόπουλο, ποὺ ζοῦσε τὸν καιρὸ ποὺ οἱ Ἕλληνες πολεμοῦσαν στὴν Ἀσία μὲ τοὺς Πέρσες. Φαινόταν πὼς εἶχε περάσει τὰ δώδεκα χρόνια, μὰ στὴν πραγματικότητα μόλις εἶχε κλείσει τὰ δέκα. Σὲ ξεγελοῦσε τὸ ψηλὸ ἀνάστημά του καὶ τὸ γυμνασμένο κορμί του. Ὁ πατέρας του λεγόταν Δαμάγητος καὶ εἶχε μείνει χρόνια στὴν Ἀθήνα, γιὰ ὑπηρεσία τῆς πατρίδας του, τῆς Σπάρτης.

Ἔτσι ὁ Ἀλκιδάμας δὲ θυμόταν διόλου τὴν πατρίδα του. Ἦξερε μόνο ὅ,τι εἶχε ἀκούσει ἀπὸ τὴ μητέρα του καὶ τὸν πατέρα του.

Ὅταν ἔστριβαν γιὰ τὴν Ἐλευσίνα ἔρριξε πίσω του τελευταία ματιά. Ἡ Ἀκρόπολις ὑψωνόταν μὲ μεγαλοπρέπεια καὶ τὸ χάλκινο ἄγαλμα τῆς Θεᾶς Ἀθηνᾶς ἄστραφτε στὸν ἥλιο καὶ βεβαίωνε τὸ μικρὸν Ἀλκιδάμα, πὼς ἡ Θεὰ θὰ ἐξακολουθοῦσε νὰ προστατεύῃ τὴν ἀγαπημένη της πόλη.

Ἐκαμαν ἀρκετοὺς σταθμούς, ὥσπου νὰ φθάσουν στὴ Σπάρτη. Ὁ τελευταῖος σταθμὸς ἦταν ἡ Τεγέα.

2. Ὅταν πλησίασαν στὴ Σπάρτη καὶ τὴν εἶδαν πάνω ἀπὸ τοὺς λόφους νὰ ἀπλώνεται κάτω στὸν κάμπο, ὁ Ἀλκιδάμας δὲν παραξενεύθηκε γιὰτὶ δὲν εἶχε οὔτε τείχη οὔτε ἀκρόπολις. Ἦξερε ἀπὸ τὸν πατέρα του, πὼς τείχη της ἀνίκητα ἦταν τὰ γενναῖα στήθη τῶν παλληκαριῶν της.

Πέρασαν τὴ μικρὴ γέφυρα τοῦ Εὐρώτα καὶ μπήκαν στὴν πόλη.

Τὰ σπίτια ἦταν ἀπλὰ καὶ μικρά. Πολλοὶ Σπαρτιάτες ἔτρεξαν νὰ τοὺς καλωσορίσουν. Στὴν πλατεία μάλιστα κάθισαν λίγο μαζὶ μὲ ἕναν ὄμιλο Σπαρτιατῶν. Ἐντύπωση προξένησε στὸν Ἀλκιδάμα ὁ τρόπος τους. Μόλις μιλοῦσε κανένας γεροντότερος, ἀμέσως ἐσώπαιναν οἱ νεώτεροι καὶ ἄκουγαν μὲ προσοχὴ καὶ σεβασμὸ. Ἐκείνη τὴ στιγμὴ ἦρθε κοντὰ ἕνας ἄλλος γέρος. Φοροῦσε μόνο χιτῶνα, ὅπως ὅλοι, καὶ ἀκουμποῦσε στὸ ραβδί του. Ἀμέσως σηκώθηκαν ὅλοι καὶ τοῦ ἔδωσαν τὴν πρώτη θέσιν νὰ καθίσῃ.

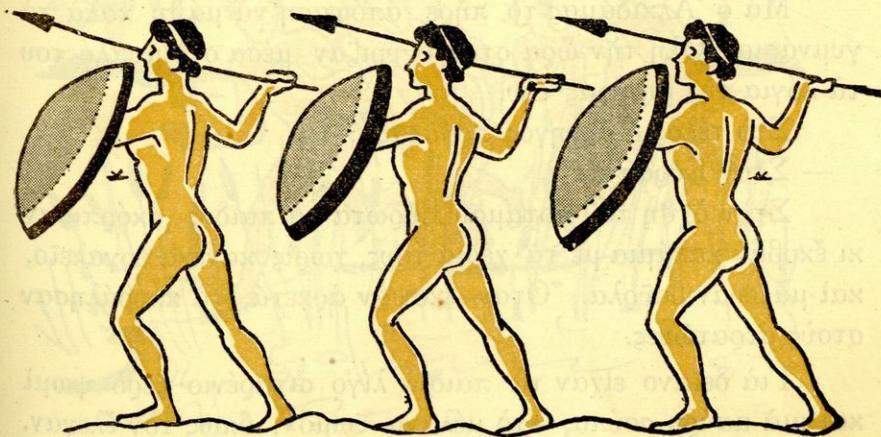
3. Τὴν ἄλλη μέρα, πολὺ πρωί, ὁ Ἀλκιδάμας βγήκε ἔξω, μαζὶ μὲ τὸν πατέρα του. Ἡ μητέρα του ἡ Ἀγησάνδρη τὸν φίλησε καὶ τοῦ εἶπε:

— Παιδί μου, ἀπὸ τώρα καὶ πέρα μητέρα σου θὰ εἶναι ἡ Σπάρτη. Θὰ πᾶς ἀπὸ σήμερα μαζὶ μὲ τ' ἄλλα παιδιὰ της

στούς στρατώνες. Καὶ μὴν ξεχνᾶς, πὼς ὁ πατέρας σου νίκησε πάντα στίς μάχες ποὺ πῆρε μέρος.

Ὁ Ἀλκιδάμας ἔφυγε σιωπηλός. Σὲ λίγο ἔφθασαν σ' ἕναν ἀνοιχτὸ χῶρο. Στὴν ἄκρη ἦταν μία δένδροστοιχία καὶ στ' ἄλλο μέρος ἕνα γυμναστήριο, ὅπου γυμνάζονταν ἑκατοντάδες παιδιὰ τῆς ἴδιας ἡλικίας. Οἱ μικροὶ ἔκαναν στρατιωτικὰ γυμνάσια, σὰν τέλειοι στρατιῶτες. Στὴν Ἀθήνα τὰ παιδιὰ ἀποτελοῦσαν χορωδίες ἢ χόρευαν στρατιωτικούς χορούς, ὄχι ὅμως μὲ τόση τέχνη κι ἐπιδεξιότητα σὰν κι αὐτά, ποὺ ἔβλεπε ὁ Ἀλκιδάμας.

Ὅλα τὰ παιδιὰ ἦταν ἡλιοκαμένα, λιγνὰ καὶ γρήγορα σὰν πουλιά. Κοίταξε μὲ πόση ταχύτητα ἔκαναν τὰ γυμνάσια. Στὴ στιγμή ἐκτελοῦσαν τὰ προστάγματα τοῦ ἀρχηγοῦ, τοῦ φαλαγγάρχη. Πότε πεδοῦσαν μπροστά, προφυλαγμένα κάτω ἀπὸ τὶς ἀσπίδες τους. Πότε πρόβαλλαν μὲ μιᾶς τὰ κοντάρια τους καὶ σχημάτιζαν ἔτσι ἕναν ἀμυντικὸ τοῖχο. Ἦταν φοβερὸ νὰ βλέπης αὐτὸν τὸ θανατηφόρο τοῖχο! Τώρα

καταλάβαινε γιατί ἦταν περιτὰ στή Σπάρτη τὰ τείχη κι ἡ ἀκρόπολη.

Ξαφνικὰ τὰ παιδιὰ σταματοῦσαν, γύριζαν πίσω κι ἔτρεχαν ὅλα μαζί μὲ μεγάλη ἀταξία. Στὸ τέλος ὅμως τοῦ γηπέδου σταματοῦσαν κάνοντας μεταβολή.

ἜΚαι νά! Τὸ κάθε παιδί βρισκόταν στή θέση του καὶ πρόβαλλε τὸ κοντάρι του. Ὁ Ἀλκιδάμας δὲν μποροῦσε νὰ κρύψει τὸ θαυμασμό του γιὰ τὴν τελειότητα ποὺ ἐγίνονταν οἱ ἀσκήσεις.

Σὲ λίγο μέσα σ' αὐτὲς τὶς φάλαγγες θὰ ἔμπαινε καὶ ὁ Ἀλκιδάμας. Τὸ ὄνειρό του νὰ γίνῃ ἀληθινὸ παλληκάρι τῆς Σπάρτης ἀλήθευε!

4. Ὁ Ἀλκιδάμας μῆκε ἀμέσως στή γραμμὴ καὶ τὰ γυμνάσια ἄρχισαν. Ἦταν ὅμως πολὺ σκληρότερα ἀπὸ ὅ,τι τὰ φανταζόταν. Τὰ ἄλλα παιδιὰ ἦταν πιὸ γυμνασμένα. Ἔτσι, ὅταν πηδοῦσε ἐμπρός, τὸ πήδημα τοῦ Ἀλκιδάμα ἦταν τὸ πιὸ μικρὸ ἀπὸ ὅλα τ' ἄλλα. Ὅταν πάλι ἔκαναν ἔφοδο, τὸν πρόφθαιναν, καὶ μιὰ φορὰ τὸν ἔριξαν κάτω.

Μὰ ὁ Ἀλκιδάμας τὸ πῆρε ἀπόφαση νὰ μάθῃ καλὰ τὰ γυμνάσια. Ὅλη τὴν ὥρα στριφογύριζαν μέσα στὸ μυαλό του τὰ λόγια τῆς μητέρας του.

Στὸ τέλος ὁ ἀρχηγὸς πρόσταξε :

— Στὸν Εὐρώτα.

Στὴν ὄχθη τοῦ ποταμοῦ Εὐρώτα τὰ παιδιὰ σκόρπισαν κι ἔκοβαν καλάμια μὲ τὰ χέρια τους, χωρὶς κανένα ἐργαλεῖο, καὶ μάζευαν βουῖρα. Ὅταν ἔκοψαν ἀρκετά, τὰ κουβάλησαν στοὺς στρατῶνες.

Γιὰ δεῖπνο εἶχαν τὰ παιδιὰ λίγο σιταρένιο ξερὸ ψωμί καὶ μιὰ μαύρη σούπα, «τὸ μέλανα ζωμό», ὅπως τὸν ἔλεγαν.

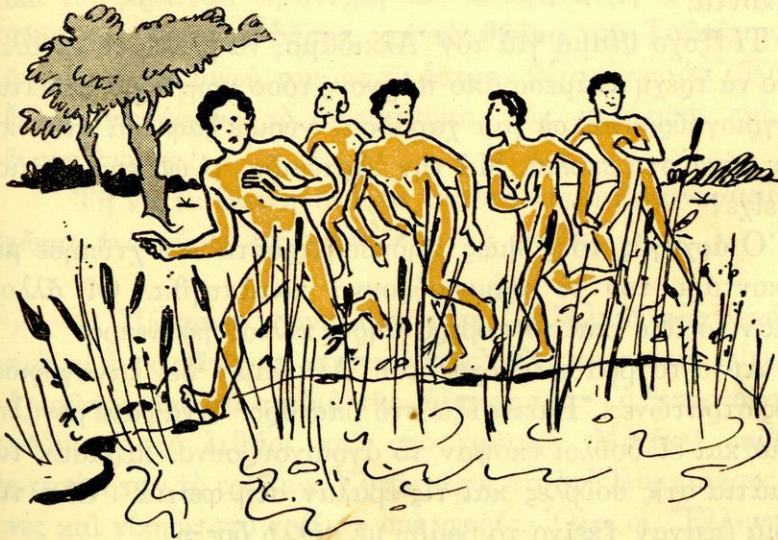
Ὑστερα κοιμήθηκαν πάνω στὰ καλάμια, πὺν εἶχαν κόψει.
Ἔτσι κοιμήθηκαν ὄλοι, καὶ οἱ ἀρχηγοὶ τους. Γιὰ τὸ μεγαλεῖο
τῆς πατρίδας τους, ἔπρεπε νὰ μάθουν νὰ ὑποφέρουν ὄλες τὶς
στερήσεις.

5. Τὴν ἄλλη μέρα ὁ Ἄλκιδάμας ρώτησε τοὺς ἄλλους :

— Πότε πηγαίνουν τὰ παιδιὰ στὰ σπίτια τους;

— Σπίτι; Δὲν πηγαίνομε σπίτι! Δὲν εἴμαστε πιά μωρά.
Τώρα εἴμαστε στοὺς στρατῶνες, τοῦ ἀπάντησαν καὶ γέλασαν
μαζί του.

Ὅταν ὄμως ἀργότερα τὰ παιδιὰ ἔπесαν στὸν Εὐρώτα, ὁ
Ἄλκιδάμας τοὺς ξεπέρασε ὄλους στὸ κολύμπι. Γιὰτὶ στὴν
Ἀθῆνα εἶχε γίνει πολὺ δυνατὸς στὰ θαλασσινὰ γυμνάσια. Τὰ
παιδιὰ πρόσεξαν τὸ κατόρθωμα τοῦ Ἄλκιδάμα καὶ τοῦ

ἔδειξαν ἐκτίμησιν. Τὴν ἴδια μέρα μάλιστα ἓνα ἀπὸ τὰ παιδιὰ, ὁ Λαοδάμας, τοῦ χάρισε ἓνα κοντάρι. Τοῦτο ἦταν μεγάλο δεῖγμα φιλίας.

6. Τὴν τρίτη μέρα ὁ λόχος τοῦ Ἄλκιδάμα πῆγε μὲ τὰ μεγαλύτερα παιδιὰ στὰ δάση τοῦ Ταῦγέτου, νὰ κυνηγήσουν ἀγριογούρουνα.

Ὁ Ταῦγετος εἶναι πολὺ ἄγριο κι ἀπότομο βουνό, πρὸ ψηλὸ ἀπὸ τὰ βουνὰ τῆς Ἀθήνας. Περνοῦσαν ἀπὸ πυκνὲς τοῦφες θάμνων, ποὺ ἔδειχναν πὼς δὲν εἶχε ξαναπεράσει ἀπὸ ἐκεῖ ἄνθρωπος. Ὑπῆρχαν ἀπότομες πλαγιές, ποὺ γιὰ νὰ σκαρφαλώσουν ἔπρεπε νὰ πιάνη ὁ ἓνας τὸ χέρι τοῦ ἄλλου καὶ νὰ τὸν τραβᾷ.

Κάποτε τὰ σκυλιὰ ἄρχισαν νὰ τρέχουν ἐδῶ κι ἐκεῖ μὲ τὶς μύτες πρὸς τὸ χῶμα καὶ νὰ γαυγίζουν ἀνυπόμονα.

— Βρήκανε τὰ γουρούνια, φώναξαν τὰ παιδιὰ κι ἔτρεξαν ἀπὸ κοντά.

Τί ἔξοχο θέαμα γιὰ τὸν Ἄλκιδάμα, νὰ βλέπη τὸ μεγάλο θηρίο νὰ τρέχη ἀνάμεσα ἀπὸ θάμνους τόσο γρήγορα! Ἐπειτα τὸ ἀγριογούρουνο, σὲ μιὰ χαράδρα, γύρισε ξαφνικὰ πίσω κι ἔπεσε πάνω στὰ σκυλιὰ. Μὰ τὴν Ἀρτέμιδα, τί φοβερὰ δόντια ποὺ εἶχε!

Ὁ ἀρχηγὸς τοὺς ὅμως πήδησε μπροστὰ καὶ χτύπησε μὲ τὸ κοντάρι του τὸ ἀγριογούρουνο κατάστηθα. Οἱ ἄλλοι ἔκαμαν τὸ ἴδιο καὶ τὸ φοβερὸ θηρίο κυλίσθηκε νεκρὸ.

Αὐτὸ τὸ βράδυ ὁ λόχος τοῦ Ἄλκιδάμα δὲν ξαναγύρισε στοὺς στρατώνες. Ἐμεινε ἔξω στὸ ὑπαιθρο. Ἀνάψανε μεγάλη φωτιά καὶ οἱ δοῦλοι ἔκοψαν τὸ ἀγριογούρουνο, πέρασαν τὰ κομμάτια στὶς σοῦβλες καὶ τὶς ἔβαλαν στὴ φωτιά. Ὅλα τὰ παιδιὰ ἔφαγαν ἐκεῖνο τὸ βράδυ μὲ πολλὴ ὄρεξη.

Ὁ Ἀλκιδάμας δὲν ξέχασε ποτὲ αὐτὴ τὴ νύχτα. Τὴν ἔκανε ἀλησμόνητη ὁ δροσερὸς καὶ μυρωμένος ἀέρας, ἡ μυρωδιά τῶν κρεάτων τὴ στιγμή πού τὰ ἔψηναν, ἡ ὄμορφη φωτιά μέσα στὸ σκοτεινὸ δάσος, καὶ τὸ θέαμα τοῦ Ταυγέτου, πού ὕψωνε τὴν κορυφή του ὡς τ' ἄστρα. Μὰ πάνω ἀπ' ὅλα τὸν ἔκανε ὑπερήφανο τὸ συναίσθημα, πὼς μεγάλωσε πιά, πὼς ἔγινε ἄνδρας!

Τὴ νύχτα ἐκείνη ὅλα τὰ παιδιά κοιμήθηκαν χάμω στὸ χῶμα, ἐνῶ γύρω ξαγρυπνοῦσαν τὰ σκυλιά.

7. Πέρασαν χρόνια ἀπὸ τότε. Ὁ Ἀλκιδάμας μεγάλωσε πιά κι ἔγινε ἄνδρας πραγματικός. Στὰ γυμνάσια εἶχε γίνει ὁ πρῶτος ἀπὸ τὰ παιδιά τῆς ἡλικίας του. Τὰ ξεπερνοῦσε στὸ πῆδημα, στὸ λιθάρι καὶ στὸ κοντάρι. Μὰ ἐκεῖ, πού εἶχε φτερά, ἦταν τὸ τρέξιμο. Ἐλαβε μέρος στους Ὀλυμπιακοὺς ἀγῶνες καὶ νίκησε στὸ τρέξιμο δυὸ φορές. Ὅλοι οἱ Ἕλληνες τὸν

ζητωκραύγασαν και τὸ ὄνομα τῆς Σπάρτης δοξάστηκε στὸ στάδιο τῆς Ὀλυμπίας.

Τί ὥραϊος ἦταν, ὅταν τοῦ φοροῦσαν τὸ στεφάνι τοῦ νικητοῦ! Γιατὶ ὁ Ἀλκιδάμας μὲ τὰ γυμνάσια εἶχε κάνει ὄμορφο σῶμα. Μαῦρα μάτια καὶ μαῦρα μαλλιά, ὥραϊο κεφάλι, πλατὺ στήθος καὶ ψηλοὶ ὤμοι, χέρια καὶ πόδια δυνατὰ κι εὐκίνητα. Πόσο τὸν καμάρωνε ὁ πατέρας του!

Εἶχε λάβει μέρος σ' ὅλες τὶς μάχες καὶ πρῶτος εἶχε ἀνεβῆ τὰ τεῖχη σὲ πολλὰ κάστρα. Ἡ μητέρα του τοῦ ἔδινε γελαστή καὶ περήφανη κάθε φορὰ τὴν ἀσπίδα, γιατί ἤξερε, πὼς θὰ τὴ φέρη πάλι νικητῆς. Ὅλοι τὸν καμάρωναν στὴ Σπάρτη, γιὰ τὴν ἀνδρεία του καὶ τοὺς καλοὺς του τρόπους στοὺς μεγαλυτέρους του. Κι οἱ μητέρες ἔλεγαν στὰ παιδιά τους:

— Νὰ γίνετε σὰν τὸν Ἀλκιδάμα.

Ἀργότερα ὁ Ἀλκιδάμας διηγόταν, πὼς σὲ ὅλη τὴ ζωὴ του ὁδηγὸ του εἶχε τὰ πρῶτα ἐκεῖνα λόγια τῆς μητέρας του:

«Παίδι μου, ἀπὸ τώρα καὶ πέρα μητέρα σου θὰ εἶναι ἡ Σπάρτη. Καὶ μὴν ξεχνᾷς, πὼς ὁ πατέρας σου νίκησε πάντα στὶς μάχες πὸν πῆρε μέρος».

Η. ΑΠΟ ΤΗ ΝΕΑ ΕΘΝΙΚΗ ΜΑΣ ΖΩΗ

ΟΛΑ ΓΙΑ ΤΗΝ ΠΑΤΡΙΔΑ

Στις 28 Ὀκτωβρίου κηρύχθηκε ὁ ἄδικος πόλεμος κατὰ τῆς χώρας μας.

Ἐνθουσιασμός ἀκράτητος ἀπ' ἄκρη ὡς ἄκρη τῆς Ἑλλάδος. Ἐνα παραλήρημα σωστό κατέλαβε τὸν Ἑλληνικὸ λαό. Ποτὲ δὲν κατέβηκε σὲ ἀγῶνα μὲ πῖο μεγάλο ἐνθουσιασμό σὰν τὸν τωρινό. Οἱ καμπάνες τῶν ἐκκλησιῶν χτυποῦν χαρμόσυνα.

Ὁ λαὸς κατακλύζει τοὺς ναοὺς, οἱ ἱερεῖς ψάλλουν δεήσεις κατανυκτικὰς πρὸς τὸ Θεό, νὰ εὐλογήσῃ τὰ ὄπλα τῶν Ἑλλήνων. Οἱ γέροι χωριάτες καὶ οἱ γυναῖκες φέρουν στὴν ἐπιτροπὴ τὰ ζῶα τους καὶ τὰ παραδίδουν μὲ χαρὰ γιὰ τὴν πατρίδα.

Τὰ παλληκάρια ἀφήνουν γειὰ στοὺς δικούς τους καὶ περιμένουν μὲ ἀγωνία τὰ μέσα νὰ φύγουν, γιὰ νὰ φορέσουν τὴν τιμημένη στολὴ καὶ νὰ προτάξουν τὰ τιμημένα στήθη τους στὸν ἐπιδρομέα καὶ νὰ σώσουν τὴν πατρίδα ἀπὸ τὴ σκλαβιά.

Θεέ μου! Τί γίνεται! Τρέλλα ἐνθουσιασμοῦ, παραλήρημα σωστό, δάκρυα χαρᾶς... Οὔφ! Πῶς ἀργοῦν τὰ αὐτοκίνητα! Τὰ παλληκάρια βιάζονται νὰ φύγουν, νὰ φθάσουν γρήγορα, νὰ προλάβουν τὸ βάρβαρο ἐχθρὸ νὰ μὴ μολύνῃ μὲ τὸ πόδι του οὔτε μιὰ σπιθαμὴ τῆς τιμημένης γῆς!

— Μὲ τὰ πόδια, παιδιά! ἀκούγεται μιὰ φωνή.

Καὶ οἱ ἔφεδροι ξεκινοῦν ἐκατοντάδες ὀλόκληρες ἀπὸ τὰ χωριά τους μὲ τὰ πόδια. Σαράντα πέντε χιλιόμετρα δρόμο μὲ τὰ πόδια!

Βρέχει... Μὰ τὰ χωριατόπουλα νιώθουν τὴ βροχὴ σὰν εὐλογία τοῦ Θεοῦ. Φεύγουν τραγουδώντας!

— Ἐχετε γειά, μανάδες, πατέρες, ἀδέρφια, παιδιά. Ἡ Πατρίδα μᾶς φωνάζει νὰ σώσωμε τὴν τιμὴ τῆς, ποὺ θέλησαν νὰ τῆς ἀφαιρέσουν οἱ βάρβαροι. Δῶστε μας τὴν εὐχὴ γιὰ συντροφιά μας...!

Κι ὁ κόσμος ὅλος, γέροι μὲ κάτασπρα μαλλιά, γερόντισσες μὲ δακρυσμένα μάτια, κοπέλλες, παιδιά, ὅλοι τοὺς κατευοδώνουν μὲ ἐνθουσιασμό:

— Στὸ καλὸ, παιδιά... στὸ καλὸ... Ὁ Θεὸς μαζί σας! Νὰ γυρίσετε μὲ τὸ καλὸ νικηταί, φορτωμένοι δάφνες, σωτήρες τῆς Πατρίδος. Ὁ Θεὸς νὰ σᾶς σκεπάζῃ! Στὸ καλὸ, παιδιά...!

Ἔ! Θὰ θυμοῦμαι ὅσο ζῶ ἐκείνη τὴν ἡμέρα, τὴν πρώτη τοῦ πολέμου. Στὴν πόλιν μας ἡ δέηση ἔγινε στὴν ὁμορφὴ πλατεία τῆς. Ὁ κόσμος σὲ μάζες πυκνές, ἐνθουσιασμένος, μὲ πίστη πρὸς τὸ Θεὸ κι ἀγάπη πρὸς τὴν Πατρίδα, ξεσπάει σὲ ἀτέλειωτες ζητωκραυγές. Λάβα ἡφαιστείου ἱεροῦ ξεχύθηκε ἀπὸ τὰ βᾶθη τῆς καρδιάς του. Ὀλόκληρη ἡ πλατεία σειόταν ὡρα πολλή, σὰ νὰ γινόταν τρομακτικὸς σεισμός.

Στὰ ἄλλα κέντρα τῆς ἐπαρχίας ὁ ἴδιος ἐνθουσιασμός, ἡ ἴδια τρέλλα. Σὲ μιὰ κωμόπολιν ἓνα παλληκάρι, μόλις τελείωσα

τὰ πατρικά μου λόγια, ξέσπασε σὲ ἐκδηλώσεις συγκλονιστικές...

— Τὰ λόγια σου, πατέρα, μᾶς μέθυσαν μὲ τὸ γλυκύτερο κρασί τῆς ἀγάπης μας πρὸς τὴν πατρίδα καὶ ἄναψαν φλόγα ἄσβεστη μέσα μας. Θὰ προτιμήσωμε νὰ σκοτωθοῦμε ὅλοι, παρὰ ν' ἀφήσωμε τοὺς ἐχθροὺς νὰ σκλαβώσουν τὴν πατρίδα μας. Δός μας, πατέρα, τὴν εὐχή σου νὰ γυρίσωμε φορτωμένοι δάφνες, μὲ τὴ συνείδησή μας ἤσυχη, ὅτι σώσαμε τὴν πατρίδα ἀπὸ ἓνα δολοφόνο ἐχθρό... .

Καὶ τὸ παλληκάρι ἔλαμψε ὀλόκληρο, σὰν ἄστρο λαμπερό, καὶ μαζί του ἔλαμψαν κι ὅλα τὰ ἄλλα παλληκάρια τοῦ χωριοῦ.

Τὴν ἴδια στιγμή, ἀπὸ τὸ μέρος τῶν μητέρων τους καὶ τῶν ἀδερφῶν τους ἀκούσθηκε, τρεμουλιαστή, μὰ δυνατὴ φωνή:

— Χαλάλι τὰ σπλάχνα μας γιὰ τὴν πατρίδα!

᾽ὦ! Αὐτὴ τὴ σκηνὴ ποτὲ δὲ θὰ τὴ λησμονήσω!

᾽Όταν ἔφθασα σ' ἓνα ἄλλο μεγαλοχώρι, εἶχε ἀρχίσει νὰ νυχτώνη.

Ὁ κόσμος ὅλος ἦταν συγκεντρωμένος στὸ ναὸ καὶ ἄκουγε μὲ λαχτάρια λίγα λόγια πατριά, ἀπὸ τὰ τρισβαθα βγαλμένα τῆς καρδιάς μου.

Τὴν ὥρα ἐκείνη ἀκούσθηκαν δημοτικὰ τραγούδια ἀπ' ἔξω. Τὰ παλληκάρια ἄλλου χωριοῦ περνοῦσαν τραγουδώντας ἀπὸ τὸ μεγαλοχώρι, γιὰ νὰ κατέβουν στὸ δρόμο τὸ δημόσιο. Ὁ παπὰς τοῦ χωριοῦ μὲ διακόπτει :

— Συγγνώμη, Σεβασμιώτατε, τὰ παιδιά πρέπει νὰ φύγουν γιὰ τὸν πόλεμο καὶ θέλουν νὰ πάρουν τὴν εὐχή σου.

Καὶ τὰ παλληκάρια ὅλα ἤρθαν γύρω μου. Γονάτισαν ἐμπρὸς μου. Σταύρωσαν τὰ χέρια τους κι ἔσκυψαν εὐλαβικὰ τὰ κεφάλια τους, γιὰ νὰ πάρουν τὴν εὐλογία. Ὡ! στιγμή ἀνεκτίμητη! Ὡ! θεία σκηνή! Δὲν ξέρω τί εἶπα στὰ παιδιά αὐτὴ τὴ στιγμή. Τοῦτο μόνο θυμοῦμαι, ὅτι, ὅταν ἐκεῖνα σηκώθηκαν καὶ ἄρχισαν ἓνα-ἓνα νὰ μοῦ φιλοῦν τὸ χέρι κι ἐγὼ νὰ τ' ἀγκαλιάζω μὲ ἀγάπη καὶ νὰ τοὺς δίνω τὴν εὐχή μου, ὅλος ὁ ἄμαχος πληθυσμός, πὺ εἶχε κατακλύσει τὸ ναό, ξέσπασε σὲ κλάματα.

Αὐτὸ μ' ἔκανε στ' ἀλήθεια νὰ τρομάξω. Φαντάσθηκα ὅτι κάποιος πόνος, ἴσως κάποια δειλία, εἶχε εἰσχωρήσει στὶς καρδιές τους, καὶ αὐστηρὸς εἶπα στὶς κοπέλλες :

— Κλάματα δὲν ἀρμόζουν στὶς Ἑλληνοπούλες, κρῖμα! Μιὰ τέτοια ἱερὴ μυσταγωγία νὰ τὴν βεβηλώνετε μὲ τέτοια δάκρυα.

Δὲν πρόφθασα ὅμως καλὰ-καλὰ νὰ τελειώσω τὰ αὐστηρά μου λόγια, καὶ μιὰ Ἑλληνοπούλα διαμαρτυρήθηκε μὲ δύναμη :

— Δὲν εἶναι τὰ δάκρυά μας φόβου οὔτε δειλίας δάκρυα, πατέρα, εἶναι δάκρυα λατρείας μας πρὸς τὸ Θεὸ καὶ προσευχῆς θερμῆς γιὰ τὴν Ἑλλάδα μας, γιὰ τὰ παιδιά μας!...

— Δάκρυα προσευχῆς!... ἐπανελάβαν αὐθόρμητα τὰ χεῖλη

μου, ἐνῶ ἄθελα δυὸ δάκρυα κυλίσθηκαν καὶ ἀπὸ τὰ δικά μου μάτια...

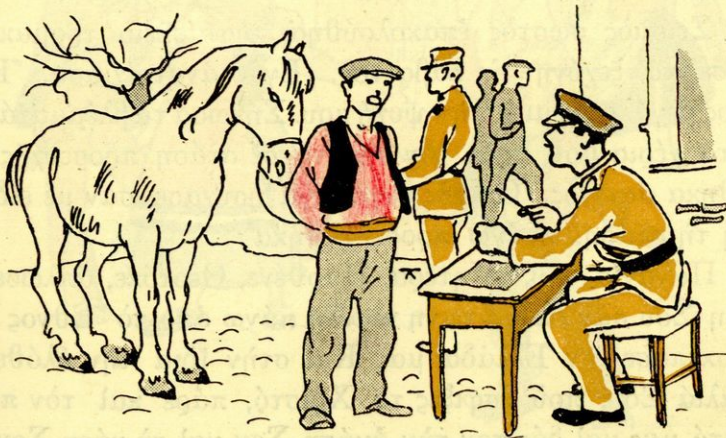
Σὲ κάποιο ἄλλο χωριό, κάποιος χωριάτης ἔφερνε τὸ ἄλογό του, γιὰ νὰ τὸ παραδώσῃ στὴν ἐπιτροπὴ τῆς ἐπιτάξεως. Σταμάτησα τὸ αὐτοκίνητο, κατέβηκα κάτω καὶ ρώτησα τὸ χωριάτη μὲ τὰ ἴδια τὰ λόγια τὰ γλυκὰ τοῦ ἀλησμόνητου ἀγαπητοῦ μου ποιητοῦ :

*Πές μου, μεροκαματιάρη, τ'ἄλογό σου ποῦ τὸ σέρνεις ;
Κοίταξέ το μὲ τί πόνο, μὲ τί θλίψη πού σ' ἀφήνει ...*

Κι ἐκεῖνος μ' ἓνα χαμόγελο, πού μόνο σὲ χεῖλη ἑλληνικά θὰ μποροῦσε ν' ἀνθήσῃ, μοῦ ἀπάντησε ἀμέσως :

— Μοῦ τὸ ζήτησε ἡ Πατρίδα καὶ τῆς τὸ χαρίζω μὲ ὅλη μου τὴν καρδιά !

Σὲ ἓνα ἄλλο κεφαλοχώρι συνέβηκε κάτι, πού σι' ἀλήθεια

μέ τρώμαξε. Μιά χωριάτισσα, προχωρημένη στην ηλικία, με διέκοψε απότομα την ώρα που μιλούσα στο λαό και φώναξε με δυνατή φωνή:

— Δεν άντέχω πιά, Δεσπότη μου. Θα τὸ εἰπῶ, θὰ τὸ φωνάξω, δὲν άντέχω!...

Ὁ κόσμος ἔρριξε πάνω στὴ γερόντισσα περίεργο τὸ βλέμμα του καὶ φώναζε δυνατά:

— Πές το, θειά, πές το!

Ἐκείνη κοντοστάθηκε γιὰ μιὰ στιγμή, περιμένοντας τὴ δική μου συγκατάθεση. Ὁ κόσμος ἔξακολούθησε πιὸ δυνατά:

— Πές το, θειά, πές το..

Τότε ἡ χωριάτισσα σήκωσε τὰ χέρια της ψηλὰ στὸν οὐρανὸ καὶ φώναξε με ὅλη τὴ δύναμη τῆς ψυχῆς της:

— Κατάρρα στοὺς δολοφόνους, κατάρρα!

Τί ἔγινε τότε δὲν περιγράφεται. Ὅλες οἱ χιλιάδες τοῦ λαοῦ, πὺ εἶχαν κατακλύσει τὴν πλατεία τοῦ χωριοῦ, ξέσπασαν σὲ συγκλονιστικὲς φωνές:

— Κατάρραααα! Κατάρρα στοὺς δολοφόνους! Ζήτω ἡ Ἑλλάδα μας, ἡ τίμια Ἑλλάδα μας...!

Σεισμὸς σωστὸς ἐπακολούθησε, ἠφάιστειο τρομακτικὸ ἄρχισε νὰ ξεχύνῃ τὴ λάβα του. Ἐγὼ ἀνατρίχιασα. Ἐνας φόβος μεγάλος γέμισε τὴν ψυχὴ μου. Σήκωσα τὰ βλέμματά μου καὶ τὰ χέρια μου πρὸς τὸν οὐρανὸ σὲ στάση προσευχῆς καὶ στάθηκα ἄφωνος. Ὁ λαὸς σιγὰ σιγὰ ἠσύχασε, σὰν με εἶδε σ' αὐτὴ τὴ στάση, κι ἐγὼ προσευχήθηκα:

Παναγία μου, Μητέρα, Παρθένε, Θεοτόκε, ἄπλωσε τὴ σκέπη Σου σὰν ὀλοφώτεινη νεφέλη πάνω ἀπὸ τὸ Ἔθνος Σου καὶ σκέπασε τὴν Ἑλλάδα μας. Καὶ στὴν ἴδια τὴν ὀλόθερμη ἀγκαλιά Σου, πὺ ἔσφιξες τὸ Χριστό, πάρε καὶ τὸν πιστὸ στρατό μας καὶ δός του τὴν ἀγάπη Σου καὶ τὴ χάρη Σου....

✦
 Τὸ ἴδιο βράδυ, περίεργο, ὥρα 9 καὶ 20 ἀκριβῶς, ὁ λαὸς τῆς πόλεως καὶ ὅλων τῶν χωριῶν τῆς εἶδαμε πρὸς τὸ μέρος τῶν συνόρων μας, πὺ ἐμαχόταν ἢ πολεμοῦσε ὁ στρατὸς μας, μιὰ φωτεινὴ νεφέλη νὰ προβάλλη, σὰ νὰ τὴν ξέχυσε ἕνας ὑπερφυσικὸς προβολέας. Ἀνέβηκε ψηλά, ψηλά. Σχίσθηκε σὲ δυὸ καὶ σκέπασε ὅλη τὴν Ἑλλάδα μας σὰν ἀγκαλιὰ μητέρας!

Ἀνατριχιασμένοι ὅλοι σταυροκοπηθήκαμε καὶ μὲ βουρκωμένα μάτια ἐξακολουθήσαμε τὴν προσευχὴ.

✦ Ὁ Χίον ΠΑΝΤΕΛΕΗΜΩΝ

ΔΥΟ ΠΑΙΔΙΑ ΑΠΟ ΤΗ ΒΟΡΕΙΟ ΗΠΕΙΡΟ

Εἶναι ἀρχὲς Δεκεμβρίου τοῦ 1940. Εἶχαμε ἀφήσει τὰ Δολιανὰ τῆς Ἡπείρου καὶ τώρα περνούσαμε τὴν Κακαβιά, αὐτὸν τὸ σπουδαῖο συνοριακὸ σταθμὸ γιὰ τὸ Ἀργυρόκαστρο.

Ἡ μάχη δόθηκε στὴν Κακαβιά καὶ οἱ Ἴταλοὶ εἶχαν φύγει. Ἀκολουθούσαμε τὰ μαχόμενα τμήματά μας, πού θὰ τὰ ἀντικαταστήσουμε στὴ μάχη αὔριο ἢ μεθαύριο.

Εἶναι ἄλλο πρᾶγμα, πολὺ περίεργο, νὰ περναῖς τὰ σύνορα, καὶ μὲ τὶς πρῶτες γραμμὲς νὰ μπαίνεις μέσα σὲ μιὰ ἐχθρική χώρα. Εἶναι μιὰ παράξενη συγκίνηση νὰ σκέφτεσαι, ὅτι αὐτὸ ἐδῶ πού πατᾶς τὸ λένε «σύνορα», ὅτι αὐτὸ πού βλέπεις μπροστὰ τὸ λένε Ἀλβανία, ἐνῶ τὰ βουνά, πού ἄφησες πίσω, αὐτὸ εἶναι Ἑλλάδα. Ἀπὸ τώρα σύνορα θὰ εἴμαστε ἐμεῖς οἱ ἴδιοι. Ὅσο θὰ προχωροῦμε μπροστά, ὅλος ὁ τόπος πίσω θὰ γίνε-
ται Ἑλλάδα.

Ἐνα μικρὸ καὶ λευκὸ ξωκκλήσι εἶναι δεξιὰ στὸ ὕψωμα, σὲ Ἀλβανικὸ ἔδαφος.

— Παιδιά, ξωκκλήσι στὰ δεξιὰ μας. Ἡ Παναγία θὰ μᾶς τὰ φέρη δεξιὰ, εἶπε κάποιος.

— Ὁ Θεὸς νὰ δώσει, ἀπαντήσαμε οἱ ἄλλοι.

Ἐβρεχε δυνατὰ καὶ ὄρες πολλές. Σωστὸς κατακλυσμὸς. Τὸ βράδυ φθάσαμε σ' ἓνα χωριό, Μπουλαράτ ἦταν τ' ὄνομά του. Ποῦ θὰ μείνωμε ὁμως; Ἄν ἦταν Γερμανοί, θὰ ἔβγαζαν ὅλους τοὺς κατοίκους ἔξω ἀπὸ τὰ σπίτια, θὰ ἔμπαιναν μέσα αὐτοὶ καὶ φεύγοντας τὴν ἄλλη μέρα πρῶι θὰ ἔπαιρναν μαζί τους ὅ,τι θὰ τοὺς ἄρρεσε.

Ἄλλὰ ἐμεῖς δὲν ἦμαστε Γερμανοί, καὶ γιὰ τοῦτο ἐκά-

ναμε σχέδια σὲ ποῖό ἄπλωμα νὰ στήσωμε τὸ στρατιωτικὸ μας τσαντήρι. Ἡμαστέ παρῆα πέντε - ἕξι στρατιῶτες.

— Ἐλάτε στὸ σπίτι μας νὰ στεγνώσετε. Ἐχει καλὴ φωτιά. Ἐχει καὶ μέρος νὰ μείνετε τὴ νύχτα . . . ἀκοῦμε νὰ μᾶς φωνάζουν.

Ἦταν δυὸ ἀγόρια ἡλικίας δεκαῆξι καὶ δεκατεσσάρων χρόνων τὸ καθένα. Εἶναι πολὺ συγκινητικὸ νὰ συναντᾶς ἀπροσδόκητα ἐκεῖ Ἕλληνες, ν' ἀκοῦς ἑλληνικὰ ἐκεῖ πού ἐπίσημα δὲν ἦταν ὡς τώρα Ἑλλάδα, ἐκεῖ πού αἰῶνες ἀδιάκοπα ζῆ ἡ Ἑλλάδα.

2. Ἡ μητέρα τῶν παιδιῶν ἦταν μιὰ μεσόκοπη ἀγαθὴ γυναίκα, μαυροφορεμένη. Μᾶς ὑποδέχθηκε σὰ νὰ δεχόταν ξενιτεμένους συγγενεῖς.

Καθόμαστε στὸ ζεστὸ τζάκι κι ἀμέσως ἀρχίζουν ν' ἀχνίζουν οἱ βρεγμένες χλαῖνες καὶ τὰ χιτώνιά μας. Ἀχνίζομε ὅλοι, σὰ λιβανιστήρια.

Ἐκεῖ κοιτάζομε τὶς φλόγες, πὺν παίζουν, καὶ μαθαίνομε τὴν ἱστορία τῆς οἰκογένειας, πὺν μᾶς φιλοξενεῖ. Ὁ πατέρας εἶχε συλληφθῆ «γιὰ πολιτικούς λόγους». Δηλαδή γιατί αἰσθανόταν καὶ μιλοῦσε σὰν Ἑλληνας.

— Ἀρρώστησε στὴ φυλακὴ καὶ πέθανε, ἔτσι εἶπαν. Ποιὸς ξέρει, μπορεῖ καὶ νὰ τὸν ἔχουν ἐκτελέσει στὰ κρυφά, εἶπε ἡ μητέρα.

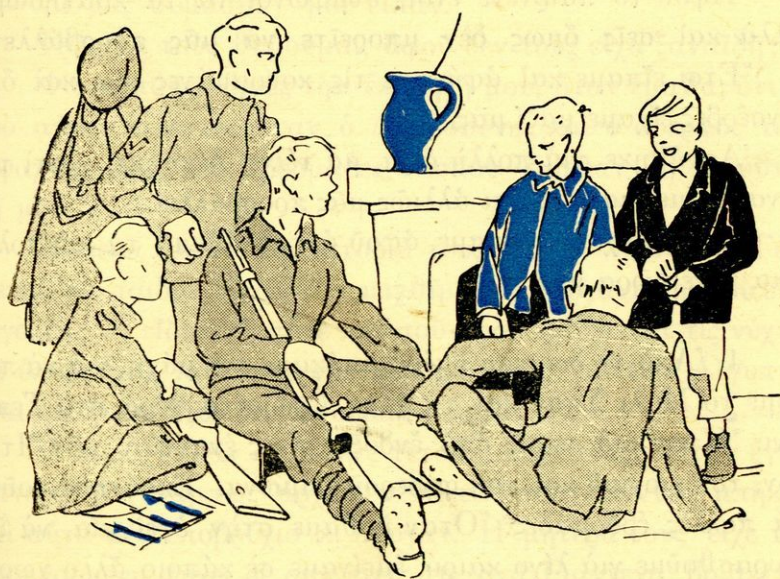
Τὸ ἓνα ἀπὸ τὰ παιδιά, τὸ μεγαλύτερο, τὸ ἔλεγαν Δημοσθένη. Ἐπῆρε τέτοιο ὄνομα, γιατί ὁ νονός του ἦταν δάσκαλος, πὺν εἶχε σπουδάσει στὴν Ἑλλάδα καὶ θαύμαζε τοὺς ἀρχαίους.

Μέσα σὲ λίγη ὥρα ἐγίναμε κιόλας φίλοι μὲ τὰ παιδιά. Ἐκεῖνα μᾶς ἐζήτησαν μιὰ χάρη, νὰ τοὺς μάθωμε τὰ λόγια ἀπὸ τὸν Ἐθνικό μας Ὑμνο, πὺν δὲν τὸν ἤξεραν. Ἦταν πολὺ συγκινητικὲς ἐκεῖνες οἱ στιγμές, πὺν σὰν ἐκπαιδευτικὸς ἀνέλαβα ἐγὼ νὰ τοὺς τὸν διδάξω.

Πρέπει νὰ τοὺς μίλησα καλά, γιατί ἄκουγαν ἤσυχτοι καὶ οἱ μεγάλοι, ἡ μητέρα καὶ οἱ συστρατιῶτες μου. Τὰ παιδιά ἄκουγαν μὲ κατάνυξη. Ἐλαμπαν οἱ ζωηρὲς φλόγες στὸ τζάκι, ἔλαμπαν καὶ τὰ μάτια τῶν δυὸ παιδιῶν ἀπὸ ζωηρὴ ἐθνικὴ συγκίνηση. Ἀξέχαστες θὰ μοῦ μείνουν οἱ στιγμές ἐκεῖνες τῆς ζωῆς μου. Ὅπως μάλιστα τὸ λυχνάρι δὲν ἐφώτιζε πλούσια τὴ μεγάλη κάμαρα, ἡ ὅλη σκηνὴ μοῦ θύμιζε τὸ «κρυφὸ σχολεῖο» τῶν σκλαβωμένων προγόνων μας.

3. Τὴν ἄλλη μέρα πρῶτὴ ξεκινούσαμε.

— Γιὰ ποῦ; μᾶς ἐρωτᾷ ὁ Δημοσθένης.

— Για εμπρός, τοῦ εἶπαμε. Για ποῦ ἄλλοῦ παρὰ για εμπρός;

Ἡ μητέρα τῶν παιδιῶν εἶχε κάτι σῦκα φυλάξει, για τὰ Χριστούγεννα. Τις ἄλλες ἐβδομάδες θὰ ἔτρωγαν καλαμπόκι, ἄς ἦταν τοῦλάχιστο νὰ ὑπάρχη σίγουρο κι ἐκεῖνο στὸ φτωχόσπιτό τους.

Ἐπῆρε ἡ μητέρα τὰ σῦκα καὶ μᾶς τὰ ἔβαζε στὰ σακκιδιά μας. Ἦταν τοῦτο πολὺ μεγάλη θυσία!

— Ὅχι, ὄχι, νὰ τὰ κρατήσετε για τὰ Χριστούγεννα! εἶπαμε.

— Για μᾶς τὰ Χριστούγεννα εἶναι σήμερα, πὸν ἔλευθερώθηκε ἡ πατρίδα μας, εἶπε ἡ καλὴ μητέρα καὶ ἐπέμεινε. Ὑστερα μιὰ φορὰ περάσατε ἀπὸ τὸ φτωχικό μας, δὲν πρέπει νὰ εἴσατε ἀκατάδεχτοι.

— Ἄφου τὸ παίρνετε ἔτσι, σύμφωνοι νὰ τὰ κρατήσωμε.
Ἄλλὰ καὶ σεῖς ὅμως δὲν μορεῖτε νὰ μᾶς προσβάλλετε.

Ἔτσι εἶπαμε καὶ ἀφήσαμε τὶς κουραμάνες μας καὶ ὅ,τι κονσέρβες εἶχαμε μαζί μας.

Ἀρνήθηκε γιὰ πολλὴ ὥρα, μὰ τέλος δέχθηκε, γιὰ τὴς ξαναλέγαμε διαρκῶς ὅτι ἀλλιῶς μᾶς προσβάλλει.

Ἔτσι ἀποχωρισθήκαμε, ἀφου ἀνταλλάξαμε τὰ πιὸ πολύτιμα τότε δῶρα μας.

4. Ἀπὸ τὴ δευτέρη ἡμέρα μπήκαμε στὴ μάχη, γιὰ νὰ πάρωμε τὸ Μάλι Σπάτ καὶ τὰ ἄλλα ὑψώματα γύρω στὸ Τεπελένι. Ἦταν μιὰ σειρὰ ἀπὸ ἐνδοξες νίκες ἐναντίον τῶν Ἰταλῶν, τοῦ χιονιοῦ καὶ τοῦ φοβεροῦ χειμῶνα. Ἐκράτησε τοῦτο γιὰ πολλὰς ἐβδομάδες. Ὅταν ἤρθαμε στὴν ἐφεδρεία, νὰ ξεκουρασθοῦμε γιὰ λίγο καιρὸ, ἐμείναμε σὲ κάποιον ἄλλο χωριὸ τοῦ Ἀργυροκάστρου, στὸ Λιμπόχοβο.

Ἐκεῖ ἓνας ἀπὸ τὴν παρέα μας ἔμαθε, ὅτι ὁ Δημοσθένης καὶ ὁ ἀδερφός του ὑπηρετοῦσαν ὡς μικροὶ ἐθελοντὲς στὸ πρόχειρο «Νοσοκομεῖον Κρουοπαγημάτων», ποὺ εἶχε γίνει στὸ χωριὸ τους. Πολὺ μὲ συνεκίνησε ἡ ἐνέργεια αὐτὴ τῶν δυὸ μικρῶν φίλων μου.

Σὲ ἓναν γνωστό μου, ποὺ ἤξερα ὅτι νοσηλευόταν στὸ νοσοκομεῖο ἐκεῖνο, τοῦ ἔγραψα νὰ εἰπῇ στὰ δυὸ παιδιὰ χαιρετισμοὺς καὶ νὰ τοὺς διαβιβάσῃ τὸν ἀνεπιφύλακτο θαυμασμό μου.

Πέρασαν κατόπιν μῆνες καὶ χρόνια: Ἡμέρες μεγάλης δόξας καὶ ὕστερα μαῦρες ἡμέρες τῆς Κατοχῆς. Ὡσπου ἤρθε ἡ Ἀπελευθέρωση, τὸ 1944.

Σὲ μιὰ ἀπὸ τὶς κατοπινὰς ἐκεῖνες ἡμέρες δοκίμασα μεγάλη κι εὐχάριστη ἔκπληξη. Ἦρθαν στὸ γραφεῖο μου δυὸ νέοι στρατιῶτες, σωστοὶ λεβέντες.

— Δὲ μᾶς θυμᾶσθε; μοῦ εἶπαν.

Πῶς νὰ τοὺς θυμοῦμαι, ἀφοῦ δὲν τοὺς εἶχα ξαναϊδῆ;

Φαντασθῆτε ὁμως τὴν ἐκπληξή μου, ὅταν ἔμαθα, ὅτι οἱ δυὸ αὐτοὶ λεβέντες ἦταν ὁ Δημοσθένης καὶ ὁ ἀδερφός του. Ἔφαχναν, λέει, δυὸ ἐβδομάδες, ὥσπου ἔμαθαν τὴ διεύθυνσή μου.

Ἔστερα ἔμαθα τὴν ἱστορία τους. Ὅταν ἦρθαν οἱ Γερμανοὶ, τὰ παιδιὰ εἶχαν ἀναμειχθῆ σὲ μιὰ ὀργάνωση, ποὺ εἶχε ἔργο της νὰ εἰδοποιῇ πότε καὶ ποῦ προσορμίζονται τὶς νύχτες τὰ ὑποβρύχια, ποὺ ἔπαιρναν νέους ἄνδρες γιὰ τὴν Αἴγυπτο. Παιδιὰ ἦταν, ἔτσι δὲν κινοῦσαν ὑποψίες.

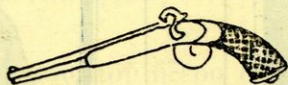
Ἄναμείχθηκαν σὲ πολλὲς τέτοιες ἀποστολές. Ὅταν ἔγινε φανερό, ὅτι σάμπως ἀρχίζουν νὰ τὰ ὑποπτεύονται, μπῆκαν καὶ αὐτὰ στὸ ὑποβρύχιο κι ἔφυγαν. Ἡ μητέρα τους εἶχε τὴν προηγούμενη φύγει σὲ συγγενεὶς της στὰ Γιάννενα· βρῖσκεται τώρα ἐκεῖ καὶ εἶναι ὡς τὰ σήμερα καλά.

“Εκεῖ σὴν Αἴγυπτο τὰ παιδιὰ, ἔφηβοι πιά, κατατάχθηκαν στὸν ἑλληνικὸ στρατό, πολέμησαν στὴ Σικελία καὶ τὴν Ἰταλία, κι ἔγιναν ὅ,τι εἶναι σήμερα, δηλαδὴ ἥρωες.

— Δὲν εἴμαστε καθόλου ἥρωες, μῶν εἶπαν μὲ μετριοφροσύνη. Ἀπλῶς ἀρχίσαμε νὰ κάνουμε κι ἐμεῖς κάτι ἀπὸ τὴν ἡμέρα ποὺ εἶδαμε τὸ δικό σας παράδειγμα.

— Ἐγίνατε ὅμως πολὺ καλύτεροι ἀπὸ μᾶς, τοὺς δασκάλους σας, τοὺς εἶπα. Ἀφοῦ ὁμῶς λέτε, ὅτι τὸ μικρὸ δικό μας παράδειγμα σᾶς ἐδίδαξε, κι ἐγὼ σᾶς ὑπόσχομαι νὰ γράψω τὴν ἱστορία σας, νὰ τὴ διαβάζουν τὰ μικρότερα παιδιὰ, γιὰ νὰ τὰ διδάξετε καὶ σεῖς μὲ τὸ δικό σας παράδειγμα.

1149

Ἰρίδ.

Ἐξ ἰσοχώρας

2000

10818

Ο ΑΙΜΟΔΟΤΗΣ

Είναι ἡ ἐποχὴ τοῦ Ἀλβανικοῦ πολέμου, ἐκεῖνος ὁ ἀξέχαστος χειμῶνας τοῦ 1940-1941.

Ἐκεῖνες τὶς ἡμέρες ὁ Ἐρυθρὸς Σταυρὸς ζητοῦσε, μὲ δημοσιεύματα στὶς ἐφημερίδες, «αἰμοδότες». Δηλαδή ἀνθρώπους γερούς, ποὺ θὰ πρόσφεραν ἓνα μέρος ἀπὸ τὸ αἷμα τους. Οἱ γιατροὶ τὸ ἔπαιρναν, τὸ διατηροῦσαν σὲ γυαλιὰ καὶ τὸ ἔστελναν στὰ νοσοκομεῖα καὶ τὰ χειρουργεῖα τοῦ μετώπου, γιὰ νὰ σώζωνται ὅσοι λαβωμένοι στρατιῶτες μας κινδύνευαν ἀπὸ τὴν πολλὴ αἱμορραγία.

Πῆγε τότε νὰ προσφέρῃ τὸ αἷμα του κόσμος καὶ κοσμάκης. Ἦταν ἡ πιὸ λαμπρὴ ἐποχὴ τῆς νέας μας ἱστορίας, ὅπου οἱ Ἕλληνες ζούσαμε τὴ Μοῖρα τοῦ τόπου μας σὰ μιὰ οἰκογένεια, σὰν ἓνας ἄνθρωπος.

Πήγε κι ένας γεροντᾶκος καὶ περίμενε τὴ σειρά του, συμμαζεμένος καὶ ντροπαλὸς σὲ μιὰ γωνιά.

— Τί θέλεις ἐσύ; τὸν ρώτησε ὁ γιατρός.

Ὁ ἄνθρωπος ἐσήκωσε τὰ μάτια του καὶ στριφογύριξε τὸ τριμμένο καπέλλο του στὰ δάχτυλα.

— ἤρθα γιὰ τὸ αἷμα, εἶπε. Γι' αὐτὸ ποὺ γράφετε στὶς ἐφημερίδες...

Ὁ γιατρός τὸν χάιδεψε στὸν ὤμο, χαμογέλασε καὶ τοῦ ἔδειξε μὲ τὸ μάτι τοὺς αἰμοδότες, ποὺ περίμεναν.

— Κοίτα, τοῦ λέει, ἔχουμε ἀρκετούς...

Ὁ γέρος τοὺς κοίταξε. Ἦταν ἓνα πλῆθος νέοι καὶ κοπέλλες, φοιτηταὶ κι ἐργατικοί, ποὺ δὲν τοὺς κινητοποίησε τὸ Κράτος, καὶ ἤρθαν νὰ προσφέρουν τὸ φρέσκο αἷμα τους γιὰ τοὺς ἄλλους, ποὺ ἔχουν τὸ δικό τους ἐπάνω στὸ χιόνι. Τὰ πρόσωπά τους ἦταν ροδοκόκκινα, τὰ μάτια τους ἔλαμπαν ἀπὸ νειάτα καὶ ἀπὸ ὑγεία.

Ὁ γέρος ξανασήκωσε τὸ κεφάλι, σὰν νὰ τὸν εἶχαν προσβάλει.

— Πρέπει νὰ σοῦ εἰπῶ, γιατρέ, μὴ μὲ βλέπης ἔτσι, δηλαδή μὴν τύχη καὶ φοβᾶσαι, ποὺ μὲ βλέπεις ἔτσι τσακισμένο ἀπὸ τὰ χρόνια καὶ τὰ φαρμάκια... Ὅμως εἶμαι γέρος, ποτὲ δὲν ἀρρώστησα, ἂν εἶναι δηλαδή γι' αὐτὸ ποὺ φοβᾶσθε... Τὸ αἷμα μου εἶναι καθαρό...

Ὁ γιατρός συγκινήθηκε:

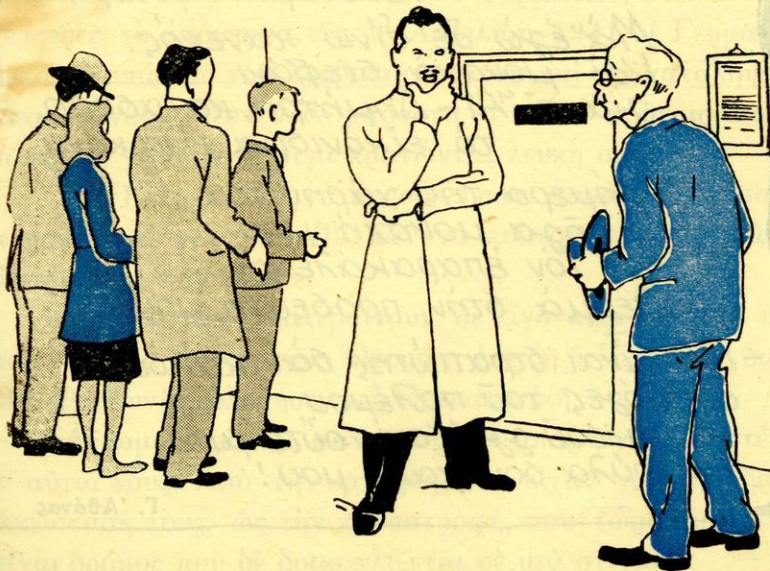
— Πᾶμε μέσα, τοῦ εἶπε καὶ τὸν πῆρε στὸ χειρουργεῖο γιὰ τὴν αἰμοδοσία.

— Πῶς σοῦ ἤρθε καὶ τὸ ἀποφάσισης, ρώτησε ὁ γιατρός, ἔτσι γιὰ νὰ πῆ κάτι τὴν ὥρα ποὺ ἀπολύμαινε τὸ σημεῖο, ὅπου θὰ περνοῦσε τὴν ἀπορροφητικὴ βελόνα.

Καὶ τότε ἄκουσε αὐτὴ τὴν καταπληκτικὴ διήγηση, ποὺ

ἔλαμε τοῦ γιατροῦ νὰ τρέμη τὸ χέρι του, καὶ γέμισε δάκρυα τὰ μάτια του.

— Πῶς μοῦ ἤρθε; χαμογέλασε ὁ γέρος... Νά... Ἐγώ, γιατρέ μου, εἶχα τρία ἀγόρια. Τὰ πῆρε καὶ τὰ τρία ἡ ἐπιστράτευση. Σκοτώθηκαν καὶ τὰ τρία... Μεγάλη φωτιά... Ἔ, τί μπορούσε νὰ γίνῃ; Γιὰ τὴν Ἑλλάδα πῆγαν. Ἦταν γραφτό... Ὅμως τὸ τελευταῖο, ὁ Γιάννης, μοῦ εἶπαν, ὅτι πέθανε ἀπὸ τὸ πολὺ τὸ αἷμα ποῦ ἔχασε. Εἰδεμὴ ἡ λαβωματιά δὲν ἦταν σπουδαία. Λοιπὸν τώρα μοῦ εἶπαν, πὼς γυρεύετε αἷμα γιὰ νὰ γλιτώσουν τὰ παιδιά, ποῦ κινδυνεύουν ἀπὸ αἱμορραγία. Εἶπα, λοιπὸν, γιατρέ μου, ἄς πάω κι ἐγὼ νὰ μοῦ πάρουν αἷμα, μπορεῖ νὰ εἶναι νὰ γλιτώσω τὸ παιδί κανενὸς ἄλλουνοῦ... Ἔτσι σηκώθηκα καὶ ἤρθα...

ΓΡΑΜΜΑ ΣΤΟ ΜΕΤΩΠΟ

-Καλέ μου, οἱ ἄγιοι Δημήτρῳδες
ἔχουν ἀντίθει ὄλοι
κι ἀβπρολοζᾶ, δὰ νάπεσε χιόνι
τὸ περιβόλι..

Ὅσοι περνοῦν στὴ γειτονιά
κι ὄσοι τοὺς ἀντικρῦζουν
ὄλοι τοὺς καμαρώνουνε
καὶ μᾶς καλοτυχιίζουν.

Περνοῦνε τ' ἄζουρα παιδιὰ
κι ἀνθὸ κοιτᾶν νὰ κλέψουν,
ἔρχονται οἱ νιὲς καὶ μοῦ ζητοῦν
κλωνάρι νὰ φυτέψουν.

Μὰ ἐγὼ δὲ δίνω κανενός.
Καὶ μοναχὰ στεφάνι
για τ' ἄγιοι-Δημήτρη, κάταπρο,
τὸ εἰκόνισμα εἶχα κάνει.

Ἄνήμερα τῆς χάρις του
τὸ πῆζα μοναχὴ μου
καὶ τὸν ἐπαρακάλεσα,
θερμὰ στὴν προβευχὴ μου,

-πού εἶναι στρατιώτης δὸν καὶ βέ-
οὶ φλόγες τοῦ πολέμου
νὰ μὴ σοῦ ζηιάζουν οὔτε μιὰ
τριχούλα σου, καλέ μου!

Γ. Ἀθάνας

Η ΣΗΜΑΙΑ ΕΝΟΣ ΣΥΝΤΑΓΜΑΤΟΣ

1. Εἶχαν πολεμήσει οἱ φαντάροι τῶν Ὀχυρῶν τοῦ Ροῦπελ τέσσερα μερόνυχτα, χωρὶς στιγμή νὰ σταματήσουν. Εἶχαν κατανικήσει ὅλες τὶς ἐπιθέσεις τῶν Γερμανῶν, ὅταν κατὰ τὶς τέσσερες τὸ ἀπόγευμα τῆς 9 Ἀπριλίου 1941 οἱ Γερμανοὶ—μετὰ τὸ σπάσιμο τοῦ Σερβικοῦ μετώπου καὶ τὴν κατάληψη τῆς Θεσσαλονίκης—ἔστειλαν μπροστὰ σὲ κάθε φρούριο ἀπὸ ἓνα τάνκ, νὰ γυροφέρνῃ σιγὰ κρατώντας λευκὴ σημαία.

Οἱ Ἕλληνες δὲν τὰ πυροβόλησαν, παρὰ τὰ ἄφησαν νὰ πλησιάσουν, γιατί τὰ ἔβλεπαν νὰ κουνοῦν ἐπιδεικτικὰ τὴν ἄσπρη τους παντιέρα.

Ἀπὸ τὰ τάνκς κατεβαίνουν σὲ λίγο κήρυκες, ποὺ ἀπαιτοῦν τὴν παράδοση τῶν Ὀχυρῶν, ἐπειδὴ ὁ Ἕλληνας διοικητὴς εἶχε συνθηκολογήσει στὴ Θεσσαλονίκη.

Ἀξιωματικοὶ καὶ φαντάροι δὲν μποροῦν νὰ πιστέψουν τ' αὐτιά τους. Ἀπὸ τὴν καύχηση, ποὺ εἶχαν γιὰ τὴν ἥρωικὴ ἀντίστασή τους, ὡς τὴν καταστροφὴ, ποὺ τώρα μαθαίνουν, εἶναι δρόμος ποὺ δὲ δρασκελίζεται σὲ μιὰ στιγμή.

Ὡς τώρα αὐτοὶ ἔδεσαν τὸ Γερμανό, ὄχι μόνο πίσω ἀπὸ τὶς πολεμιστρές, ἀλλὰ καὶ ἔξω στ' ἀνοιχτά, στῆθος μὲ στῆθος. Πῶς νὰ παραδώσουν φρούρια, σπίτια, πατρίδα, χωρὶς νὰ νικηθοῦν;

Σὲ λίγο τοὺς ἔρχεται γραπτὴ ἢ διαταγὴ τοῦ στρατηγοῦ τοὺς νὰ παραδώσουν τὰ Ὀχυρά. Τότε ξεσπάει μαύρη ἀπελπισία. Ἄλλοι κλαῖνε δυνατά, ἄλλοι ἀγκαλιάζουν καὶ φιλοῦν τὰ πολυβόλα μὲ πάθος, τόσο αὐθόρμητο, πὺ σφίγγει τὴν καρδιά ὅσων τοὺς βλέπουν.

Ὡστόσο ὑπακούουν στὴ γραπτὴ διαταγὴ τοῦ στρατηγοῦ τοὺς, παραδίδουν τὰ Ὀχυρά καὶ ἀναχωροῦν μὲ κατεύθυνση πρὸς τὶς Σέρρες.

2. Καθὼς προχωροῦν πρὸς τὶς Σέρρες, βλέπουν ἐπάνω σ' ἓνα λοφάκι μαζεμένους φαντάρους καὶ καπνὸ ν' ἀνεμίζεται στὸν καθάριο οὐρανό. Ἐπειδὴ ἡ δυστυχία ἀδελφώνει τοὺς ἀνθρώπους, τραβᾷ ἢ φάλαγγα ὁλόγεια πρὸς τὸν ὄμιλο ἐκεῖνο.

Σὰν ἀνέβηκαν στὴν κορυφὴ τοῦ λόφου, εἶδαν ἔτοιμη θρακιά.

Ἐκεῖ γύρω στὴ φωτιά εἶναι συγκεντρωμένο ἓνα τμήμα τοῦ 26ου συντάγματος, πὺ ὑπερασπιζόταν τὸ φρούριο Λίσσε καὶ εἶχε τσακίσει ὁλόκληρη μεραρχία Ἀλπίνων.

Νὰ ὁ διοικητὴς περιστοιχισμένος ἀπὸ τοὺς βαθμοφόρους. Νὰ ὁ ἀρχιμανδρίτης, πὺ βάζει τὰ ἱερά ἄμφια.

— Θὰ λειτουργηθοῦμε, λέει κάποιος· καὶ ἡ ἰδέα πὺς θὰ ἐπικοινωνήσουν μὲ τὰ θεῖα τοὺς παρηγορεῖ.

Βγάζουν τὰ πιλίκιά τους, σταυροκοπιοῦνται καὶ ἀκοῦνε μὲ κατάνυξη τὶς εὐχές, πὺ ἀρχίζει νὰ ψάλλῃ ὁ παπάς. Ὅστερα προβάλλει στὸ κέντρο ὁ ὑπασπιστὴς κρατώντας τὴ σημαία τοῦ συντάγματος.

Τὴν ξεσπεάζει καὶ τὴν ἀφήνει ἐλεύθερη στὸ ἐλαφρὸ ἀεράκι, ἀτίμητο μνημεῖο δοξασμένων ἀγώνων.

Αὐτὴ εἶναι ἡ σημαία ἡ ἴδια, ποὺ τὸν Αὐγούστο τοῦ 1922, ὅταν τὸ 26ο σύνταγμα κυκλώθηκε στὴν κοιλάδα τοῦ Ἄλι—Βερὰν τῆς Μικρᾶς Ἀσίας, τὴν ἄρπαξε ὁ τότε συνταγματάρχης του καὶ παρασύροντας τοὺς λεβέντες του σὲ παράφορη ἔξοδο κατώρθωσε νὰ διασπάσῃ τὸν Τουρκικὸ κλοιὸ καὶ νὰ σώσῃ τὸ σύνταγμα του, χωρὶς ὅμως ὁ ἴδιος νὰ ἐπιζήσῃ ἀπὸ τὸ θρυλικὸ κατόρθωμα, γιατί, ὅπως ἡ σημαία του, ἔτσι κι αὐτὸς εἶχε κατατροπηθῆ ἀπὸ σφαῖρες καὶ ξεψύχησε κρατώντας στὰ χέρια του αὐτὸ τὸ κουρελιασμένον πανί.

— Προσοχή! διατάζει ὁ διοικητής.

Οἱ φαντᾶροι τεντώνουν τὰ κουρασμένα κορμιά τους, οἱ ἀξιωματικοὶ κάνουν τὸ σχῆμα. Ὁ ὑπασπιστὴς τότε κατεβάζει τὸ ἱερὸ λάβαρο στὴ φωτιά, ἐνῶ ὁ παπᾶς εὐλογεῖ αὐτὸν

τὸν ὑπερήφανο πολεμικὸ ὁδηγό. Τὸ μετὰξί ἀργεῖ νὰ καῖ, γίνεται σπάχη σιγά, πολὺ σιγά.

Τὸ θέαμα τῆς γαλανόλευκης, ποὺ ἐξαφανίζεται, κάνει τοὺς παρόντες νὰ ριγίσουν. Οὔτε ἓνας ἀξιωματικὸς δὲν ἔμεινε ἀδάκρυτος. Οἱ φαντάρου, καθὼς ἀντικρύζουν τοὺς φρουράρχους τους, ψημένους πολεμιστές, νὰ κλαῖνε, τοὺς θαυμάζουν ἀκόμη περισσότερο καὶ ξεσπᾶν τὰ παιδιάτικα στόματά τους σὲ λυγμοὺς κι ἀναφιλητά.

Μὰ τὸ κλάμα τὸ διακόπτει ὁ ἀρχιμανδριτής.

— Σηκῶστε τὸ χέρι νὰ ὀρκισθῆτε, τοὺς λέει.

Τὸν ὑπακούουν, κι ἐκεῖνος ἀρχίζει :

— Ὀρκίζομαι...!

— Ὀρκίζομαι!, λὲν ὅλοι μαζί.

— Ὅτι δὲ θὰ ἡσυχάσω...

— Ὅτι δὲ θὰ ἡσυχάσω!

— Ὅτι θὰ δώσω τὸ αἷμα μου...

— Ὅτι θὰ δώσω τὸ αἷμα μου!

— Γιὰ νὰ ἐκδικηθῶ καὶ νὰ ἐλευθερώσω τὴν πατρίδα...

— Γιὰ νὰ ἐκδικηθῶ καὶ νὰ ἐλευθερώσω τὴν πατρίδα! βροντοφωνοῦν ἀξιωματικοὶ καὶ στρατιῶτες.

Ὁ ὄρκος αὐτὸς φουσκώνει ἀπὸ νέα ὄνειρα τὶς πονεμένες τους καρδιές. Κι ὅταν ξαναπαίρνουν τὸ δρόμο τῶν Σεροῶν, αἰσθάνονται σὰ ζωογονημένοι. Τώρα ἔχει βροῆ πάλι σκοπὸ ἡ ζωὴ τους.

Η ΣΗΜΑΙΑ

Πάντα κι όπου σ' άτινκρούζω
μὲ λαχτάρα σταματῶ
καὶ περήφανα δακρούζω,
ταπεινὰ σὲ χαιρετῶ.

Δόξα ἀθάνατη στολίζει
κάθε θεία σου πτυχή
καὶ μαζί σου φτερουγίζει
τῆς πατρίδας ἡ ψυχή.

Όταν ξάφνου σὲ χαιδεύη
τ' ἀγεράκι τ' ἀλαφρό,
μοιάξεις κῦμα, πὺν σαλεύει,
μὲ χιονόλευκον ἀφρό.

Κι ὁ σταυρός, πὺν λαμπυρίζει,
στὴν ψηλὴ σου κορυφή,
εἶν' ὁ φάρος πὺν φωτίζει
μὴν ἐλπίδα μας κρυφή.

Σὲ θωρῶ κι ἀναθαρσεύω
καὶ τὰ χέρια μου χτυπῶ.
Σὰν ἀγία σὲ λατρεύω,
σὰ μητέρα σ' ἀγαπῶ.

Κι ἀπ' τὰ στήθη μου ἀνεβαίνει
μὴ χαρούμενη φωνή:
— Νᾶσαι πάντα δοξασμένη,
ὦ, Σημαία γαλανή.

Ι. Πολέμης

Ο ΜΙΚΡΟΣ ΚΟΥΛΟΥΡΑΣ

1. Είναι Ὀκτώβριος τοῦ 1941, ἡ ἐποχὴ ποὺ ἀρχίζει νὰ βασιλεύῃ ἡ πείνα καὶ ἡ στέρση.

Ὁ μικρὸς Ἀντώνης εἶναι δώδεκα χρόνων. Ἔχει τὴν μητέρα του, ποὺ ξενοδουλεῖ κι ὅλο κάτι φέρνει, καὶ ἔχει τὰ δύο μικρότερα ἀδέρφια του, ποὺ ὅλο καὶ περιμένουν τί θὰ τοὺς φέρῃ.

Ἔτσι ὁ Ἀντώνης, ἄς εἶναι μικρὸς, ἔχει μπῆ στὰ βάσανα καὶ τὶς εὐθύνες. Εἶναι ὁ «προστάτης τοῦ σπιτιοῦ», ὅπως τὸν λέει μὲ καμάρι ἡ χήρα μητέρα του.

Πότε ζεύεται τὸ καρότσι του καὶ τὸ σέρνει, κάνοντας μεταφορὸς ἀπὸ τὸ σιδηροδρομικὸ σταθμὸ.

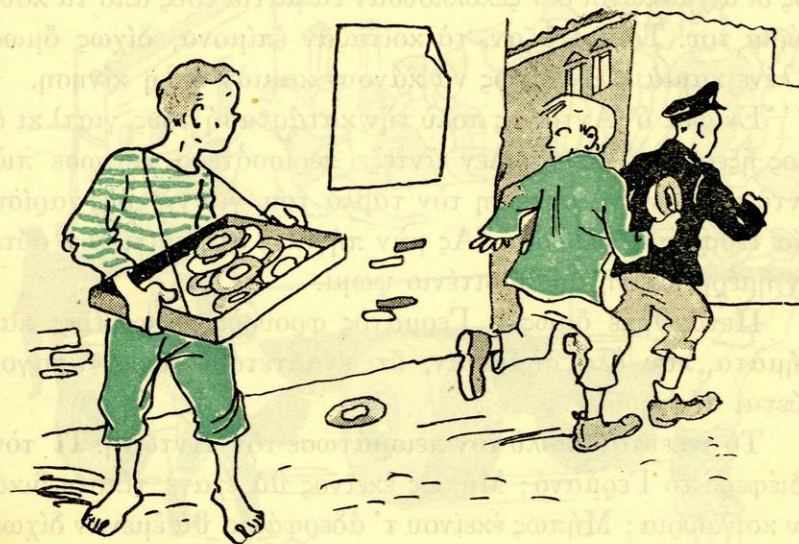
Πότε πάει στὸ βουνὸ μὲ τὴν μητέρα του καὶ φέρνει τὸ καροτσάκι τοὺς βαρικορτωμένο μὲ ξύλα.

Πότε πάλι παίρνει δανεικὰ κουλούρια καὶ τὰ πουλάει γυρίζοντας στοὺς δρόμους μὲ τὸν ταβλά του. Ὁ φούρναρης τῆς συνοικίας τὸν ἔχει δοκιμάσει καὶ τὸν ἐμπιστεύεται. Μόλις ξεπουλήσει ὁ Ἀντώνης, ἐπιστρέφει στὸ φουῖρο καὶ πληρώνει τὴν τιμὴ τῶν κουλουριῶν. Ἔτσι τοῦ μένει κάτι κι αὐτοῦ, ν' ἀγοράσουν λίγο καλαμπόκι γιὰ τὸ σπίτι. Ὅσο γιὰ αὔριο, ἔχει πάλι ὁ Μεγαλοδύναμος.

2. Μιὰ ἡμέρα ὁ Ἀντώνης εἶχε ἀτυχία στὸ ἐμπόριό του. Μερικὰ παιδιὰ, πεινασμένα, τοῦ ἄρπαξαν ἀπὸ τὸν ταβλά του δυὸ κουλούρια, κι ἔτσι τὴν ἡμέρα ἐκείνη τ' ἀδέρφια του δὲν εἶχαν τὸ λίγο ἀραποσιτένιο ψωμί τους.

Τὴν ἄλλη μέρα θὰ δούλευε πιὸ πολὺ, εἶπε, κι ἔτσι θὰ κέρδιζε τὴ διαφορά.

— Νὰ προσέχης, παιδάκι μου, μὴ σοῦ τὰ ξαναπάρουν τζάμπα, τοῦ εἶπε ἡ μητέρα του τὸ πρωὶ πὸν ἔφευγε.

Ὑστερα ἀπὸ μιὰ ὥρα ὁ Ἀντώνης ἔχει γεμάτο κουλούρια τὸν ταβλά του καὶ στέκει σ' ἓνα κεντρικὸ δρόμο τῆς Ἀθήνας.

Σὲ λίγο βλέπει νὰ περνᾷ μιὰ φάλαγγα γερμανικὰ αὐτοκίνητα, γεμάτα αἰχμαλώτους. Ἦταν Νεοζηλανδοί, Αὐστραλοί, Ἀγγλοι, Ἴνδοί.

Ἐνα ἀπὸ τὰ αὐτοκίνητα, ἀνοιχτὸ ἐπάνω, σταμάτησε γιὰ λίγο ἐκεῖ κοντά. Ὁ κόσμος μαζεύθηκε καὶ κοίταξε τοὺς ἄτυχους αἰχμαλώτους. Ἐζύγωσε κι ὁ Ἀντώνης καὶ κοίταξε. Ἦταν νέοι ἄνδρες, μὲ ὕφος ἀγαθὸ καὶ μὲ ἔκφραση βασανισμένη. Εἶχαν μάγουλα ἀδυνατισμένα, γένεια μακρὰ ἀπὸ τὴν ἀξυρисиὰ καὶ μάτια θολωμένα ἀπὸ τὴν πείνα.

3. Ὅπως εἶχε πλησιάσει κοντὰ ὁ Ἀντώνης, παρετήρησε πὼς οἱ αἰχμάλωτοι δὲν ξεκολλοῦσαν τὰ μάτια τους ἀπὸ τὰ κουλούρια του. Τὰ κοίταζαν, τὰ κοίταζαν ἐπίμονα, δίχως ὅμως νὰ λένε καμιὰ λέξη, δίχως νὰ κάνουν καμιὰν ἄλλη κίνηση.

Ἐνίωσε ὁ Ἀντώνης πολὺ τὴν κατάστασή τους, γιατί κι ὁ ἴδιος ἤξερε ἀπὸ πείνα. Δὲν ἄντεξε περισσότερο. Ζύγωσε πιὸ κοντὰ κι ἔκανε νὰ σηκώσει τὸν ταβλά του, γιὰ νὰ τοὺς χαρίσῃ τρία τέσσερα κουλούρια. Ἄς μὴν πῆγαινε στὸ σπίτι του οὔτε τὴν ἡμέρα ἐκεῖνη ἀραποσιτένιο ψωμί.

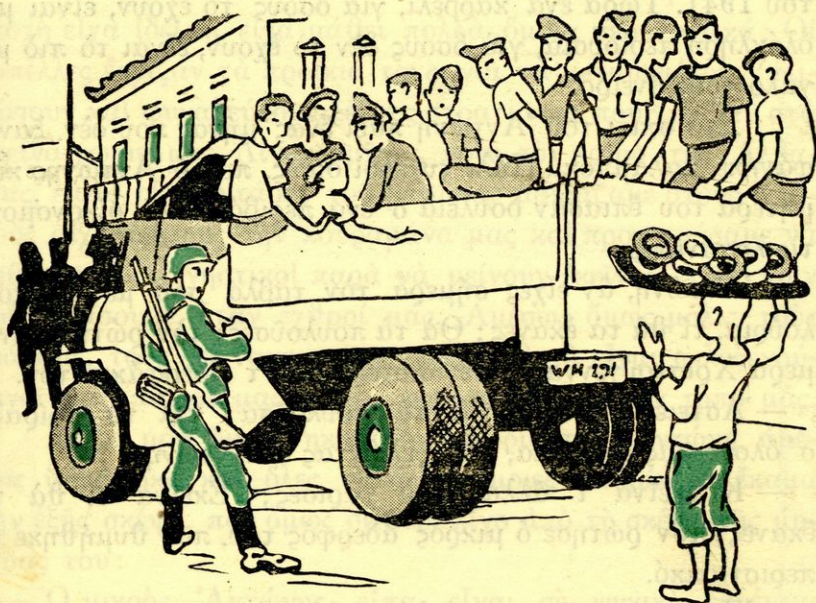
Πετάρχθηκε ὅμως ὁ Γερμανὸς φρουρὸς μὲ φοβέρες καὶ νοήματα, πὺ ὅλα σήμαιναν, ὅτι ἓνα τέτοιο δῶρο «ἀπαγορεύεται αὐστηρῶς».

Τὸ τελευταῖο πολὺ τὸν πεισμάτωσε τὸν Ἀντώνη. Τί τὸν ἐνδιέφερε τὸ Γερμανό; Μήπως ἐκεῖνος θὰ ἔχανε τίποτε δικὰ του κουλούρια; Μήπως ἐκεῖνου τ' ἀδερφάκια θὰ ἔμεναν δίχως ἀραποσιτένιο ψωμί;

Προσποιεῖται λοιπὸν κι ὁ Ἀντώνης ὅτι ἀπομακρύνεται. Ὅστερα μὲ τρόπο πλευρίζει τ' αὐτοκίνητο ἀπὸ τὴν ἄλλη μεριά καὶ τότε δίνει ἓνα δυνατὸ τίναγμα τοῦ ταβλά του, χύνοντας ὅλα τὰ κουλούρια του μέσα στ' αὐτοκίνητο. Ἀμέσως ὕστερα τὸ ἔβαλε στὰ πόδια.

Ὅταν ἔφθασε στὴν ἀντικρυνὴ γωνιὰ κι ἐνίωσε ἀσφάλεια, γύρισε καὶ κοίταξε πίσω του. Οἱ αἰχμάλωτοι εἶχαν ἀρπάξει τὰ κουλούρια, τὰ ἔτρωγαν μὲ λαίμαργία καὶ κοίταζαν μὲ ἀπειρὴ εὐγνωμοσύνη πρὸς τὸ μέρος του.

Οἱ ἄλλοι γύρω διαβάτες, οἱ Ἑλληνες, —ἀδυνατισμένοι καὶ πεινασμένοι διαβάτες— τοῦ ἔλεγαν ἓνα σωρὸ «εὐγε» καὶ «μπράβο» καὶ «νὰ σὲ χαίρεται, παιδάκι μου, ἡ μάνα πὺ σ' ἔχει» καὶ ἄλλα τέτοια. Ὅστόσο τὸ μεγάλο εὐγε ἐρχόταν ἀπὸ ἄλλοῦ. Τοῦ τὸ ἔλεγε ὁ εὐχαριστημένος ἑαυτός του.

Ἐκίνησε κι ἐπῆγε στοὺς φούρνους μὲ ἄδειο τὸν ταβλά του καὶ μὲ ἄδεια τὴν τσέπη του. Ἐκαμαν ἐκεῖ τὸ λογαριασμό. Γιὰ νὰ ξεχρεωθῆ τὸ νέο του ἔλλειμμα, χρειάζόταν νὰ δουλέψῃ ὁ Ἀντώνης μιὰ σχεδὸν ἑβδομάδα δίχως κέρδος.

Στὴ μητέρα του διηγήθηκε ὅλη τὴν ἱστορία. Τῆς εἶπε, πὼς δὲν ἄντεχε ἡ καρδιά του, αὐτὸς νὰ κρατᾷ ψωμὶ κι ἄλλοι ἄνθρωποι νὰ πεινοῦν τόσο πολὺ. Λυπᾶται ὅμως πὺθὺν θὰ δουλεύῃ μιὰ ἑβδομάδα, δίχως νὰ φέρῃ καλαμπόκι.

— Δὲν πειράζει, παιδάκι μου, ἐσὺ νὰ εἶσαι καλά. Ὁ Θεὸς θὰ σοῦ δῆνὴ δύναμη γιὰ τὸ καλὸ πὺθὺν ἔκαμες σήμερα, τοῦ εἶπε ἡ καὺμένη ἡ μάνα του.

4. Πέρασαν δύο ακόμη μήνες. Είναι Χριστούγεννα τοῦ 1941. Τώρα ἓνα καρβέλι, γιὰ ὅσους τὸ ἔχουν, εἶναι μιὰ δόλοκληρη περιουσία, γιὰ ὅσους δὲν τὸ ἔχουν, εἶναι τὸ πῶ με-γάλο τους ὄνειρο.

Στὸ σπίτι τοῦ Ἀντώνη πάει ἓνας μήνας πὺν δὲν ξανα-φάνηκε καλαμπόκι. Πάλι τυχεροὶ ὁμως, πὺν ὁ Ἀντώνης κι ἡ μητέρα του ἔπιασαν δουλειὰ σ' ἓνα περιβόλι καὶ οἰκονομοῦν τὶς λαχανίδες.

— Ἀντώνη, ἂν εἶχες σήμερα τὸν ταβλά σου μὲ τὰ κου-λούρια, τί θὰ τὰ ἔκανες; Θὰ τὰ πουλοῦσες; τὸν ρώτησε ἀνή-μερα Χριστούγεννα τὸ μεγαλύτερο ἀπὸ τ' ἀδερφάκια του.

— Ἀστειεύεσαι πὺν θὰ τὰ πουλοῦσα; Θὰ τὰ μοίραζα σ' ὅλους μας ἀπὸ ἴσια, εἶπε γελώντας ὁ Ἀντώνης.

— Κι ἐκεῖνα τ' ἄλλα, πὺν χάρισες; Ἐκεῖνα τί θὰ τὰ ἔκανες; τὸν ρώτησε ὁ μικρὸς ἀδερφός του, πὺν θυμήθηκε τὸ περιστατικό.

— Ἐκεῖνα... ἄρχισε νὰ λέη ὁ Ἀντώνης καὶ σταμάτησε, γιὰ νὰ σκεφθῆ τί θὰ τὰ ἔκανε.

᾽Ὡσπου ξαναἤρθαν στὸ νοῦ του ὅλες ἐκεῖνες οἱ μορφές τῶν αἰχμαλώτων, πὺν εἶχαν ἀδύνατα μάγουλα καὶ πὺν κοίτα-ζαν ὅλοι μαζί τὸν ταβλά του.

Τότε ὁ Ἀντώνης εἶπε σὲ τόνο ἀποφασιστικό:

— Ἐκεῖνα θὰ τὰ ξαναπετοῦσα μέσα σ' ἐκεῖνο τ' αὐτο-κίνητο!

Ἦταν ἔτσι ἀποφασιστικὸς ὁ τόνος τῆς φωνῆς του, πὺν ἡ μητέρα του σταμάτησε τὴ δουλειὰ τῆς καὶ τὸν κοίταξε παράδοξα. ᾽Υστερα ἤρθε κοντά του καὶ τὸν φίλησε.

— Εἶσαι ὁ ἴδιος, ὅπως ὁ μακαρίτης ὁ πατέρας σου. Ἐτσι κι ἐκεῖνος ἦταν πονετικὸς καὶ συμπονοῦσε τὴ δυστυχία, ὅπου τὴν ἔβλεπε, τοῦ εἶπε μὲ καμάρι.

5. Εἶχα μάθει κι ἐγὼ τότε τὴν ἱστορία αὐτή. Τὴν ἴδια ἐποχὴ εἶχα ἰδεῖ κι εἶχα μάθει πολλὰ ὅμοια περιστατικά: Οἱ κοπέλλες ἔσχιζαν τὰ προικιά τους, γιὰ νὰ μεταμφιέσουν, γλιτώσουν καὶ φυγαδεύσουν ξένους στρατιῶτες, ποὺ γύριζαν στὰ ὄρεινὰ χωριά μας. Λίγους μῆνες πρὶν, τὸν καιρὸ τῆς Ἀλβανίας, ἐμεῖς οἱ φαντάροι τοῦ μετώπου μοιράζαμε στοὺς Ἰταλοὺς αἰχμαλώτους τὴν κουραμάνα μας καὶ προτιμούσαμε νὰ μείνωμε ἐμεῖς νηστικοὶ παρὰ νὰ μείνουν ἐκεῖνοι. Λίγο πρὶν τοὺς πιάσουμε, ἦταν ἐχθροὶ μας. Ἀμέσως ὅμως μόλις τοὺς πιάναμε, τοὺς δείχναμε συμπεριφορὰ σὰ νὰ εἶναι φιλοξενούμενοί μας, παλιοί μας φίλοι, περαστικοὶ ἀπὸ τὸν τόπο μας.

Μόλις μοῦ διηγήθηκαν τὴν ἱστορία τοῦ Ἀντώνη, ἀμέσως θυμήθηκα καὶ ὅλες τὶς ἄλλες ὅμοιες ἱστορίες, κι ἔκαμα τὴν ἑξῆς σκέψη, ποὺ ὅμως διέφερε λίγο ἀπὸ τὴ σκέψη τῆς μητέρας του:

— Ὁ μικρὸς Ἀντώνης, εἶπα, εἶναι σὲ ψυχικὴ εὐγένεια ἴδιος ὅπως καὶ ὁλος ὁ λαὸς του. Ἔτσι καὶ ὁ λαὸς του εἶναι πάντα πονετικὸς καὶ συμπονάει τὴ δυστυχία, ὅπου τὴ βλέπει.

Η ΝΙΚΗ

Ἐδῶ στὸ Ἑλληνικὸ τὸ χῶμα,
τὸ στοιχειωμένο κι ἱερό,
πού τὸ ἴδιο χῶμα μένει ἀκόμα
ἀπ' τὸν ἀρχαῖο τὸν καιρό.

Στὸ χῶμα τοῦτο πάντα ἀνθοῦνε
κι ἔχουν ἀθάνατη ζωὴ
καὶ μᾶς θαμπώνουν, μᾶς μεθοῦνε
νεράϊδες, ἥρωες, θεοί.

Ἐδῶ στὸ Ἑλληνικὸ τὸ χῶμα,
τὸ στοιχειωμένο κι ἱερό,
πού τὸ ἴδιο χῶμα μένει ἀκόμα
ἀπ' τὸν ἀρχαῖο τὸν καιρό.

Εἶδα τὴ Νίκη τὴ μεγάλη,
τὴ Νίκη τὴν παντοτεινὴ,
τὴν εἶδα ἐμπρὸς μου νὰ προβάλῃ
μὲ φορεσιὰ ὀλοφωτεινὴ.

Κ. Παλαμᾶς

Ο ΣΠΟΥΡΓΙΤΗΣ

Ὁ σπουργίτης, μπορεῖ νὰ εἰπῆ κανένας, εἶναι τὸ ἀλητό-
 παιδο ἀνάμεσα στ' ἄλλα πουλιά. Ἔτσι καὶ φαίνεται πραγ-
 ματικά. Στὸ χοντρὸ κεφάλι του ἔχει δυὸ κόκκινα, ζωηρὰ
 ματάκια, πὺ δειχνουν πὼς δὲ σκοτίζεται γιὰ κανέναν ἄν-
 θρωπο καὶ πὼς ἀδιαφορεῖ τί λένε ἢ τί σκέπτονται γι' αὐτόν.
 Ἀπὸ καλὴ συμπεριφορὰ ἢ φιλότιμο οὔτε ἰδέα ἔχει. Ἀνάλογο
 πρὸς τὸ κεφάλι του εἶναι καὶ τὸ χοντροκαμωμένο ράμφος του
 καὶ ἡ δυνατὴ κραυγὴ του. Δὲ δίνει καμιὰ σημασία στὸ φέρο-
 σιμὸ του καὶ στὸ λάλημά του, ἀλλὰ φλυαρεῖ ὅλη τὴν ἡμέρα,
 ὅπου κι ἂν βρεθῆ κι ὅπως τοῦ ἔρθῃ.

Ἡ φορεσιά του εἶναι κι αὐτὴ σύμφωνη μὲ τὸ χαρακτήρα
 του καὶ δὲν μπορεῖ κανένας νὰ τὸν κατηγορήσῃ γιὰ ματαιο-
 δοξία κι ἐπίδειξη τῆς στολῆς του. Οὔτε δίνει καμιὰ προσοχὴ
 στὸ φέρεμά του. Συνήθως φορεῖ μιὰ πρόστυχη, γκριζὰ ζακέττα,

πού δὲν εἶναι σπάνιο νὰ εἶναι γεμάτη λεκέδες, γιατί διαρκῶς βουτιέται στὴ σκόνη, στὴ λάσπη, στὸ βουῆχο, στὰ σκουπίδια καὶ μέσα στὰ χωράφια. Ὅλη τὴν ἡμέρα ἔχει φιλονεικίες μὲ τοὺς ἄλλους σπουργίτες, κι ὁ ἀέρας γεμίζει ἀπὸ τὶς κραυγές του.

Τὸν ἄνθρωπο δὲν τὸν λογαριάζει οὔτε τὸν φοβᾶται οὔτε τὸν ἐκτιμᾶει καθόλου. Τρουπώνει καὶ κάνει τὴ φωλιά του στὸ σπίτι του, χωρὶς νὰ ζητήση ἄδεια ἀπὸ κανένα, καὶ χωρὶς καμιά ἐντροπὴ βγάζει μὲ ἀναίδεια τὸ κεφάλι του ἀπὸ τὴ φωλιά καὶ σὲ κοιτάζει νὰ ἰδῇ μὲ τί ἀπασχολεῖσαι.

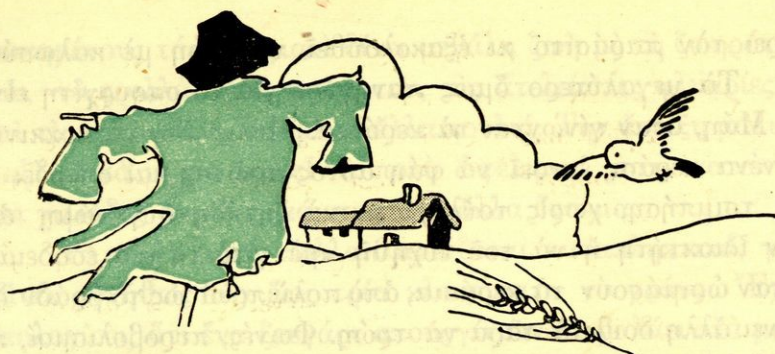
Μὲ μεγάλη ἀδιαντροπία πιάνει τὴ φωλιά τοῦ χελιδονιοῦ, ὅταν λείπη, ἢ τὸ διώχνει ἀπὸ τὴ φωλιά του, στρογγυλοκάθεται ἐκεῖ σὰ νοικοκύρης καὶ γεννάει τὰ παιδιά του (5—6 κάθε φορά), τὰ ὁποῖα εἶναι ἐπίσης ἀναιδῆ, ὅπως καὶ οἱ ἀγαπητοὶ γονεῖς του.

Κάθε θέση εἶναι κατάλληλη γιὰ φωλιά του. Παλάτι ἢ ἀχυροκαλύβα, πολύτιμο μνημεῖο ἀπὸ μάρμαρο, ἐκκλησία ἢ καμιά παλιὰ γλάστρα, καὶ ψηλὸ δένδρο. Τί τὸν μέλει τὸν σπουργίτη γιὰ τέτοια πράγματα; Τοῦ εἶναι ἀδιάφορο! Ὅπου φθάση, φωλιάζει. Καὶ γιὰ νὰ χτίση τὴ φωλιά του μεταχειρίζεται ὅ,τι βρῇ μπροστά του: παλιοκούρελα ἢ φτερά, τρίχες ἢ μαλλιά ἢ ἄχυρα. Ὅλα τὰ χρησιμοποιεῖ.

Ἡ ἀδηφαγία του δὲν ἔχει ὅρια. Τὰ μάτια του διαρκῶς τὰ ἔχει καρφωμένα στὴν τροφή, πού θὰ φάη ἢ θὰ δοκιμάση.

Ἄν ὁ χωρικός ἔχη φορτωμένο τὸ κάρο του μὲ χόρτο ἢ μὲ στάχυα βρώμης, κριθαριοῦ, σταριοῦ, ὁ σπουργίτης εἶναι παρὼν γιὰ ν' ἀρπάξη τὸ μερίδιό του. Κι ἂν φωνάξη ὁ γεωργὸς καὶ βλαστημάη καὶ κυνηγάη τὸν ἀναιδῆ κλέφτη, ὁ σπουργίτης ἀδιαφορεῖ. Φεύγει γιὰ μιὰ στιγμὴ καὶ ξανάρχεται πάλι.

• Βγαίνει ἢ νοικοκυρὰ στὴν αὐλὴ μὲ ἓνα πιάτο γεμᾶτο κρι-

θάρι ἢ καλαμπόκι ἢ ψωμί ἢ πίτυρα καὶ ἀποφάγια νὰ ταῖση τὶς κότες, ὁ σπουργίτης εἶναι παρῶν, προτοῦ ἀκόμη ἀρχίσῃ τὸ τάγισμα. Ξέρει μάλιστα ἀκριβῶς τὴν ὥρα καὶ παραμονεύει. Ἐπίσης παραμονεύει ἀπ' ἔξω ἀπὸ τὸ παράθυρό σου καὶ περιμένει νὰ τελειώσῃ τὸ γεῦμα καὶ ν' ἀνοίξῃ τὸ παράθυρο νὰ τινάξῃ ἢ κοικοκυρὰ τὸ τραπεζομάντηλο μὲ τὰ ψίχουλα. Ἄν τὸν διώξῃ, κάνει πὼς φεύγει καὶ ξαναγυρίζει, ὄχι μόνος του, ἀλλὰ μὲ μεγάλη παρέα.

Μπαίνει ἀνάμεσα στὶς κότες καὶ παίρνει τὸ μερίδιό του, σὰ νὰ τοὺς λήῃ: «Μὴ νομίζετε πὼς τὸ φαί εἶναι ὄλο δικό σας· ἔχω κι ἐγὼ τὸ μερτικό μου! Νὰ ἔχωμε τὸ νοῦ μας ὅμως!» Οἱ καϋμένες οἱ κότες δὲν κάνουν καμιὰ φασαρία, γιατί ξέρουν ὅτι εἶναι μάταιη. Σπεύδουν μοναχὰ νὰ φᾶνε ὅσο μπορούν γρήγορα, γιατί ὁ παράσιτος καὶ ἡ παρέα του δὲν ἀστειεύονται. Ἡ νοικοκυρὰ διαμαρτύρεται καὶ φωνάζει, ἀλλὰ τοῦ κάκου.

Ἔρχεται στὸ σπίτι τὸ καϋμένο τὸ ἄλογο κουρασμένο ἀπὸ τὴ δουλειὰ καὶ τὸ ὑποδέχονται στὴν εἴσοδο τῆς αὐλῆς ὁ σκύλος, ἡ γάτα, οἱ κότες. Ἀλλὰ νά, καταφθάνουν καὶ οἱ σπουργίτες, γιατί ξέρουν, ὅτι ὁ κύριός του θὰ δώσῃ στὸ ἄλογο νὰ φάῃ κριθάρι. Κάθονται οἱ σπουργίτες κάτω ἀπὸ τὸ στόμα του καὶ ἀρπάζουν ὅ,τι πέσει χάμω ἀπὸ τὸ φαγί του. Τὸ ἄλογο τὸν

ξέρει τὸν παράσιτο κι ἔξακολουθεῖ νὰ τρώη μὲ καλωσύνη.

Τὸ μεγαλύτερο ὅμως πανηγύρι γιὰ τὸ σπουργίτη εἶναι τὸ Μάη, ὅταν γίνωνται τὰ κεράσια. Μόλις ἰδῆ νὰ κοκκινίζη κανένα κεράσι, ἔννοεῖ νὰ φάη αὐτὸς πρῶτος καὶ σπεύδει νὰ τὸ τσιμπήσει, χωρὶς τοῦλάχιστο νὰ ζητήση συγγνώμη ἀπὸ τὸν ἰδιοκτήτη ἢ νὰ τοῦ εὐχηθῆ «μὲ γειὰ τὴ νέα ἐσοδειά!» Ὅταν ὠριμάσουν τὰ κεράσια, ἀπὸ πολὺ πρῶι ὡς τὸ βράδυ δὲν κάνει ἄλλη δουλειὰ παρὰ νὰ τρώη. Φωνές, πυροβολισμοί, πετροβολήματα τοῦ εἶναι ἀδιάφορα. Αὐτὸς τὴ δουλειά του γελώντας καὶ χοροιδεύοντας. Φεύγει ἀπὸ τὸ ἕνα δένδρο καὶ πάει στὸ ἄλλο.

Τὸ ἴδιο κάνει καὶ μὲ τὰ σταφύλια τὸν Αὐγουστο. Τοῦ κάκου στήνουν στ' ἀμπέλια καὶ στοὺς κήπους διάφορα σκιάχτρα, ποὺ παριστάνουν ἀνθρώπους. Στὴν ἀρχὴ φυλάγεται, ἀλλὰ σὲ 2-3 ἡμέρες πάει καὶ κάθεται πάνω στὸ σκιάχτρο καὶ φλυαρεῖ μὲ αὐθάδεια. Τσιμπάει μάλιστα μὲ τὸ ράμφος του καὶ βγάζει τὰ μάτια τοῦ ἀχυρένιου σκιάχτρου.

Τὴν ἐποχὴ τοῦ θερισμοῦ οἱ σπουργίτες χάνονται ἀπὸ τὰ χωριὰ καὶ μαζεύονται στὰ χωράφια καὶ στ' ἀλώνια. Τσιμπολογοῦν στὰ στάχυα τῶν κριθαριῶν, σταριῶν καὶ καλαμποκιῶν καὶ κάνουν μεγάλες καταστροφές. Ἐνας ἀρχαῖος συγγραφέας γράφει, ὅτι κάποτε στὴν Μηδία τῆς Ἀσίας μαζεύτηκε τόσο πλῆθος ἀπὸ σπουργίτια, ποὺ ἀνάγκασαν τοὺς κατοίκους νὰ μεταναστεύσουν, γιὰτὶ τοὺς ἔξαφάνισαν τὰ σπαρτά.

Γιὰ τὶς ζημιές αὐτές, ποὺ κάνει τὸ καλοκαίρι ὁ σπουργίτης στὰ καλλιεργημένα μέρη, εἶναι ἐπιζήμιος τὴν ἐποχὴ αὐτή. Τὸν ἄλλο ὅμως καιρὸ εἶναι πολὺ ὠφέλιμος, γιὰτὶ τρώει ἀρκετοὺς σπόρους ἀπὸ βλαβερὰ ζιζάνια καὶ καταστρέφει πλῆθος ἐντόμων. Εἶναι ἄλλως τε κι ἕνα ζωντανὸ στολίδι στοὺς κα-

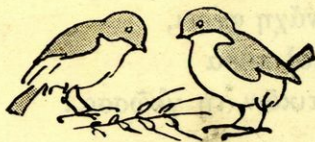
τοικημένους τόπους, γιατί δίνει μεγάλη ζωή με τὴ ζωηρότητά του, τὰ τρελλὰ πετάγματά του, τὶς ἀτελείωτες φλυαρίες του καὶ τὶς φιλονεικίες του με τ' ἄλλα πουλιά. Τὴν ἀνοιξη μάλιστα μαζί με τὰ μικρά του εἶναι πολὺ ὠφέλιμος, γιατί καταστρέφει χιλιάδες ἀκρίδες, κάμπιες καὶ ἄλλα ἔντομα.

Τὸ πουλὶ αὐτὸ πολλαπλασιάζεται καταπληκτικά, γιατί κάνει συνήθως δύο ἕως τρία κλωσήματα τὸ χρόνο. Ἔχουν ὑπολογίσει, ὅτι ἓνα ζευγάρι σπουργιτιῶν κουβαλάει στὰ μικρά του 700 περίπου κάμπιες τὴν ἡμέρα.

Στὸν σπουργίτη δὲν ἀρέσουν τὰ ταξίδια. Μένει ἐκεῖ πού εἶναι χειμῶνα—καλοκαίρι. Βλέπει τὰ ἄλλα πουλιά πού ἀποδημοῦν τὸ φθινόπωρο καὶ σιγὰ σιγὰ τὸν ἀφήνουν μοναχό, καὶ στέκεται σκεπτικός, σὰ νὰ λέη :

«Ἐγὼ δὲ φεύγω ἀπ' ἐδῶ· θὰ ζήσω ὅπως ὅπως, ὅσο νᾶρθῃ ἡ ἀνοιξη».

Δὲ σᾶς φαίνεται συμπαθητικὴ ἡ καρτερία καὶ ὑπομονή του;

Ο ΠΑΠΑΓΑΛΟΣ

Σάν ἔμαθε τὴ λέξη «καλησπέρα»,

ὁ παπαγάλος εἶπε ξαφνικά :

— Εἶμαι σοφός, γνωρίζω ἑλληνικά,
τί κάθομαι δῶ πέρα;

Τὴν πράσινη ζακέττα του φορεῖ
καὶ στὸ συνέδριο τῶν πουλιῶν πηγαίνει,
γιὰ νὰ τοὺς πῆ μιὰ γνώμη φωτισμένη.

Παίρνει μιὰ στάση λίγο σοβαρή,
ξεροβήχει, κοιτάζει λίγο πέρα,
καὶ τοὺς λέει: «Καλησπέρα»!

Ὁ λόγος του θαυμάσθηκε πολύ.

— Τί διαβασμένος, λένε, ὁ παπαγάλος!

Θᾶναι σοφὸς αὐτὸς πολὺ μεγάλος,
ἀφοῦ μπορεῖ κι ἀνθρώπινα μιλεῖ.

Ἄπ' τὶς Ἰνδίες φερμένος, ποιὸς τὸ ξέρει,
πόσα βιβλία μαζί του νᾶχη φέρει,
μὲ τί σοφοὺς ἐμίλησε καὶ πόσα
νὰ ξέρη στῶν γραμματικῶν τὴ γλῶσσα!

Κὺρ παπαγάλε, θᾶχουμε τὴν τύχη
ν' ἀκούσωμε τί λὲς καὶ πάρα πέρα;

Ὁ παπαγάλος βήχει, ξεροβήχει...
μὰ τί νὰ πῆ; Ξανάειπε: «Καλησπέρα»!

Ζ. Παπαντωνίου

Α. ΜΥΘΟΙ

ΜΕΡΟΣ Β'

Ο ΠΑΠΑΔΑΚΟΣ

Είμαι σοφός, γνήσιος Ἕλληνας,
τι δόξα δὲ πᾶσι.

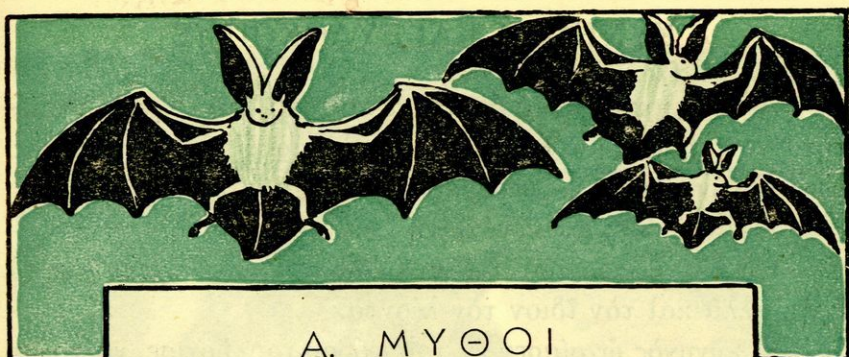
Τὴν ἀφορμὴν λατρεῖται τοῦ φροῦ
καὶ τὸ ἀποδοῦναι τὸν πλουτὸν πρὸς
Παῖδας, πρὸς τὴν ἀγάπην σου.
ΜΕΡΟΣ Β
Καὶ τὸν ἄλλον.

Ὁ Λόγιος, ὁ Λόγιος,
Τὸ δὲ φρονεῖν ἔχεις ὅμοιον,
σοφὸν ἄλλο ποῦναι μέγιστον,
ἀλλὰ πᾶσι τὸν ἄλλον.

Τὸν ἄλλον σοφὸν ἔχεις ὅμοιον,
καὶ τὸν ἄλλον σοφὸν ἔχεις ὅμοιον,
καὶ τὸν ἄλλον σοφὸν ἔχεις ὅμοιον,
καὶ τὸν ἄλλον σοφὸν ἔχεις ὅμοιον.

Ὁ Λόγιος, ὁ Λόγιος,
Τὸ δὲ φρονεῖν ἔχεις ὅμοιον,
σοφὸν ἄλλο ποῦναι μέγιστον,
ἀλλὰ πᾶσι τὸν ἄλλον.

Α. ΜΥΘΟΙ

ΔΙΠΡΟΣΩΠΟΣ

Μίαν φοράν τὰ πτηνὰ εἶχαν μέγαν πόλεμον με τοὺς ποντικούς. Καὶ ἄλλοτε μὲν ἐνίκων τὰ πτηνὰ, ἄλλοτε δὲ οἱ ποντικοί.

Ἡ πονηρὰ νυκτερίς παρηκολούθει μακρόθεν τὸν πόλεμον, διὰ νὰ ἴδῃ, ποῖοι θὰ νικήσουν. Ὅταν ἐνίκων τὰ πτηνὰ, ἐπήγαινε μαζί των καὶ ἔλεγε : « Ἐνίκησαμεν ! » Ὅταν πάλιν ἐνίκων οἱ ποντικοί, ἐπήγαινε μετὸ μέρος των καὶ ἔλεγε : « Τοὺς κατετροπώσαμεν ! »

Ἐπὶ τέλους ὁ πόλεμος ἔληξεν. Τὰ πτηνὰ καὶ οἱ ποντικοὶ ἔκαμαν εἰρήνην καὶ συνεφιλιώθησαν. Τότε ὅμως ἀπεκάλυψαν τὴν πονηρίαν καὶ ὑποκρισίαν τῆς νυκτερίδος, ἣ ὁποία ἐπροσποιεῖτο, ὅτι ἦτο φίλος καὶ τῶν δύο. Τὴν ἐπεριφρόνησαν λοιπὸν διὰ τοῦτο καὶ τὰ πτηνὰ καὶ οἱ ποντικοὶ καὶ τὴν ἐξεδίωξαν ὡς διπρόσωπον.

Ἐκτοτε ἡ νυκτερίς ζῆ μόνη καὶ ἔρημος. Φοβεῖται νὰ ἐξέλθῃ τὴν ἡμέραν, καὶ μόνον τὴν νύκτα ἐξέρχεται, διὰ νὰ μὴ τὴν βλέπουν.

(Παράδοσις)

ΚΥΝΗΓΟΣ ΚΑΙ ΞΥΛΟΚΟΠΟΣ

Δειλὸς κυνηγός, ὁ ὁποῖος ἐκαυχᾶτο διὰ τὴν γενναϊότητά του, ἐζήτηε μίαν ἡμέραν εἰς τὸ δάσος τὰ ἴχνη λέοντος. Ἐκεῖ συνήνητησεν ἓνα ξυλοκόπον καὶ τὸν ἠρώτησε :

— Μήπως εἶδες πουθενὰ ἴχνη λέοντος ;

— Θὰ σοῦ δείξω, τοῦ ἀπαντᾷ ὁ ξυλοκόπος, ὄχι μόνον τὰ ἴχνη, ἀλλὰ καὶ τὸν ἴδιον τὸν λέοντα.

Ὁ κυνηγὸς ὠχρίασεν ἐκ τοῦ φόβου του, ἤρχισε νὰ τρέμη καὶ νὰ τρίζουν οἱ ὀδόντες του.

— Ἴχνη μόνον ζητῶ, λέγει, ὄχι τὸν λέοντα. . .

ΠΟΝΤΙΚΟΣ ΠΛΕΟΝΕΚΤΗΣ

Ἐνας ποντικὸς δὲν ἠρκεῖτο εἰς ὅσας τροφὰς ἔκλεπτε κάθε ἡμέραν, ἀλλ' ἐβασανίζετο μὲ τὴν ἐπιθυμίαν ἑνὸς μεγάλου κομματιῦ κρέατος, τὸ ὁποῖον ὅμως δὲν ἐχώρει μέσα εἰς τὴν φωλεάν του.

Ἀφοῦ ὁ ποντικὸς συνεσκέφθη μὲ τὴν γυναῖκα καὶ τὰ τέκνα του, ἀπεφάσισε νὰ πλατύνῃ τὴν εἴσοδον τῆς φωλεᾶς, διὰ νὰ ἠμπορῇ εἰς τὸ ἐξῆς νὰ κλέπτῃ καὶ μεγάλα καὶ μικρά.

Ἀλλὰ τὴν ἐπλάτυνε τόσον πολὺ, ὥστε ὁ γάτος, ὁ ὁποῖος εἶχεν ἔξωθεν ἀκούσει τὸ τί ἐλέγχθη εἰς τὸ συμβούλιον, ἐμπῆκε ἀμέσως καὶ ἐξωλόθρευσε τὸν πλεονέκτην ποντικὸν μὲ ὄλην του τὴν οἰκογένειαν.

ΕΥΧΗΡΙΣΤΟΣ ΚΑΙ ΣΥΛΛΟΓΟΣ

ΣΚΥΛΟΣ ΚΑΙ ΛΥΚΟΣ

Δὲν γνωρίζομεν, πῶς συνέβη αὐτὸ τὸ παράδοξον. Ἔγινε ὁμως. Ἐνας σκύλος καὶ ἓνας λύκος συνεδέθησαν μὲ φιλίαν. Ἐπήγαιναν μαζί εἰς τὸ δάσος καὶ συνωμίλουν μεταξύ των φιλικῶς, διότι φαίνεται, ὅτι καὶ οἱ λύκοι ἔχουν ὄρας, κατὰ τὰς ὁποίας εἶναι πολὺ καλοὶ καὶ μελίχιοι.

Ἄλλὰ κάθε τόσο ἡ συνομιλία διεκόπτετο αἴφνης. Μόλις ἐγίνετο ὁ παραμικρὸς θόρυβος, μόλις ἐκινεῖτο κανὲν φύλλον, ἂν ἐπερνοῦσεν ἡ σκιά κανενὸς πτηνοῦ, ὁ λύκος ἐτρόμαζε καὶ ἐτέντωνε τὰ αὐτιά του, διὰ ν' ἀκροασθῆ καλά καὶ προσεκτικά. Εἰς κάθε στιγμήν ἐφαίνετο ἔτοιμος νὰ πολεμήσῃ κανένα ἐχθρὸν ἢ νὰ φύγῃ βιαστικά.

— Τί ἀνήσυχος, πού εἶσαι, καϋμένε! τοῦ εἶπεν ὁ σκύλος. Διαρκῶς κάτι ὑποψιάζεσαι, διαρκῶς νομίζεις, ὅτι θὰ ὀρμήσῃ κανεὶς ἐναντίον σου. Οὔτε στιγμή δὲν ἡσυχάζεις. Ἄφησε τώρα τὶς ἀνησυχίες καὶ ἔλα νὰ περιπατήσουμε ἡσυχά, χωρὶς φροντίδες.

— Δὲν μπορῶ! ἀπαντᾷ ὁ λύκος. Ἔχω ἐχθρὸ ὅλον τὸν κόσμον!

— Ἄ, ἐνόησα! εἶπεν ὁ σκύλος. Δὲν ἔχεις κάμει ποτέ σου καλὸ σὲ κανένα καὶ μόνο κακὸ κάνεις σὲ ὅλους. Γι' αὐτὸ φοβάσαι, δυστυχημένε!

ΑΛΗΘΙΝΟΣ ΦΙΛΟΣ

Μίαν φοράν ἓνα λυκόπουλο ἔλεγε πρὸς τὸν πατέρα του πολλοὺς ἐπαίνους δι' ἓνα ἄλλο λυκόπουλον.

— Καλύτερο φίλο ἦταν ἀδύνατο νὰ βρῶ, ἔλεγε.

Ὁ πατέρας του, ὁ ἐμπειρότατος γέρο—λύκος, ἐρωτᾷ τότε:

— Ἐκινδύνευσες καμιὰ φορά καὶ σὲ ἔσωσε μὲ κίνδυνον τῆς ζωῆς του;

— Αὐτὸ τὸ πρᾶγμα δὲν μοῦ ἔχει συμβῆ, ἀλλά...

— Τί ἀλλά... Ἐκυνηγήσατε μαζὶ καὶ ἐμοιράσατε τὸ κυνήγι σὰν ἀληθινοὶ φίλοι, χωρὶς νὰ ἔχη κανεὶς σας παράπονο;

— Οὔτε τοῦτο δὲν μᾶς ἔχει συμβῆ. Παίζομε ὁμως οἱ δύο μας καὶ συμφωνοῦμε στὰ παιγνίδια μας.

Καὶ ὁ γέρον λύκος εἶπε τότε:

— Σταμάτα λοιπὸν καὶ κράτησε τοὺς ἐπαίνους γιὰ τὸν ἐαυτό σου. Ὁ σύντροφός σου στὰ παιγνίδια δὲν ἀμφιβάλλω ὅτι εἶναι καλὸς καὶ εὐχάριστος φίλος. Ἀλλὰ πρὶν νὰ βρεθῆς σὲ μεγάλη ἀνάγκη, ἢ πρὶν νὰ ἔχετε κάτι σπουδαῖο νὰ τὸ μοιράσετε, δὲν μπορεῖς νὰ εἰπῆς μὲ ἀσφάλεια, ὅτι πράγματι ἔχεις ἀληθινὸ καὶ πιστὸ φίλο.

ΑΛΕΠΟΥ, ΣΤΑΦΥΛΙΑ ΚΑΙ ΣΠΟΥΡΓΙΤΕΣ

Κρέμονται βαριά, σάν κρεμαστά καντήλια,
στην κληματάρια κρέμονται τὰ σταφύλια.
Πῶς τὰ πελεκοῦν μὲ τὶς ψιλές τους μύτες!
Τὸ παρακάναν οἱ λαίμαργοι σπουργίτες!

Νὰ κι ἡ ἀλεπού, περαστική ἀπὸ κάτω :

- "Ἄχ καὶ νὰ χαρῶ σταφύλι μυρωδάτο!
Τὰ ρουθούνια της ἀνοῖξαν ν' ἀνασάνη,
κι ὕστερα ψηλὰ πηδᾶ, — μὰ ποιός τὰ φθάνει;

Καὶ ἄλλη μιὰ πηδιά καὶ πάλι ξαναπέφτει.

Ἐντροπιάσθηκε καὶ φεύγει σάν τὸν κλέφτη.

Λέει μονάχη της στὴ σκάση της ἐπάνω :

- Ἦταν ἄγουρα, καλέ, τί νὰ τὰ κάνω;

"Ἄς τ' ἀφήσωμε νὰ γίνουν στὴν ἐντέλεια!

Κι οἱ σπουργίτες μας ἐμπήξανε τὰ γέλοια :

- Σὰ δὲν τ' ἄφθασε μὲ τὶς πηδιές της, εἶδες;
τὰ σταφύλια μας τὰ βάφτισε ἀγουρίδες!

T. Ἄγρας

Η ΚΟΛΟΒΗ ΑΛΕΠΟΥ

Τὴν κυρὰ ἀλεπού τὴν εἶδα,
ποὺ τὴν πιάσαν σὲ παγίδα,
καὶ τῆς κόψαν μιὰ χαρὰ
πέρα—πέρα τὴν οὐρά.

Καὶ μὲ πονηριὰ καὶ σκέψη
τώρα πάει νὰ τὰ βολέψη.
Τ' ἀδερφάκια τῆς καλεῖ
σὲ συνέλευση τρανή:

— Πῆτε μου, μὲ τὰ σωστά σας,
τί σᾶς χρειάζεται ἡ οὐρά σας;
Εἶναι βάρος περιττὸ
καὶ κουσούρι κωμικό.

— Ὅλοι νὰ μὲ μιμηθῆτε
καὶ νὰ τὴν ξεφορτωθῆτε.
Μιὰ ἀλεπού τότε μικρὴ
στάθηκε πιὸ πονηρή:

— Ἄν δὲ σοῦλειπε ἡ δική σου,
θᾶκουγα τὴ συμβουλὴ σου!

Μ. Στασινόπουλος

Β. ΑΠΟ ΤΗΝ ΟΙΚΟΓΕΝΕΙΑΚΗΝ ΖΩΗΝ

«ΠΕΤΑΕΙ, ΠΕΤΑΕΙ Ο... ΤΟΤΟΣ»

1. Η ΑΠΡΟΣΕΞΙΑ ΤΟΥ ΤΟΤΟΥ,

Ἀκόμη ἐνθυμείται τὰ κτυπήματα, πὺν εἶχε λάβει ἐπὶ τῆς κεφαλῆς του ὁ Τοτός, ὅταν ἦτο μικρότερος. Ἔπαιζε μὲ τὰ ἄλλα παιδιὰ τὸ «πετάει... πετάει...». Ἐκεῖνος, βιαστικός, ὅπως ἦτο πάντοτε, νὰ δώσῃ τὴν ἀπάντησιν, ἔχανε τακτικά. Ἔβραζαν τὸν δάκτυλόν των τὰ παιδιὰ ἐπὶ τῆς τραπέζης καὶ ἕνας ἐξ αὐτῶν ἔλεγε :

— Πετάει... πετάει... τὸ... λελέκι!

Οἱ ἄλλοι ἐσήκωναν τὸν δάκτυλόν των.

— Πετάει!...

Τὸ λελέκι, βέβαια, εἶναι πτηνὸν καὶ πετᾷ.

Ἔπειτα ἔλεγε!

— Πετάει... πετάει τὸ... γελέκι!

Ἄν κανεὶς ἔκαμνε λάθος καὶ ὕψωνε τὸν δάκτυλόν του,

ἀλλοίμονον εἰς αὐτόν! Ἦμπορεῖ νὰ πετάξῃ τὸ γέλεκι; Καὶ δὲν ἤξευρε, ποῦ νὰ κρύψῃ τὴν κεφαλὴν του ἀπὸ τὰ κτυπήματα.

Ὁ Τοτὸς ἔχανε τὰς περισσοτέρας φορὰς. Μίαν φορὰν ὅμως τὴν ἔπαθε χειρότερα ἀπὸ κάθε ἄλλην φορὰν. Ἐν παιδίον, τὸ ὁποῖον ἤθελε νὰ τὸν φέρῃ εἰς σύγχυσιν, εἶπε:

— Πετάει, πετάει, ὁ... ἀετός!

Ὅλοι ὑψώνουν τοὺς δακτύλους των. Ἐπειτα πολὺ ταχέως εἶπε πάλιν:

— Πετάει, πετάει ὁ... Τοτὸς!

Κανὲν παιδίον δὲν ὑψωσε τὸν δάκτυλόν του.

Καὶ ποῖος εὐρέθη νὰ τὸν ὑψώσῃ; ὁ ἴδιος ὁ Τοτὸς!

— Πετάει!

Τὸ τί ἔγινε τότε, δὲν περιγράφεται. Δὲν φθάνει πὺρ ὁ δυστυχισμένος ὁ Τοτὸς ἐδέχθη ἀλλεπάλληλα κτυπήματα, ἀλλὰ καὶ ἐπὶ πολλὰς ἡμέρας βραδύτερον τὸν ἐπείραζαν τὰ ἄλλα παιδιά.

— Τοτό, ποῦ εἶναι τὰ φτερά σου;

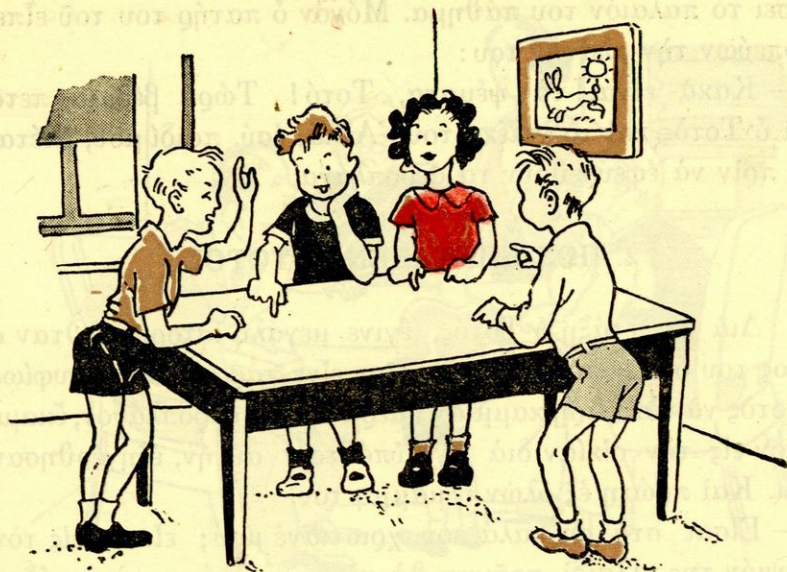
Καὶ ὁ πατήρ του ἀκόμη, ὁ ὁποῖος ἐπληροφορήθη τὸ πάθημά του, τοῦ ἔκαμε βαρεῖας παρατηρήσεις.

— Αὐτὰ παθαίνει ὁποῖος εἶναι βιαστικός καὶ ἀπρόσεκτος καὶ δὲν σκέπτεται πρὶν μιλήσῃ... τοῦ εἶπε.

Καὶ ἡ μάμμη του, ἡ ὁποία ἦτο γραῖα Χιώτισσα καὶ ὠμίλει πάντοτε μὲ παροιμίας, τοῦ εἶπε:

— Ξεύρεις, παιδί μου, τί λέμε στὴ Χίο; «Πρὶν μιλήσης, νὰ βουτᾶς τὴ γλῶσσα σου στὸ μυαλό σου». Ὅποιος ἔχει γνώση τὸ ἐννοεῖ αὐτό. Ἄλλοτε λοιπὸν μὴν ἀφήνης τὴ γλῶσσα σου νὰ τρέχῃ.

Ὁ Τοτὸς ἐπὶ πολὺν καιρὸν δὲν ἠδύνατο νὰ λησιμόνησῃ τὴν ἐντροπήν, πὺρ εἶχε πάθει. Ἴδου ὅμως, πὺρ ἤλθεν ἡ στιγμή νὰ δικαιωθῇ.

Ὁ Τοτός ἐπέταξεν ἀληθινά. Εἷς θεῖος του, ἀεροπόρος εἰς τὴν ἀεροπορικὴν βᾶσιν Φαλήρου, τὸν παρέλαβε μίαν πρωίαν καὶ τοῦ ἔκαμεν ἓνα γῦρον μετὰ τὸ ὑδροπλάνον. Ὁ Τοτός δὲν ἦτο πλέον μικρός. Ἦτο παιδίον δώδεκα ἐτῶν. Καὶ ὅτε ἐπέστρεψεν ὑπερήφανος εἰς τὴν οἰκίαν του ἀπὸ τὸ πρῶτον ἀεροπορικόν του ταξίδιον καὶ τὸν ἐνηγκαλίζοντο καὶ τὸν ἠσπάζοντο ὅλοι, αὐτὸς ἐνεθυμήθη τὴν παλαιὰν ἐντροπήν. Ἔρριψεν ἐν βλέμμα εἰς τὸν πατέρα του καὶ ἐν ἄλλο εἰς τὴν μάμμην του καὶ εἶπε :

— Βλέπετε λοιπόν, ὅτι πετάει καὶ ὁ Τοτός; Πετάει ἀκόμη καὶ τὸ γελέκι, πὺ φορεῖ ὁ Τοτός. Ἀδίκως λοιπὸν ἐγελοῦσατε ἄλλοτε ἐναντίον του.

Ὅλοι ἐγέλασαν μετὰ τὸν Τοτόν, ὁ ὁποῖος δὲν εἶχε λησμο-

νήσει τὸ παλαιόν του πάθημα. Μόνον ὁ πατήρ του τοῦ εἶπε, θωπεύων τὴν πλάτην του :

— Κακὰ εἶναι ἡ τὰ ψέματα, Τοτό! Τώρα βέβαια πετᾶ καὶ ὁ Τοτός καὶ τὸ γέλεκο του. Ἄλλά, ἐσύ, παιδί μου, ἐπέταξες πρὶν νὰ ἐφευρεθοῦν τὰ ἀεροπλάνα.

2. ΠΩΣ ΕΠΕΤΑΞΕΝ Ο ΤΟΤΟΣ

Διὰ νὰ πετάξῃ ὁ Τοτός, ἔγινε μεγάλη ἱστορία. Ὄταν ὁ θεῖος του ὁ ἀεροπόρος, τὸν ὁποῖον εἶχε παρακαλέσει κρυφίως ὁ Τοτός νὰ τὸν πάρῃ καμμίαν ἡμέραν μὲ τὸ ἀεροπλάνον, ἔκαμε λόγον εἰς τὴν οἰκίαν διὰ τὴν ὑπόθεσιν αὐτήν, ἐξηγγέρθησαν ὅλοι. Καὶ πρώτη ἔξ ὅλων ἡ μάμμη του.

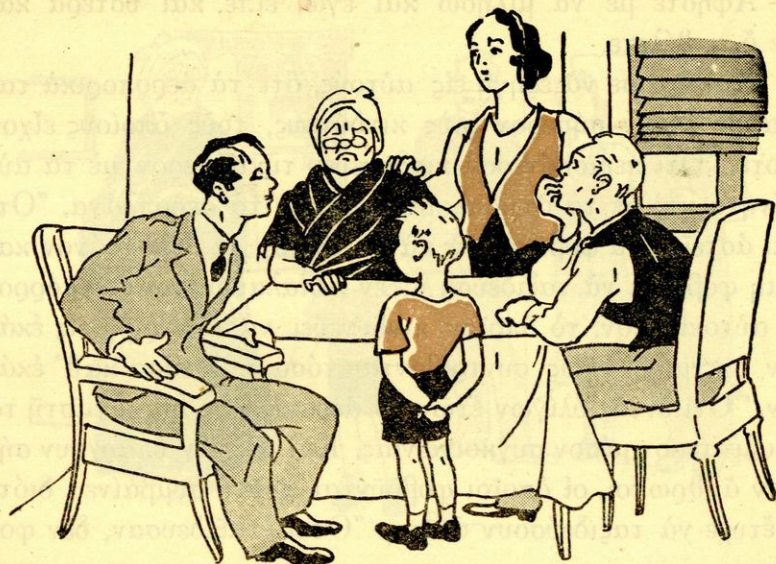
— Εἶσαι στὰ συγκαλά σου, χριστιανέ μου; εἶπεν εἰς τὸν ἀνεψιόν της. Παιδί προᾶγμα θὰ τὸ πάρῃς τώρα νὰ πετάξῃ; Αὐτὸ εἶναι τρέλλα καὶ νὰ μὲ συγγορῆς. Τὸ παιδί δὲν ἔχει νὰ κινηθῇ διόλου ἀπ' ἐδῶ.

Ἡ μήτηρ του ἐπίσης μὲ κανένα τρόπον δὲν ἤθελε νὰ παραδεχθῇ τοιοῦτον προᾶγμα.

— Σὲ παρακαλῶ πολὺ νὰ μὴ βάζῃς τέτοιες ιδέες στὸ μυαλὸ τοῦ παιδιοῦ, εἶπεν εἰς τὸν ἀδελφόν της. Φθάνει, πού ἔκαμες ἐσὺ τοῦ κεφαλιοῦ σου καὶ ἔγινες ἀεροπόρος. Ἄφησε τὸ παιδί ἡσυχά!

Μόνον ὁ πατήρ του δὲν διεμαρτυρήθη. Ἐφαίνετο ὡς νὰ μὴ τὸ ἤθελε καὶ αὐτὸς πολὺ, ἀλλὰ καὶ πάλιν δὲν τὸ εὗρισκε καὶ τόσο φοβερόν.

— Νὰ σᾶς εἰπῶ... εἶπε. Δὲν εἶναι καὶ κακὸ νὰ πετάξῃ. Τόσοι νέοι πετοῦν σήμερα. Τόσος κόσμος ταξιδεύει μὲ τὰ ἀεροπλάνα. Καὶ ἔπειτα ἓνας νέος πρέπει νὰ μαθαίνη ἀπὸ μικρὸς καὶ νὰ μὴν ὑπολογίζῃ τὸν κίνδυνον. Τὸ θάρρος στὴ

ζωή είναι μεγάλο πράγμα. Ἐκτός ἂν δὲν θέλῃ ὁ Τοτός. Ἐκτός ἂν φοβᾶται, διότι εἶναι μικρὸς ἀκόμη. Ἐν τοιαύτῃ περιπτώσει δὲν θὰ τὸν στείλωμε βέβαια διὰ τῆς βίας.

Ὁ Τοτός, ὁ ὁποῖος μέχρι τοῦδε δὲν ὠμίλει, περιμένων νὰ ἴδῃ, πῶς θὰ ἐκλάβουν τὸ πράγμα οἱ ἰδικοί του, ἔλαβε θάρρος μὲ τοὺς λόγους τοῦ πατρός του. Ἐτινάχθη ἀπὸ τὴν θέσιν του καὶ ἐφώνηξε :

— Ἐγὼ θέλω, πατέρα, ἐγὼ δὲν φοβοῦμαι.

Ἡ μάμμη του καὶ ἡ μήτηρ του ἐστράφησαν τώρα κατὰ τοῦ πατρός.

— Εἶδες τώρα, τί κάνεις! Τοῦ ἐσήκωσες τώρα καὶ σὺ τὰ μυαλὰ τοῦ παιδιοῦ. . .

Καὶ τοῦ ἔψαλαν καὶ ἄλλα πολλά.

Τότε ὁ θεῖος του, ὁ ἀεροπόρος, ἐπενέβη.

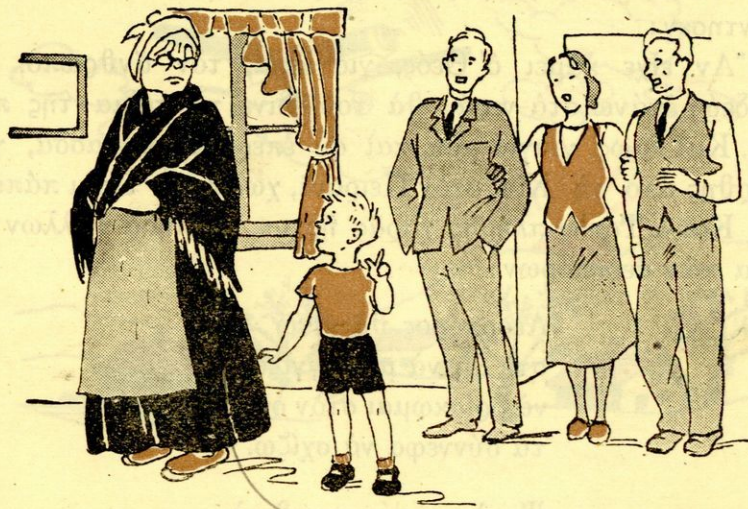
— Ἀφῆστε με νὰ μιλήσω καὶ ἐγώ, εἶπε, καὶ ὕστερα κά-
μετε ὅ,τι θέλετε.

Καὶ ἤρχισε νὰ ἐξηγῆ εἰς αὐτοὺς, ὅτι τὰ ἀεροπορικὰ τα-
ξίδια δὲν ἔχουν σήμερον τοὺς κινδύνους, τοὺς ὁποίους εἶχον
ἄλλοτε. Ὅτι περισσότερον κινδυνεύει τις σήμερον μὲ τὰ αὐ-
τοκίνητα καὶ μὲ τὰ ἀτμόπλοια, παρὰ μὲ τὰ ἀεροπλάνα. Ὅτι
εἶναι ἀστεῖον νὰ φοβῆται τις νὰ ταξιδεύσῃ μὲ ἀεροπλάνον καὶ
νὰ μὴ φοβῆται νὰ ταξιδεύσῃ μὲ ἓν πεπαλαιωμένον ἐτοιμόρρο-
πον αὐτοκίνητον, τὸ ὁποῖον κινδυνεύει νὰ συντριβῆ εἰς ἐκά-
στην στιγμήν, ὅπως συντρίβονται τόσα καὶ τόσα καθ' ἐκά-
στην. Ὅτι ἐντὸς ὀλίγων ἐτῶν τὸ ἀεροπλάνον θὰ καταστῆ τὸ
ἀσφαλέστερον μέσον συγκοινωνίας. Καὶ ὅτι, ἂν ὑπάρχουν σή-
μερον ἄνθρωποι, οἱ ὁποῖοι φοβοῦνται, τοῦτο συμβαίνει, διότι
δὲν ἔτυχε νὰ ταξιδεύσουν ἀκόμη. Ὅσοι ἐταξίδευσαν, δὲν φο-
βοῦνται.

— Αὐριον, τοὺς εἶπεν, ὅταν ἀρχίσῃ νὰ ταξιδεύῃ περισσό-
τερος κόσμος μὲ τὰ ἀεροπλάνα, θὰ ἐκλείψῃ καὶ αὐτὸς ὁ φόβος.
Μήπως δὲν συνέβησαν τὰ αὐτὰ καθ' ἀρχὰς μὲ τὰ ἀτμόπλοια
καὶ τοὺς σιδηροδρόμους; Οἱ περισσότεροι ἔτρεμαν νὰ πατή-
σουν τὸν πόδα των εἰς αὐτά. Σήμερον ταξιδεύει ὅλος ὁ κό-
σμος, χωρὶς νὰ ὑπολογίξῃ τὰ συμβαινόντα τόσον συχνὰ δυστυ-
χήματα.

Καὶ ὑπενθύμισεν εἰς αὐτοὺς ἀκόμη, ὅτι ἓνας ποιητής,
ἓνας χθесινὸς ἄνθρωπος, δὲν εἶχε ταξιδεύσει ποτὲ μὲ τὸν ὑπό-
γειον σιδηρόδρομον ἀπὸ τὴν Ὀμόνοϊαν ἕως τὸ Θησεῖον. Καὶ
ὅταν μετὰ πολλὰς παρακινήσεις, διότι ἦτο ἀσθενής, ἐζήτησαν
οἱ οἰκεῖοι του νὰ τὸν μεταφέρουν ἀπὸ τὰς Ἀθήνας εἰς τὴν ἐν
Νέφ Φαλήρω οἰκίαν του, ἐδέχθη, ἀφοῦ ἔκαμε συμφωνίαν νὰ
πηγαίνῃ τὸ αὐτοκίνητον ὡσὰν γαιῖδουράκι!

Καὶ τέλος τοὺς εἶπε:

— Δέν εἶμαι τρελλός νά πάρω τὸ παιδί μαζί μου νά τὸ σκοτώσω. Ἄν ἔβλεπα καὶ τὸν μικρότερο κίνδυνο, καὶ νά μὲ παρακαλοῦσατε ἀκόμη, δὲ θὰ τὸ ἔπαιρνα. Τί ἄλλο θέλετε νά σᾶς εἰπῶ ἀκόμη; Παίρνω ἐγὼ ἐπάνω μου ὅλη τὴν εὐθύνη.

— Νὰ τὸν πάρης, εἶπεν ἀποφασιστικά ὁ πατήρ.

— Τέλος πάντων ἄς πάη, ἀφοῦ εἶναι ἔτσι... εἶπε μετὰ τινα δισταγμὸν καὶ ἡ μήτηρ, ἡ ὁποία δὲν ἤθελε νά κακοκαρδίση τὸν Τοτόν.

— Καὶ μόνον ἡ γιαγιά δὲν ἤθελε ν' ἀκούσῃ τίποτε.

— Ἐλωλάθηκε ὁ κόσμος! ἐμουρμούρισε. Ἐγὼ φεύγω, νά μὴν ἀκούῳ.

Ἡ καυμένη ἡ γιαγιά. Εἰς τὴν ἐποχὴν τῆς ὁ κόσμος ἐταξίδευε μὲ ὄνους καὶ ἡμιόνους. Πῶς νά ἀγαπήσῃ τὸ ἀεροπλάνον;

— Ἄν εἶχε κάμει ὁ Θεὸς τὸν ἄνθρωπο, γιὰ νά πετᾷ, εἶπε φεύγουσα ἀπὸ τὸ δωμάτιον, θὰ τοῦ εἶχε δώσει φτερά.

Καὶ ὁ Τοτὸς μὲ μεγάλην χαρὰν τῶρα, διότι θὰ ἐπέτα, ἀπήντησεν :

— Ἄν εἶχε κάμει ὁ Θεός, γιαγιάκα, τὸν ἄνθρωπο, νὰ ταξιδεύη ἐπάνω στὰ νερά, θὰ τοῦ ἔδινε τὰ πόδια τῆς πάπιας. Καὶ ὅμως, γιαγιά μου, καὶ σὺ ἐπέρασες θάλασσα, γὰ νὰ ἔρθῃς ἀπὸ τὴ Χίο στὸν Πειραιᾶ, χωρὶς νὰ εἶσαι πάπια!

Καὶ ὁ Τοτὸς πλήρης χαρᾶς ἤρχισε νὰ πηδᾷ ψάλλων τὸ ᾄσμα τῶν ἀεροπόρων :

Ἄεροπόρος θὰ γενῶ
στὴ γῆ νὰ μὴν ἐγγίζω,
νὰ βρῖσκωμαι στὸν οὐρανό,
τὰ σύννεφα νὰ σχίζω.

Ψυχὴ καὶ χέρι σταθερὸ
σὰν πιάνω τὸ τιμόνι,
νὰ γίνωμαι πότε ἀετὸς
καὶ πότε χελιδόνι...

Τὴν ἐπομένην πρωΐαν ὁ Τοτὸς ἐπέταξεν.

3. ΤΙ ΕΙΔΕΝ Ο ΤΟΤΟΣ ΚΑΤΑ ΤΗΝ ΠΤΗΣΙΝ ΤΟΥ

Τὴν αὐτὴν ἑσπέραν εἶχον συγκεντρωθῆ εἰς τὴν οἰκίαν τοῦ Τοτοῦ οἱ ἐξάδελφοί του, διὰ νὰ ἴδουν τὸν μικρὸν ἀεροπόρον καὶ διὰ ν' ἀκούσουν ἀπὸ τὸ στόμα του, πῶς τοῦ ἐφάνη τὸ ταξίδιον καὶ τί εἶδεν ἀπὸ τὸ ἀεροπλάνον. Ἦσαν ἐκεῖ καὶ οἱ γονεῖς του, οἱ ὁποῖοι τὸν ἐκαμάρωναν.

— Τίποτε δὲν εἶναι, παιδιά, τίποτε!... ἤρχισε νὰ λέγῃ ὁ Τοτὸς, ὁ ὁποῖος ἤθελε νὰ δείξῃ εἰς αὐτούς, ὅτι δὲν ἐφοβήθη διόλου. Δὲν καταλαβαίνετε, καθὼς ἀνεβαίνετε, οὔτε τὴ ζαλάδα, πού αισθάνεσαι, ὅταν σὲ τινάζῃ ψηλὰ ἐπάνω ἢ κούνια. Τίποτε, σᾶς

λέγω· θαρρείς, ὅτι κυλιέσαι σὲ βαμβάκια. Τόσο μαλακὰ ταξιδεύεις. Δὲν τὸ καταλαβαίνεις καὶ ὁ ἴδιος, πῶς σὲ μία στιγμή εὐρέθης κιόλας ἐκεῖ ἐπάνω. Καὶ ἔπειτα ἔρχεται μία στιγμή, ὅταν δὲν κοιτάζης κάτω τὰ πράγματα, πὺν περνοῦν γρήγορα καὶ χάνονται πίσω σου, ἔρχεται μία στιγμή, πὺν νομίζεις, ὅτι ἔχεις σταματήσει μεταξὺ οὐρανοῦ καὶ γῆς. Καὶ μόνο ἀπὸ τὸν κρότο τῆς μηχανῆς, πὺν βουίζει στὰ αὐτιά σου, ξαναθυμᾶσαι, ὅτι ταξιδεύεις.

Ἔπειτα ὁ Τοτὸς διηγήθη τί εἶδεν ἀπὸ ἐκεῖ ἐπάνω.

Ἡ ξηρὰ καὶ ἡ θάλασσα ἐφαίνοντο, ὅπως εἰς γεωγραφικὸς ἄτλας ἀπλωμένος κάτω, ὡς τάπης ποικιλόχρους. Οἱ δρόμοι τῆς πόλεως, ὡς στεναὶ ταϊνίαι. Αἱ οἰκίαι ὡς κουκλόσπιτα, τὰ ὁποῖα κάμνομεν μὲ κύβους. Τὰ αὐτοκίνητα, ὡς κάρθραροι, οἱ ὁποῖοι σύρονται ἐπὶ τοῦ χώματος. Οἱ ἄνθρωποι, ὡς μύρμηκες. Τὰ πολεμικὰ πλοῖα εἰς τὴν θάλασσαν τοῦ Φαλήρου, ὡς πλοιάρια τῶν παιδιῶν, τὰ ὁποῖα πλέουν εἰς μίαν λεκάνην μὲ νερόν.

— Τὴν Ἀκρόπολη τὴν εἶδες; τὸν ἠρώτησεν εἰς ἐξάδελφός του.

— Ἀστεία! εἶπεν ὁ Τοτός. Καθὼς μία τούρτα ζαχαροπλαστείου ἐπάνω σ' ἓνα δίσκο, μὲ μισοφαγωμένα τὰ ζαχαρωτά της. Ἀφήνω πιά τὸ Ζάππειο καὶ τὸ Βασιλικὸ κῆπο. Τὰ ἀνθοφυτευμένα πεζούλια τοῦ σπιτιοῦ μας εἶναι πολὺ μεγαλύτερα. Καὶ τὸ Στάδιο; Ἐνα τόσο δὰ πραγματάκι...

Τοὺς εἶπε καὶ ἄλλα καὶ ἄλλα. Ἦτο κατενθουσιασμένος. Μακάρι νὰ ἐπετοῦσε καθ' ἐκάστην! Καὶ τὸν ἤκουον ὄλοι μὲ ἀνοιχτὸν τὸ στόμα. Ποῖος νὰ τοῦ δώσῃ τώρα κτυπήματα ἐπὶ τῆς κεφαλῆς του;

— Πετάει, πετάει... ὁ Τοτός!

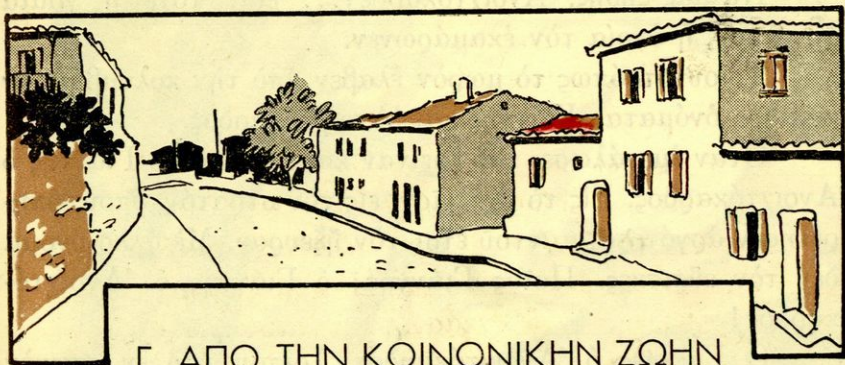
Ὁ Τοτός εἶχε πετάξει.

Μόνον ἡ μάμμη του δὲν ἦτο εἰς τὸ δωμάτιον τῆς συγγεντρώσεως, ὅταν ὁ Τοτός ἤρχισε νὰ διηγῆται τὸ ταξιδιὸν του. Ἡ καλὴ γραῖα ἐσηκώθη καὶ ἔφυγε θυμωμένη.

— Οὔτε νὰ τ' ἀκούω θέλω τέτοια τρελλὰ πράγματα... εἶπε. Φεύγω...

Ἡ πτωχὴ γιαγιά! Μήπως δὲν εἶχε δίκαιον; Εἰς τὸν καιρὸν τῆς ἐταξίδευσαν μὲ γαῖδουράκια.

Γ. ΑΠΟ ΤΗΝ ΚΟΙΝΩΝΙΚΗΝ ΖΩΗΝ

Ο ΓΙΑΝΝΗΣ Ο ΑΝΟΙΧΤΟΚΑΡΔΟΣ

Ἄν ὑπάρχη κανεὶς, ποὺ δὲν γνωρίζει τὸν Γιάννη «τὸν Ἀνοιχτόκαρδο», θὰ τοῦ τὸν παρουσιάσω ἐγώ, διὰ νὰ κάμη τὴν γνωριμίαν του.

Τὸ οἰκογενειακόν του ὄνομα δὲν ἦτο Ἀνοιχτόκαρδος. Αὐτὸ τὸ ὄνομα τὸ ἐκέρδισε μόνος του, ἐπειδὴ ἦτο πάντοτε γελαστός καὶ χαρούμενος καὶ ποτὲ δὲν ἐπίκραине τὴν καρδίαν του διὰ τίποτε. «Ἀνοιχτόκαρδο» τὸν πρωτοεῖπεν ὁ ἀνάδοχος του, ὅταν τὸν ἐβάπτισε, διότι ἀπὸ μωρὸν παιδίον, ἀντὶ νὰ κλαίῃ, ὅπως τὰ ἄλλα μωρά, αὐτὸς ἐγέλα. Καὶ ὅταν κατὰ τὸ βάπτισμά του, τὸν ἐβύθισεν ὁ ἱερεὺς εἰς τὴν κολυμβήθραν, αὐτὸς πάλιν ἐγέλα.

— Βαπτίζεται ὁ δοῦλος τοῦ Θεοῦ Ἰωάννης... εἶπεν ὁ ἱερεὺς.

Ἐπῆρε τὴν βουτιὰν εἰς τὴν κολυμβήθραν καὶ ἐξῆλθε πάλιν γελῶν.

— Νὰ μᾶς ζήσης, Ἄνοιχτόκαρδε!... εἶπε τότε ἡ γραῖα νονά του, ἡ ὁποία τὸν ἐκαμάρωνεν.

Τοιοῦτοτρόπως τὸ μωρὸν ἔλαβεν ἀπὸ τὴν κολυμβήθραν τοῦ δύο ὀνόματα: Γιάννης καὶ Ἄνοιχτόκαρδος.

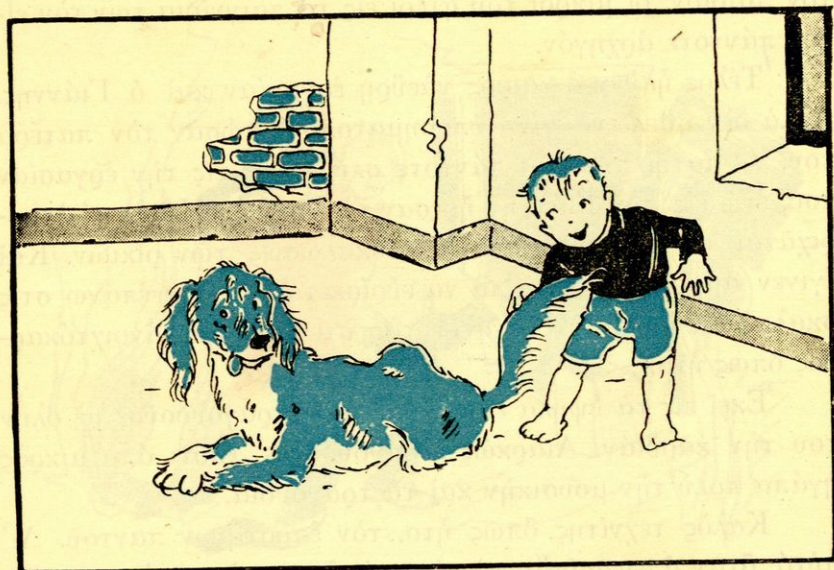
Ὅταν ἐμεγάλωσε, τοῦ ἔμειναν καὶ τὰ δύο: ὁ Γιάννης ὁ Ἄνοιχτόκαρδος. Εἰς τὸ σχολεῖον, εἰς τὸν στρατόν, ὅπου ὑπὴρ-
ρέτησεν ἀργότερα, παντοῦ ἔτσι τὸν ἤξευραν. Μὲ ἄλλο ὄνομα δὲν τὸν εὗρισκες. Ποῖος Γιάννης; ὁ Γιάννης ὁ Ἄνοιχτό-
καρδος!

Ὁ Γιάννης ὁ Ἄνοιχτόκαρδος, λοιπόν, ἦτο ἐν πτωχὸν παιδίον. Ὁ πατήρ του ἦτο ἐμβαλωματής, καὶ ὁσάκις ἡ μή-
τηρ του ἔπλυνεν εἰς τὴν αὐλήν, τὸν ἀπέθετε κάτωθι μιᾶς ὑψηλῆς μηλέας, διὰ νὰ τὸν προσέχη, ὡσὰν μωρὸν ποῦ ἦτο ἀκόμη.

Ἐκεῖ ἦτο πολὺ εὐχαριστημένος—καὶ ποῦ αὐτὸς δὲν ἦτο;—
μέσα εἰς τὴν γλῶσση, καὶ καθὼς ἐκοκκίνιζαν τὰ μαγουλάκια του, ἔλεγε, ὅτι ἦσαν δύο μῆλα, τὰ ὁποῖα εἶχαν πέσει ἀπὸ τὴν μη-
λιάν. Ἄλλ' ἡ μεγάλη του χαρὰ ἦτο, ὅταν ἐκελαδοῦσε κανένα πτηνὸν ἐπάνω εἰς τὴν μηλιάν. Τότε ἐκίνει χεῖρας, πόδας καὶ ὄλον του τὸ σῶμα ἀπὸ τὴν χαράν του, ὡς νὰ ἐχόρευεν. Ἄλλην συντροφίαν δὲν ἤθελε. Τοῦ ἔφθανεν ὁ Μοῦργος, ὁ γηραλέος μαλλιαρὸς σκύλος του, ὁ ὁποῖος ἐπήγαινε καὶ ἐκάθητο πάντοτε πλησίον του καὶ τὸν ἐπρόσεχε μὲ τὴν ἀγάπην, ποῦ ἔχουν οἱ κύνες εἰς τὰ παιδάκια τοῦ σπιτιοῦ. Τὸν ἐπρόσεχεν ὁ καλὸς ὁ Μοῦργος, ὡς νὰ ἦτο τροφός του. Ποῦ νὰ τολμήσῃ κανεὶς νὰ πλησιάσῃ τὸ μωρὸν! Γορρ...! ὁ Μοῦργος. Ἦτο ἔτοιμος νὰ τὸν σχίσῃ. Καὶ ὁ Γιάννης τοῦ ἐτραβοῦσε πότε-πότε τὴν οὐ-
ρὰν μὲ τὸ παχουλὸν του χεράκι. Αὐτὸ ἦτο τὸ πρῶτον του παι-
γνίδιον. Ἄλλ' ὁ Μοῦργος δὲν ἐθύμωνεν. Ἐγύριζε καὶ τοῦ ἔγλειφε τὸ χεράκι, σαλεύων τὴν οὐρὰν του, ὡσὰν νὰ τοῦ ἔλεγε:

— Παίξε, Γιαννάκη! Για σένα την έχω την ουρά μου.

Όσον έμεγάλωνεν ό Γιάννης, τόσον περισσότερο τόν ήγάπων όλοι. Διότι ήτο πάντοτε άνοιχτόκαρδος. Μè τὰ μακρὰ άνοιχτόξανθα μαλλάκια του, τò παχουλόν προσωπάκι του, τὰ μαγουλάκια του, πού έκοκκίνιζαν ώσάν μήλα, και τὰ δύο έξυπνα και ζωηρὰ ματάκια του ήτο τò χαϊδεμένον παιδι όλης τής γειτονιάς.

Άλλά δέν ήτο μόνον άνοιχτόκαρδος ό Γιάννης. Ήτο και άγαθός. Από μικρόν παιδιόν έκοίταζε, πώς νά εύχαριστήση τούς άλλους. Έκαμνε θελήματα, μετέφερεν εις τούς πελάτας τὰ ύποδήματα, πού έπεσκεύαζεν ό πατήρ του, έφύλαττε τὰ άπλωμένα άσπρόρουχα, όταν άπήρχετο ή μήτηρ του εις καμμίαν έργασίαν. Αυτός έφερε πάντοτε τὰ όψώνια από τόν παντοπώλην και τόν άρτοπώλην. Ήτο ό καλύτερος βοηθός τού πατρός του και τής μητρός του. Και έπειδι ήτο δυνατόν και εύκίνη-

τον παιδίον, οί μικροί του φίλοι εἰς τὰ παιγνίδια των τὸν εἶχον πάντοτε ἀρχηγόν.

Τέλος ἦλθεν ὁ καιρὸς νὰ εὐρη ἐργασίαν καὶ ὁ Γιάννης. Ἀλλὰ δὲν ἤθελε νὰ γίνῃ ὑποδηματοποιός, ὡσάν τὸν πατέρα του. Ὁ πατήρ του ἦτο πάντοτε σκυμμένος εἰς τὴν ἐργασίαν του, ἐνῶ εἰς τὸν Γιάννην ἤρρεσαν τὰ ὑψηλά. Ἦθελε ν' ἀναρριχᾶται εἰς τὰ δένδρα καὶ τὶς σκαλωσιές τῶν οἰκιῶν. Καὶ ἔγινεν ἀμμοκο니아στής, διὰ νὰ εὐρίσκειται πάντοτε ἐπάνω στὶς σκαλωσιές, διότι δὲν ὑπέφερε τὰς στενοχωρίας, ἀνοιχτόκαρδος ὅπως ἦτο.

Ἐκεῖ εἰς τὰ ὑψηλά εἰργάζετο καὶ ἐτραγουδοῦσε μὲ ὄλην τοὺν καρδίαν. Διαρκῶς ἐτραγουδοῦσε. Διότι ἀπὸ μικρὸς ἠγάπα πολὺ τὴν μουσικὴν καὶ τὰ τραγούδια.

Καλὸς τεχνίτης, ὅπως ἦτο, τὸν ἐπροτίμων παντοῦ. Δι' αὐτό, ὅταν ἀπεφασίσθη νὰ γίνῃ μία ἐπισκευὴ τοῦ Δημαρχείου τῆς πατρίδος του, τὸν προσέλαβον ἀπὸ τοὺς πρώτους, διὰ νὰ ἐργασθῇ.

Ἐκεῖ ὀλίγον ἔλειψε νὰ χάσῃ τὴν ζωὴν του. Ἀπὸ ἐν σιγαρέττον, πὺ εἶχε ρίψει κάποιος ἀπόσεκτος ἐργάτης εἰς τὰ ροκανίδια, ἐπῆρε φωτιὰν ἢ Δημαρχία. Πρὶν φθάσουν οἱ πυροσβέσται, ὁ Γιάννης μὲ κίνδυνον τῆς ζωῆς του ἐρρίφθη νὰ σβύσῃ τὴν φωτιάν. Ἐκαμεν ὅ,τι ἠδυνήθη. Ἀλλὰ καὶ κάτι περισσότερον. Καθὼς ἠγωνίζετο μὲ τὰς φλόγας, ἀδειάζων κουβάδες μὲ νερόν, πὺ μετέφερε μόνος του ἀπὸ μίαν δεξαμενὴν τῆς αὐλῆς, εἶδεν τὴν γραῖαν καθαρίστριαν τοῦ Δημαρχείου ζωσμένην ἀπὸ τὰς φλόγας μέσα εἰς τὸ μικρὸν δωμάτιον, πὺ ἦτο εἰς τὴν σοφίταν. Τὴν ἐφορτώθη εἰς τοὺς δυνατούς του ὤμους καί, διερχόμενος μέσα ἀπὸ τὴν φωτιάν, τὴν κατεβίβασε κάτω, εἰς τὴν αὐλήν. Ἄν δὲν τὴν ἐπρόφθανεν αὐτός, ἕως ὅτου νὰ φθάσουν οἱ πυροσβέσται, ἡ γραῖα θὰ εἶχεν ἀπανθρακωθῇ.

Τὴν ἐπομένην ἡμέραν, ὅτε ὁ Δήμαρχος ἐπληροφορήθη τὴν γενναίαν τοῦ προᾶξιν, τὸν ἐκάλεσε, τοῦ ἔσφιξε τὴν χεῖρα καὶ τοῦ εἶπε :

— Τί θέλεις νὰ σοῦ κάμω, παλληκάρι μου, γιὰ τὸ χθεσινό σου γενναῖο φέρσιμο :

— Ἐγὼ δὲ θέλω τίποτε, Δήμαρχε... τοῦ εἶπε. Ἐχω τὰ χεράκια μου, πρῶτα ὁ Θεός, καὶ δουλεύω. Μόνο γιὰ τὸ γέροντα πατέρα μου θέλω νὰ σᾶς παρακαλέσω. Ἡ δουλειά του εἶναι βαρειά γιὰ τὴν ἡλικία του. Καὶ οἱ γιατροὶ τοῦ εἶπαν νὰ μὴ σκύβη, διότι τὸν πειράζει στὸ στήθος του. Θὰ σᾶς παρακαλέσω λοιπόν, κύριε Δήμαρχε, ἂν εἶναι εὐκόλο, νὰ τοῦ δώσετε καμιὰ ἐργασία πὺ ἀναπνευστικῆ ἐδῶ εἰς τὸ Δημαρχεῖο, γιὰ νὰ μὴ κουράζεται ὁ καϋμένος.

Ὁ Δήμαρχος τοῦ εἶπεν :

— Εὐγε, παιδί μου, πὺ φροντίζεις γιὰ τὸν πατέρα σου !

Νὰ τοῦ εἰπῆς, λοιπόν, πὼς τὸν διώρισες κλητῆρα στὴ Δη-
μαρχία καὶ ἀπὸ αὔριο νὰ ἔρθῃ ν' ἀρχίσῃ ἐργασία.

— Ἔσεῖς τὸν διώρισατε, κύριε Δήμαρχε... εἶπεν ἐντρο-
παλὰ ὁ Γιάννης, νομίζων ὅτι τὸν εἰρωνεύετο ὁ Δήμαρχος.

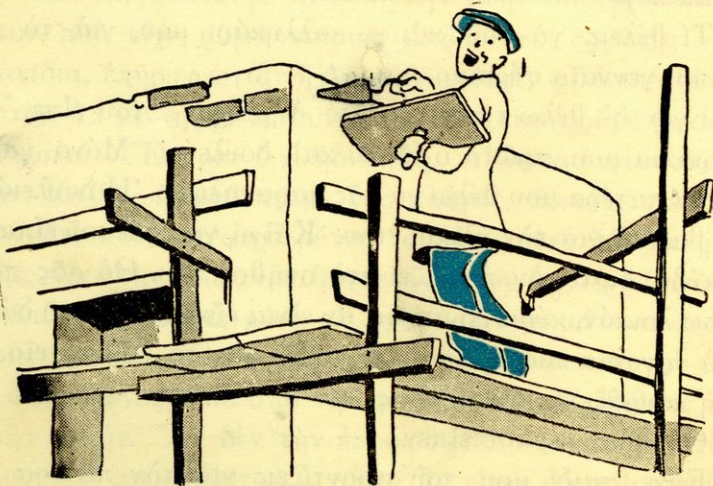
Ὁ Δήμαρχος τότε τοῦ εἶπε πάλιν σοβαρά :

— Δὲν τὸν διώρισα ἐγώ, παιδί μου. Ἐσὺ τὸν διώρισες. Τὴν
ᾠρα, πὺ ἐσωσες μιὰν ἀδύνατη γυναῖκα ἀπὸ τὴ φωτιά, ὑπέ-
γραψες καὶ τὸ διορισμὸ τοῦ πατέρα σου. Ἐμένα νὰ μὴ μοῦ
χρεωστῆς καμιὰ χάρη.

Ὁ Γιάννης ἀφοῦ ἐτακτοποίησε τὸν πατέρα του εἶπε καὶ
εἰς τὴν μητέρα του νὰ παύσῃ νὰ ξενοπλένῃ, διότι ἦτο ἱκανὸς
αὐτὸς νὰ τῆς χαρίσῃ ἄνετον γῆρας. Εἰργάζετο μὲ περισσοτέ-
ραν χαρὰν ἐπάνω εἰς τὰς ὑψηλὰς οἰκίας. Καὶ πάντοτε ἐτρα-
γουδοῦσε, διαρκῶς ἐτραγουδοῦσε.

Οἱ διαβάται, οἱ ὁποῖοι διήρχοντο καὶ τὸν ἤκουον, ἔλεγον :

— Γεῖά σου, Γιάννη Ἀνοιχτόκαρδε ! Ποτὲ νὰ μὴν πεθάνῃς !

ΓΙΑ ΜΙΑΝ ΑΧΛΑΔΙΑΝ

1. Νὰ ἰδοῦμε τί θὰ εἰπῆ τὸ δικαστήριο!

— Τί θέλεις νὰ εἰπῆ τὸ δικαστήριο, κουμπάρε μου; Τὴν ἀχλαδιά, πὺν εἶναι στὸ σύνορο τῶν δύο κήπων, τὴν ξεύρουν ὄλοι, ὅτι εἶναι δική μου. Ὅπως ἡ ἐλιά, πὺν εἶναι στὴν ἄλλη μεριά, εἶναι δική σου. Τὴν ἀχλαδιά τὴν ἐφύτευσε ὁ παππούς μου καὶ τὴν ἐλιά ὁ παππούς τοῦ παπποῦ σου. Ὅποιον γέρο νὰ ρωτήσης, αὐτὸ θὰ σοῦ εἰπῆ.

— Δὲν ξέρω τί θὰ εἰπῆ ὁ ἓνας καὶ ὁ ἄλλος. Ἡ ἀχλαδιά γέρνει περισσότερο στὸ δικό μου χτῆμα. Εἶναι δική μου καὶ θὰ τὴν κερδίσω.

— Νὰ μὴν τὸ κάμης, κουμπάρε. Ἄν εἶναι νὰ πᾶς στὸ δικαστήριο, νὰ σοῦ τὴ χαρίσω.

— Χὰ - χά... τὸ χαριστή! Νὰ μοῦ τὴ χαρίσης. Ὅχι! Θὰ τὴν πάρω μὲ τὸ νόμο.

2. Κατ' αὐτὸν τὸν τρόπον ἤρχισεν ἡ φιλονικία μίαν Κυριακὴν ἔξωθεν τῆς ἐκκλησίας, μετὰ τὴν θεϊαν λειτουργίαν. Ἦσαν γείτονες καὶ κουμπάροι ὁ Μπελοδημος καὶ ὁ Λυκούσης. Ὁ πρῶτος εἶχε βαπτίσει τοῦ δευτέρου ἓνα ἀγόρι. Εἶχαν καὶ ἀπὸ ἓναν κῆπον παραπλεύρως. Αἱ θύραι τῶν οἰκιῶν τῶν ἦσαν πρὸς τὸν δημόσιον δρόμον. Τὴν πρώτην καλημέραν μεταξύ των τὴν ἔλεγαν. Μαζὶ εἶχαν καὶ τὴν χαρὰν καὶ τὴν λύπην.

— Νὰ ποτίσω ἐγὼ σήμερα, κουμπάρε;

— Εὐχαρίστως, γείτονα. Αὔριο ποτίζω ἐγώ.

— Νὰ σὲ βοηθήσω νὰ συνάξης τὰ πορτοκάλια;

— Ναί, σ' εὐχαριστῶ. Καὶ ὅταν εἶναι καιρὸς σὲ βοηθῶ καὶ ἐγώ.

Τόσῃν ἀγάπῃν εἶχαν ἕως τότε μεταξύ των!

3. Καὶ τώρα χωρὶς κανένα σπουδαῖον λόγον ἐτοιμάζονται διὰ τὰ δικαστήρια. Καὶ διατί, νομίζετε; Μίαν πρωίαν ὁ βαπτιστικὸς ἀνέβη εἰς τὴν ἀγλαδιάν, ἡ ὁποία εἶναι ἀνάμεσα εἰς τοὺς δύο κήπους. Ἡ νουνά του τοῦ ἐφώνησε :

— Μή, παιδί μου, εἶναι ἀκόμη ἄγουρα τ' ἀγλάδια καὶ θὰ σὲ βλάψουν.

Ἡ μητέρα τοῦ παιδιοῦ τὸ ἤκουσε καὶ τὸ εἶπεν εἰς τὸν ἄνδρα της. Ἐκεῖνος τὸ παρεξήγησε, φαίνεται, κι' ἔτσι ἤρχισεν ἡ φιλονικία μεταξύ των. Οὔτε καλημέρα, οὔτε καληνύκτα! Διὰ νὰ μὴ συναντῶνται εἰς τὸν δρόμον, ἤλλαξαν δρόμον. Ἀπὸ ἓνα δρόμον ἐπήγαιναν ὁ ἓνας, ἀπὸ ἄλλον ὁ ἄλλος.

Ὁ Μπελοδημος ἐσκέφθη : «Φουρτούνα εἶναι καὶ θὰ περᾶση. Θὰ τὸ καταλάβῃ τὸ λάθος του καὶ θὰ μετανοήσῃ».

4. Μίαν ἡμέραν ὁμως ἦλθεν ὁ δικαστικὸς κλητῆρ καὶ τοῦ ἐκοινοποίησεν ἀγωγὴν.

«Δὲν πρέπει νὰ σπρώξω τὰ πράγματα», ἐσυλλογίσθη ὁ Μπελοδήμος.

Πηγαίνει εἰς τὸν ἐφημέριον τοῦ χωριοῦ καὶ τοῦ διηγείται ὅ,τι συνέβη :

— Δὲν εἶναι καλὰ πράγματα, παπά μου, νὰ ἔχω τὴν εὐχή σου. Σὲ παρακαλῶ, μίλησέ του, ὅ,τι θέλει νὰ γίνη μὲ τὸ καλό. Εἴμαστε ἐμεῖς, φτωχοὶ ἄνθρωποι, γιὰ τὰ δικαστήρια;

Ἐκεῖνος ἐκάλεσε τὸν Λυκούση καὶ τοῦ λέγει :

— Δὲν εἶναι καλὰ πράγματα αὐτὰ ποὺ γίνονται. Ἡ ἀγλαδιὰ εἶναι τοῦ Μπελοδήμου. Τὸ ξέρει ὅλο τὸ χωριό. Ἄλλὰ γιὰ νὰ παύση ἡ φιλονικία, νὰ τὴν μοιράσετε.

Ἐκεῖνος, μόλις τὸ ἤκουσεν, ὠργίσθη φοβερά. Ὁμίλησε μάλιστα πρὸς τὸν ἱερέα μὲ τρόπον ἀπρεπῆ.

— Ἄλλη φορὰ μὴν ἀνακατεύεσαι, παπά μου, στὶς δικές μας δουλειές. Καὶ ὅ,τι ἔχομε οἱ δύο μας, θὰ τὸ ξεδιαλύνη τὸ δικαστήριο.

5. Ἦρχισαν τὰ δικαστήρια. Σήμερον νὰ ἐξετασθοῦν οἱ μάρτυρες. Αὔριον νὰ ἐτοιμασθοῦν τὰ χαρτιά. Μεθαύριον νὰ υπάγη τὸ δικαστήριο ἐπὶ τόπου, νὰ ἴδῃ ποῖος πραγματικῶς ἔχει δίκαιον.

Τέλος, ἔπειτα ἀπὸ πολλά, ἐδημοσιεύθη ἡ ἀπόφασις ὑπὲρ τοῦ Μπελοδήμου.

Ὁ Λυκούσης ἔγινε θηρίον. Κατέφυγεν εἰς ἀνώτερον δικαστήριο. Τὰ δικαστικά ἔξοδα ἐτριπλασιάσθησαν τώρα. Ἀπὸ δεκάδες χιλιάδων δραχμῶν ἐφθάσαμεν εἰς πολλὰς ἑκατοντάδας χιλιάδων. Τὰ ἔσοδα τοῦ κήπου δὲν ἐφθάναν διὰ τὰ ἔξοδα τῆς δίκης. Καὶ ἡ ὀριστικὴ ἀπόφασις, ἔπειτα ἀπὸ πολὺν καιρὸν, ἦτο πάλιν ὑπὲρ τοῦ Μπελοδήμου.

Καὶ τώρα : νέα δίκη διὰ τὴν πληρωμὴν τῶν ἐξόδων καὶ διὰ τὸ χρέος. Χρεωμένος εἶναι ὁ κῆπος, χρεωμένη καὶ ἡ μικρὰ οἰκία τοῦ Λυκούση. Οἱ δανεισταὶ ἔλαβον τὴν ἄδειαν τοῦ δικαστηρίου νὰ πωλήσουν τὸν κῆπον καὶ τὴν οἰκίαν εἰς τὸν πλειστηριασμόν. Ὁ Μπελοδήμος ἠγόρασε καὶ τὰ δύο κτήματα.

6. Τὴν ἐσπέραν ὁ Λυκούσης συναντᾷ τὸν κουμπάρον του καὶ τοῦ λέγει μὲ θυμόν :

- Εὐχαριστήθηκες ;
- Ἐγὼ νὰ εὐχαριστηθῶ ; Εἰς τί ;
- Νὰ μᾶς κάμῃς ἔξωση, νὰ μᾶς πετάξῃς ἔξω !
- Ἐχεις ἄδικο, κουμπάρε. Δὲν τὸ ἔκαμα γι' αὐτό.
- Ἀλλά ;
- Γιὰ νὰ μὴ σᾶς πετάξουν ἄλλοι.
- Καὶ ἤθελες νὰ τὸ κάμῃς ἐσύ, γιὰ νὰ εὐχαριστηθῆς ;
- Πάντοτε πικρόλογος, κουμπάρε μου. Ὁχι. Τὸν ἐπῆρα τὸν κῆπο καὶ τὸ σπίτι, γιὰ νὰ μείνετε μέσα. Θέλω νὰ μείνῃς γείτονάς μου.

— Πάλιν ἄρχισες τὰ χαρίσματα ;

— Μὴ βιάζεσαι. Καὶ αὐτὸ θὰ τὸ κάμω, ἂν θέλῃς. Ἄλλὰ λέγω, ὅτι ἔτσι θὰ μοῦ πληρώσης τὸ χρέος σου μὲ τὴν ἡσυχία σου. Οἱ ἄλλοι δὲ θὰ σὲ περιμέναν. Θὰ ἐργασθῆς καλύτερα τὸν κῆπο, κι ἔπειτα ἀπὸ ὀλίγα χρόνια θὰ εἶναι πάλι ὅλα δικά σου.

Ὁ θυμὸς τοῦ Λυκούση ἤρχισε σιγὰ σιγὰ νὰ καταλίπη. Ἐνεθυμήθη τὰ χρόνια, κατὰ τὰ ὁποῖα ἦσαν ἀγαπημένοι. Ἐσκέφθη τοὺς λόγους τοῦ ἱερέως καὶ τοῦ κουμπάρου του καὶ εἶδεν ὅτι εἶχε πολὺ ἄδικον. Οἱ ὀφθαλμοὶ του ἐδάκρυσαν. Ἐπειτα ἠρώτησε δειλὰ :

— Ἀλήθεια, κουμπάρε ;

— Ἀλήθεια, τ' ὀρκίζομαι στὸ λάδι ποὺ σὰς ἔβαλα.

Ὁ Λυκούσης ἤρπασε τὴν χεῖρα τοῦ κουμπάρου του καὶ τὴν ἔσφιξε δυνατά.

— Σ' εὐχαριστῶ. Ὁ Θεὸς νὰ σοῦ τὸ πληρώση !

7. Ἐν τῷ μεταξὺ ἔφθασαν εἰς τὰς οἰκίας των.

— Καληνύχτα, κουμπάρε.

— Καλή σου νύχτα, εὐχαριστῶ.

* Καὶ ἔσφιξαν πάλιν τὰς χεῖρας των. Ἄλλὰ τὴν στιγμὴν ἐκεῖνην κάτι τι ἐνεθυμήθη ὁ Μπελοδήμος καὶ λέγει σιγὰ εἰς τὸν κουμπάρον του :

— Τὴν ἀγλαδιά, κουμπάρε, νὰ τὴν κόψωμε. Νὰ τὴν κόψωμε καὶ νὰ τὴν κάψωμε, νὰ γίνῃ στάχτη.

— Ὁχι, λέγει ὁ Λυκούσης. Νὰ μὴ τὴν κόψωμε. Θέλω νὰ τὴν βλέπουν νὰ παιδιά μας καὶ ν' ἀποφεύγουν, ὅσο μποροῦν, τὶς φιλονικίες καὶ τὰ δικαστήρια.

Ἡ ΩΡΑΙΟΤΕΡΑ ΕΝΔΥΜΑΣΙΑ

1. Ὁ Κώστας ἦτο δώδεκά ἐτῶν παιδί καὶ ἠγάπα πολὺ τοὺς γονεῖς του, τὰ γράμματα καὶ κάτι ἄλλο ἀκόμη: τὸ κολύμβημα.

᾿Ω! πῶς τὸ ἠγάπα τὸ κολύμβημα!...

Τοῦ ἤρεσκε νὰ παίζει μέσα εἰς τὸ ἥσυχον κύμα, νὰ γλυστορᾷ ὡσάν δελφίни, νὰ κάμνη μακροβούτια, νὰ βλέπη θολὰ τὰ φύκια εἰς τὸν βυθὸν τῆς θαλάσσης.

Ὅταν ἦσαν μεγάλα τὰ κύματα, αὐτὸς δὲν ἐφοβεῖτο. Ἡ θάλασσα σιγὰ σιγὰ τὸν εἶχε κάμει γενναῖον. Καθὼς τὰ κύματα τὸν ἐσήκωναν, τοῦ ἐφαίνοντο ὡς ἄλογα ἀτίθασα, τὰ ὁποῖα τὸν εἶχαν εἰς τὴν ῥάχιν των καὶ τὸν ἀνετίνασαν, διὰ νὰ τὸν κρημνίσουν. ᾿Αλλ' αὐτὸς μὲ τὰς χεῖρας του, τὰς ὁποίας ἀνοιγόκλειε, διηύθυνε τοὺς ἀφρισμένους χαλινούς των...

Τὴν ἠγάπα διὰ τοῦτο πολὺ τὴν θάλασσαν ὁ Κώστας. Τὸν ἐνανούριζε μὲ τὸν ἥσυχον φλοῖσβόν της, τοῦ ἐνέπνεε θάρρος μὲ τὸν ῥόχθον τοῦ θυμοῦ της καὶ τὸν ἔκαμνε ν' ἀγαπᾷ τὸν κίνδυνον. Καὶ τί δροσερὸν ποὺ ἦτο τὸ ἀεράκι της καὶ τί ὠραῖα ποὺ ἐμοσχοβολοῦσαν τὰ φύκια της, τὰ ὁποῖα ὁμοίαζαν μὲ πράσινα κεντήματα...

2. Μίαν Κυριακὴν ὁ Κώστας εἶχε κατεβῆ πάλιν εἰς τὴν παραλίαν. Ἐφύσα ἡσυχος μπάτης. Τί ὠραία ἡμέρα διὰ κολύμβημα!

Ὁ Κώστας παρετήρησε μὲ ἀγάπην τὴν θάλασσαν. Μία φωνὴ τοῦ ἔλεγεν ἀπὸ μέσα του:

— Κολύμπα, κολύμπα! Τί ὠραία ἡ θάλασσα. Ἀκόμη στέκεσαι;

Ζωηρὰ ἐπιθυμία ἐκυρίευσεν τὴν ψυχὴν του. Ἀλλὰ μία ἄλλη φωνὴ τοῦ ἐψιθύριζε:

— Μὴν κολυμπᾶς, Κώστα, μὴν κολυμπᾶς.

Τὴν φωνὴν αὐτὴν ἐνόμιζεν ὁ Κώστας, ὅτι ἤκουεν ἀπὸ τὴν καινουργῆ του ἐνδυμασίαν, τὴν ὁποίαν εἶχε πρωτοφορέσει τὴν ἡμέραν ἐκείνην.

Ἀλήθεια, πόσον κομψή, πόσον ὠραία ἐνδυμασία ἦτο ἐκείνη! Κατάλευκη, λινή. Τὴν εἶχε ράψει ἡ μητέρα του μὲ τὰς ἰδίας τῆς χεῖρας. Καὶ ὁ Κώστας τὴν ἐφόρει μὲ μεγάλο καμάρι.

Πῶς ἦτο λοιπὸν δυνατὸν τὴν ὀλοκάθαρον ἐνδυμασίαν του νὰ τὴν ἀφήσῃ ἔξω εἰς τὴν παραλίαν, ἐπάνω εἰς τὰ χαλίγια, καὶ αὐτὸς νὰ τριγυρνᾷ μέσα εἰς τὴν θάλασσαν;

— Ὅχι, ἐσκέφθη. Δὲ θὰ κολυμπήσω.

Καὶ ἐπειδὴ εἶχε θέλησιν καὶ δὲν μετέβαλλε τὰ ἀποφάσεις του, δὲν ἐξήλευσεν ἓνα παιδίον, πού τὸ ἔβλεπε νὰ κολυμβᾷ ἐκείνην τὴν στιγμὴν ἐκεῖ πλησίον.

Ὁ Κώστας εὔρε τὰ πλέον καθαρὰ πετραδάκια τῆς ἀκρογιαλιάς, ἐκάθισεν ἐκεῖ μὲ προσοχήν, καὶ ἐκοίταζε τὰ πλοῖα, τὰ ὁποῖα ἦσαν ἀραγμένα μακρὰν.

3. Αἴφνης ἀκούει φωνὰς πλησίον του:

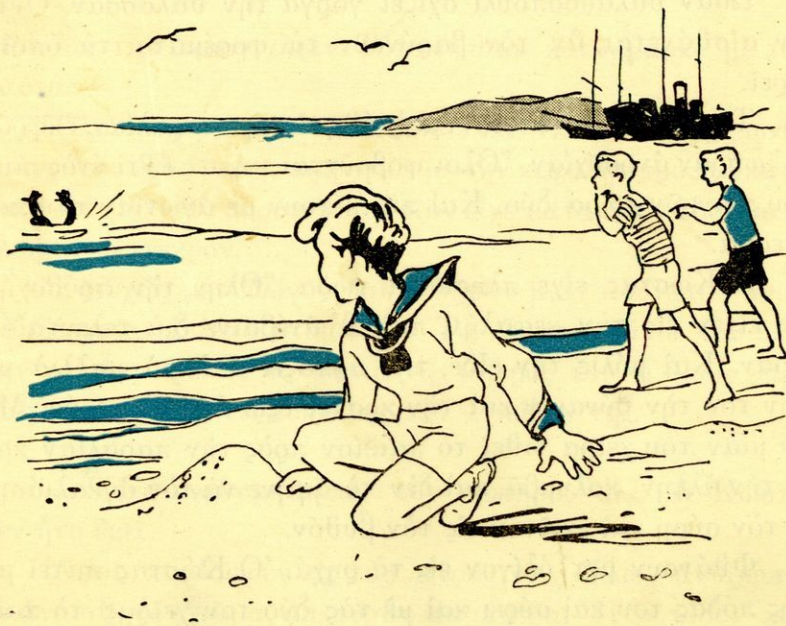
— Ὁ Ἀντώνης τῆς Μήτραινας πνίγεται! Πάει, χάνεται!

Ἐκεῖ, ἐμπρὸς του ἀρκετὰ βαθιά, ὁ Κώστας βλέπει δύο

χέρια νὰ κτυποῦν δυνατὰ τὴν θάλασσαν καὶ ἓνα κεφάλι νὰ βουλιάζη καὶ νὰ χάνεται κάτω ἀπὸ τὸ νερόν. Ἦτο τὸ παιδίον, τὸ ὁποῖον ἐκολύμβα. Τὸ δυστυχισμένον εἶχε προχωρήσει πολὺ βαθιά, καί, ἐπειδὴ δὲν ἤξευρε καλὰ νὰ κολυμβᾷ, ἀπέκαμεν εἰς τὸν δρόμον καὶ ἐπάλαιε μὲ τὰ μικρὰ κύματα καὶ μὲ τὸ νερόν. Μερικὰ παιδιά τὸ εἶχαν ἰδεῖ καὶ ἤρχισαν νὰ φωνάζουν μὲ φρίκην!

Ὁ Κώστας τινάζεται ἐπάνω. Παρατηρεῖ τριγύρω. Κανὲν ἄλλο παιδίον δὲν εἶναι εἰς τὴν θάλασσαν. Καμμία βάρκα δὲν περνᾷ.

Μετ' ὀλίγον φαίνεται πάλιν ἡ κεφαλὴ τοῦ παιδιοῦ, ἀκούεται ὁ βόγγος, καὶ αἱ χεῖρες τοῦ κτυποῦν μὲ ἀπελπισίαν τὴν θάλασσαν, ὡς νὰ θέλουν νὰ κρατηθοῦν ἀπὸ τὸ νερόν. Ἄλλ' αὐτὸ δὲν πιάνεται, δὲν κρατεῖται, καὶ τὸ παιδίον βουλιάζει! . . .

Αἱ φωναὶ εἶχαν ἀκουσθῆ μακρότερα. Ἐκεῖ πέραν δύο ναῦται ὠθοῦν πρὸς τὴν θάλασσαν μίαν βάρκαν, ἡ ὁποία ἦτο τραβηγμένη ἔξω εἰς τὴν ξηράν, καὶ εἷς ἄλλος τρέχει νὰ φέρῃ κουτιά. Ἀλλὰ θὰ προφθάσουν;

Ἀπὸ τὴν ἀκρογιαλιὰν ἀκύνονται σπαρακτικαὶ αἱ φωναί:
— Πνίγεται! Πνίγεται! Πάει, χάθηκε!

Ἡ καρδιὰ τοῦ Κώστα κτυπᾷ δυνατά. Δὲν θὰ προφθάσῃ ἡ βάρκα, τὸ γνωρίζει. Μίαν φορὰν ἀκόμη θ' ἀνεβῆ ἡ κεφαλὴ τοῦ πνιγομένου καὶ ἔπειτα θὰ μείνῃ ἐκεῖ κάτω, μὲ ὀλάνοικτα τὰ μάτια, μὲ στόμα ἀνοικτόν, χωρὶς ψυχὴν...

4. Ὁ Κώστας λαμβάνει τὴν ἀπόφασίν του. Τραβᾷ βιαστικὰ τὸ σακκάκι του, τὸ πετᾷ πέραν καὶ ρίπτεται εἰς τὴν θάλασσαν.

Ὅσὰν θαλασσοπούλι σχίζει γοργὰ τὴν θάλασσαν. Οὔτε κὰν αἰσθάνεται, ἂν τὸν βαρύνουν τὰ φορέματα, τὰ ὁποῖα φορεῖ.

Τὸ πλῆθος, τὸ ὁποῖον ἐμαζεύθη εἰς τὴν παραλίαν, ἐκφράζει ζῶηράν ἀνησυχίαν. Ὅλοι φοβοῦνται μήπως ἀντὶ ἐνὸς παιδίου πνιγοῦν τώρα δύο. Καὶ περιμένουν μὲ ἀγωνίαν τὸ ἀποτέλεσμα.

Ὁ Κώστας εἶχε πλησιάσει τώρα. Ὅλην τὴν προσοχὴν του εἶχεν εἰς τὴν κεφαλὴν, ποῦ θ' ἀνέβαινε διὰ τελευταίαν φορὰν. Καὶ μόλις τὴν εἶδε, τὴν ἀρπάζει ἀπὸ τὰ μαλλιά μὲ ὄλην του τὴν δύναμιν καὶ τὴν κρατεῖ ἔξω ἀπὸ τὸ νερόν. Μὲ τὴν μίαν του χεῖρα ὠθεῖ τὸ παιδίον πρὸς τὴν παραλίαν καὶ μὲ τὴν ἄλλην κολυμβᾷ, καὶ δὲν τὸ ἄφηνε νὰ τὸν ἀγκαλιάσῃ, νὰ τὸν σύρῃ καὶ ἐκείνον εἰς τὸν βυθόν.

Φθάνουν μετ' ὀλίγον εἰς τὰ ρηχά. Ὁ Κώστας πατεῖ μὲ τοὺς πόδας του καὶ σύρει καὶ μὲ τὰς δύο του χεῖρας τὸ παι-

δίον ἕως τὴν ἀκρογιαλιάν. Τότε ἔφθασε καὶ ἡ βάρκα με τοὺς ναύτας.

Ὅλοι ἐτριγύρισαν τὸ παιδίον καὶ ἔκυπταν με ἀγωνίαν ἐπάνω του. Τὸ ἔθεσαν πρηνηδὸν με τὴν κεφαλὴν πρὸς τὰ κάτω, διὰ νὰ ἐκβάλῃ τὸ νερόν, τὸ ὁποῖον εἶχε καταπίει. Ἦτο κατάχλωμον ὡς νεκρόν.

Εὐτυχῶς μετ' ὀλίγον ἠσθάνθησαν μίαν ἀδύνατον πνοὴν νὰ ἐξέρχεται ἀπὸ τὸ στόμα του. Τὰ κλειστὰ μάτια του ἤνοιξαν καὶ ἀντίκρισαν τὰ μάτια τῆς μητρὸς του, ἡ ὁποία εἶχεν ἔλθει καὶ τὸ ἐκράτει τώρα εἰς τὴν ἀγκάλην της.

5. Τότε ἐνεθυμήθησαν τὸν σωτῆρα, ἀλλ' ὁ Κώστας δὲν ἦτο ἐκεῖ.

Ἀφοῦ παρέδωκεν εἰς τὰς χεῖρας τῶν ἄλλων ἀνθρώπων τὸ ἀναίσθητον σῶμα, ἀπεσύρθη παράμερα. Ἦτο τόσον κου-

ρασμένος!... Τοῦ ἐφαίνετο ὅτι θὰ ἐλιποθύμει. Τὰ αὐτιά του ἐβούριζαν καὶ ὄλα ἐστριφογύριζαν ὀλόγουρά του. Δὲν ἠδύνατο νὰ σταθῆ εἰς τοὺς πόδας του. Ἐκάθισεν εἰς μίαν πέτραν, ἀνέπνευσε δυνατά, καί, ἀφοῦ συνῆλθεν ὀλίγον, ἐπῆρε τὸ σακκάκι του καὶ διηυθύνθη εἰς τὴν οἰκίαν του. ✕

Δὲν ἐπῆγε ἀπὸ τὸν πλατὺν δρόμον τῆς παραλίας, ὅπου ἦσαν τὰ καταστήματα καὶ τὰ καφενεῖα, ἀλλὰ μέσα ἀπὸ τοὺς στενοὺς καὶ παράμερους δρομίσκους. Ἡ ἐνδυμασία του ἦτο εἰς κακὴν κατάστασιν. Τὸ σακκάκι του ἦτο τσαλακωμένον καὶ λερωμένον. Τὸ πανταλόνι του ἦτο κολλημένον ἐπάνω του καὶ ἔσταζε θάλασσαν. ✕

Ὅταν ἐπέρνα, αἱ γειτόνισσαι τὸν ἐκοίταζαν μὲ βλέμμα ἐπιπλήξεως, ὡς νὰ ἤθελαν νὰ εἶπουν:

— Τὸ κακόπαιδο! Ἐπαίξε καὶ ἔπεσε στὴ θάλασσα. Κρῖμα στὰ ὄμορφα καινούργια ροῦχα!

— Δὲν ἔπαίξα! Ἐσωσα μία ζωὴ! ἠμποροῦσε νὰ εἰπῆ.

Ἄλλὰ δὲν εἶπε τίποτε. Ἄς ἔλεγαν ὅ,τι ἤθελαν.

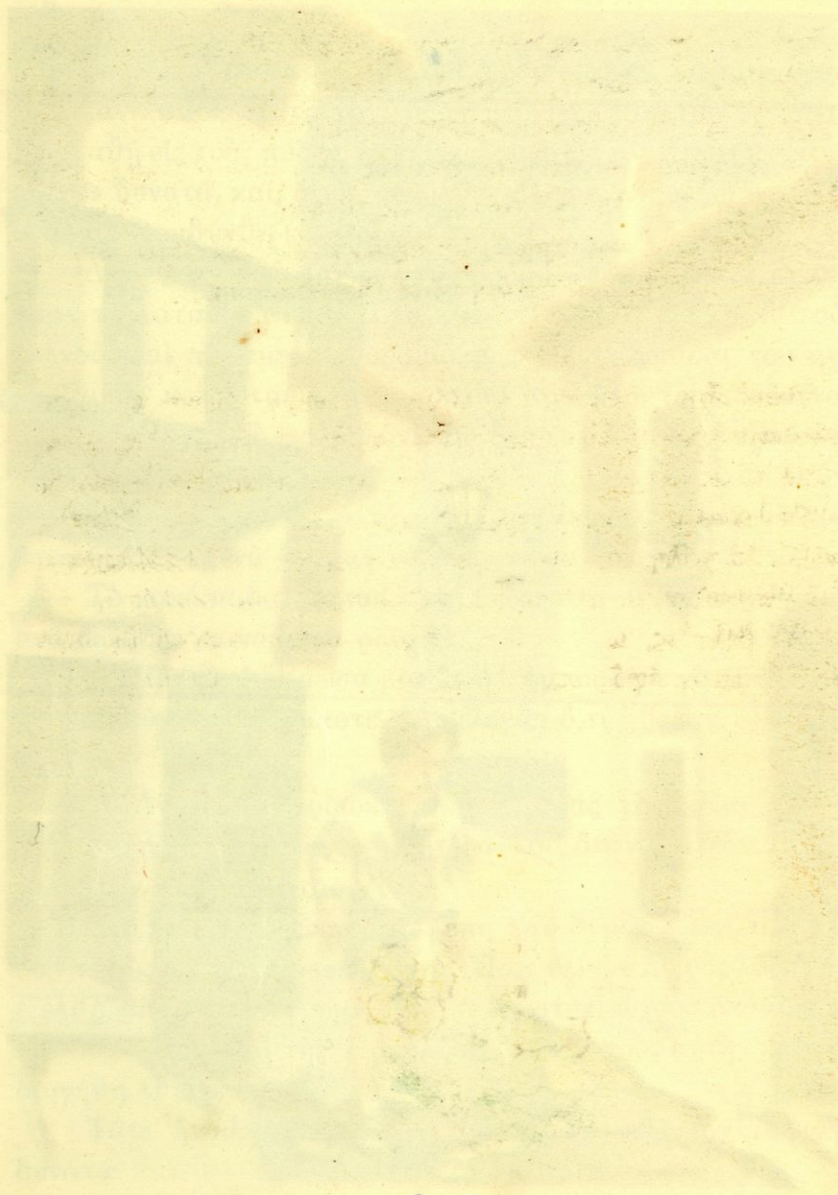
6. Ἀνέβη μὲ καρδιοκτύπι ὁ Κώστας τὴν κλίμακα τῆς οἰκίας των. Τί θὰ ἔλεγεν ἡ μητέρα του, ὅταν θὰ τὸν ἔβλεπε εἰς αὐτὴν τὴν κατάστασιν;

Καὶ ἀλήθεια. Ἐκπληξίς, λύπη καὶ θυμὸς ἐξωγραφίσθησαν εὐθύς εἰς τὸ πρόσωπόν της. Παρ' ὀλίγον πικρὸς λόγος νὰ ἐξέλθῃ ἀπὸ τὰ χεῖλη της. Ἄλλ' ὁ Κώστας, ὠχρὸς ἀκόμη ἀπὸ τὴν συγκίνησιν καὶ τὴν ἐξάντλησιν, ἔτρεξε πρὸς αὐτὴν καὶ τῆς διηγήθη τὶ εἶχε συμβῆ.

Τότε ἠνοιξεν ἐκεῖνη τὴν ἀγκάλη της καὶ τὸν ἔσφιγγε δυνατά.

— Καὶ ἂν ἐπνίγεςο καὶ σύ, παιδί μου; τοῦ εἶπε μὲ τρέμουσαν φωνήν. Καὶ τὰ δάκρυα ἔρρεαν ἀπὸ τοὺς ὀφθαλμούς

της και ανετρίχιαζεν εις την σκέψιν, ὅτι ἐκινδύνευσε τὸ παιδί της. Καὶ τὸν ἐπέπληττε τρυφερά, θωπευτικά. Ἄλλ' ὁ Κώστας ἠσθάνετο, ὅτι ἦτο εὐχαριστημένη ἀπὸ αὐτόν.

Ὁ πατέρας τοῦ Κώστα ἦτο εἰς τὸ καφενεῖον καὶ ἐκεῖ ἔμαθε τί συνέβη. Ἦλθε βιαστικὰ εἰς τὸ σπίτι. Ὅταν εἶδε τὸν Κώστα, τὸν ἐσῆκωσεν ὑψηλά, τὸν ἐφίλησε καὶ ἐσκούπισε κρυφὰ ἓνα δάκρυ... αὐτός, ὁ ὁποῖος ποτὲ δὲν ἐδάκρυσε.

Αὐτὰ ἔχει φέρεῖ εἰς τὸν νοῦν του τώρα ὁ Κώστας παρατηρῶν τὴν λινὴν ἐνδυμασίαν, τὴν ὁποίαν μὲ στοργὴν φυλάσσει ἀπὸ τότε. Ὅταν τὴν βλέπῃ, πάντοτε ἐπαναβλέπει ἐμπρὸς του μίαν ἀπὸ τὰς ὠραιότερας στιγμὰς τῆς ζωῆς του. Αἰσθάνεται εἰς τὰ χεῖλη του τὰ φιλήματα τῆς μητέρας του καὶ ἐπάνω εἰς τὸ μάγουλόν του τὸ δάκρυ τοῦ πατρὸς του.

ὦ! βεβαίως, αὕτῃ εἶναι ἡ ὠραιότερα ἐνδυμασία ἀπὸ δσας ὁ Κώστας ἐφόρεσεν ἕως τώρα.

ΤΙ ΛΕΓΕΙ Η ΘΑΛΑΣΣΑ

Όταν ή θάλασσα γλυκά
στην άμμο ψιθυρίζει,
σά νά τή νανουρίζει,
τί τάχα λέει μυστικά,
τί λέει σι' άκρογιάλι;
Του λέει: «Άκρογιάλι,
μήν άπ' τόν φλοϊσβο γελαστής
και στών νερών μου κοιμηθής
τήν ήσυχη άγκάλη!
Μή στη γαλήνη πιστευθής
θάρθη κι άνεμοζάλη».

Κι όταν ή θάλασσα μ' όργι
κυλά τά κύματά της,
κι άφρίζουν τά βουνά της
και φοβερά άχολογή,
τί λέει άραγε στη γή
μέ τά μουγκρίσματά της
ή άγριά της ή κραυγή;
Λέει ή κραυγή εκείνη:
«Τόν κόσμο θά χαλάσω,
άλλ' όμως θά περάσω,
και θάρθη και γαλήνη!».

Δ. Βικέλιος

ΘΕΛΩ ΝΑ ΚΤΙΣΩ ΕΝΑ ΣΠΙΤΑΚΙ

Θέλω νὰ κτίσω ἕνα σπιτάκι
στή μοναξιά καὶ στή σιωπή.
Ξέρω μιὰ πράσινη ραχούλα.
—Δὲ θὰ τὸ κτίσω ἐκεῖ.

Ξέρω στή χώρα τὴ μεγάλη
τὸν πλούσιο δρόμο, τὸν πλατὺ,
μὲ τὰ πλατάνια καὶ τοὺς κήπους.
—Δὲ θὰ τὸ κτίσω ἐκεῖ.

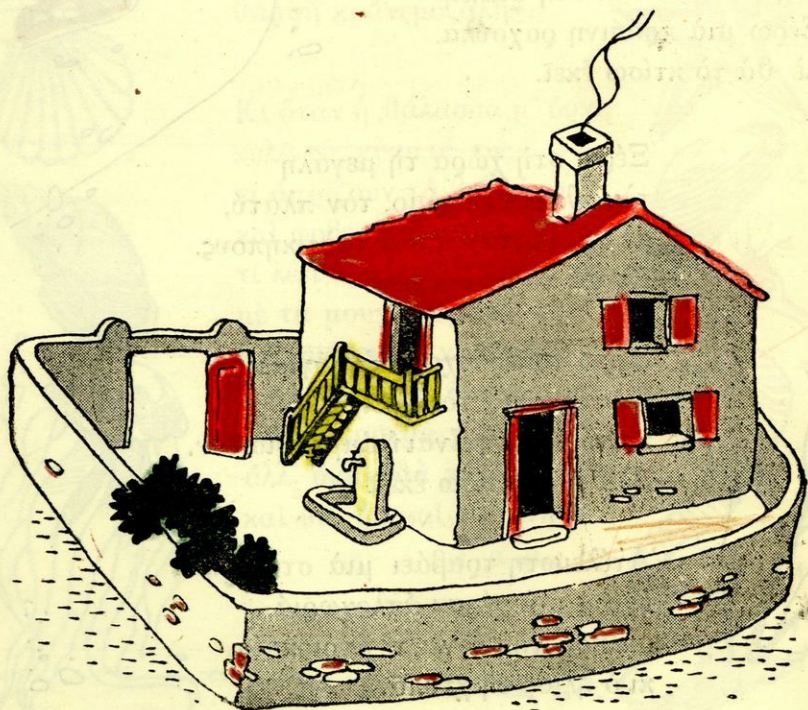
Ξέρω τὸ πρόσχαρο ἀκρογιάλι,
ὅλο τὸ κῦμα τὸ φιλεῖ,
κρινόσπαρτη εἶναι ἢ ἀμμουδιά τοι.
—Δὲ θὰ τὸ κτίσω ἐκεῖ.

Ἀτέλειωτη τραβάει μιὰ στράτα,
σχίζει μιὰ χέρσα ἀπλοχωριά,
σκληρὰ τὴ δέρνει τ' ἀγριοκαίρι
κι ὁ ἥλιος τὴ χτυπᾷ.

Μιά στράτα χλιοπατημένη,
τόν καβαλάρη νηστικό,
τόν πεζοπόρο διψασμένο
θάφτει στόν κουρνιαχτό.

Έκει τὸ σπίτι μου θὰ κτίσω
μὲ μιὰ βρυσούλα στὴν αὐλή,
πάντα ἢ γωνιά του νὰ καπνίζει
κι ἡ θύρα του ἀνοιχτή.

Κ. Παλαμᾶς

Δ. ΑΠΟ ΤΗΝ ΘΡΗΣΚΕΥΤΙΚΗΝ ΖΩΗΝ

Η ΠΡΟΣΕΥΧΗ

Γλυκὸ τοῦ κόσμου στήριγμα
ἀθάνατη Μαρία,
ἐσὺ ποὺ ἀκούς τὴ δέηση,
ποὺ ὑψώνουν τὰ παιδιά,
ἄκου κι ἐμᾶς, ποὺ ὑψώνουμε
σ' ἐσὲ τὴν προσευχή μας,
ποὺ ἀπ' τὴν πιστὴ ψυχὴ μας
βγαίνει γιὰ Σὲ θερμά!

Ἔχε, Κυρά, στὴ σκέπη Σου
τὴν πικραμένη χήρα·
στὸν πεινασμένον ἄνοιξε
εὐσπλαχνικὴ τὴ θύρα!
Δῶσε τοῦ σκλάβου, Δέσποινα,
ἐλεύθερη πατρίδα,
τοῦ ναύτη τὴν ἐλπίδα,
ποὺ πλέει στὴν ξενιτιά!

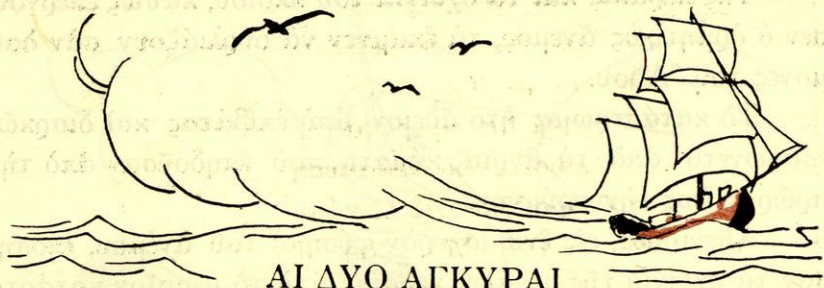
Εὐλόγησε τὰ ὄνειρατα
τοῦ βρέφους, πὸν κοιμᾶται,
ὀδήγησε τὰ βήματα
τῆς κόρης, πὸν φοβᾶται·
στεῖλε δροσιὰ κι ἀνάπαυση
στοῦ ἀρρώστου τὸ λικνάρι,
ἔχε στὴ θεία Σου χάρη
τὰ μαῦρα τὰ φτωχά!

Τὴ μάνα παρηγόρησε,
πῶχει παιδι στὰ ξένα,
καὶ χύσε μιὰν ἀχτίνα Σου
εἰς τὸν τυφλό, Παρθένα!
Τὸ χέρι ἐκεῖνο ἀντάμειψε,
πὸν τ' ὄρφανὸ χορταίνει,
πὸν τὸ κορμὶ θερμαίνει
τοῦ μαύρου τοῦ γυμνοῦ!

Στεῖλε, σεμνὴ βασίλισσα,
στοὺ πλάσμα σου γαλήνη,
χύσε στὰ στήθη τ' ἄκαρδα
ἀγάπη, ἐλεημοσύνη!
Χάρισε τὸ χαμόγελο
στὰ πικραμένα χεῖλη!
Κάμε νὰ γίνουν φίλοι
ὁ ἐχθρὸς μὲ τὸν ἐχθρό!

Στ. Μαριζώκης

ΑΙ ΔΥΟ ΑΓΚΥΡΑΙ

1. Ἐταξίδεα ἀπὸ τὸ Γύθειον μαζὶ μὲ τὸν πατέρα μου καὶ ἠρχόμεθα εἰς τὸν Πειραιᾶ διὰ θαλάσσης. Ἠρχόμην διὰ νὰ δώσω εἰσαγωγικὰς ἐξετάσεις εἰς τὸ Πανεπιστήμιον.

Ὁ πλοίαρχος, ἓνας μεσόκοπος, τολμηρὸς καὶ εὐσεβὴς ναυτικός, ἦτο παλαιὸς φίλος τοῦ πατρὸς μου.

— Φαίνεται σωστὸς θαλασσόλυκος, ἐσκέφθην ὅταν τὸν ἐγνώρισα.

Ἀργότερα, ὅταν ἐπερνούσαμεν τὸν Κάβο — Μαλέαν, γαλήνη ἐπεκράτει εἰς τὴν θάλασσαν, πρᾶγμα σπάνιον διὰ τὸ μέρος ἐκεῖνο.

— Θὰ σοῦ διηγηθῶ μίαν τρικυμίαν, πὺ ἐγνώρισα εἰς τὸ μέρος τοῦτο ἐδῶ, μοῦ εἶπεν ὁ πατήρ μου. Πηγαίνουν τώρα τριάντα περίπου χρόνια. Ἐταξίδεα τότε μὲ ἰστιοφόρον. Καθὼς ἐπλησιάζαμεν εἰς τὸν Μαλέαν, ἐνθυμοῦμαι ὅτι τότε ἐγνώρισα τὴν μεγαλύτεραν τρικυμίαν πὺ εἶδα εἰς τὴν ζωὴν μου.

Τὰ κύματα ἐσηκῶνοντο σὰν βουνά. Καὶ μεταξὺ τοῦ ἐνὸς καὶ τοῦ ἄλλου κύματος ἐσηματίζετο ἄβυσσος. Κατ' αὐτὸν τὸν τρόπον, πότε εὕρισκόμεθα εἰς τὸ βάθος τῆς φοβερᾶς ἐκείνης ἀβύσσου, ἀπὸ τὴν ὁποίαν δὲν εἶχαμεν ἐλπίδα νὰ διαφύγωμεν, καὶ πότε ἀντικρύζαμεν ἀπὸ τὸ ὕψος τοῦ κύματος τὴν ἀβυσσον, πὺ μᾶς ἐπερίμενεν...

Τὰς κεραίας καὶ τὰ σχοινία τοῦ πλοίου, καθὼς ἐπεροῦσαν ὁ ὀρμητικὸς ἄνεμος, τὰ ἔκαμνεν νὰ οὐρλιάζουσαν ὡς δαίμονες τοῦ Ἄδου.

Τὸ κατάστρωμα ἦτο ἄδειον ἀπὸ ἐπιβάτας καὶ διαρκῶς ἐσαρῶνετο ἀπὸ τὰ ἄγρια κύματα, πὺν ἐπηδοῦσαν ἀπὸ τὴν πρῶραν ἕως τὴν πρῶμην.

Αἰφνιδίως, εἰς ἓνα ἰσχυρὸν φύσημα τοῦ ἀνέμου, ἐκόπησαν τὰ σχοινία τῆς μεγάλης κεραίας ἀπὸ τὸ μεσαῖον κατάρτι. Τοῦτο ἐσήμαινε κίνδυνος - θάνατος. Ἦτο μεγάλη ἀνάγκη ἢ βλάβη νὰ διορθωθῆ τὴν ἰδίαν ἐκείνην στιγμήν. Ἀλλὰ πῶς;

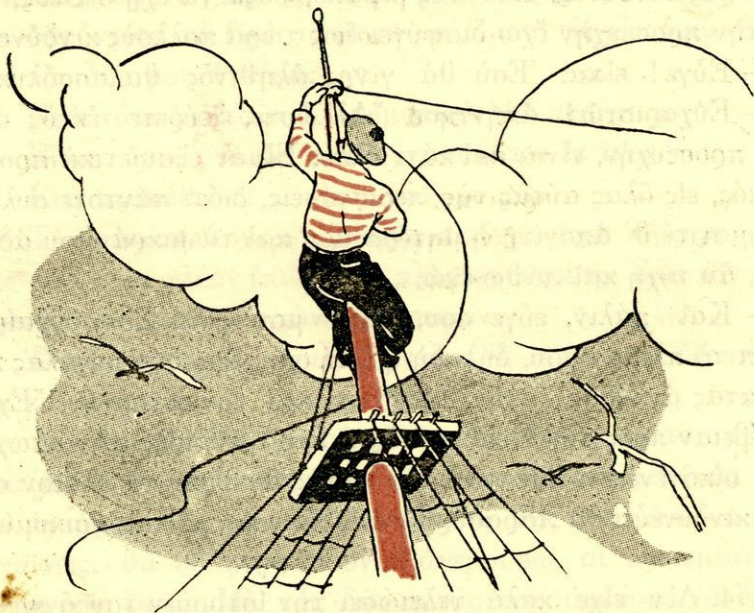
2. Ὁ πλοίαρχος διέταξε τὸ ναυτόπουλον, ἡλικίας ὡς δεκαπέντε ἐτῶν, νὰ σκαρφαλώσῃ ἀμέσως καὶ νὰ δέσῃ τὴν κεραίαν.

Ὁμολογῶ ὅτι ἐκείνην τὴν στιγμήν εἶχα πολὺ φοβηθῆ καὶ εἶχα πιστεύσει, ὅτι ἂν ἡμεῖς θὰ διεφεύγαμεν τὸν κίνδυνον, ὅμως τὸ δυστυχημένον ναυτόπουλον δὲν θὰ κατέβαινε ζωντανόν. Ὁ ἄνεμος θὰ τὸ ἤρπαζεν ὡς πούπουλον καὶ θὰ τὸ ἐπέτα μακρὰν, μέσα εἰς τὰ λυσσασμένα κύματα.

Τὸ ναυτόπουλον, μόλις ἤκουσε τὴν προσταγὴν τοῦ πλοίαρχου, κατέβη εἰς τὴν καμπίναν του καὶ μετ' ὀλίγον ἐπανήλθε.

Ἀμέσως ὕστερα ἤρχισε νὰ σκαρφαλώσῃ εἰς τὸ κατάρτι ὡς ἀγριόγατος. Ὅλοι εἶχαμεν καρφωμένα τὰ βλέμματά μας ἐπάνω του. Ἐκείνο μὴτε στιγμήν δὲν ἔμεινεν εἰς τὴν ἰδίαν θέσιν. Πότε ἐπλησίαζε τὰ κύματα, καθὼς τὸ πλοῖον ἔγερνε δεξιὰ καὶ ἀριστερά, πότε ἐτινάζετο μὲ ὀρμὴν ὑψηλά.

Ἐν τούτοις εἶχε περιπλέξει τοὺς πόδας του γύρω εἰς τὸν ἰστόν, καὶ τὰ χέρια του εἰργάζοντο μὲ καταπληκτικὴν ταχύτητα. Τέλος ἔδρασε τὴν κεραίαν, κατέβη καὶ ἀμέσως ἐπῆγε πάλιν εἰς τὴν καμπίναν του.

3. Όταν επέρασαν ὁ κίνδυνος, τὸ εἶδα νὰ ἔχῃ ἀκουμπήσει εἰς τὴν κουρπαστὴν τοῦ πλοίου καὶ νὰ τραγουδᾷ εὐθύμα.

Τὸ ἐπλησίασα καὶ τὸ ἠρώτησα :

— Δὲν ἐφοβήθης, ὅταν σὲ διέταξεν ὁ πλοίαρχος νὰ δέσῃς τὴν κεραϊάν, ἐκεῖ ἐπάνω εἰς τὴν κορυφὴν τοῦ καταρτιοῦ ;

— Δὲν θὰ ἔλεγα τὴν ἀλήθειαν, μοῦ εἶπε, ἂν σᾶς εἰπῶ ὅτι δὲν ἐφοβήθην. Ἐφοβήθην, καὶ πολὺ μάλιστα.

— Τὸ ἠγνόησα, τοῦ εἶπα, διότι σὲ εἶδα νὰ κατεβαίνης εἰς τὴν καμπίαν σου.

— Δὲν ἔκατέβηκα ἀπὸ τὸν φόβον μου, κύριε, ἀπήντησε. Ἐκατέβηκα, διότι δὲν παραλείπω ποτὲ τὴν συμβουλὴν τῆς μητέρας μου, πού μοῦ ἔλεγε νὰ προσεύχωμαι, ὅταν πρόκειται νὰ ἐκτελέσω ἐπικίνδυνον ἐργασίαν, ἢ ὅταν βλέπω, ὅτι μὲ ἀπειλεῖ

σοβαρός κίνδυνος. Καὶ σᾶς βεβαιῶ, δόξα νὰ ἔχη ὁ Θεός, ὅτι μὲ τὴν προσευχὴν ἔχω διαφύγει ἕως τῶρα πολλοὺς κινδύνους.

— Εὖγε! εἶπα. Ἐσὺ θὰ γίνῃς ἀληθινὸς θαλασσόλυκος.

— Εὐχαριστῶ! ἀπήντησε. Ἄλλωστε, ξεύρετε ἐκτὸς ἀπὸ τὴν προσευχὴν, εἶναι καὶ κάτι ἄλλο. Εἶμαι ἐξαιρετικὰ προσεκτικὸς, εἰς ὅλας αὐτὰς τὰς περιστάσεις, διότι πάντοτε συλλογίζομαι τί θ' ἀπογίνῃ ἢ μητέρα μου καὶ τὰ μικρὰ μου ἀδέλφια, ἂν τύχη καὶ πάθω ἐγώ.

— Καὶ πάλιν, εὖγε σου, μικρὲ μου φίλε. Σὲ συγχαίρω, διότι τὸ πλοῖον σου, δηλαδὴ ἡ ζωὴ σου, ἔχει δύο μεγάλας καὶ δυνατάς ἀγκύρας... τὴν Εὐσέβειαν καὶ τὴν Στοργὴν. Ἐχεις εὐσέβειαν πρὸς τὸν Θεὸν καὶ ἔχεις στοργὴν πρὸς τὴν πτωχὴν σου οἰκογένειαν. Μὲ τὰς δύο αὐτὰς ἀγκύρας τὸ πλοῖον σου δὲν κινδυνεύει νὰ παρασυρθῇ ἀπὸ κανενὸς εἶδους τρικυμίας.

4. Δὲν εἶχε καλὰ τελειώσει τὴν ἱστορίαν του ὁ πατήρ μου, ὅταν ἦλθεν ἕνας ναύτης καὶ μᾶς εἶπεν, ὅτι ὁ πλοίαρχος τοῦ πλοίου θὰ ἤθελε νὰ τὸν ἐπισκεφθῶμεν κάτω εἰς τὸ γραφεῖον του.

Ὁ ναύτης μᾶς ὠδήγησεν ἐκεῖ. Ὁ πλοίαρχος εἶχεν ἐξέλθει δι' ὀλίγον, νὰ δώσῃ κάποιαν διαταγὴν.

Μοῦ ἔκαμεν ὁμως ἔκπληξιν ὅ,τι εἶδα μόλις ἐμπῆκα εἰς ἐκεῖνο τὸ γραφεῖον τοῦ πλοιάρχου. Ὑπῆρχαν ἐκεῖ δύο ὠραῖα κάδρα, κρεμασμένα ἀπὸ δύο μικρὰς καὶ χρυσὰς ἀγκύρας. Τὸ ἕνα ἦτο ἕνα κομψὸν εἰκόνισμα τῆς Θεοτόκου, ποῦ ἐκράτει μὲ στοργὴν τὸν μικρὸν Χριστόν. Τὸ ἄλλο κάδρον ἦτο μία φωτογραφία μᾶς ἀγνώστου μου, ἀλλὰ πολὺ ἀγαθῆς γραιίας.

Τὴν στιγμὴν ἐκείνην ἐμπῆκε καὶ ὁ πλοίαρχος. Μᾶς εἶδε ποῦ ἐκοιτάζαμεν τὰς δύο εἰκόνας, καὶ εἶπεν εἰς τὸν πατέρα μου.

— Ὅπως βλέπετε, ποτὲ δὲν λησιμονῶ ἐκείνους τοὺς παρη-

γορητικούς σας λόγους την ώραν τῆς φοβερῆς τρικυμίας. Ἄπο τότε ἐφρόντισα νὰ ἔχω πάντοτε μαζί μου, εἰς τὴν καμπίναν μου, τὰς δύο μου ἀγκύρας.

Ἐγὼ τότε ἐκοίταξα ἐρωτηματικὰ τὸν πατέρα μου.

— Εἶναι ὅπως τὸ ἐμάντευσες, μοῦ εἶπεν ἐκεῖνος.

Καὶ προσέθεσε :

— Τὸ ναυτόπουλον τῆς ἐποχῆς ἐκείνης ἔχει σήμερα γίνει ἕνας ἀπὸ τοὺς πλέον ἐπιδεξίους πλοίαρχους μας. Σοῦ τὸν παρουσιάζω μὲ ὄλον μου τὸν θαυμασμόν.

Ὁ πλοίαρχος, ἃς εἶχαμεν γνωρισθῆ πρὶν, μοῦ ἔδωσε τὸ χεῖρ καὶ μοῦ εἶπε :

— Δὲν ἀμφιβάλλω, μικρὲ μου φίλε, ὅτι μὲ τέτοιον πατέρα [θὰ ἔχῃς καὶ σὺ στηρίξει τὴν πίστιν σου εἰς αὐτὰς τὰς δύο ἀγκύρας. Ἄς μὴν εἶσαι ναυτικός. Εἰς τὴν Ἀθήνα πὺν πηγαίνεις, θὰ σὲ περιμένουν οἱ ἄνεμοι καὶ αἱ τρικυμῖαι τῆς κοινωνικῆς ζωῆς. Μὲ τὰς δύο αὐτάς σου ἀγκύρας νὰ εἶσαι βέβαιος, ὅτι θὰ κατορθώνης νὰ νικᾷς κάθε τρικυμίαν. Σοῦ τὸ προεξοφλῶ ἀπὸ τὴν ἰδικήν μου πείραν,

ΤΟ ΕΥΛΟΓΗΜΕΝΟ ΚΑΡΑΒΙ

—Ποῦ πᾶς, καραβάκι,
μὲ τέτοιον καιρό;
Σὲ μάχεται ἡ θάλασσα,
δὲν τὴ φοβᾶσαι;

Ἄνεμοι σφυρίζουν
καὶ πέφτει νερό...

Ποῦ πᾶς, καραβάκι,
μὲ τέτοιον καιρό;

—Γιὰ χώρα πηγαίνω
πολὺ μακρυνή,
θὰ φέξουνε φάροι
πολλοὶ νὰ περάσω.

Βοριάδες, νοτιάδες
θὰ βρῶ, μὰ θὰ φθάσω
μὲ πρίμο ἀγεράκι,
μ' ἀκέριο πανί.

—Κι οί κάβοι, ἂν σοῦ στήσουν
τὴ νύχτα καρτέρι,
κι ἀπάνω σου ἂν σπάση
τὸ κῦμα θεριό ;

Καὶ πάρη τοὺς ναῦτες
καὶ τὸν τιμονιέρη ;
Ποῦ πᾶς, καραβάκι,
μὲ τέτοιον καιρό ;

—Ψηλὰ στὸ ἐκκλησιάκι
τοῦ βράχου, ποὺ ἀσπρίζει,
γιὰ μένα ἔχουν κάμει
κρυφὴ λειτουργία.

Ὅρθὸς ὁ Χριστὸς
τὸ τιμόνι μου ἀγγίζει,
στὴν πλώρη μου στέκει
ἡ Παρθένα Μαρία.

Ζ. Παπαντωνίου

ΠΑΣΧΑ ΣΤΟ ΧΩΡΙΟ

Νύχτα βαθειά, μα τοῦ χωριοῦ
γεμάτη ἡ ἐκκλησιά·
ἔξω τὸ φῶς τοῦ φεγγαριοῦ,
μέσα φωτοχυσία.

- Χριστὸς Ἄνέστη! μὲ φωνὴ
κράζει ὁ παπὰς μεγάλη.
- Χριστὸς Ἄνέστη, χριστιανοί,
ὅλος ὁ κόσμος ψάλλει.

Καὶ μπάμ καὶ μπούμ οἱ τουφεκιῆς
καὶ τῆς καμπάνας χτύποι.
ᾠ, τί στιγμὲς αὐτὲς γλυκειῆς,
πῶς φεύγει κάθε λύπη!

Κι ἀρχίζει τώρα νὰ φωτᾶ
κι ὅλοι γοργὰ πηγαίνουν
ἐκεῖ πού αὐγὰ κι ἀρνιὰ ψητὰ
στρωμένα τοὺς προσμένουν.χ

N. I. Χατζηδάκης

Ε. ΑΠΟ ΤΟΝ ΒΙΟΝ ΤΩΝ ΑΡΧΑΙΩΝ

ΑΙ ΓΥΝΑΙΚΕΣ ΤΩΝ ΣΠΑΡΤΙΑΤΩΝ

1. Γυνή τις ἐκ τῆς Ἴωνίας τῆς μικρᾶς Ἀσίας, ἔδειχεν εἰς μίαν Σπαρτιάτιδα τὰ πολύτιμα κοσμήματά της. Ἡ Σπαρτιάτις ὁμως δὲν ἐζήλευσε διόλου τὰ κοσμήματα, διὰ τὰ ὅποια ἔκαυχᾶτο ἢ ἐξ Ἴωνίας γυνή.

— Περίμενε ὀλίγον, εἶπεν εἰς ταύτην, καὶ θὰ σοῦ δείξω καὶ ἐγὼ τὰ κοσμήματά μου.

Μετ' ὀλίγον ἦλθον τὰ τέκνα της ἐκ τῶν γυμναστικῶν ἀσκήσεων καὶ ἡ Σπαρτιάτις, δεικνύουσα αὐτὰ μὲ ὑπερηφάνειαν, εἶπεν εἰς τὴν ξένην γυναῖκα :

— Ἴδου τὰ ἰδικά μου κοσμήματα !

2. Ὁ υἱὸς μιᾶς Σπαρτιάτιδος ἐφρονεύθη εἰς τὸν πόλεμον. Μία ἄλλη Σπαρτιάτις μετέβη τότε εἰς τὴν οἰκίαν τῆς πενθούσης, διὰ νὰ τὴν παρηγορήσῃ.

— Τί μεγάλην συμφορὰν ποὺ ἔπαθες ! τῆς εἶπε.

Ἡ Σπαρτιάτις ὁμως ἀπήντησεν μὲ ὑπερηφάνειαν :

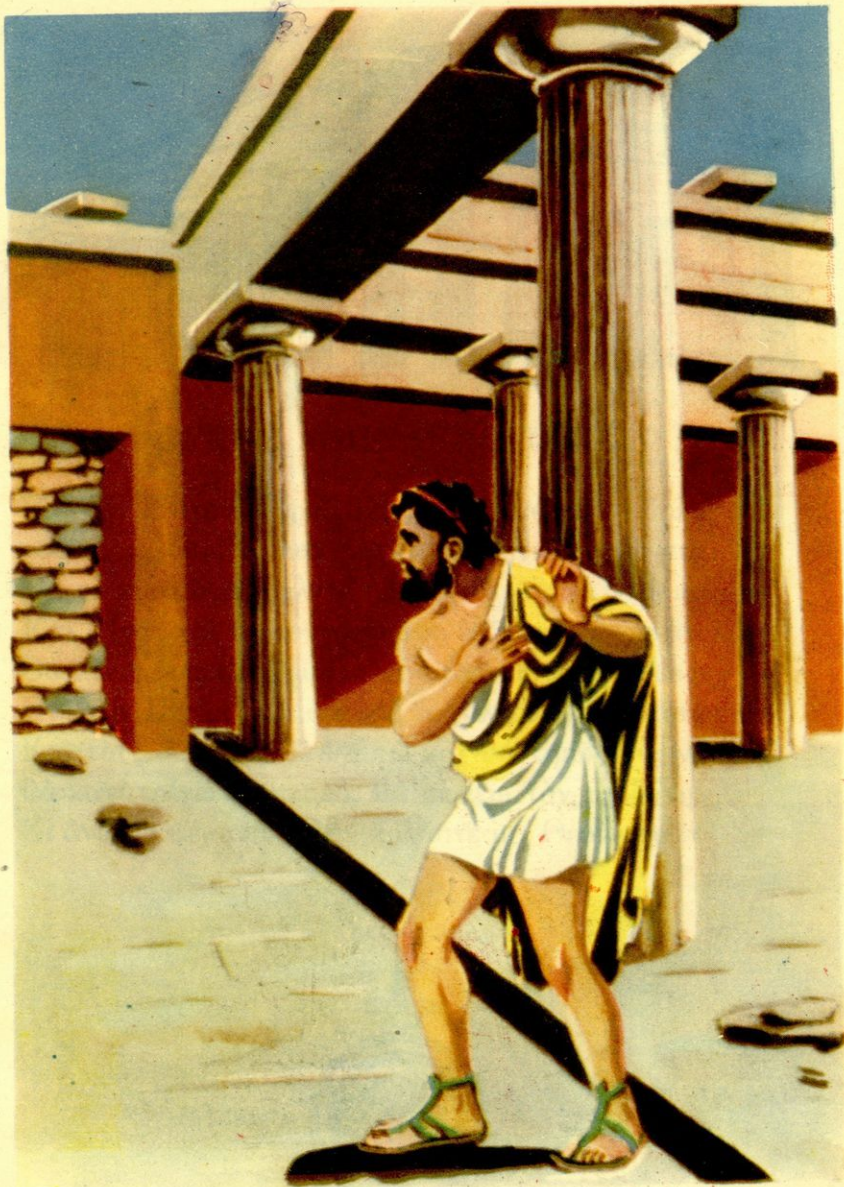
— Δὲν ἔπαθα καμμίαν μεγάλην συμφορὰν. Τὸ παιδί μου δὲν θὰ ἔζη αἰώνια, θὰ ἀπέθνησκε μίαν ἡμέραν. Καὶ εἶμαι εὐτυχισμένη, ποὺ ἀπέθανε δοξασμένον διὰ τὴν πατρίδα του, τὴν Σπάρτην.

3. Μία ἄλλη Σπαρτιᾶτις, ὅτε ἐπληροφορήθη, ὅτι ὁ υἱὸς της ἐφονεύθη εἰς τινὰ μάχην, εἶπε :

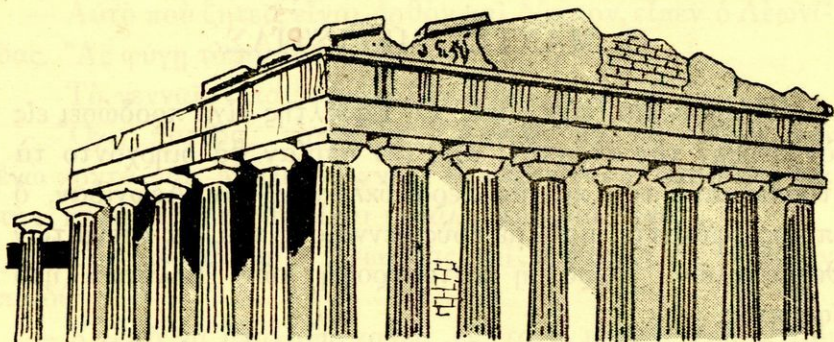
— Θάψατέ τον καὶ εἰς τὴν θέσιν του τοποθετήσατε τὸν ἀδελφόν του.

4. Ὁ προδότης Πausanίας, καταδιωκόμενος, εἶχε καταφύγει εἰς τὸν ναὸν ὡς ἰκέτης, διὰ νὰ μὴ τὸν συλλάβουν οἱ Σπαρτιᾶται καὶ τὸν θανατώσουν. Οἱ Σπαρτιᾶται, ἐπειδὴ ἦτο ἀπηγορευμένον νὰ συλλαμβάνεται ἰκέτης τῶν θεῶν, ἀφήρσαν τὴν στέγην τοῦ ναοῦ καὶ ἔκτισαν τὰς θύρας του, ἵνα ἀποθάνῃ ἐκεῖ ὁ προδότης ἐκ τοῦ ψύχους καὶ τῆς πείνης. Τὴν πρώτην πέτραν τῆς θύρας ἔθεσεν ἡ μήτηρ τοῦ Πausανίου Θεανῶ.

ΟΡΚΟΣ ΑΘΗΝΑΙΩΝ ΕΦΗΒΩΝ

Γιὰ τὴν Πατρίδα ὀρκίζονται παλληκαρίσιον ὄρκο,
κοντάρια, ἀσπίδες καὶ σπαθιὰ ὀρμητικὰ κινώντας:
«Θὰ τὰ κρατῶ τὰ ὄπλ' αὐτὰ καὶ δὲ-θὰ τὰ ντροπιάσω.
Καὶ μόνος καὶ μὲ συντροφιὰ κι ἐδῶ κι ὄπου κι ἂν λάχω.
Θὰ πολεμήσω ἀκούραστα κι ἀφρόντιστα θὰ πέσω.
Καὶ τὴν Πατρίδα μιὰ φορὰ μεγάλη θὰ τὴν κάμω.
Καὶ τοὺς δικαίους θ' ἀγαπῶ καὶ θὰ τιμῶ τοὺς νόμους,
θὰ κατατρέχω τὸν κακό, θὰ σφάζω τὸν προδότη...
Κι ἀνίσως ψέματα μιῶ, κολάστε με, Θεοί μου!»

Κ. Παλαμᾶς

9 9 9 9

Ο ΜΑΝΤΙΣ ΜΕΓΙΣΤΙΑΣ

Ἡ προδοσία εἶχε γίνει. Ὁ Ἐφιάλτης εἶχε προδώσει εἰς τὸν Ξέρξην τὴν ἀτραπὸν, ἀπὸ τὴν ὁποίαν θὰ διήρχοντο τὰ στρατεύματά του καὶ θὰ περιεκύκλωναν τὸν Λεωνίδα, ὁ ὁποῖος ἐφύλαττε, μαζὶ μὲ τοὺς γενναίους του, τὰ στενὰ τῶν Θερμοπυλῶν. Τώρα ἡ καταστροφὴ τῶν Ἑλλήνων ἦτο ἀφευκτος.

Ὁ μάντις Μεγιστίας, ὁ ὁποῖος εἶχε παρακολουθήσει τὴν ἐκστρατείαν, εἶχε κάμει τὰς θυσίας τῶν ζώων, διὰ νὰ διαβάσῃ εἰς τὰ σπλάγχνα των τὴν ἔκβασιν τῆς μάχης. Τὰ σπλάγχνα εἶχον δεῖξει κακὰ σημεῖα. Μὲ τὴν αὐγὴν ὁ θάνατος θὰ ἔκλειε τοὺς ὀφθαλμούς των. Οἱ σύμμαχοι τότε ἤρχισαν νὰ φύγουν. Ὁ ἴδιος ὁ Λεωνίδας τοὺς εἶχε συμβουλεύσει νὰ φύγουν, διότι ἡ θυσία των θὰ ἦτο ματαία.

— Ἐγὼ θὰ μείνω, τοὺς εἶπε, διὰ τὴν τιμὴν τῆς Σπάρτης.
Ἔσεῖς σωθεῖτε!

Ὁ μάντις Μεγιστίας ὁμως δὲν ἤθελε νὰ φύγῃ.

— Πήγαινε καὶ σύ, Μεγιστία... τοῦ εἶπεν ὁ Λεωνίδας. Διατί νὰ χαθῆς ἄδικα; Ἔσύ, μὲ τὴν μαντικὴν σου τέχνην, εἶσαι χρήσιμος καὶ ἄλλοῦ.

Ὁ Μεγιστίας ὁμως τοῦ ἀπήντησεν:

— Ἀφῆσέ με, βασιλιά μου, ν' ἀποθάνω μαζὶ σου. Δὲν θέλω πιά νὰ μαντεύω. Ἡ τελευταία μου μαντεία ἄς εἶναι αὐτή. Ἡ τιμὴ ν' ἀποθάνω διὰ τὴν Πατρίδα εἶναι ἀνωτέρα ἀπὸ ὅλας τὰς τιμὰς, ποῦ μοῦ φέρει ἡ μαντικὴ μου τέχνη. Ἐγὼ θὰ μείνω. Σὲ παρακαλῶ μόνον ν' ἀφήσῃς νὰ φύγῃ ὁ υἱός μου. Τὸν ἔχω μοναχογυιὸν καὶ εἶναι χρήσιμος εἰς τὸ σπίτι μου, ποῦ θὰ ὀρφανεύσῃ. Ἄς ζήσῃ αὐτὸς νὰ ἐνθυμῆται, ὅτι ὁ πατέρας του ἀπέθανε διὰ τὴν Πατρίδα.

— Αὐτὸ ποὺ ζητεῖς εἶναι ὀρθὸν καὶ δίκαιον, εἶπεν ὁ Λεωνίδα-
δας. Ἄς φύγη τὸ παιδί!

Τὸ γενναῖον παιδί ὅμως δὲν ἤθελε νὰ φύγη.

— Ὅχι, πατέρα, παρεκάλει. Ἄφησέ με νὰ μείνω καὶ
ἐγὼ κοντὰ σου. Μὴ μὲ διώχνης! Καὶ ἂν εἶναι ν' ἀποθάνω διὰ
τὴν Ἑλλάδα, αὐτὸ θὰ εἶναι μεγάλη τιμὴ γιὰ μένα.

Τότε παρενέβη ὁ Λεωνίδαο καὶ εἶπεν εἰς τὸ γενναῖον
παιδί:

— Καὶ τὸ νὰ ὑπακούῃ κανεὶς εἰς τοὺς μεγαλυτέρους του
εἶναι ἱερὸν χρέος. Ἐμεῖς θ' ἀποθάνομεν διὰ τὴν Πατρίδα.
Ἐσὺ ζῆσε διὰ τὴν Πατρίδα.

Καὶ τότε μόνον ὁ υἱὸς τοῦ Μεγιστίου ἀπεφάσισε νὰ φύγη.

Ὁ Μεγιστίας ἔμεινε μὲ τὸν Λεωνίδαο καὶ τοὺς τριακο-
σίους του. Ἐστολίσθησαν, ἐκτενίσθησαν, ἐφόρεσαν στεφάνια
εἰς τὴν κεφαλὴν των, ὅπως ἦτο συνήθεια, διὰ τὴν μεγάλην
πανήγυριν τῆς μάχης, καὶ μὲ τὴν αὐγὴν, ὅπως εἶχε μαντεύ-
σει ὁ Μεγιστίας, ἔπασαν ὅλοι ἡρωικῶς, διὰ τὴν τιμὴν τῆς
Σπάρτης.

Εἰς τὸν δοξασμένον τάφον τῶν τριακοσίων ὁ ἐπιγραμ-
ματοποιὸς Σιμωνίδης ἐχάραξε τὸ ἀθάνατον ἐπιτύμβιον, τὸ
ὁποῖον διαλαλεῖ τὴν δόξαν τῶν Θερμοπυλῶν:

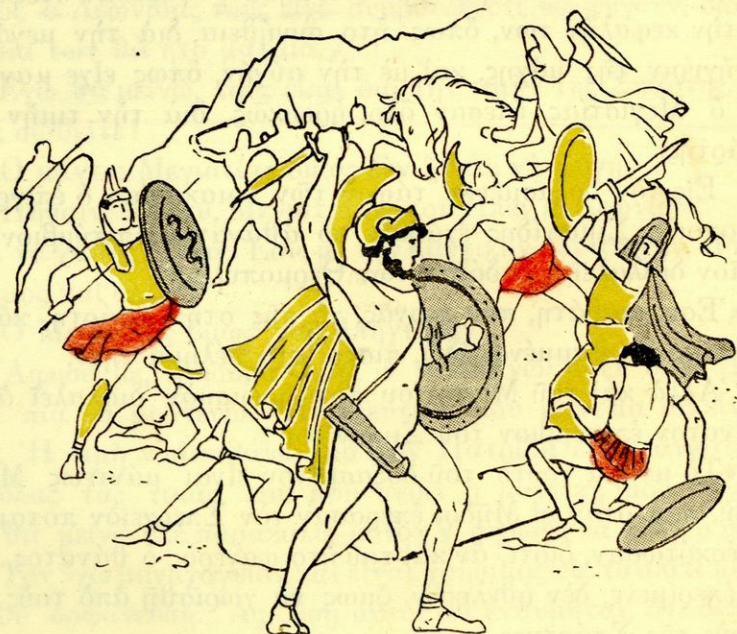
«Ἐσὺ, διαβάτη, ποὺ περνᾷς, νὰ πῆς στὴ Σπάρτη κάτω,
πὼς εἴμαστε θαμμένοι ἐδῶ, πιστοὶ στὸ θέλημά της».

† Ἀλλὰ καὶ τοῦ Μεγιστίου τὸν ἡρωισμόν διαλαλεῖ ἄλλο
ἀθάνατον ἐπιτύμβιον τοῦ Σιμωνίδου:

«Τὸ μνῆμα τοῦτο τοῦ δοξασμένου εἶναι μάντεωος Μεγι-
στίου, ποῦ, ὅταν οἱ Μῆδοι ἐπέρασαν τὸν Σπερχεῖον ποταμόν,
τὸν ἐσκότωσαν, διότι, ἂν καὶ τοῦ ἦτο φανερός ὁ θάνατος, ποῦ
τὸν ἐπερίμενε, δὲν ἠθέλησεν ὅμως νὰ χωρισθῆ ἀπὸ τοὺς ἀρ-
χηγούοις τῆς Σπάρτης».

Ὁ Μεγιστίας μοιράζεται ἔτσι τὴν αἰωνίαν δόξαν τῶν τριακοσίων, τοὺς ὁποίους ὁ ἔθνικός μας ποιητὴς Σολωμὸς προσεκάλει νὰ ἔλθουν πάλιν εἰς τοὺς νέους ἑλληνικοὺς ἀγῶνας, διὰ νὰ ἴδουν πόσον τοὺς ὠμοίασαν τὰ παιδιά των :

*ὦ Τριακόσιοι, σηκωθῆτε
καὶ ξανάλθετε μ' ἐμᾶς
τὰ παιδιά σας θέλ' ἰδῆτε
πόσο μοιάζοντε μ' ἐσᾶς!*

ΥΜΝΟΣ ΣΤΗΝ ΕΛΛΑΔΑ

Τὸ Μαραθῶνιο πεζοδρόμο ἀκολουθώντας
κι ἂν πέσουμε, τὸ χρέος μας ἔχομε κάμει.
Καὶ τὸ αἷμα τοῦ προγόνου μᾶς Λεωνίδα,
τὸ αἷμα μας—θριάμβων αἷμα—ταιριασμένο,
θὰ πορφυρώσῃ τὸν καρπὸ τὸν κοραλλένιο
καὶ τὸ σταφύλι τὸ κρεμάμενο στὸ κλῆμα.
Κι ἂν πρέπη νὰ πεθάνουμε γιὰ τὴν Ἑλλάδα,
᾽Ω θεία δάφνη! μιὰ φορὰ κανεὶς πεθαίνει!

Κ. Παλαμᾶς

Ο ΕΥΡΥΤΟΣ ΚΑΙ Ο ΑΡΙΣΤΟΔΗΜΟΣ

Ἐκ τῶν τριακοσίων Σπαρτιατῶν, οἱ ὁποῖοι εὐρίσκοντο εἰς τὰς Θερμοπύλας μετὰ τοῦ βασιλέως τῶν, τοῦ Λεωνίδου, δύο εἶχον τὴν εὐκαιρίαν νὰ σωθοῦν, ὁ Εὐρυτος καὶ ὁ Ἀριστόδημος. Ὅχι βεβαίως νὰ λιποτακτῆσουν ἀπὸ τὴν δειλίαν των, ἀλλὰ διότι δὲν ἔτυχε νὰ εἶναι ἐκεῖ τὴν ὥραν τῆς μάχης. Ὑπέφεραν ἀπὸ ὀφθαλμίαν καὶ εἶχον μεταβῆ εἰς ἓν χωρίον, τὸ ὁποῖον ἦτο παρὰ τὰς Θερμοπύλας, διὰ νὰ θεραπευθοῦν.

Ὁ Εὐρυτος, μόλις ἤκουσεν, ὅτι οἱ Πέρσαι εἶχον περικυκλώσει τοὺς Σπαρτιάτας, διέκοψε τὴν θεραπείαν τῶν ὀφθαλμῶν του, ἐξήγησε τὰ ὄπλα του καὶ εἶπεν εἰς τὸν εἴλωτα, ὁ ὁποῖος τὸν συνώδευε, νὰ τὸν ὀδηγήσῃ ἀμέσως εἰς τὸν τόπον τῆς μάχης, διότι δὲν ἔβλεπε καλά. Ἀφοῦ ὁ εἴλωτς τὸν ὀδήγησεν ἐν μέσῳ τῆς μάχης, τὸν ἄφησεν ἐκεῖ καὶ ἔφυγεν. Ὁ Εὐρυτος ἠγωνίσθη μέσα εἰς τὸ πλῆθος, ὅπως ἠδύνατο, καὶ ἔπεσε μαχόμενος.

Ὁ ἕτερος Σπαρτιάτης ὅμως, ὁ Ἀριστόδημος, ἐπέστρεψεν εἰς τὴν Σπάρτην. Καλύτερα ὅμως νὰ μὴ ἐπέστρεφεν! Οἱ συμπολίται του ἔδειξαν εἰς αὐτὸν ὄλην τὴν περιφρόνησιν. Δὲν τοῦ ὠμίλει κανεὶς, δὲν τὸν ἔχαιρέτιζε κανεὶς, δὲν τοῦ ἔδιδον τίποτε. Ἡ σύζυγός του ἐζήτηε φωτιὰν νὰ τῆς δώσουν καὶ δὲν τῆς ἔδιδον. Ἐπήγαινε εἰς τὴν βρύσιν διὰ νερὸν καὶ δὲν τὴν ἀφῆναν ν' ἀντλήσῃ.

Ὁ Ἀριστόδημος συνησθάνθη βαθέως τὴν περιφρόνησιν, τὴν ὁποίαν τοῦ ἔκαμαν οἱ Σπαρτιάται. Τὸ δὲ ἐπόμενο ἐτος, ὅτε ἔγινεν ἡ μεγάλη μάχη τῶν Πλαταιῶν, ἔσπευσε καὶ αὐτὸς ἐκεῖ διὰ νὰ πολεμήσῃ. Ἐπολέμησε γενναιώτατα καὶ ἐφονεύθη μεταξὺ τῶν πρώτων.

Οὕτω ἐξέπλυνε τὴν ἐντροπὴν του. •

ΚΑΛΛΙΚΡΑΤΙΔΑΣ

Ὁ ναύαρχος τῶν Λακεδαιμονίων Καλλικρατίδας, ἀληθινὸς Σπαρτιάτης, μὲ γνήσια ἑλληνικὰ φρονήματα, ἐπεσκέφθη τὸν Πέρσην σατράπην τῆς Λυδίας Κῦρον, διὰ νὰ ζητήσῃ χρήματα πρὸς διεξαγωγὴν τοῦ πολέμου κατὰ τῶν Ἀθηναίων.

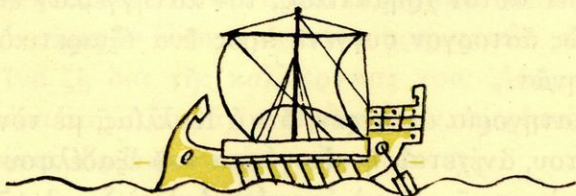
Ὅτε δὲ ὁ Κῦρος δὲν ἐδέχθη ἀμέσως τὸν Καλλικρατίδαν εἰς ἀκρόασιν, ἀλλὰ τὸν ἠνάγκασε νὰ περιμένῃ δύο ἡμέρας, ὁ γενναῖος Σπαρτιάτης ἀπῆλθεν ἐκεῖθεν πολὺ θυμωμένος.

—Ὅταν ἐπιστρέψω εἰς τὴν Ἑλλάδα, εἶπεν, ἡ πρώτη μου προσπάθεια θὰ εἶναι νὰ συμφιλιώσω τοὺς Ἕλληνας καὶ νὰ τοὺς ἐνώσω. Οὕτω θ' ἀπαλλάξω αὐτοὺς ἀπὸ τὸ αἶσχος νὰ κολακεύουν τοὺς βαρβάρους χάριν χρημάτων.

Βραδύτερον δέ, ὅταν ἐπρόκειτο νὰ γίνῃ ἡ ναυμαχία Σπαρτιατῶν καὶ Ἀθηναίων παρὰ τὰς Ἀργινούσας, οἱ περὶ τὸν Καλλικρατίδαν συνεβούλευσαν αὐτὸν ν' ἀποφύγῃ τὴν ναυμαχίαν, διότι ὁ στόλος τῶν Ἀθηναίων εἶναι πολὺ ὑπέρτερος τοῦ στόλου τῶν Λακεδαιμονίων. Ὁ Καλλικρατίδας ὁμως ἀπήντησεν :

—Ἄν καταστραφοῦν τὰ πλοῖα, οἱ Λακεδαιμόνιοι ἤμποροῦν νὰ κατασκευάσουν καὶ ἄλλα. Ἡ ἰδική μου ὁμως ἐντροπή, ἂν δειλιάσω, θὰ εἶναι ἀνεπανόρθωτος.

Ἐρρίφθη εἰς τὴν ναυμαχίαν καὶ ἐπνίγη μαχόμενος ὁ γενναῖος καὶ ὑπερήφανος Σπαρτιάτης.

Η ΠΕΝΙΑ ΤΟΥ ΑΡΙΣΤΕΙΔΟΥ

Ὁ Ἀριστείδης, ὁ ὁποῖος διὰ τὴν ἄκραν δικαιοσύνην του ἐπωνομάσθη Δίκαιος, ἦτο πολὺ πτωχός.

Ἄν καὶ διεχειρίσθη τὸ δημόσιον ταμεῖον τῆς πόλεως, οὐδέποτε ἐσκέφθη τὴν πενίαν τῆς οἰκογενείας του. Διὰ τοῦτο ἡ σύζυγός του εἶπεν εἰς αὐτὸν κάποτε :

— Τί ὥραϊα θὰ ἦτο, ἂν τὰ οἰκιακά σου οἰκονομικὰ ἐθεωροῦσες δημόσια καὶ τὰ δημόσια οἰκιακά.

Ἔνεκα τῆς πενίας του ὁ Ἀριστείδης ἐδεινοπάθει πολὺ. Καὶ αὐτὸς καὶ ἡ οἰκογένειά του δὲν ἐτρέφοντο ἐπαρκῶς, δὲν εἶχον τὰ μέσα νὰ ἐνδυθοῦν καὶ ἐν γένει παρουσιάζοντο εἰς τὰς ὁδοὺς ὅπως οἱ μᾶλλον πτωχοὶ πολῖται.

Ὁ Ἀριστείδης εἶχεν ἓνα ἐξάδελφον, ὀνόματι Καλλίαν. Οὗτος ἦτο ἓνας ἀπὸ τοὺς πλουσιωτέρους Ἀθηναίους. Εἶχε τόσον πλοῦτον, ὥστε ἠδύνατο, ὄχι μόνον τὴν οἰκογένειαν τοῦ Ἀριστείδου νὰ συντηρήσῃ, ἀλλὰ καὶ πλῆθος πτωχῶν.

Οἱ ἐχθροὶ τοῦ Καλλίου, νομίζοντες ὅτι οὗτος εἶχεν ἀδιαφορήσει διὰ τὴν πενίαν τοῦ ἐξαδέλφου του Ἀριστείδου καὶ δὲν ἐβοήθει αὐτὸν χρηματικῶς, τὸν κατήγγειλαν εἰς τὸ δικαστήριον ὡς ἄστοργον συγγενῆ πρὸς ἓνα ἐξαιρετικὸν πολίτην τῶν Ἀθηνῶν.

Ἡ κατηγορία ἀνέφερεν, ὅτι ὁ Καλλίας, μὲ τὸν ἄφθονον πλοῦτον του, ἀνέχεται ἡ οἰκογένεια τοῦ ἐξαδέλφου του Ἀριστείδου νὰ πεινᾷ καὶ νὰ ὑποφέρῃ ἀπὸ τὸ δριμύ ψῦχος, ἀδια-

φορεῖ δὲ βλέπων τὸν συγγενῆ του νὰ παρουσιάζεται εἰς τὴν ἐκκλησίαν, τὸν δῆμον καὶ τὴν βουλὴν τῶν Ἀθηναίων μὲ ἔλεεινὴν περιβολήν.

Ὁ Καλλίας προσῆλθεν εἰς τὸ δικαστήριον συνοδευόμενος ἀπὸ τὸν ἴδιον τὸν Ἀριστείδην, τὸν ὁποῖον παρουσίασεν ὡς μάρτυρα.

— Σᾶς παρουσιάζω τὸν Ἀριστείδην, κύριοι δικασταί, εἶπεν ὁ Καλλίας, διὰ νὰ βεβαιώσῃ ὁ ἴδιος, ὅτι, ἐνῶ προσεφέρθη ἐπανειλημμένως νὰ τὸν βοηθήσω, οὐδέποτε ἐδέχθη τὴν προσφορὰν μου. Ὅσακις τοῦ ἐπρότεινα νὰ δεχθῆ τὴν συνδρομήν μου, μοῦ ἔλεγεν :

«Καλλία, ἐγὼ πρέπει νὰ εἶμαι περισσότερον ὑπερήφανος διὰ τὴν πτωχείαν μου, παρὰ σὺ διὰ τὰ πλούτη σου. Διότι τὸ νὰ ἴδῃ κανεὶς πολλοὺς ἀνθρώπους νὰ μεταχειρίζονται καλὰ τὸν πλοῦτον τους εἶναι εὐκόλον πρᾶγμα. Δὲν εἶναι ὅμως εὐκόλον νὰ συναντήσῃ κανεὶς ἀνθρώπους, οἱ ὁποῖοι νὰ ὑποφέρουν γενναίως τὴν πτωχείαν τους».

Ὁ Ἀριστείδης ἐβεβαίωσεν ὅσα εἶπεν ὁ Καλλίας καὶ τὸ δικαστήριον ἀπήλλαξε τοῦτον τῆς κατηγορίας.

Οἱ ἀκροαταὶ ἀπερχόμενοι ἀπὸ τὸ δικαστήριον ἤρχοντο νὰ εἶναι μᾶλλον πτωχοί, ὅπως ὁ Ἀριστείδης, παρὰ πλούσιοι, ὅπως ὁ Καλλίας.

Ὅταν ἀπέθανεν ὁ Ἀριστείδης, ἡ κηδεία του ἐγένετο δημοσία δαπάνη. Τὰς θυγατέρας του ὑπάνδρευσεν ὁ δῆμος Ἀθηναίων χορηγήσας εἰς ἐκάστην ἀρκετὴν προῖκα. Ἐπίσης εἰς τὸν υἱόν του Λυσίμαχον ἔδωκεν ἀρκετὸν χρηματικὸν ποσὸν καὶ ἐν κτῆμα, ἵνα ζῆ διὰ τῆς καλλιεργείας του. Ἀκόμη καὶ διὰ τὴν θυγατέρα τοῦ Λυσιμάχου Πολυκρίτην, ἐμερίμνησεν ὁ δῆμος χορηγήσας ὠρισμένον τακτικὸν ἐπίδομα.

Η ΕΥΧΑΡΙΣ ΚΑΙ Ο ΝΕΙΛΟΣ

— Ξανθή, εἶπεν ἡ Δημώ, ἡ τροφός της, θέλεις νὰ σοῦ διηγηθῶ τὴν ἱστορίαν τῆς νυφίτσας, ποῦ ἐμβῆκε εἰς μίαν σιταποθήκην;

— "Οχι! εἶπεν ἡ Ξανθή.

— Μήπως θέλεις νὰ σοῦ διηγηθῶ διὰ τὸν Ὀδυσσεά, ποῦ ἐπῆγεν εἰς τὸ σπήλαιον τοῦ Κύκλωπος;

— "Οχι! "Οχι! ἀπήντησε καὶ πάλιν ἡ Ξανθή.

— Ἀλήθεια, δὲν θέλεις νὰ μάθης, πῶς ὁ φοβερός Πόλυφημος, μὲ τὸ ἓνα μεγάλο μάτι εἰς τὸ μέτωπον, ἐκράτησε κλεισμένον μέσα εἰς τὸ σπήλαιόν του τὸν πολυμήχανον Ὀδυσσεά; Δὲν θέλεις νὰ μάθης, πῶς ὁ πονηρός Ὀδυσσεὺς κατώρθωσε νὰ τοῦ ἐξορύξῃ τὸν ὀφθαλμὸν καὶ ὕστερα νὰ ἐξέλθῃ ἀπὸ τὸ σπήλαιον, κρυμμένος κάτω ἀπὸ τὴν κοιλίαν τοῦ κριοῦ;

— "Οχι! ὄχι! ὄχι! ἀπήντησε μὲ πείσμα ἡ Ξανθή.

— Ξανθή! ἠκούσθη μία βαρεῖα γυναικεῖα φωνή, ἃν δὲν θέλῃς νὰ καθίσῃς φρόνιμα καὶ δὲν ἀκούῃς τὴν Δημώ, θὰ φωνάξω νὰ ἔλθῃ ἀμέσως νὰ σὲ πάρῃ ἡ Μορμολύκη, ποῦ παίρνει ἐκεῖνα τὰ παιδιά, ποῦ δὲν ἀκοῦν!

Μόλις ἤκουσε «Μορμολύκη» ἡ Ξανθή, ἐμαζεύθη, ἐσιώπησε καὶ ἐκρύβη εἰς τὸ εὐρύχωρον ἱμάτιον τῆς τροφοῦ της, ἐνῶ ἡ Δευκίππη, ἡ μήτηρ της, ἐστόλιζε τὴν ἄλλην θυγατέρα της, τὴν Εὐχαριν.

Ἦτο ἡ ἡμέρα, κατὰ τὴν ὁποίαν ἐτελοῦντο αἱ μεγάλαι ἐορταὶ τῶν ἀρχαίων Ἀθηνῶν, κατὰ τὴν ἐποχὴν τοῦ μεγάλου Περικλέους. Ἀπὸ ὅλην τὴν Ἀττικὴν καὶ ἀπὸ πολλὰ μέρη τῆς Ἑλλάδος γέροντες καὶ νέοι, ἄνδρες καὶ γυναῖκες καὶ παιδιά εἶχον συρρεύσει, διὰ νὰ ἴδουν τὴν μεγαλυτέραν καὶ λαμπροτέραν ἐορτὴν τῶν Ἀθηνῶν, τὰ μεγάλα Παναθήναια. Ἡ

έορτή αὐτὴ ἐγίνετο χάριν τῆς Παλλάδος Ἀθηνᾶς, ἡ ὁποία ἐπροστάτευε τὴν πόλιν.

Ἡ Εὐχαρις, ἡ θυγάτηρ τοῦ Δημοχάρους, ἐνὸς ἀπὸ τοὺς προκρίτους τῶν Ἀθηνῶν, εἶχε λάβει μέρος εἰς τὸ κέντημα τοῦ πέπλου τῆς Ἀθηνᾶς. Ἐκείνην ἀκριβῶς τὴν πρωίαν θὰ τὸν μετέφερον μὲ μεγάλην πομπὴν καὶ λιτανεῖαν, διὰ νὰ τὸν παραδώσουν εἰς τὸν ναὸν τῆς Θεᾶς, ὁ ὁποῖος ἦτο κτισμένος ἐπὶ τοῦ ἱεροῦ βράχου τῆς Ἀκροπόλεως.

Αἱ δοῦλαι ἐνέδυσαν τὴν Εὐχαριν μὲ λευκὸν, ὅπως ἡ χιών, λινοῦν φόρεμα, τὸν χιτῶνα. Ἡ μήτηρ τῆς τῆς ἔκαμε πλεξίδιας τὴν ὠραίαν κόμην, τὰς ἐσήκωσεν ἐπάνω εἰς τὴν κεφαλὴν καὶ ὕστερα ἐπέθεσεν εἰς τὴν κόμην τῆς ἓνα χρυσοῦν στέφανον.

Ἀφοῦ τὴν ἠτοίμασε καλά, τῆς ἔδωσε μειδιῶσα πολύτιμον καθρέπτην ἀπὸ στίλβοντα χαλκόν, διὰ νὰ καθρεπτισθῇ. Ἡ Εὐχαρις ἐνεθουσιάσθη.

Ὁμοίαζε μὲ τὰς Καρυάτιδας τοῦ Ἐρεχθεῖου.

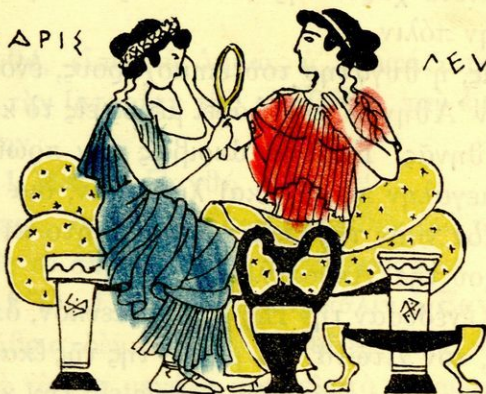
Καὶ ἡ Λευκίπη τώρα ἐνεδύθη τὰ καλύτερά της φορέματα καὶ κοσμήματα. Ἐπάνω εἰς τὸ μακρὸν φόρεμά της, τὸ ὁποῖον συνεκράτει εἰς τὰ πλάγια μία χρυσὴ πόρπη, ἔρριψεν ἐν πολύτιμον ἱμάτιον κεντημένον μὲ πορφύραν. Εἰς τὴν χεῖρα τῆς ἔβαλεν χρυσοῦν βραχιόλιον, μὲ δύο Σφίγγας χαραγμένας ἐπάνω, καὶ ἀνάμεσα εἰς τοὺς βοστρύχους τῆς κόμης τῆς ἐκρέμαντο ἀπὸ τὰ ὦτα τῆς πολύτιμα ἐνώτια μὲ δύο κρίκους ἀπὸ λευκὸν σμάλτον.

— Μοῦ φαίνεται, πὼς ἀργήσαμε, μητέρα, εἶπε μὲ ἀνησυχίαν ἡ Εὐχαρις.

— Μία στιγμή ἀκόμη, ἔχε ὑπομονήν! εἶπεν ἡ μήτηρ τῆς. Περιμένομεν τὸν Νεῖλον νὰ μᾶς φέρῃ τὰ τριαντάφυλλα, ποὺ θὰ στολίσουν τὸ κάνιστρόν σου. Μόλις ἔλθῃ, θὰ φύγωμεν. Ὅπου καὶ ἂν εἶναι, ἔφθασεν. Ὁ ἥλιος ἐψήλωσεν. Ἐχομεν,

ΕΥΧΑΡΙΣ

ΛΕΥΚΙΠΠΗ

βλέπεις, και την άσχολίαν των αδελφών σου· ή Ξανθή δέν κρα-
τεΐται και βασανίζει την Δημό· τόν αδελφόν σου τόν Λύσιν
ήναγκάσθην νά τόν στείλω περίπατον μέ τόν Σίκκινον, τόν
παιδαγωγόν του. "Ω! αυτό τò παιδι είναι άνυπόφορον μέ τας
άταξίας του. Τώρα μου ζητεί ένα άλογάκι! Θέλει, λέγει, νά
ύπάγη και αυτός έφιππος μαζί μέ τούς άλλους νέους εις την
Πομπήν! 'Ακοῦς;

2. Μόλις είχε τελειώσει αυτά τὰ λόγια ή Λευκίππη, δε
ήκούσθησαν φωναί από μίαν μεγάλην γειτονικήν αύλήν, ή
όποία είχε γύρωθεν μαρμάρινον περιστύλιον μέ στοάν. Έκει
έγίνετο από τούς πλουσίους 'Αθηναίους ή ύποδοχή των ξένων
έπισκεπτών.

Η Λευκίππη έσπευσε νά εξέλθη, δια νά ίδη. 'Αλλ' ένφ
διήρχετο από τò δωμάτιον τής οικονόμου και των ύπηρε-
τριών, εύρέθη πρό ενός γέροντος μέ λευκήν γενειάδα και πρό
ένος παιδίου. Ο γέρων έφόρει μακρόν και πλατύ ιμάτιον,
ύψηλά ύποδήματα και εκράτει λεπτήν βέργαν· έμállωνεν αυ-

ΛΕΥΚΙΡΡΗ

ΣΙΚΚΙΝΟΣ

ΛΥΣΙΣ

στηρῶς τὸ παιδάκι, τὸ ὁποῖον ἦτο περίπου ὀκτῶ ἐτῶν ! Αὐτὸ τὸ πρᾶγμα δὲν ἐφάνη πολὺ παράξενον εἰς τὴν Λευκίρρη.

— Τί ἔκαμες πάλιν, Λύσι; ἠρώτησε.

— Δὲν τὸν θέλω πιά τὸν παιδαγωγόν, δὲν τὸν θέλω ! ἔλεγε τὸ παιδίον μὲ μίαν φωνήν, πού τὴν διέκοπτον οἱ λυγμοί.

— Διατί, παιδί μου;

— Διότι ὁ Σίκκινος δὲν μ' ἀφήνει νὰ κάμω τίποτε, οὔτε κἂν νὰ κινηθῶ. Λύσι, δὲν σταυρώνουν τὰ πόδια, ὅταν κάθηνται ! Λύσι, μὴ ἀκκουμβᾶς εἰς τὸ χέρι σου τὸ σιαγόνι ! Λύσι, εἰς τὸν δρόμον νὰ πηγαίνης μὲ κατεβασμένα τὰ μάτια ! Λύσι, ὅταν κανένας ξύνεται, πρέπει νὰ τὸ κάμνη μὲ διάκροισιν ! Λύσι, ἀπ' ἐδῶ, Λύσι, ἀπ' ἐκεῖ, μ' ἐτρέλλανε ! "Ὅχι ! "Ὅχι ! Δὲν τὸν θέλω πιά τὸν παιδαγωγόν ! Περισσότερον ἐπροτιμοῦσα τὴν Μορμολύκην, ὅταν ἤμην μικρός !

— Πολὺ καλὰ ! εἶπεν ἡ Λευκίρρη. Σίκκινε, ἀφοῦ ὁ Λύσις δὲν σὲ θέλει, θὰ ὑπάγῃς μόνος σου νὰ ἴδῃς τὴν Πομπήν καὶ αὐτὸν θὰ τὸν ἀφήσωμεν εἰς τὸν Τύχωνα, νὰ τὸν φυλάττη κατὰ τὴν ὄραν τῆς Πομπῆς.

Ὁ Σίκκινος, ὁ ὁποῖος ἐγνώριζε καλά, ὅτι δὲν ἦτο αὐστηρὰ ἡ Λευκίππη, ἐμειδίασε μέσα εἰς τὰ λευκὰ γένεια του, καὶ ὁ Λύσις συνεσταλμένος ἐκαθάριζε τοὺς δακρυσμένους ὀφθαλμούς του μὲ τοὺς γρόνθους του.

3. Ἐν κτύπημα ἠκούσθη ἀπὸ τὸ κλείσιμον τῆς αὐλοθύρας, συνοδευόμενον μὲ ὑλακὴν κυνός, ὅστις ἐφύλαττε τὴν εἴσοδον. Ἡ μήτηρ, προσέχουσα εἰς τὸ κτύπημα αὐτό, ἐλησμόνησε τὸν Λύσιν.

Ἦρχετο ὁ Νεῖλος μ' ἐν κάνιστρον εἰς τὰς χεῖρας, περιέχον φρεσκοκομμένα, δροσοστάλακτα τριαντάφυλλα.

—Ἄ! σ' εὐχαριστῶ, Νεῖλε! Τί ὥραϊα λουλούδια! εἶπεν ἡ Εὐχαρις, ἡ ὁποία παρουσιάσθη μὲ τὸ κτύπημα τῆς θύρας καὶ παρέλαβε τὰ τριαντάφυλλα ἀπὸ τὰς χεῖρας του.

Εἰς τὰ ἀπλᾶ αὐτὰ λόγια ὁ δοῦλος ἐκοκκίνισεν ὀλίγον. Ἦτο εὐχαριστημένος, πού τῆς ἤρσαν. Διότι αὐτὰ τὰ ἄνθη τὰ εἶχε φυλαγμένα ἀπὸ καιρὸν δι' αὐτὴν εἰς κάτι ἀπόμερες τριανταφυλλίαι, πού εὐρίσκοντο εἰς μίαν γωνίαν τοῦ κήπου τοῦ Δημοχάρους. Τὰ εἶχε μόνος του καλλιεργημένα καὶ φροντισμένα. Ἄλλ' εἶχε δίκαιον νὰ περιποιητῆ τὴν Εὐχαριν. Εἰς αὐτὴν δὲν ἐχρεώσται, ὅτι ἦτο ὁ πλέον εὐτυχισμένος δοῦλος τῶν Ἀθηνῶν; Καὶ ἰδοὺ πῶς:

Δύο ἔτη πρωτύτερα ἡ ἐσοδεία τῆς Ἀττικῆς ἦτο πενιχρά. Ὁ Δημοχάρης, ὅστις εἶχε περισσότερα τῶν δέκα ἰστιοφόρων, δεμένα εἰς τὸν λιμένα τοῦ Πειραιῶς, ἀπεφάσισε καὶ ἐταξίδευσεν μόνος του εἰς τὰ παράλια τοῦ Βοσπόρου, διὰ ν' ἀγοράσῃ σιτηρά.

Ἐμεινεν ἐκεῖ πέντε μῆνας.

Μίαν ἡμέραν ἐπληροφορήθη ἡ Λευκίππη, ὅτι ἐφάνη εἰς

την θάλασσαν ὁ στολίσκος μὲ τὸν σύζυγόν της. Κατέβη λοιπὸν εἰς τὸν Πειραιᾶ μὲ τὴν Εὐχαριν, τὸν Λύσιν καὶ τὴν Ξανθὴν, διὰ νὰ ὑποδεχθῇ πρώτη τὸν ἄνδρα της.

Ὅταν ἔφθασαν εἰς τὸν λιμένα τὰ παιδιά, ἔμειναν μὲ ἀνοιχτὸν τὸ στόμα. Ἡ κίνησις τοῦ λιμένος, τὰ ἱστιοφόρα, τὰ ὁποῖα ἔπλεον εἰς τὸ ἀνοιχτὸν πέλαγος, κλίνοντα ἑλαφρῶς μὲ τὸ ἑλαφρὸν φύσημα τοῦ ἀέρος· αἱ τριήρεις, δηλ. τὰ πλοῖα μὲ τὰς τρεῖς σειρὰς κωπῶν, τὴν μίαν ἐπὶ τῆς ἄλλης· τὸ κτύπημα τῶν κωπῶν, τὸ ὁποῖον ἐγένετο μὲ ρυθμὸν· ἡ ἐκφόρτωσις τῶν πλοίων, τὰ ὁποῖα μετέφερον εἰς τὸν Πειραιᾶ τοὺς τάπητας τῆς Μιλήτου, τὴν ξυλείαν τοῦ Εὐξείνου Πόντου, τὰ ὀπωρικὰ τῶν γήσεων τοῦ Αἰγαίου... ὅλα τοὺς ἔκαμνον μεγάλην ἐντύπωσιν!

Αἴφνης ὁμως ἡ Εὐχαρις ἐξέβαλε φωνήν. Τί τρέχει;
Εἰς ἓν πλοῖον, τὸ ὁποῖον ἦλθεν ἀπὸ τὴν Θοράκην καὶ εἰς

ΕΥΧΑΡΙΣ · ΞΑΝΘΗ ΛΕΥΚΙΠΠΗ · ΛΥΣΙΣ

τὸ ὁποῖον οἱ δούλοι ἐξεφόρτωνον τοὺς οἴνους, εἶδε τὸν ἐπιστάτην νὰ δέσρην ἀνηλεῶς ἓνα δούλον, διότι ὑπέπεσεν εἰς κάποιαν ἀπροσεξίαν.

Τὰ κτυπήματα τῆς μάστιγος ἔπιπτον ὡς βροχὴ ἐπὶ τοῦ γυμνοῦ σώματος τοῦ δούλου καὶ τὸ αἷμα ἔρρεε τόσον ἄφθονον, ὥστε καὶ ὁ πλέον ἄκαρδος θὰ ἐλύγιζε.

Τὸ κοράσιον ὠχρίασε καὶ ὀλίγον ἔλειψε νὰ λιποθυμήσῃ. Ὅτε δὲ μετ' ὀλίγον ἀπεβιάσθη ὁ πατὴρ Δημοχάρης ἀπὸ τὴν ὀλκάδα του, ἐπήδησεν εἰς τὸν λαιμὸν του τρέμουσα καὶ μετὸς ὀφθαλμοῦς πλήρεις δακρύων τοῦ ἐπιθύρυσεν εἰς τὸ οὖς :

— Πατέρα, θέλεις νὰ καλοκαρδίσης τὴν κόρην σου ;

— Θέλω βέβαια, εἶπε γελῶν ὁ Δημοχάρης. Πές μου, τί θέλεις ἀπὸ ἐμένα, παιδί μου ;

— Ἀγόρασέ μου, παρακαλῶ, αὐτὸν τὸν δούλον !

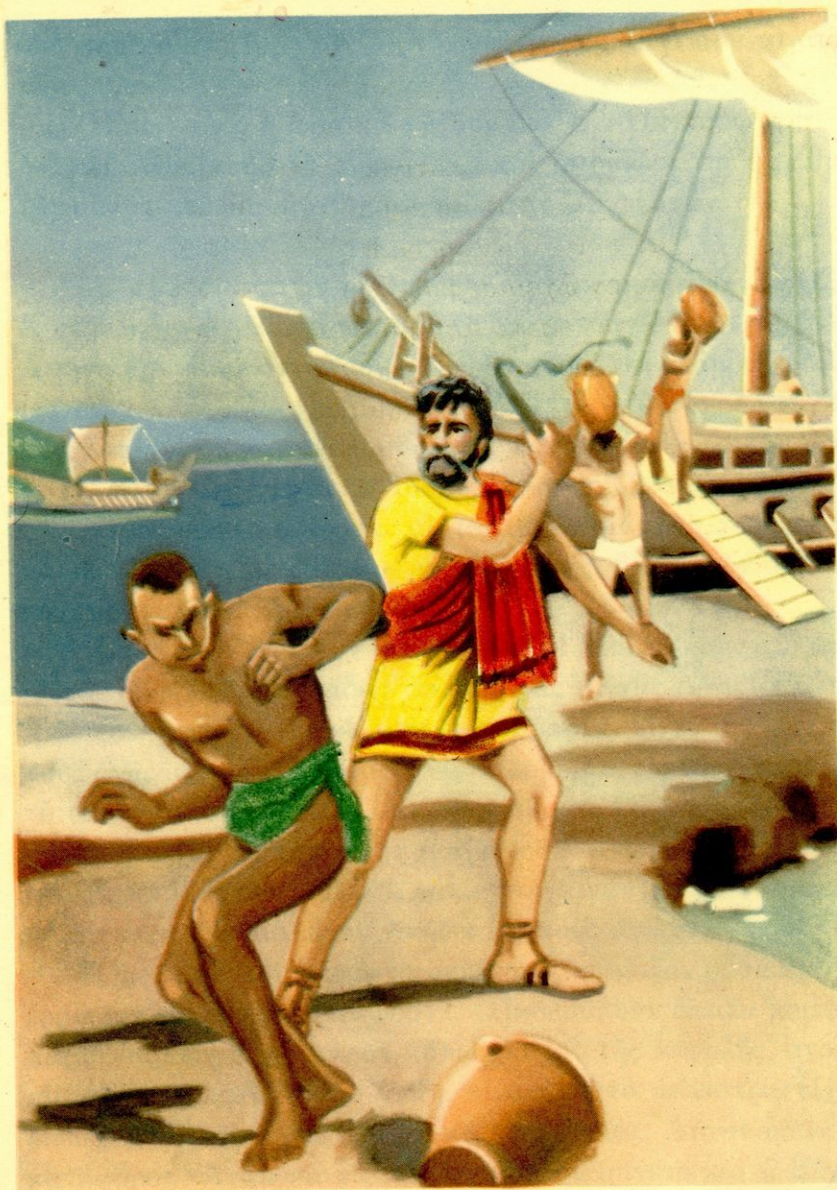
Δι' ὀλίγων διηγήθη τότε εἰς τὸν σύζυγόν της ἡ Λευκίππη τὸ ἐπεισόδιον τοῦ δούλου.

Δὲν χάνει καιρὸν ὁ πλούσιος Ἀθηναῖος, δίδει 400 δραχμάς, ἀγοράζει τὸν δυστυχημένον δούλον καὶ τὸν φέρουν μαζί των εἰς τὰς Ἀθήνας.

Ὁ Νεῖλος, οὕτω τὸν ἔλεγαν, ἦτο ἀπὸ τὴν Συρίαν. Ἐνας ἄνθρωπος ἕως ἐκεῖ ἐπάνω, μεγαλόσωμος καὶ δυνατός. Εἶχεν ὅμως καὶ ἄλλα προτερήματα. Ἦτο πολὺ εὐφυῆς καὶ ἀφωσιωμένος εἰς τὸν κύριόν του. Δι' αὐτὸ ὁ Δημοχάρης τοῦ εἶχεν ἐμπιστευθῆ τὴν ἐπίβλεψιν τοῦ κτήματός του.

— Ὁ κύριος εἶναι ἐδῶ ; ἠρώτησεν ὁ Νεῖλος, ἀφοῦ παρέδωκεν εἰς τὸν μάγειρον τὰ λαχανικὰ καὶ τὰς ὀπώρας. Θέλω νὰ τοῦ ὀμιλήσω διὰ τὰ ἀμπέλια του.

— Ὁχι, εἶπεν ἡ Λευκίππη. Ἐπῆγεν εἰς τοὺς ἀγῶνας, ποὺ γίνονται εἰς τὸ Στάδιον, παρὰ τὰς ὄχθας τοῦ Ἴλισσοῦ. Μεῖνε

ἔδω σήμερον νὰ ἴδῃς τὴν ἑορτὴν καὶ βλέπεις τὸ βράδυ τὸν πατέρα μου.

Ἦλθε τέλος ἡ ὥρα νὰ φύγουν διὰ τὴν Πομπήν.

Ἡ Λευκίππη, τὰ τέκνα τῆς καὶ οἱ δούλοι τῆς ἐξῆλθον τῆς οἰκίας καὶ διηυθύνθησαν πρὸς τὴν Ἀκρόπολιν.

4. Ἡ Πομπὴ τῶν Παναθηναίων ἐξεκίνησε ἀπὸ τὸν «ἔξω Κεραμεικόν», ὁ ὁποῖος ἦτο παρὰ τὸ Νεκροταφεῖον τῶν ἀρχαίων Ἀθηναίων. Ἐκεῖ συνηθροίζοντο ὅλοι ὅσοι θὰ ἐλάμβανον μέρος εἰς τὴν παρέλασιν. Διήρχοντο ἀπὸ τὸ Δίπυλον, μὲ τὰς δύο μεγάλας πύλας, καὶ ἀκολουθοῦντες ὕστερα τὸν «πλατὺν δρόμον», οὕτω τὸν ἔλεγαν, ἐβάδιζον πρὸς τὴν Ἀκρόπολιν.

Προηγοῦντο οἱ ἱερεῖς, αἱ ἱέρειαι, οἱ μάντις, οἱ κήρυκες καὶ οἱ γέροντες, μὲ βάδισμα μεγαλοπρεπές, βαρὺ καὶ ἐπιβλητικόν, κρατοῦντες κλάδους ἐλαίας.

Ἐπειτα ἠκολούθουν οἱ ὀπλίται, οἱ ὁποῖοι ἐλαμποκόπουν μὲ τὰς στιλβούσας ἀσπίδας των καὶ τὰς λόγχας των. Κατόπιν ἐβάδιζον ὑπερήφανοι οἱ νεανίαί, οἱ ὁποῖοι εἶχον νικήσει εἰς τοὺς ἀγῶνας, εἰς τὸν δρόμον, εἰς τὸ πῆδημα, εἰς τὸν δίσκον, εἰς τὸ ἀκόντιον καὶ εἰς τὰ ἄλλα ἀγωνίσματα. Οἱ περισσότεροι ἐξ αὐτῶν ἐπήγαιναν ἔφιπποι, καμαρωτοὶ ἐπάνω εἰς τοὺς ὑπερήφανους ἵππους των. Ἄλλοι πάλιν ἐπήγαιναν μὲ τὰ «πομπικὰ ἄρματα», τὰ ὁποῖα εἶχον νικήσει εἰς τοὺς ἀγῶνας.

Ὡραῖα παιδιά λευκοενδεδυμένα ἐξεφύλλιζον ρόδα καὶ τὰ ἔρριπτον εἰς τὴν «Ἱερὰν ὁδόν». Ἠκολούθουν ἔπειτα κομψαὶ παρθένοι τῶν εὐγενῶν, μὲ κάνιστρα ἐπὶ τῆς κεφαλῆς, στολισμένα μὲ γιrolάνδας ἀπὸ ἄνθι. Μέσα εἰς τὰ κάνιστρα εἶχον σκεύη, τὰ ὁποῖα ἐχρειάζοντο διὰ τὰς θυσίας. Αὐταὶ ἦσαν αἱ κανηφόροι. Ἀνάμεσα εἰς τὰ κοράσια διεκρίνετο καὶ ἡ Εὐχαρις. Ἐβάδιζε σοβαρὰ καὶ ὑπερήφανα.

Ἡ χαριτωμένη ὄμας τῶν κορασίων διήρχετο καὶ αἱ ἐπευφημίαι τῶν θεατῶν ἔφθανον ἕως τὸν οὐρανόν. Οἱ θεαταὶ εἶχον ἀναβῆ εἰς τὰς στέγας τῶν οἰκιῶν ἢ εἶχον ἀναρριχηθῆ εἰς τὰς ἐξέδρας, αἱ ὁποῖαι εἶχον στηθῆ διὰ τὴν ἑορτήν. Ἄλλοι εἶχον συγκεντρωθῆ εἰς τὰ σταυροδρόμια καὶ ὅλοι προσεπάθουν νὰ διασπάσουν τὴν ζώνην, ἐνῶ τοὺς συνεκράτουν μὲ δυσκολίαν μισθοφόροι Σκύθαι.

Ἄν. Μετ' ὀλίγον ἐν ὥραϊον ἰστιοφόρον μὲ τρεῖς σειρὰς κωπῶν, κυλιόμενον ἐπάνω εἰς τροχούς, μὲ τὸν ἱερὸν Πέπλον τῆς Θεᾶς κρεμασμένον εἰς τὸν ἰστόν του, ἤρχισε νὰ προχωρῆ. Ἐμπρὸς ἐπήγαιναν μουσικοὶ μὲ αὐλοὺς καὶ μὲ λύρας καὶ ἠκούθουν χορεύτριαι. Ὁρ.

Τέλος ἐπροχώρει μία γραμμὴ μικρὰ ἀπὸ ζῶα, βοῦς καὶ πρόβατα, τὰ ὁποῖα θὰ ἐθυσιάζοντο εἰς τὸν βωμὸν τῆς Παλλάδος, ἐνῶ οἱ προσκυνηταί, μὲ ἑορτάσιμον στολήν, φαιδροὶ καὶ ἐνθουσιασμένοι, ἔφερον τὸν οἶνον, τὸν ὁποῖον θὰ ἔπινον ἀπὸ τὰ μεγάλα «Παναθηναϊκὰ ποτήρια», καὶ οἱ ὁποῖοι θὰ διεσκέδαζον μέχρι τῆς ἐσπέρας. Ἄν.

Ἡ Πομπὴ ἔστρεψε εἰς τὸ διπλοῦν τεῖχος τῆς Ἀκροπόλεως, πρῶτον ἀνατολικῶς καὶ ὕστερον νοτίως, διὰ νὰ ἔλθῃ νὰ σταματήσῃ πρὸ τοῦ λόφου τοῦ Ἀρείου Πάγου. Ὁ λαός, ὁ ὁποῖος ἐστέκετο εἰς τοὺς πέριξ λόφους, ἠτένιζε τοὺς μαρμαρίνους ναοὺς, οἱ ὁποῖοι ἐξεχώριζον κάτωθεν τοῦ λαμπροῦ οὐρανοῦ. Ἴδου τὸ Ἐρέχθειον μὲ τοὺς λεπτοὺς καὶ ὑψηλοὺς ἰωνικοὺς κίονάς του! Ἴδου καὶ ὁ Παρθενῶν, μὲ τοὺς δωρικοὺς κίονάς του καὶ τὰ γιγάντεια ἀγάλματα τοῦ Φειδίου καὶ μὲ τὴν Ζωφόρον γύρωθεν, ἡ ὁποία παρίστανε αὐτὴν τὴν παρέλασιν. Παρίστανε καὶ τοὺς θεοὺς ἀκόμη, οἱ ὁποῖοι κατέβαινον, διὰ νὰ ἴδουν τὴν Πομπήν. Ἐκεῖ μέσα εἰς τὸν Παρθενῶνα ἦτο τὸ χρυσελεφάντινον ἄγαλμα τῆς Ἀθηνᾶς. Ἴδου καὶ τὰ μεγαλο-

πρεπή Προπύλαια τῆς Ἀκροπόλεως, πού ἔλαμπον ἀπό τὸ μάρομαρον, καὶ πρὸ αὐτῶν ὁ μικρὸς ναὸς τῆς Ἀθηνᾶς Νίκης.

5. Ἡ Λευκίππη μὲ τὴν Ξανθὴν καὶ τὸν Λύσιν καὶ μὲ τὴν Δημῶ καὶ τὸν Σίκκινον συνηντήθησαν μετὰ τοῦ συζύγου της εἰς τὴν οἰκίαν τοῦ τραπεζίτου Πασίωνος.

Ὁ Πασίων ἐκατοικοῦσεν εἰς μίαν οἰκίαν, ἣτις εὐρίσκετο εἰς τὸ πέρασμα τῆς Πομπῆς, μεταξὺ τοῦ Ἀρείου Πάγου καὶ τῆς συνοικίας τῆς Ἀκροπόλεως. Καὶ ἀπὸ τὸν ἐξώστην, πρᾶγμα σπάνιον εἰς τὰς ἀρχαίας πόλεις, ὅστις ἦτο εἰς τὸ πρῶτον πάτωμα, παρηκολούθουν τὴν Πομπήν, ἣ ὁποία ἀνέβαινεν ἤδη, ἀργὰ - ἀργὰ, πρὸς τὰ Προπύλαια.

Διήρχοντο ἱερεῖς, ἀθληταί, μουσικοί, παιδιά, κοράσια, ὅτε αἰφνης εἰς τὸ μέσον τοῦ δρόμου ἠκούσθησαν ἄγριαι φωναί. Εἶδον ἀνθρώπους, πού ἔτρεχον ὡς τρελλοί, καὶ κατόπιν ἓνα

ταῦρον. Εἶχεν ἀφηνιάσει, ἐκτύπα τὰ πλευρά του μὲ τὴν οὐράν του καὶ τρέχων μὲ τὴν κεφαλὴν καταβιασμένην ἀνέτρεπεν ὅ,τι εὗρισκεν ἔμπρὸς του... Εἰσηλθεν ἐξηγριωμένος εἰς τὴν Πομπήν. Εἶχεν ἐκφύγει ἀπὸ τὴν γραμμὴν του, ἐπειδὴ ἐκεντήθη ἀπὸ μίαν ἀλογόμυιαν. Φόβος καὶ τρόμος κατέλαβε τὸ πλῆθος.

Τὴν στιγμὴν ἐκείνην ὁ ἀφηνιασμένος ταῦρος εἰσδύει ἀνάμεσα εἰς τὰ κανηφόρα κοράσια. Τρέχουν ἐκεῖνα περίτρομα καὶ ἡ Εὐχαρις στέκεται ἔξαφνισμένη. Ὁ ταῦρος ὀρμᾷ μὲ μίαν ἀγρίαν κίνησιν νὰ τὴν κτυπήσῃ μὲ τὰ κέρατά του.

Ὁ Δημοχάρης ἐπετάχθη ἔξω ὡς τρελλός.

Πρὸ αὐτοῦ ὅμως, ἀπὸ μίαν πάροδον τοῦ δρόμου, σπεύδει ἓνας ἄνθρωπος. Ἦτο ὁ Νεῖλος, ὁ δούλος, ὁ ὁποῖος ἔτυχε νὰ εἶναι ἔμπρὸς εἰς αὐτὴν τὴν σκηνήν. Μὲ μίαν ἀπότομον χειρονομίαν ἀναποδογυρίζει τὸν Σκύθην, ὅστις ἐφύλαττε τὴν γραμμὴν, καὶ τρέχει ἐναντίον τοῦ ταύρου, τὴν στιγμὴν ἀκριβῶς πού ἔκλυτε τὴν κεφαλὴν του διὰ νὰ κτυπήσῃ τὴν Εὐχαριν. Τὸ πλῆθος ἔτρεχε περίτρομον.

Ὁ Νεῖλος συλλαμβάνει τὸν ταῦρον ἀπὸ τὰ κέρατα καὶ μὲ τὰς χαλυβδίνους χεῖρας του στρέφει ἀποτόμως τὴν κεφαλὴν του πρὸς τὰ δεξιὰ. Οὕτω ἡ Εὐχαρις ἀπέφυγε τὸ κτύπημα, ἀλλ' ἔπεσε λιπόθυμος.

Ἡ Εὐχαρις μετ' ὀλίγον συνῆλθε. Ἀνεστέναξεν, ἐνῶ εἰς τὰς χλωμὰς ἀπὸ τὴν φρίκην παρειάς της ἐκυλίοντο μεγάλα δάκρυα. Μετὰ προσοχῆς ὁ Δημοχάρης, ὅστις ἔφθασεν ἐκείνην τὴν στιγμὴν, ἐσήκωσε εἰς τὰς χεῖρας τὴν θυγατέρα του, οἱ βοηλάται ἔδρασαν πάλιν τὸ ἀφηνιάσαν ζῶον καὶ ἡ λιτανεὶα ἐπανέλαβε τὴν πορείαν της πρὸς τὸ Ἐρέχθειον. Ἐξήπλωσαν τὴν Εὐχαριν ἐπὶ μιᾶς κλίνης, εἰς τὴν οἰκίαν τοῦ Πασίωνος. Δὲν ἦτο σοβαρὰ κτυπημένη, ἀλλ' ἡ ἀπότομος πτώσις τὴν ἐξάλισε, καὶ

ἐνῶ ἡ μήτηρ της ἔκλαιε καὶ ἐστερνοκοπεῖτο, αὐτὴ ἐκοιμᾶτο ἥσυχος.

Φωναὶ χαρᾶς, ἀσμάτων, γλυκεῖα μουσική, ἡ ὅποια ἤρχετο ἀπὸ τὴν Ἀκρόπολιν, ἐγλύκαιναν ὡς νανουρίσματα τὸν ὕπνον της. Ὁ λαός, μόλις ἔφθασεν εἰς τὴν κορυφὴν τῆς Ἀκροπόλεως, ἔπαλλεν ὕμνους εἰς τὴν Θεάν. . .

6. Κατὰ τὴν ἐσπέραν ἡ Εὐχαρις ἠνοιξε τοὺς ὀφθαλμούς της. Γύρω της εἶδε τὴν Λευκίπτην καὶ τὸν Δημοχάρεν, ἔπειτα τὸν Πασίωνα καὶ τὴν σύζυγόν του τὴν Ἐπίχαριν, καὶ εἰς τὴν σκιάν, πλησίον τῆς Ξανθῆς καὶ τοῦ Λύσιδος, τὴν Δημώ, τὸν Σίκκινον καὶ τὸν Νεῖλον.

— Πατέρα! εἶπε μὲ σιγάνην καὶ πονεμένην φωνήν, δὲν θέλω νὰ εἶναι πλέον δοῦλος ὁ Νεῖλος!

— Νεῖλε! εἶπεν ὁ Δημοχάρες, ἀτενίζων τὸν Σύριον, ἀπ' αὐτὴν τὴν στιγμήν σὲ ἀπελευθερώνω καὶ ἀπὸ αὔριον θὰ εἶσαι διευθυντὴς εἰς τὸ κτῆμα μου!

Καὶ ὁ Νεῖλος, ὁ ὁποῖος δὲν ἠδύνατο νὰ κρατήσῃ τὴν συγκίνησίν του, ἀπεκρίθη:

— Ὁ αὐθέντης μου, ὁ Ζεὺς, ἐλπίζω νὰ μοῦ δώσῃ μίαν ἡμέραν τὴν εὐκαιρίαν νὰ σοῦ χαρίσω τὴν ζωὴν μου. *

Ο ΑΡΓΟΝΑΥΤΗΣ ΑΓΚΑΙΟΣ

1. Ὄταν ἐτελείωσεν ἡ ἀργοναυτικὴ ἐκστρατεία καὶ ἐπέστρεψεν εἰς τὴν πατρίδα του ὁ Ἄγκαϊος, ἤρχισε νὰ φροντίζῃ καὶ νὰ καλλιεργῇ μὲ περισσοτέραν ὄρεξιν τὰ κτήματά του. Ἐκαλλιέργει δὲ ὄχι μόνον ὅσα παλαιὰ εἶχεν, ἀλλὰ καὶ ἄλλα νέα· ἰδίως ἐφύτευε πολλὰ ἀμπέλια.

Οἱ δούλοι του—καὶ εἶχεν ἀρκετοὺς—δὲν ἐσήκωναν τὴν κεφαλὴν των ἀπὸ τὴν πολλὴν ἐργασίαν. Ὅλην τὴν ἡμέραν εὐρίσκοντο μὲ τὴν ἀξίνην καὶ τὸν λοστὸν ἀνά χειρας. Ἀλλὰ καὶ οὕτω ὁ Ἄγκαϊος δὲν ἦτο εὐχαριστημένος καὶ διὰ τὸ παραμικρὸν τοὺς ὕβριζε καὶ τοὺς ἐβασάνιζε χωρὶς οἴκτον.

Μίαν ἡμέραν ὁ γηραιότερος ἐξ αὐτῶν, ὁ ὁποῖος ἐκ παιδικῆς ἡλικίας εἶχεν ὑπηρετήσῃ πιστῶς τὸν πατέρα τοῦ Ἄγκαίου καὶ ὅστις ἐπίσης ἦτο παιδικὸς φίλος τοῦ ἥρωος, πηγαίνει καὶ τοῦ λέγει:

—Θὰ σοῦ εἰπῶ κάτι, ἀφεντικό, καὶ νὰ μὲ συγχωρῆς. Πολὺ φοβοῦμαι, ὅτι, μὲ τὸν τρόπον πού φέρεσαι πρὸς τοὺς δούλους σου, δὲν θὰ προφθάσῃς νὰ πιῆς κρασί ἀπὸ τὰ ἀμπέλια σου. Ὁ Θεός, ἀφεντικό, δὲν προστατεύει τὰ ἄδικα ἔργα.

Ὁ Ἄγκαϊος δὲν ἔδωσε καμμίαν προσοχὴν εἰς τοὺς λόγους τοῦ γέροντος καὶ ἐξηκολούθησε νὰ φέρεται πρὸς τοὺς δούλους του μὲ τὴν ἰδίαν σκληρότητα.

2. Ἦλθεν ὁ καιρὸς τοῦ τρυγητοῦ. Ὁ Ἀγκαῖος ἐτρόγησε τὰ ἀμπέλια του καὶ ἔβαλε τὸν μούστον εἰς τὰ βαρέλια. Ὅταν πλέον ὁ μούστος ἐψήθη καὶ μετετρέπη εἰς οἶνον, ὁ ἦρωσ διέταξε τὸν ἴδιον γέροντα δούλον νὰ τοῦ γεμίσῃ ἕνα ποτήριον, διὰ νὰ δοκιμάσῃ τὸν νέον οἶνον. Ὅτε δὲ ὁ γέρον ἔφερε τὸ γεμᾶτον ποτήριον, ὁ Ἀγκαῖος τὸ ἔλαβε καὶ εἶπε γελῶν πρὸς τὸν γέροντα :

— Θυμᾶσαι πού μοῦ εἶπες κάποτε, ὅτι ἡμπορεῖ νὰ μὴ προφθάσω νὰ πῶ κρασί ἀπὸ τὰ ἀμπέλια μου, διότι θὰ μὲ ἡμπόδιζαν οἱ Θεοί; Νά λοιπὸν πού ἐγὼ ἐπρόφθασα!

— Μὴ λές μεγάλον λόγον, ἀφεντικό, εἶπεν ὁ δούλος, διότι ὅσα φέρει ἡ μία στιγμή δὲν τὰ φέρει ὀλόκληρος ἕνας χρόνος. Ἔως ὅτου νὰ φθάσῃ τὸ ποτήρι εἰς τὰ χεῖλι σου, κανεὶς δὲν ἠξεύρει τί ἡμπορεῖ νὰ συμβῇ!

Ἀνὲν εἶχεν ὁ γέρον τελειώσει τοὺς λόγους του καὶ ἰδοὺ εἰσέρχεται ἀσθμαίνων καὶ περίτρομος ἕνας δούλος, ὁ ὁποῖος λέγει πρὸς τὸν Ἀγκαῖον τὰ ἑξῆς :

— Ἀφεντικό! Ἐνα θεόρατον ἀγριογούρουνον ἐμπήκεν εἰς τὰ ἀμπέλια σου καὶ κάμνει μεγάλας καταστροφάς. Τρέξε διὰ νὰ βοηθήσῃς.

3. Ἀμέσως ὁ Ἄγκαϊος ἀφήνει κάτω τὸ ποτήριον, τὸ πλήρες οἴνου, καὶ σηκώνεται ὄρθιος. Ἀρπάζει τὸ δόρυ του καὶ τρέχει νὰ σκοτώσῃ τὸ ἀγριογούρουνον.

Ὅταν ἔφθασεν εἰς τὰ ἀμπέλια του, εἶδε τὸ τρομερὸν ἀγρίμι ὄρμησεν ἐναντίον του μὲ τόλμην καὶ ἀπερισκεψίαν. Ἀλλὰ καὶ ἐκεῖνο, καθὼς εἶδε τὸν Ἄγκαϊον νὰ ὀρμᾷ ἐναντίον του, ἔγινε πολὺ ἀγριώτερον. Τὸ δόρυ τοῦ ἥρωος ἠστόχησε καὶ τότε ὁ ἐξηγριωμένος ἀγριόχοιρος ἐπέπεσε κατὰ τοῦ Ἄγκαϊου καὶ μὲ τοὺς τρομεροὺς του χαυλιόδοντας τοῦ ἐξέσχισε τὴν κοιλίαν.

Ἐντὸς ὀλίγου ὁ Ἄγκαϊος βογγῶν καὶ στενάζων ἀπέθανε μέσα εἰς τὸ ἀμπέλι του, ἀκριβῶς ἐκεῖ ὅπου ἐβασάνιζε τοὺς ἐργατικoὺς δούλους του. Ἀπέθανε μάλιστα χωρὶς διόλου νὰ προφθάσῃ νὰ δοκιμάσῃ τὸ νέον κρασί ἀπὸ τὰ κλήματα του, πού εἶχε τρυγήσει. Ἡ γνώμη τοῦ ἀγαθοῦ γέροντος δούλου ἀπεδείχθη ἀληθινή: «Μὴ λές μέγαλον λόγον, ἀφεντικό. Ἔως ὅτου φθάσῃ τὸ ποτήρι εἰς τὰ χεῖλη σου, κανεῖς δὲν ἡξεύρει τί ἢμπορεῖ νὰ συμβῇ!»

ΣΤ. ΑΠΟ ΤΗΝ ΕΛΛΗΝΙΚΗΝ ΦΥΣΙΝ

ΑΙ ΧΕΛΙΔΟΝΕΣ

ΗΛΘΕΝ Η ΑΝΟΙΞΙΣ

Ναί, ἡ ἀνοιξις ἦλθεν! Ὁ Πλούτων ἀφῆκε καὶ πάλιν τὴν Περσεφόνην ν' ἀναβῆ ἀπὸ τὸν Ἄδην εἰς τὴν γῆν, καὶ νὰ συναντήσῃ τὴν μητέρα τῆς Δήμητρα καὶ νὰ φέρῃ τὰ ἄνθη καὶ τὴν χαρὰν. Ἡ ἀνοιξις ἦλθε. Μᾶς τὸ λέγει τὸ κυανοῦν τοῦ οὐρανοῦ, μᾶς τὸ ἐπαναλαμβάνει τὸ πράσινον τῆς γῆς, μᾶς τὸ βεβαιώνει τὸ κελάδημα τῶν πτηνῶν.

Ἦλθεν ἡ ἀνοιξις καί, ὅπως πάντοτε, τὸ ἀνθοστόλιστον ἄρμα τῆς ἔσυραν αἱ χελιδόνες. ὦ, τ' ἀγαπημένα, τὰ λατρευτὰ πτηνά, οἱ πρόδρομοι, οἱ προάγγελοι τῶν ωραίων ἡμερῶν! Τὰς εἶδατε; Τὰς εἶδατε πάλιν νὰ διασχίζουσι μὲ τὴν χαριτωμένην των πτῆσιν τὸν κυανοῦν ἀέρα καὶ νὰ τὸν γεμίζουσι μὲ τὴν ἁρμονίαν τῶν τερετισμῶν των; Καὶ ἐγέμισε ἀπὸ χαρὰν ἡ

ψυχή σας εἰς τὴν συνάντησιν τῶν καλῶν, τῶν πιστῶν φίλων, οἱ ὅποιοι ἐπανερχονται εἰς τὰς παλαιάς των φωλεάς, διὰ νὰ μείνουν μαζί μας ὅσον θὰ μείνη καὶ ἡ Περσεφόνη, ὅσον θὰ διατηρηθῆ ἡ ὠραία ἐποχή;

Ναί· διότι δὲν ὑπάρχει ἀγαπητότερον πτηνὸν ἀπὸ τὴν χελιδόνα! Ἔρχεται μαζί μὲ τὴν ἀνοιξιν καὶ εἶναι τὸ σύμβολον τῆς ἀναγεννήσεως, τῆς ἀφυπνίσεως τῆς ζωῆς. Εἶναι φίλη τοῦ ἀνθρώπου καὶ κατὰ προτίμησιν στήνει τὴν φωλεάν της εἰς τὰς πόλεις, παρὰ τὰς κατοικίας τῶν ἀνθρώπων, καὶ πολλάκις μέσα εἰς τὰς κατοικίας των. Δίδει τὸ μέγα παράδειγμα τῆς φιλοπονίας, τῆς οικογενειακῆς ἀγάπης, τοῦ κοινωνικοῦ αἰσθήματος, διότι εἶναι κατ' ἐξοχὴν φιλόπρονος, φιλόστοργος καὶ κοινωνική. Ἡ παρουσία της θεωρεῖται ὡς καλὸς οἰωνός, καὶ γίνεται παντοῦ δεκτὴ ὡς εὐλογία Θεοῦ.

Καὶ δὲν εἶναι μόνον στολισμός· δὲν μᾶς τέρπει ἀπλῶς μὲ τὴν χάριν τῆς πτήσεώς της καὶ μὲ τὴν γλυκύτητα τοῦ ἔσματος της· εἶναι καὶ εὐεργέτης. Διότι καθαρίζει τὴν ἀτμόσφαιραν ἀπὸ τὰς μυίας καὶ τοὺς κόνωπας καὶ ἄλλα βλαβερὰ ἔντομα, τὰ ὅποια ἀποτελοῦν κυρίως τὴν τροφήν της.

Ἐπειτα χρησιμεύει κάποτε καὶ ὡς εἶδος βαρομέτρου. Οἱ χωρικοὶ μάλιστα, οἱ ὅποιοι δὲν ἔχουν ἄλλο, μεταχειρίζονται τὴν χελιδόνα· ὅταν πετᾷ χαμηλά, προμηνύει βροχήν· ὅταν πετᾷ ὑψηλά, προμηνύει καλοκαιρίαν.

ὑποθέτω, ὅτι δὲν ὑπάρχουν χειρότερα παιδιά εἰς τὸν κόσμον ἀπὸ ἐκεῖνα, τὰ ὅποια καταδιώκουν τὰς χελιδόνας καὶ δοκιμάζουν ἐπάνω των τὴν δύναμιν τῆς σαΐτας των ἢ πετροβολοῦν τὰς φωλεάς των ἢ συλλαμβάνουν καὶ βασανίζουν τοὺς νεοσσοὺς. Μαρτυροῦν σκληρότητα ψυχῆς ἀπαραδειγμάτιστον. Διότι πληγώνουν ἢ φονεύουν χωρὶς λόγον, ἀπὸ ἀπλῆν εὐχαρίστησιν, — τί ἀγρίαν εὐχαρίστησιν! — πτηνά, ὅχι μόνον ἀβλαβῆ, ἀλλὰ καὶ ὠφέλιμα καὶ εὐεργετικά.

Γρ. Ξερόπουλος

ΠΡΩΤΟΜΑΓΙΑ

Λουλούδια ἄς διαλέξωμε
καὶ ρόδα καὶ κρίνα
κι ἐλάτε νὰ πλέξωμε
στεφάνια μὲ κεῖνα,
στὸ Μάη, πὺν σήμερα
προβάλλει στὴ γῆ!

Τ' ἀηδόνια συμφώνησαν,
τῆς γῆς ἀγγελούδια,
καὶ βοῆξαν καὶ τόνισαν
καινούργια τραγούδια,
στὸ Μάη, πὺν σήμερα
προβάλλει στὴ γῆ!

Οἱ κῆποι, πὺν στόλισαν
τὸ κάθε κλωνάρι,
μὲ μιᾶς μοσκοβόλησαν
κι ἀνθίσαν γιὰ χάρη
τοῦ Μάη, πὺν σήμερα
προβάλλει στὴ γῆ!

Μούσα

λογα

αίτη
ούγα
μέρα

ΤΟ ΚΑΛΟΚΑΙΡΙ

1

Ὁ κόσμος λάμπει
σὰν ἓνα ἀστέρι·
βουνὰ καὶ κάμποι,
δένδρα, νερά,
γιορτάζουν πάλι,
καθὼς προβάλλει
τὸ καλοκαίρι.
Θεοῦ χαρά!

2

Φωνοῦλες, γέλια
φέρνει τ' ἀγέρι,
μέσ' ἀπ' τ' ἀμπέλια
τὰ καρπερά.
Παιδιά, ἀγγελούδια,
ψέλνουν τραγούδια
στὸ καλοκαίρι.
Θεοῦ χαρά!

3

Τὴν ὥρα τοῦτη
σκορπᾶ ἓνα χέρι
χάδια καὶ πλοῦτη,
κι ἡ γῆ φορᾶ
σὰν μιὰ πορφύρα.
Ζωῆς πλημμύρα
τὸ καλοκαίρι.
Θεοῦ χαρά!

4

Ἡ φύσις πέρα,
ὦ νέοι καὶ γέροι,
σὰν μιὰ μητέρα
μᾶς καρτεροῦ.
Ἡ φύσις ὅλη
σὰν περιβόλι
τὸ καλοκαίρι.
Θεοῦ χαρά!

Κ. Παλαμᾶς

Ζ. ΠΟΛΙΤΙΣΤΙΚΑ ΕΡΓΑ

Ο ΙΣΘΜΟΣ ΤΗΣ ΚΟΡΙΝΘΟΥ

Ἀπὸ τοὺς ἀρχαιοτάτους χρόνους μέχρι τοῦ ἔτους 1893, ὅταν ἓνα πλοῖον ἤθελε νὰ ταξιδεύσῃ ἀπὸ τὸ Αἰγαῖον πέλαγος εἰς τὸ Ἴόνιον, λόγου χάριν ἀπὸ τὸν Πειραιᾶ εἰς τὴν Κέρκυραν, τὸ πλοῖον τοῦτο ἦτο ἠναγκασμένον νὰ περιπλεύσῃ ὅλην τὴν Πελοπόννησον. Ἀλλὰ τὸ ταξίδι τοῦτο καὶ πολὺ μακρὸν ἦτο καὶ συχνὰ ἐπικίνδυνον, διότι κατὰ τὰ νότια τῆς Πελοποννήσου ἡ θάλασσα εἶναι συνήθως ταραχώδης. Μάλιστα εἰς τὸ ἀκρωτήριο τῆς Λακωνικῆς, τὸν Μαλέαν, ἡ τρικυμία πολλάκις εἶναι ἐπικίνδυνος εἰς τοὺς ναυτικούς.

Ἐσκέφθησαν λοιπὸν οἱ ἄνθρωποι πῶς νὰ συντομεύσουν τὸ ταξίδιον αὐτὸ ἀπὸ τὸ Αἰγαῖον πέλαγος εἰς τὸ Ἴόνιον. Ἀλλὰ διὰ νὰ κατορθωθῇ τοῦτο, ἦτο ἀνάγκη τὰ νερὰ τοῦ Σαρωνικοῦ κόλπου νὰ ἐνωθοῦν μὲ τὰ νερὰ τοῦ Κορινθιακοῦ. Διὰ νὰ γίνῃ δὲ ἡ ἐνωσις αὐτῆ τῶν δύο κόλπων, ἔπρεπε νὰ κοπῇ ὁ Ἴσθμός, ὁ ὁποῖος ἦνῳνε τὴν Πελοπόννησον μὲ τὴν Στερεάν Ἑλλάδα, καὶ τοιουτοτρόπως ἡ Πελοπόννησος νὰ γίνῃ νῆσος.

Ἡ τομὴ ὅμως τοῦ Ἴσθμοῦ τῆς Κορίνθου ἦτο ἔργον πολὺ δύσκολον καὶ πολὺ δαπανηρόν. Πρῶτος ὁ βασιλεὺς τῆς Κορίνθου Περίανδρος συνέλαβε τὴν ἰδέαν νὰ κόψῃ τὸν Ἴσθμόν καὶ νὰ κατασκευάσῃ μίαν διώρυγα, ἡ ὁποία νὰ συνδέσῃ τὰ ὕδατα τοῦ Σαρωνικοῦ κόλπου μὲ τὰ ὕδατα τοῦ Κορινθιακοῦ, καὶ τοιοῦτοτρόπως τὰ πλοῖα ἀπὸ τὸ Αἰγαῖον πέλαγος νὰ διαπλέουν αὐτὴν τὴν διώρυγα καὶ νὰ φθάνουν εἰς τὸ Ἴόνιον πέλαγος. Ἀλλὰ τόσον μεγάλας δυσκολίας παρουσίασεν ἡ τομὴ τοῦ Ἴσθμοῦ, ὥστε ὁ Περίανδρος ἠναγκάσθη νὰ ἐγκαταλείψῃ τὸ σχέδιον τοῦτο.

Τριακόσια ἔτη κατόπιν ὁ βασιλεὺς τῆς Μακεδονίας Δημήτριος ὁ Πολιορκητὴς ἤρχισε τὰς ἐργασίας τῆς διορύξεως τοῦ Ἴσθμοῦ. Δὲν ἐπροχώρησαν ὅμως πολὺ αἱ ἐργασίαι αὐταὶ καὶ τὰς ἐσταμάτησεν ὁ Δημήτριος. Διότι σοφοὶ Αἰγύπτιοι, οἱ ὁποῖοι τὸν συνώδευαν, τὸν ἐβεβαίωσαν ὅτι ἡ στάθμη τῶν δύο θαλασσῶν ἦτο ἄνισος καὶ ἐπομένως τὰ ὕδατα τοῦ Κορινθιακοῦ κόλπου, ἐὰν εἰσῆρχοντο εἰς τὸ Αἰγαῖον, θὰ κατέκλυζαν τὴν Αἴγιναν καὶ τὰς πέριξ αὐτῆς νήσους.

Βραδύτερον δύο αὐτοκράτορες τῆς Ρώμης, ὁ Ἰούλιος Καῖσαρ κατὰ τὸ 44 ἔτος πρὸ Χριστοῦ καὶ ὁ Καλιγούλας κατὰ τὸ 37 π.Χ. ἐμελέτησαν καὶ αὐτοὶ τὸ σχέδιον τῆς τομῆς τοῦ Ἴσθμοῦ. Ὁ Καλιγούλας μάλιστα ἤρχισε καὶ τὰς ἐργασίας τῆς τομῆς, ἀλλὰ ἐντὸς τοῦ ἰδίου ἔτους αἱ ἐργασίαι ἔπαυσαν ἕνεκα τῆς δολοφονίας αὐτοῦ.

Ἐνα περίπου αἰῶνα ὕστερον, ὁ αὐτοκράτωρ τῆς Ρώμης Νέρων, κατὰ τὸ 67 ἔτος μετὰ Χριστόν, ὁ ὁποῖος ἐπεσκέφθη τὴν Ἑλλάδα καὶ παρευρέθη εἰς τοὺς Ἴσθμικοὺς ἀγῶνας, ἐσκέφθη καὶ αὐτὸς νὰ φέρῃ εἰς πέρας τὸ ἔργον τῆς διορύξεως τοῦ Ἴσθμοῦ. Ἦρχισε λοιπὸν ὁ ἴδιος μὲ χρυσοῦν σκαπάνην τὰς ἐργασίας ἀπὸ τοῦ Κορινθιακοῦ καὶ τοῦ Σαρωνικοῦ ταυτοχρόνως καὶ μά-

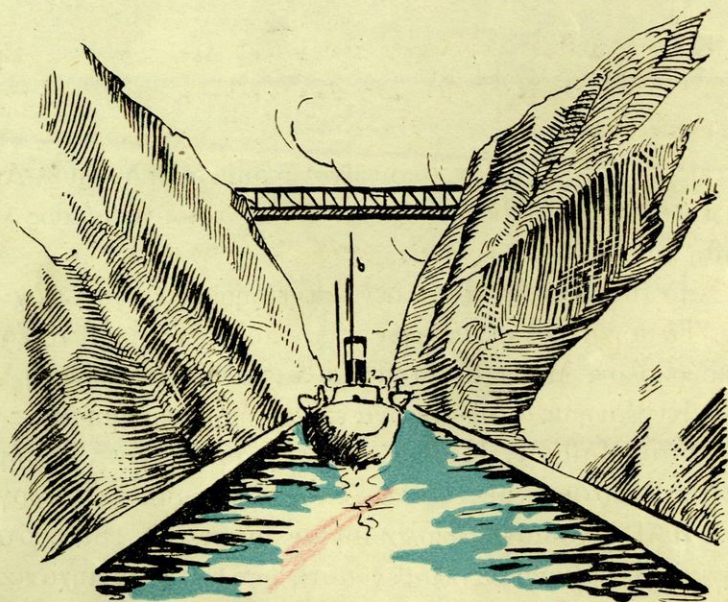

λιστα εἰς τὸ αὐτὸ σημεῖον, ὅπου εἶναι ἡ σημερινὴ διώρυξ. Ἀλλὰ μετὰ ἓν ἔτος καὶ ὁ Νέρων ἀπέθανε καὶ τοιοῦτοτρόπος ἐματαιώθη καὶ πάλιν τὸ ἔργον.

Ἀπὸ τότε κανεῖς πλέον δὲν ἐπεχείρησε νὰ κόψῃ τὸν Ἴσθμόν. Τὰ μηχανικὰ μέσα ἦσαν τόσον πολὺ ἀτελῆ καὶ τὸ ἔργον πολὺ δύσκολον. Μόλις δὲ κατὰ τὸν παρελθόντα αἰῶνα ἡ Ἑλληνικὴ Κυβέρνησις ἀπεφάσισε νὰ ἐπιχειρήσῃ συστηματικῶς τὴν διόρυξιν τοῦ Ἴσθμοῦ. Ἡ ἐναρξίς τῶν ἐργασιῶν ἐγένετο ἐπισημῶς κατὰ τὸν Μάρτιον τοῦ 1882 ἐνώπιον τοῦ Βασιλέως Γεωργίου τοῦ Α'. Αἱ ἐργασίαι ἐξηκολούθησαν μέχρι τοῦ 1890, ὅτε ἡ Ἑλληνικὴ Κυβέρνησις ἀνέλαβεν αὐτὴ μὲ Ἕλληνας μηχανικοὺς

νά συμπληρώση και φέρη εις πέρας τὸ ἔργον. Πράγματι δὲ οἱ Ἕλληνες μηχανικοὶ κατώρθωσαν νὰ περατώσουν τὸ σπουδαῖον τοῦτο ἔργον ἐντὸς τριῶν ἐτῶν. Οὕτω τὰ ὕδατα τοῦ Σαρωνικοῦ ἠγνόθησαν μὲ τὸν Κορινθιακὸν κατὰ τὴν 6 Αὐγούστου 1893 καὶ τὸ πρῶτον πλοῖον διέπλευσε τὴν διώρυγα τὴν 9 Νοεμβρίου τοῦ ἰδίου ἔτους.

Τὸ ὅλικὸν μῆκος τῆς διώρυγος ἀνέρχεται εἰς 6300 μέτρα, τὸ δὲ πλάτος αὐτῆς εἰς μὲν τὸν πυθμῆνα εἶναι 21 μέτρων, εἰς δὲ τὴν ἐπιφάνειαν τῆς θαλάσσης 25 περίπου μέτρων. Ἡ μεγάλη σιδηροδρομικὴ γέφυρα, ἡ ὁποία εἶναι τοποθετημένη ἐπὶ ἀνοίγματος 80 μέτρων εἰς ὕψος 44 μέτρων, ἐπιτρέπει νὰ διέρχονται διὰ τῆς διώρυγος καὶ τὰ μεγαλύτερα πλοῖα.

ΟΤΑΝ ΕΠΟΛΕΜΕΙ ΤΟ ΜΕΣΟΛΟΓΓΙ

1. Εύρισκόμεθα εἰς τὸ Μεσολόγγι καὶ εἶναι ἡ ἐποχὴ τῆς Ἑλληνικῆς Ἐπαναστάσεως. Δύο μεγάλοι Τοῦρκοι στρατηγοὶ μὲ πολυάριθμον στρατὸν ἐπὶ πολλοὺς μῆνας ἔχουν ζώσει καὶ πολιορκοῦν τὴν μικρὰν πόλιν τῆς Αἰτωλίας. Ἡ ἱερὰ ὁμως Πόλις τῆς πατρίδος μας ἀντέχει καὶ συγκρατεῖ τὰ κύματα τῶν ἐπιτιθεμένων ἐχθρῶν. Οἱ πολιορκημένοι Ἕλληνες εἶναι ὅλοι των διαλεκτοί, ὁ ἕνας καλύτερος ἀπὸ τὸν ἄλλον, παλληκάρια τῆς Ρούμελης καὶ ἀετοὶ τοῦ Σουλίου.

Αἱ γυναῖκες ἐξ ἄλλου φροντίζουν διὰ τοὺς πληγωμένους καὶ τοὺς ἀρρώστους, καὶ ἐτοιμάζουν ψωμὶ διὰ τοὺς ἄνδρας των — πὺ εἶναι οἱ ὑπερασπισταὶ ἡρώες — καὶ διὰ τὰ παιδιά των, πὺ θὰ γίνουν οἱ αὐριανοὶ ἡρώες. Πολλὰ κρατοῦν καὶ τὸ τουφέκι ἐπάνω εἰς τοὺς προμαχῶνας, διὰ νὰ ξεκουράζουσι τοὺς ἰδικούς των.

Μέσα εἰς αὐτὸν τὸν σκληρὸν πόλεμον τί κάνουν τὰ παιδιά,

τὰ μικρὰ ἐκεῖνα Μεσολογγιτόπουλα; Τὰ παιδιὰ κουβαλοῦν νερὸ καὶ ψωμὶ εἰς τὸ κάστρον, ἐτοιμάζουν φυσέκια μὲ χαρτί, καὶ διαρκῶς βοηθοῦν εἰς ὅ,τι ἄλλο ἤμποροῦν. Ὅταν ἀπὸ τὸ πολὺ τὸ κανονίδι γίνῃ κανένα ἄνοιγμα εἰς τὰ τεῖχη τοῦ κάστρου καὶ ὑπάρχῃ φόβος ἀπὸ ἐκεῖ νὰ ὀρμήσουν οἱ Ἀρβανῖτες μέσα, τρέχουν τότε τὰ παιδιὰ καὶ κουβαλοῦν καλάμια καὶ ξύλα ἀπὸ τὰ γκρεμισμένα σπίτια των καὶ λίθους καὶ πλίνθους καὶ ὅ,τι ἄλλο εὐρίσκουν, καὶ κλείνουν ἀμέσως τὸ ἄνοιγμα.

Καὶ πάλιν ὅταν τὰ παιδιὰ δὲν ἔχουν ἐργασίαν, μαζεύονται εἰς μίαν πλατεῖαν καὶ παίζουν. Μέσα εἰς τὴν φωτιὰν καὶ τὸν πόλεμον ποὺ ζοῦν, τῆς φωτιᾶς καὶ τοῦ πολέμου παιγνίδια παίζουν.

Μαζεύουν σφαῖρες μολυβένιες, ποὺ εἶναι χιλιάδες σκόρπαι εἰς ὅλον τὸ Μεσολόγγι. Λυώνουν τὸ μολύβι των εἰς τὴν φωτιὰν καὶ τὸ χύνουν μέσα εἰς καλούπια χωματένια, καμωμένα ἀπὸ τὰ ἴδια τὰ παιδιὰ μὲ πολλὴν ἐπιδεξιότητα.

Ἔτσι κάμνουν μικρὰ κανονάκια μολυβένια, τὰ στήνουν ἐπάνω εἰς τὰ χωματένια παιδικὰ των κάστρα, ἀντίκρου τὸ ἓνα εἰς τὸ ἄλλο, καὶ παίζουν ψευτοπόλεμον.

Καὶ οἱ γέροι πολεμισταί, παλαιοὶ ἀρματωλοὶ καὶ κλέφτες, ὅταν περνοῦν ἀπὸ ἐκεῖ διὰ νὰ ὑπάγουν εἰς τὸ ἀληθινὸν τὸ κάστρον καὶ εἰς τὸν ἀληθινὸν τὸν πόλεμον, κοντοστέκουν ὀλίγον, διὰ νὰ ἴδουν καὶ τὸν παιδιάστικον πόλεμον καὶ νὰ καμαρώσουν τὰ παιδιὰ καὶ τὰ ἐγγονάκια των — ἰδικὰ των ἢ ξένα. Χαμογελοῦν οἱ μπαρουτοκαπνισμένοι ἥρωες, διότι βλέπουν τὴν ἐπιδεξιότητα τῶν παιδιῶν των. «Θὰ γίνουν τὰ παιδιὰ μας πολὺ καλύτερά μας» ἔτσι σκέπτονται καὶ ἀναγαλλιάζουν ἀπὸ πατρικὴν ὑπερηφάνειαν.

Ἄλλοτε πάλιν ὀδηγοῦν ἢ παρορμοῦν ὅσα παιδιὰ κινδυνεύουν νὰ χάσουν τὸ παιγνίδι :

— Έμπρός, λεβέντες, και σὰς πήραν οἱ ἄλλοι ἀπὸ πέρα !

2. Εἰς τὴν ἰδίαν πλατεῖαν, ὅπου παίζουν τὰ παιδιά, ἔχει ἐκεῖ τὴν κατοικίαν του και ἕνας σκύλος. Ἐνας μεγαλόσωμος, μαῦρος, μαλλιαρὸς μανδρόσκυλος, ποὺ τὸν φωνάζουν Ἄλή.

Ὅλοι τὸν ξέρουν τὸν Ἄλή, ὅλοι, μικροὶ και μεγάλοι, πρὸ πάντων οἱ μικροὶ, ποὺ τὸν ἔχουν καθημερινὴν συντροφίαν των.

Ἀλλὰ ὁ Ἄλης ἔγινε ξακουστὸς ἀπὸ τοῦτο τὸ περιστατικόν:

Ἐνα ἀπόγευμα τὰ παιδιά συγκεντρωμένα εἰς τὸ συνηθισμένον των μέρος ἔπαιζαν ὅπως πάντοτε και ἐγέμιζαν τὸν ἀέρα μὲ φωνὰς και μὲ γέλια. Ἐκεῖ ὁμως ποὺ ἔπαιζαν, νὰ σου και ἔρχεται σφυρίζουσα μιὰ σιδερόμπαλα κανονιοῦ και πίπτει εἰς τὸ μέσον τῶν παιδιῶν. Ἦτο μεγάλη ὥσάν μικροῦ παιδιοῦ κεφάλι. Ἀπὸ μίαν τρύπαν ἐπρόβαλλε τὸ ἀναμμένον φυτίλι, ποὺ ἐντὸς δευτερολέπτων θὰ μετέδιδε τὴν φωτιὰν μέσα εἰς τὸ μαπαροῦτι και θὰ ἔκαμνε τὴν ὀβίδα νὰ ἐκραγῇ, νὰ σκορπισθῇ εἰς χίλια κομμάτια, και μαζὶ νὰ σκορπίσῃ γύρω της τὸν θάνατον.

Τὰ παιδιά ἐσάστισαν καὶ ἔμειναν ἀκίνητα ἀπὸ τὴν ἀμχανίαν των. Τὴν ἰδίαν ὁμως ἐκείνην στιγμήν ὁ Ἄλῆς τινάζεται ἐπάνω μὲ γανγίσματα καὶ μὲ ἓνα πῆδημά του ἀρπάζει τὴν ὀβίδα μὲ τὰ δόντια του. Ἄλλ' ἐκείνη ἦτο ἀρκετὰ μεγάλη, καὶ τὰ δόντια τοῦ σκύλου ἐγλύστρησαν τρίζοντας ἐπάνω εἰς τὴν στρογγυλὴν καὶ σιδερένιαν ἐπιφάνειαν.

Καθὼς ὁμως ἐκλείσθησαν μὲ ὀρμὴν αἱ δύο σιαγόνες τοῦ Ἄλῆ, εὐρέθη μεταξὺ των δαγκωμένον σφικτὰ καὶ τὸ ἀναμμένον φυτίλι. Ὁ σκύλος, καθὼς ἠσθάνθη τὴν φωτιὰν εἰς τὸ στόμα του, ἐτίναξε μὲ ὀρμὴν τὸ κεφάλι του καὶ τὸ φυτίλι ἀπεσπάσθη ἀπὸ τὴν κανονικὴν του θέσιν. Ἔτσι ὁμως ἡ μπάλα τοῦ κανονιοῦ δὲν ἐπρόφθασε νὰ ἐκραγῇ.

Ὁ Ἄλῆς ἔπειτα τὴν ἐμύρισε μίαν, δύο φορές, καὶ ἐκούνησε τὴν οὐρὰν του εἰς τὰ παιδιά, ποὺ τοῦ ἐφώναζαν καὶ πολὺ τὸν ἐχάιδευαν, διότι τοὺς εἶχε σώσει τὴν ζωὴν. Ὑστερα ἀπὸ ὀλίγον ὁ Ἄλῆς ἐπῆγε πάλιν καὶ ἐκούλουριάσθη εἰς τὴν θέσιν του μὲ μετριοφροσύνην, ὡσὰν νὰ μὴ εἶχε κάμει τίποτε σπουδαῖον.

Ἐπὶ ἡμέρας πολλὰς εἶχε νὰ κάμῃ τὸ Μεσολόγγι μὲ τοῦ Ἄλῆ τὸ κατόρθωμα. Ἀργότερα ἦλθον αἱ κακαὶ ἡμέραι καὶ ἡ μεγάλη πείνα καὶ οἱ πολιορκημένοι ἔτρωγαν ὅ,τι ἠμποροῦσε νὰ φαγωθῇ, καὶ τὰ γατιά καὶ τὰ σκυλιά των ἀκόμη. Τὸν Ἄλῆ ὁμως ὄχι, δὲν τὸν ἐπείραξε κανεὶς. Οἱ γενναῖοι πολιορκημένοι ἐγνώριζαν καὶ νὰ πολεμοῦν ὑπὲρ πατρίδος καὶ εὐγνωμοσύνην νὰ τρέφουν πρὸς τὸν σωτῆρα τῶν παιδιῶν των.

Ὁ Ἄλῆς ἔζησε πράγματι μαζί των καὶ ἐσώθη μαζί μὲ πολλὰ παιδιά, ὅταν οἱ πολιορκούμενοι μὲ τὸ σπαθὶ εἰς τὸ χερί ἔκαμαν τὴν ἥρωικὴν ἔξοδον τοῦ Μεσολογγίου.

ΔΩΔΕΚΑΝΗΣΟΣ

Δώδεκα άστέρια λαμπερά
στο έλληνικό τό στέμμα,
νησιά που λευθερώθηκαν
μ' άνδρειωμένων αίμα.

Είμαι ή Δωδεκάνησος
—χιλιοβασανισμένη,
τόσους αίώνες στη σκλαβιά
βαριά άλυσοδεμένη.

Με δάκρυα ή Μητέρα της
γλυκά την άγκαλιάζει
κι άπ' τής καρδιάς τά τρισβαθα
χαρούμενη ανακρούει :

— Διαμάντια του Αιγαίου μας,
παιδιά μου άγαπημένα,
σας ξαναβλέπω ελεύθερα,
μαζί μου ένωμένα.

Με τ' άλλα τ' αδερφάκια σας
γλυκά άγκαλιασθήτε,
για την τρανή Ελλάδα μας
πάντα ν' άγωνισθήτε.

ΥΜΝΟΣ ΕΙΣ ΤΗΝ ΕΛΕΥΘΕΡΙΑΝ

Σὲ γνωρίζω ἀπὸ τὴν κόψη
τοῦ σπαθιοῦ τὴν τρομερή,
σὲ γνωρίζω ἀπὸ τὴν ὄψη,
ποῦ μὲ βία μετράει τὴ γῆ.

Ἄπ' τὰ κόκκαλα βγαλμένη
τῶν Ἑλλήνων τὰ ἱερά
καὶ σὰν πρῶτα ἀνδρειωμένη,
χαῖρε, ὦ χαῖρε, Ἐλευθεριά!

Ἐκεῖ μέσα ἑκατοικοῦσες,
πικραμένη, ἐντροπαλή,
κι ἓνα στόμα ἀκαρτεροῦσες,
ἔλα πάλι, νὰ σοῦ πῆ.

Ἄργει νᾶλθῃ ἐκείνη ἡ μέρα
κι ἦταν ὅλα σιωπηλά,
γιατὶ τᾶσκιαζε ἡ φοβέρα
καὶ τὰ πλάκωνε ἡ σκλαβιά.

Δυστυχής! Παρηγορία
μόνη σου ἔμενε νὰ λὲς
περασμένα μεγαλεῖα,
καὶ διηγώντας τα νὰ κλαῖς.

Καὶ ἀκαρτέρει καὶ ἀκαρτέρει
φιλελεύθερη λαλιά,
ἕνα ἐκτύπασε τ' ἄλλο χέρι
ἀπὸ τὴν ἀπελπισιά.

Κ' ἔλεες: πότε, ἅ! πότε βγάνω
τὸ κεφάλι ἀπὸ τσ' ἐρμιές;
Κι ἀποκρίνοντο ἀπὸ πάνω
κλάψες, ἄλυσες, φωνές.

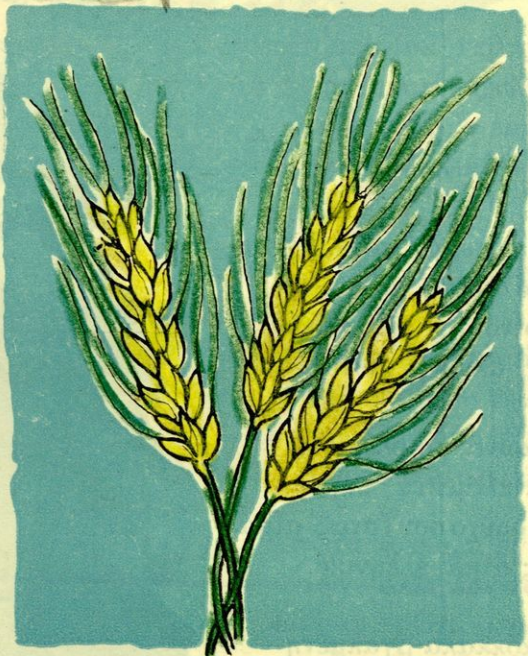
Τότ' ἐσήκωνες τὸ βλέμμα
μὲς τὰ κλάματα θολό,
καίεις τὸ ροῦχο σου ἔσταζ' αἷμα,
πλῆθος αἷμα ἑλληνικό.

Ἄπ' τὰ κόκκαλα βγαλμένη
τῶν Ἑλλήνων τὰ ἱερά,
καὶ σὰν πρῶτα ἀνδρειωμένη,
χαῖρε, ὦ χαῖρε, Ἐλευθεριά!

Α. Σοῖωμὸς

234

ΠΙΝΑΞ ΤΩΝ ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΩΝ
ΚΑΤΑ ΣΥΛΛΟΓΑΣ

I. Ἐκ τῆς συλλογῆς Γ. Ζήση

	Σελίς
1. Τί εἶναι ἡ πατρίδα μας (ποίημα), Ι. Πολέμη	9
2. Ἡ ἀναγνώριση	11
3. Μητρική τύφλωση (ποίημα), Δ. Βικέλα	15
4. Ἐνα καλὸ μάθημα τοῦ παπποῦ	16
5. Σὲ μιὰ παιδικὴ κατασκήνωση, Ζ. Παπαντωνίου	31
6. Τὸ χωριό μου (ποίημα), Ι. Πολέμη	37
7. Ἐνας μαθητὴς ποὺ ἐργάζεται (διασκευὴ)	38
8. Τὸ τραγοῦδι τῆς ἐργασίας (ποίημα), Γ. Μαρκορά	43
9. Χαρούμενα Χριστούγεννα, Π. Παναγοπούλου	45
10. Χριστούγεννα (ποίημα), Κ. Παλαμά	51
11. Ἐνας ἐντιμὸς φτωχὸς	57
12. Τὰ γεύματα τοῦ θεοῦ Κωστή	60
13. Ὁ γεροβοσκὸς (ποίημα), Ζ. Παπαντωνίου	71
14. Ἡ δικαιοσύνη τῆς θάλασσας, Ἄνδρ. Καρκαβίτσα (διασκευὴ)	78
15. Ἀπὸ τίς παραδόσεις τοῦ Ἑλληνικοῦ λαοῦ	85
16. Ὅλα γιὰ τὴν πατρίδα, † Χίου Παντελεήμονος Φωστίνη	105
17. Ὁ σπουργίτης	135
18. Διπρόσωπος	143
19. Κυνηγὸς καὶ ξυλοκόπος	144
20. Σκύλος καὶ λύκος	145
21. Πετᾷ, πετᾷ δ... Τοτὸς	149
22. Γιάννης ὁ Ἄνοιχτόκαρδος	159
23. Τί λέγει ἡ θάλασσα (ποίημα), Δ. Βικέλα	178
24. Ἡ προσευχὴ (ποίημα), Στ. Μαρτζώκη	181
25. Αἱ γυναῖκες τῶν Σλαβιατῶν	191
26. Ὅρκος Ἀθηναίων ἐφήβων (ποίημα), Κ. Παλαμά	193
27. Ὁ μάντις Μεγιστίας	194
28. Ὕμνος στὴν Ἑλλάδα (ποίημα), Κ. Παλαμά	197
29. Ὁ Εὐρυτος καὶ ὁ Ἀριστόδημος	198
30. Καλλικρατίδας	199
31. Ἡ πενία τοῦ Ἀριστείδου	200
32. Ἡ Εὐχαρις καὶ ὁ Νεῖλος	202
33. Αἱ χελιδόνες, Γρ. Ξενοπούλου	217
34. Πρωτομαγιά (ποίημα), Ι. Πολέμη	220

35. Τὸ καλοκαίρι (ποίημα), Κ. Παλαμᾶ	222
36. Ὁ Ἴσθμὸς τῆς Κορίνθου	223
37. Δωδεκάνησος (ποίημα)	231
38. Ὕμνος εἰς τὴν Ἐλευθερίαν (ποίημα), Δ. Σολωμοῦ	232

II. Ἐκ τῆς συλλογῆς Κ. Ρωμαίου

1. Ὁ γεροπαπὸς (ποίημα), Σ. Σπεράντζα	19
2. Ἡ ἱστορία ἑνὸς φτωχοῦ παιδιοῦ	20
3. Βράδν στὴ γειτονιά (ποίημα), Μ. Στασινοπούλου	27
4. Τὸ καμάρι τοῦ σχολείου μας	28
5. Εἰς τὰ δάση (ποίημα), Ι. Γεννηματᾶ	36
6. Τί εἶχε διαβάσει ἕνας δούλος	52
7. Μέσα στὶς φλόγες	54
8. Ὁ λημονημένος ναυαγὸς	65
9. Ἑλληνικὸ παιδί (ποίημα), Γ. Βιζυνοῦ	69
10. Στὸς ἐλαιῶνες καὶ στὰ νυχτέρια τοῦ χωριοῦ, Ἄλ. Μωραϊτίδου (διασκευὴ)	73
11. Ἡ ἐλιά (ποίημα), Κ. Παλαμᾶ	76
12. Ἡ Γοργόνα (ποίημα), Γ. Δροσίνη	88
13. Βάτος, νυχτερίδα καὶ γλάρος	90
14. Στὴν ἀρχαία Σπάρτη	97
15. Δυὸ παιδιά ἀπὸ τὴ Βόρειο Ἠπειρὸ	112
16. Ὁ αἰμοδότης, Στρ. Μυριβίλη	119
17. Γράμμα στὸ Μέτωπο (ποίημα), Γ. Ἀθάνα	122
18. Ἡ σημαία ἑνὸς Συντάγματος, Χρ. Ζαλοκώστα	123
19. Ἡ Σημαία (ποίημα), Ι. Πολέμη	127
20. Ὁ μικρὸς κουλουράς	128
21. Ἡ νίκη (ποίημα), Κ. Παλαμᾶ	134
22. Ὁ παπαγάλος (ποίημα), Ζ. Παπαντωνίου	140
23. Ποντικὸς πλεονέκτης	144
24. Ἀληθινὸς φίλος	146
25. Ἄλεπού, σταφύλια καὶ σπουργίτες (ποίημα), Τ. Ἄγρα	147
26. Ἡ κολοβὴ ἄλεπού (ποίημα), Μ. Στασινοπούλου	148
27. Διὰ μίαν ἀγλαδιάν, Ἄνδρ. Καρκαβίτσα (διασκευὴ)	165
28. Ἡ ὄραιοτέρα ἐνδυμασία, Ἄρ. Κουρτίδου (διασκευὴ)	171
29. Θέλω νὰ κτίσω ἕνα σπιτάκι (ποίημα), Κ. Παλαμᾶ	179
30. Αἱ δύο ἄγχοραι	183
31. Τὸ εὐλογημένο καράβι (ποίημα), Ζ. Παπαντωνίου	188
32. Πάσχα στὸ χωριὸ (ποίημα), Ν. Ι. Χατζηδάκη	190
33. Ὁ Ἀργοναύτης Ἀγκαῖος (διασκευὴ)	214
34. Ὅταν ἐπολέμει τὸ Μεσολόγγι (διασκευὴ)	227

ΠΙΝΑΞ ΤΩΝ ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΩΝ

ΜΕΡΟΣ Α'

Ἡ πατρίδα μας.	Σελίς
Τί εἶναι ἡ πατρίδα μας (ποίημα), Ι. Πολέμη	9
Α. Ἀπὸ τὴν οἰκογενειακὴ ζωή.	
1. Ἡ ἀναγνώριση	11
2. Μητρικὴ τύφλωση (ποίημα), Δ. Βικέλα	15
3. Ἕνα καλὸ μάθημα τοῦ παπποῦ	16
4. Ὁ γεροπαπὸς (ποίημα), Σ. Σπεράντζα	19
5. Ἡ ἱστορία ἐνὸς φτωχοῦ παιδιοῦ	20
6. Βράδου στὴ γειτονιά (ποίημα), Μ. Στασινοπούλου	27
7. Τὸ καμάρι τοῦ σχολείου μας	28
Β. Ἀπὸ τὴ ζωὴ τῶν παιδιῶν.	
1. Σὲ μιὰ παιδικὴ κατασκήνωση	31
2. Εἰς τὰ δάση (ποίημα), Ι. Γεννηματᾶ	36
3. Τὸ χωριό μου (ποίημα), Ι. Πολέμη	37
4. Ἕνας μαθητὴς ποῦ ἐργάζεται (διασκευὴ)	38
5. Τὸ τραγοῦδι τῆς ἐργασίας (ποίημα), Γ. Μαρκοζᾶ	43
Γ. Ἀπὸ τὴ θρησκευτικὴ ζωή.	
1. Χαρούμενα Χριστούγεννα, Π. Παναγοπούλου	45
2. Χριστούγεννα (ποίημα), Κ. Παλαμᾶ	51
3. Τί εἶχε διαβάσει ἕνας δοῦλος	52
4. Μέσα στὶς φλόγες	54
Δ. Ἀπὸ τὴν κοινωνικὴ ζωή.	
1. Ἕνας ἐντιμος φτωχὸς	57
2. Τὰ γέυματα τοῦ θεοῦ Κωστή	60
3. Ὁ λησμονημένος ναυαγὸς	65
4. Ἑλληνικὸ παιδί (ποίημα), Γ. Βιζυηνοῦ	69
Ε. Ἀπὸ τὴν ἀγροτικὴ καὶ θαλασσινὴ ζωή.	
1. Ὁ γεροβοσκὸς (ποίημα), Ζ. Παπαντωνίου	71
2. Στους ἐλαιῶνες καὶ στὰ νυχτέρια τοῦ χωριοῦ, Ἄλ. Μωραϊτίδου (διασκευὴ)	73
3. Ἡ ἐλιά (ποίημα), Κ. Παλαμᾶ	76
4. Ἡ δικαιοσύνη τῆς θάλασσας, Ἄνδρ. Καρζαβίτσα (διασκευὴ)	78

Ζ. Ἀπὸ τὶς ἐθνικὲς παραδόσεις.

1. Ἀπὸ τὶς παραδόσεις τοῦ Ἑλληνικοῦ λαοῦ	85
2. Ἡ γοργόνα (ποίημα), Γ. Δροσίνη	88
3. Βάτος, νυχτερίδα καὶ γλάρος	90

Ζ. Ἀπὸ τὴ ζωὴ τῶν Ἀρχαίων.

1. Στὴν ἀρχαία Σπάρτη	97

Η. Ἀπὸ τὴ νέα ἐθνικὴ μας ζωὴ.

1. Ὅλα γιὰ τὴν πατρίδα, † Χίου Παντελεήμονος Φωστήν	105
2. Δυὸ παιδιά ἀπὸ τὴ Βόρειο Ἡπειρο	112
3. Ὁ αἰμοδότης, Στε. Μυριβήλη	119
4. Γράμμα στὸ μέτωπο (ποίημα), Γ. Ἀθάνα	122
5. Ἡ σημαία ἐνὸς Συντάγματος, Χ. Ζαλοζώστα	123
6. Ἡ Σημαία (ποίημα), Ι. Πολέμη	127
7. Ὁ μικρὸς κουλουράς	128
8. Ἡ νίκη (ποίημα), Κ. Παλαμᾶ	134

Θ. Οἱ φίλοι μας τὰ πουλιά.

1. Ὁ σπουργίτης	135
2. Ὁ παπαγάλος (ποίημα), Ζ. Παπαντωνίου	140

ΜΕΡΟΣ Β'

Α. Μῦθοι.

1. Διπρόσωπος	143
2. Κυνηγὸς καὶ ξυλοκόπος	144
3. Ποντικὸς πλεονέκτης	144
4. Σκύλος καὶ λύκος	145
5. Ἀληθινὸς φίλος	146
6. Ἀλεπού, σταφύλια καὶ σπουργίτες (ποίημα), Τ. Ἄγρα	147
7. Ἡ κολοβὴ ἀλεπού (ποίημα), Μ. Στασινοπούλου	148

Β. Ἀπὸ τὴν οἰκογενειακὴν ζωὴν.

1. Πετάει, πετάει... ὁ Τοτός	149

Γ. Ἀπὸ τὴν κοινωνικὴν ζωὴν.

1. Γιάννης ὁ Ἀνοιχτόκαρδος	159
2. Διὰ μίαν ἀγλαδιάν, Ἄνδρ. Καρκαβίτσα (διασκευὴ)	165
3. Ἡ ὄραιοτέρα ἐνδυμασία, Ἄρ. Κουρτίδου (διασκευὴ)	171

4. Τί λέγει ἡ θάλασσα (ποίημα), Δ. Βικέλα 178
 5. Θέλω νά κτίσω ἓνα σπιτάκι (ποίημα), Κ. Παλαμά 179

Δ. Ἀπό τὴν θρησκευτικὴν ζωὴν.

1. Ἡ προσευχὴ (ποίημα) Στ. Μαρτζώκη 181
 2. Αἱ δύο ἄγκυραι 183
 3. Τὸ εὐλογημένο καράβι (ποίημα), Ζ. Παπαντωνίου 188
 4. Πάσχα στὸ χωριό (ποίημα), Ν. Ι. Χατζηδάκη 190

Ε. Ἀπὸ τὸν βίον τῶν Ἀρχαίων.

1. Αἱ γυναῖκες τῶν Σπαρτιατῶν 191
 2. Ὅρκος Ἀθηναίων ἐφήβων (ποίημα), Κ. Παλαμά 193
 3. Ὁ μάντις Μεισιτίας 194
 4. Ὕμνος στὴν Ἑλλάδα (ποίημα), Κ. Παλαμά 197
 5. Ὁ Εὐρητος καὶ ὁ Ἀριστόδημος 198
 6. Καλλικρατίδας 199
 7. Ἡ πενία τοῦ Ἀριστείδου 200
 8. Ἡ Εὐχαρις καὶ ὁ Νεῖλος 202
 9. Ὁ Ἀργοναύτης Ἀγκαῖος (διασκευὴ) 214

ΣΤ. Ἀπὸ τὴν ἑλληνικὴν φύσιν.

1. Αἱ χελιδόνες, Γρ. Ξενοπούλου 217
 2. Πρωτομαγιά (ποίημα), Ι. Πολέμη 220
 3. Τὸ καλοκαίρι (ποίημα), Κ. Παλαμά 222

Ζ. Πολιτιστικὰ ἔργα.

1. Ὁ Ἰσθμὸς τῆς Κορίνθου 223

Η. Πατριωτικαὶ σελίδες.

1. Ὅταν ἐπολέμει τὸ Μεσολόγγι (διασκευὴ) 227
 2. Δωδεκάνησος (ποίημα) 231
 3. Ὕμνος εἰς τὴν Ἐλευθερίαν (ποίημα), Δ. Σολωμοῦ 232

Τὰ ἀντίτυπα τοῦ βιβλίου φέρουν τὸ κάτωθι βιβλιοσήμον εἰς ἀπόδειξιν τῆς γνησιότητος αὐτῶν καὶ εἰς ἔνδειξιν τῆς τιμῆς λιανικῆς πωλήσεως ἐκάστου ἀντιτύπου.

Ἄντίτυπον στερούμενον τοῦ βιβλιοσήμου τούτου θεωρεῖται κλεψίτυπον. Ὁ διαθέτων, πωλῶν ἢ χρησιμοποιοῦν αὐτὸ διώκεται κατὰ τὰς διατάξεις τοῦ ἀρθροῦ 7 τοῦ νόμου 1129 τῆς 15/21 Μαρτίου 1946 (Ἐφ. Κυβ. 1946 Α 108).

ΕΚΔΟΣΙΣ Α΄-ΣΕΙΡΑ Α΄ 1949 (ΙΧ)-ΑΝΤΙΤΥΠΑ 130.000

ΕΚΤΥΠΩΣΙΣ - ΒΙΒΛΙΟΔΕΞΙΑ : Ν. ΔΕΛΛΗΔΗΜΗΤΡΗ — Μ. ΜΠΕΤΣΑΚΟΥ